

IACOBI
ARMINII

VETERAQUINATIS BATAVI,

S. Theologiae Doctoris eximij,

amica

cum

D. FRANCISCO IUNIO

DE

PRAEDESTINATIONE

per litteras habitas

Collatio.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE.

Lugduni Batavorum,

Apud GODEFRIDUM BASSONUM

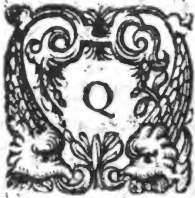
cl. l. c. XIII.

A. Bilandt

THE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
WASHINGTON, D. C.
OFFICE OF THE DIRECTOR
MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR
SUBJECT: [Illegible]

Illustribus, Nobilissimis, Magnificis
D. D.
O R D I N I B V S
P R O V I N C I Æ
V L T R A I E C T I N A Æ,

Domini nostris honorandis.

Vin divina planè misericordia factum sit, ut cum restituta patriæ nostræ libertate excussoque jugo tyrannidis Ibericæ, Ecclesiæ quoque Iesu Christi his locis ab idololatria repurgatæ fuerint, neminem putamus esse, qui si aliqua pietate tactus in res patrum, ac majorum ætate gestas oculos conjiciat, dubitare queat.

Presserat enim Remp. dudum dira servitus, omnique servitute gravior tyrannis conscientiarum, quâ omnibus qui non præfinito ad formulam Concilij Tridentini loquerentur, crederent,

(:) 2 derent,

EPISTOLA

derent, viverent, post exquisitissima tormenta, certum igni, aqua, gladio, recte, exitium inferebatur, nisi mature deserta patria bonisq; omnibus malent nudi atq; extorres inter ignotos vivere, & quam a suo Principe non poterant, ab alijs Principibus clementiam experiri. Sævitū diu fuit, permittēte ita Deo, in innoxia civium capita, nullā sexus, nullā ætatis, nullā ordinis habitatione. Sacras scripturas legisse; solum Deum religiosè coluisse; Christum, qui in cœlis ad dextram Patris regnat, negasse paucorum verborum obmurmuratione ex pane creari, atque ita sub speciebus panis adorandum esse; dixisse, peccata mortalium solo illius sanguine deleri, neque ullo igni subterraneo aut indulgentijs purgari; edictum aliquod Ecclesiæ Romanæ minimum violasse, carnes die Veneris gustasse, aut aliud levius commisisse, capitale erat. Nulla ferè est honestior in patria nostra familia,

DEDICATORIA:

milia, quæ non istius flammæ scintillas experta sit. Iamque adeò omnia fursum prorsum miscenda videbantur, quum respiciens afflictam Patriam nostram è cælo Deus, Vos excitavit Illustres, Nobilissimi, Magnifici Domini, in quorum Diœcesi, inq; urbe Metropolitana, conjuncti atque uniti Patriæ nostræ Proceres, capita quædam sanctæ libertatis in Rep. & Ecclesia servanda decreverunt. Et fuit quidem illud de Religione caput tunc temporis, rudius conceptum: neque enim patiebantur initia illa accuratorem omnium partium restaurationem, vigente adhuc magnâ ex parte Papatu, armisq; circumstrepentibus: Sed heroica virtus vestra, nihilo secius, inter tubas & crepitus armorum pro vita & incolumitate civium susceptorum, semper hoc sibi in ipso Marte propositum habuit, ut posset aliquando depositis armis pacis studia cum Religionis Apostolicæ puritate conjungere. (:) 3 Simul.

EPISTOLA

I. Simulatq; ergo concessum vobis
 divinitus fuit spacium respirandi, re-
 portata ab hoste Hispano cum duo-
 decennialibus inducijs præclara illa
 confessione a vitæ libertatis atque
αὐτονομίας, retulistis vos protinus ad pri-
 mas illas curas constituendæ tran-
 quillitatis Ecclesiasticæ. Sciebatis
 enim muneris vestri esse, omniumq;
 adeò ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, dare operam, ut
 CIVES ἡρεμον καὶ ἡσύχον βίον διάγωσιν ἐν πίστει ἐυ-
 σεβείᾳ καὶ σεμνότητι. Videbatis etiam, non
 in vicinis tantum, sed in vestra etiam
 Republica, id nuper præcis quorun-
 dam actionibus consilijsq; effectum
 esse, ut titulo reformationis, pauci ali-
 quot inquieti, sibi que pariter atq; alijs
 molesti homines, *κυριότητᾳ ἀφειδῶντες,*
δόξας ἢ βλασφημῶντες, novam quandam
 hierarchiam, non eam quidem ido-
 latriæ aut superstitionis, sed con-
 scientiarum tyrannidis inveherent; &
 quod ipsi optimum ac verissimum
 judicaret, id alijs protinus Viris bonis,
 etiam

DEDICATORIA.

etiam cum gravissimorum suppliciorum comminatione præscriberent; abutentes ad hanc rem credulæ plebis facilitate, & paucorum quorundam doctorum nostrorum autoritate: Quum autem res ista certum Ecclesie schisma, tristem civibus calamitatem, & funestam Reip. Christianæ labem esset illatura, neq; adhuc copia ulla Synodi generalis daretur; exististis vos primi, qui ad Reip. & Ecclesie vobis commissæ conservationem, formulam quandam regiminis Ecclesiastici ante hos annos sex conceptam, jussistis in lucem protrahi, ut quibus ea partibus brevior videbatur, suppleretur, quibus laxior, truncaretur; quibus mutila, corrigeretur, atque emendaretur; ad exemplum (quoad ejus fieri poterat) institutionis Apostolicæ, ut ita habita in rebus indifferentibus ratione indolis civium vestrorum, vestrique politeumatis, omnia fierent, *εις οὐροδουλειᾶν ἔργων οὐκ οὐκ καὶ θεῶν.*

(:) 4

Sed

E P I S T O L A

Sed meditantes ista tristis quidam
 percussit casus, qui, parum abfuit, quin
 turbatis consilijs omnibus, totam
 vobis Rempubl., & cum Republica
 Ecclesiam vosque adeò ipsos subver-
 tisset: hoc agente Diabolo, ut salute
 posthabita excussóque imperio cives
 mutuis factionibus in sua invicem
 viscera sævirent. Quæ mala simul
 atque cælesti potiùs quàm humanâ
 providentia per vos & confœderatos
 vobis Belgicæ Proceres composita
 atque consopita sunt, relapsi estis pro-
 tinus ad pristina illa pacis & pietatis
 consilia, formulamque regiminis Ec-
 clesiastici concepistis, qua quidem
 omnibus pacem Israël exoptantibus
 nihil videtur salubrius, nihil ad con-
 cordiam firmitus hoc quidem tempo-
 re potuisse exoptari.

Qui existimant pacem aliter fieri
 non posse, quam si conceptis, minu-
 tatim de rebus singulis formulis ac
 decretis, edicatur postea, ut qui secus
 sentiunt

DEDICATORIA.

sentiunt communione excludantur, nō possunt quin necessitatem rerum credendarum in infinita capita dirimant, adeò ut Christianus aliquis de fide sua interrogatus, vel indicem decisionum talium consulere cogatur, vel alioqui Bibliothecam adire & autores suos evolvere, priusquam certi quicquam possit respondere: quod quidem malum quum in Scotia ante complures annos zelotarum quorundam studio invaluisset, postea Serenissimi Magnæ Britanniae Regis autoritate & divinâ prudentiâ emendatum est. Vtut enim amplificandi & probandi capita plura habeant pastores atque Episcopi, quam habeat plebs; tamen credendi & sanctè vivendi paria sint oportet, & quidem numero pauca, formâ simplicissima. Vult enim Deus necessaria omnia exposita esse, adeò ut ab eorum perceptione neque per imbecillitatem corporis, neque per

EPISTOLA

varietatem occupationum retrahatur
 quisquam, neque per difficultatem
 obscuritatemque absterreatur. Sole
 & Luna nihil magis est necessarium;
 nihil tñ. magis expositum hominum
 usibus: Deus ipse, qui alioqui lucem
 habitat inaccessam, ita mentibus
 nostris & sensibus sese ingerit, ut nihil
 rerum creatarum videri possit, quod
 non de ipso testetur, ejusque sapien-
 tiam, bonitatem, & justitiam prædi-
 cet. Deinde, quum abstrusiora scien-
 tiarum non nisi longo tempore, mul-
 tis laboribus atque vigilijs, parari pos-
 sint, voluit Deus necessaria fidei do-
 gmata paucis capitibus comprehēsa,
 per Apostolos suos Ecclesiæ proponi,
 ut qui in illis consentirent, Christiani,
 Catholici, Orthodoxi audirēt, etiam-
 si in minutijs quibusdam probatio-
 num, alius fortè aliò iret. Causas plu-
 res collegit adversus Gentes Thomas,
 earum tamen unam quia id meretur,
 subjiciemus, *Quia inquit, investigationi
 rationis*

DEDICATORIA.

rationis humanae plerumque falsitas admiscetur, propter debilitatem intellectus nostri in iudicando, & phantasmatum permixtionem; & quia apud multos in dubio remanent ea quae sunt verissima & demonstrata, dum vim demonstrationis ignorant, & praecipue quum vident a diversis qui sapientes dicuntur, diversa doceri; inter multa etiam vera quae demonstrantur immiscetur aliquando aliquid falsum quod non demonstratur, sed aliqua probabili vel sophistica ratione adseritur, quae interdum demonstratio reputatur; ideo oportuit per viam fidei fixa certitudine ipsam veritatem de rebus divinis hominibus exhiberi. Hac ergo lege fidei manente, ut praclare a Tertulliano scriptum est, caetera jam disciplinae & conversationis, admittunt novitatem correctionis, operante scilicet & proficiente usque in finem gratia Dei. Apostoli brevi Symbolo omnia credenda complexi sunt: Deus ipse agenda, Decalogo: Christus petenda orationis formulâ a se praescripta: Quis ille est.

De Virg.
velandis.
cap. I.

EPISTOLA

est, qui supra Deum, Christum, Apostolos sapere audeat, & vel suis decisionibus Ecclesiam onerare, vel injectis spinosis quæstionibus piorū animos conturbare, & unitatem Ecclesiæ convellere? Si cui tantum vel animi est vel otij, meminerit, Fidei esse credere quæ non videas, & adsentiri ijs quorum causas ignores: Divina sacro mysteriorum velo, tegi, nostrum esse actionem ad fidem adjungere, & ferre in alijs omnia, quæ pietatem non lædūt. Nunquam tam benè orbi Christiano fuit, quin quum in necessarijs, hoc est, in paucis omnes convenirent; in reliquis, hoc est, in multis alij ab alijs dissentirent, salva etiam Ecclesiæ unitate. Nullum dari seculum potest quo hoc non licuerit: nullus Ecclesiasticus scriptor qui non & ab alijs & a seipso interdum recedat; adeò, ut qui hodie sententiam aliquam extra illa necessitatis capita velit defendere, facilè inventurus sit inter antiquos quem

DEDICATORIA.

quem suæ opinioni obtendat. Proinde benè illi de genere humano mereri videntur, qui in sancta & religiosa opinandi libertate unitatem concordiamque Ecclesiæ sitam esse judicantes, hominum animos necessarijs adstringunt, a disputandoq; retrahunt ad studia vivendi: & ut Socrates sapientiam è cælo revocatam in uribus primus collocavit, ita ipsi Christianam plebem ab altercatione ad mores & vitam revocant: etsi enim jucundi sint disputantium labores, tamen agentium, hoc est Deo obtemperantium, & laudabiliores sunt, & fructuosiores.

Ac perpetua quidem hæc Patris nostri IACOBI ARMINII dum vixit vota fuisse, perpetuasque contentiones, omnes qui eum norunt, facile testari possunt: nos sanè sæpè vidimus illum noctes diebus hæc talia meditantem continuasse. Neque verò fuisset illi difficile,
ingè-

E P I S T O L A

ingenium adversus Ecclesiæ hostes armare, & Bellarminum aliquem, aut totam simul phalangem Pontificiam impetere; sed quum judicaret, quædam ab illis non malè doceri, quædam non rectè a nostris, non putavit sibi aut in agro alieno cum noxijs herbis bonas fruges evellendas, aut in proprio zizania quæ avenarum superfeminator atque interpolator Diabolus substituerat, pro utili & salutari segete venditanda.

Et initio quidem, qui erat illius candor, sperabat haud magni rem laboris futuram: nam quum alios ex suo ingenio metiretur, credebatur humanitate, prudentiâ, ratione manifestâ eo perducere posse fratres suos, ut vel errores commonstratos agnoscerent ipsi ultrò, atque emendarent; vel si veritatem (ut fit) vinceret pertinacia, saltem paterentur alios eam, quod initio etiam licuerat, profiteri. Frustrâ. Multi enim vel hoc ipsam pro crimine habuerunt, quod in
ea quæ

DEDICATORIA.

ea quæ ipsi, ipsorumque antesignani
poluerant, ausus fuisset inquirere.
Caput autem & veluti fons unicus
omnium quos ille culpabat errorum,
est præposterè concepta de divinâ Præ-
destinatione opinio: hoc enim caput
ita ut a Calvino conceptum est, judi-
cabat non tantùm a ratione omni sed
etiam a natura ipsius Dei & sacris lite-
ris esse alienum; ipsis quin etiam mo-
ribus omnique religioni adeò adver-
sum, ut si quis ex illius sententiæ tenore
vitam suam institueret, non posset
ullo modo ad salutem pertingere.
Quid enim mundum aut carnem
cum omnibus voluptatum illecebris,
& lenociniorum irritamentis fu-
giat is, qui credit certòque sibi per-
suasum habet, non posse se salute suâ
excidere; sed tam esse necessarium ut
salvetur etiam post peccatum, quam
necessarium est, ut Deus decretum
suum non frangat? Quid pietati,
justitiæ, sanctitati, quarum studium
nunquam

EPISTOLA

nunquam non acerbum est, & per se horridum; operetur, qui certo statuat, non quidem se esse in numero illo absolute rejectorum quia id sciat, sed esse posse, licet id nesciat? Ac fatebatur quidem sæpenumerò parens noster, fieri posse, ut D. Calvinus & Lutherus in sententiam illam, quam ipse oppugnabat, religione aliqua scripturarum perducti essent; sed quum & illæ ipsæ scripturæ non rectè ab ipsis essent intellectæ, & tota ab ipsis dissentiret antiquitas, Græca pariter ac Latina, & pietati noxia esset illa ipsa credulitas, & religionem omnem everteret, putabat ille sine ullo pacis publicæ dispendio ea a se proponi posse, quæ & scripturis consona, & Dei naturæ convenientia, & pietati instillandæ idonea, & si admissa essent pacem ac concordiam cum sanctimonia allatura esse judicabat. Imprimis verò etiam illud pium ipsius pectus percelebat, quod posita illa absoluta decre-

torum

DEDICATORIA:

torum mediiorumque ad fines suos subordinatorum necessitate, videbat fieri non posse, quin & causa peccati Deus ille optimus & sanctissimus statueretur, & in clementissimum numen sub titulo justitiæ, summæ crudelitatis infamia transcriberetur. Fertur quondam Tiber. Cæsar virginem quandam strangulari voluisse. Cur? quia ita libebat. Sed quum vetaret id patriæ mos, quo nō licebat intemera-
 ratā occidere, misit virginem ad lenonem, & decreto suo viam ipse sternens stupratam occidi iussit. Suetonius,

*Immatura puella, quia more tradito ne- cap. LXI.
 fas esset virgines strangulari, vitiate
 prius a carnifice, dein strangulate sunt.*

Ignosce, ô bone Christe, Ecclesiæ tuæ doctoribus, qui de Deo ad exemplum Tiberij docere, loqui, scribere, non verentur,

*Deum homines hoc consilio condidisse, ut ^{Piscator}
 non tantum labi possent, sed etiam ut rei- ^{adversus}
 ipsa laborerentur; quippe quum non nisi hac ^{Schafman.}
 ratione*

(:) (:)

*ratione pervenire potuerit ad fines illos
principales.*

Calvini sententiam horridiorem
quam posset deserere, maluit incru-
scare D. Iunius; itaque subjectum præ-
destinationis constituit non homi-
nem quem nondum Deus creare de-
creverat, neque eundem creatum cum
præscientia lapsus: sed creatum, qua-
tenus is naturalibus donis a Deo in-
structus, ad supernaturale bonum
evocabatur: quæ quidem sententia
Thomæne sit an nō sit, parum refert;
certè constat a D. Iunio in Academia
Lugdunensi propositam ac defen-
sam, non multo pauciora habere ab-
surda quam habeat illa D. Calvinii.

Hanc sententiam postquam apud
se excussisset parens noster, eamque
invenisset non ijs nixam firmamentis
quæ animo ipsius satisfacerent: visum
ipsi fuit tum de eâ ipsâ, tum de priore
illâ Calvinii collationē cum D. Iunio
(cum quo illi haud ita pridem sermo
de di-

DEDICATORIA.

de divina providentia fuerat, & quidem optato successu) instituire. Brevi itaque ad eum exarato scripto, selectis aliquot argumentis hoc evincere conatus est, utraque illa sententia, præter alia incommoda, necessitatem peccati introduci, ac proinde ad tertiam quæ creationem & lapsum supponeret deveniendum esse. Hoc si obtinisset; animus ipsi erat altius progredi, & tandem decretum de salvandis fidelibus, condemnandis infidelibus, proponere. Respondit ad illud scriptum Iunius, sed non secundum expectationem quærentis: quandoquidem partim communem objecti rationem ponendo (quod pænè ἀκατάληκτον) partim verba auctorum flectendo ex pluribus unam sententiam conflare conatus esset, contra eorum qui singulas tuebantur mentem. Viso ergo hoc responso constituerat parens noster Collationem præscindere. Verum, cum intelligeret postmodum,

(:) (:) 2 hoc

EPISTOLA

hoc ipsum responsum à Convictoribus auctoris transcriptum passim per manus studiosorum volitare, contra quam initio convenerat, imò & in lucem forte edendum: movit hoc eum ut brevissimam adornaret Replicam, & ad D. Iunium mitteret. Eam Replicam per sexennium integrum apud se habuit D. Iunius, antequam à Deo ex hac vita evocaretur, & tamen ne verbo quidem attigit. Post mortem verò illius parens noster eam auxit & amplificavit, in eum quam nunc exhibemus modum. Non est ab eo quæsitæ victoria, sed veritas. Habuit D. Iunius laudes suas, quas ille ipse qui eum nuper tantopere extulit, ut putarit adversus vivum neminem hiscere ausurum fuisse, nondum satis capit. Utinam verò viri illius ad exceptionem istam responsionem videre licuisset. Haberent forte viri graves & docti quod amplius judicarent de summâ rei. Hoc sanè effectum putamus,

tamus,

DEDICATORIA.

tamus, ut cuilibet deinceps manifestum futurum sit, ad multa, imò ad pleraque, responderi non potuisse: & si ulterius in collatione progressum fuisset, ad incitas omnino Iunium redigendum fuisse; & vel sententiam mutaturum, quod est candoris; vel pertinaciam proditurum fuisse, quod ab illius moribus erat alienissimum. Hanc ergo Collationem, quia & præcipuum S. Theologiæ caput explicat, qualis enim Prædestinatio, talis Religio: & quia inter duos excellentes doctrina viros instituta est: & ingentibus votis hætenus diu multumque expetita, suâsu amicorum paternorum quum in lucem edere decrevissemus, & patronus aliquis huic operi quæreretur, inscripsimus vobis

ILLUSTRES ET MAGNIFICI PROCERES, quorum & moderatio Christiano orbi jampridem nota fuit, & nuper constitutis decretis Ecclesiasticis magis adhuc emicuit; & adfectus

EPISTOLA

in patrem nostrum tantus dum vixit
fuit, ut vel illius memoriâ partem ali-
quam luctus nostri dolorisque lenia-
mus. Adhibuistis illum aliquando
vivum ad componendas controver-
sias in Ecclesijs vestris natas; adhibete
nunc defuncti consilium, ad pietatem
Religionemque veram civibus vestris
cum veritate instillandam. Ita vos

ILLVSTRES, NOBILISSIMI, MA-
GNIFICI DOMINI, Iesus Christus
æternus Dei Filius patriæ conserve, et
vestrisque consilij benedicat. Dat.
Lugd. Bat. 8. Mart. Anno ultimi
seculi clō. Io. c. XIII.

*Ill. & Nob. Magnificentiae vestrae
addictissimi,*

D. IACOBI ARMINII
THEOLOGI Liberi or-
phaninovem.

Ad

Ad Lectorem.

Habes hic, amice Lector, duorum gravissimorum Theologorum modestam de divinâ Prædestinatione disputationem; non quæ omnes circâ hoc doctrinæ caput dubitationes expediat, sed quæ præcipuas saltem ejus sententiæ quam amplexus fuit, Cl. Vir D. Franciscus Junius. Calvini Paradoxa ad vivum hinc non resecantur, sed tantum quatenus placitis Junianis sunt adfinita: plenius enim ea persecutus est Arminius libello adversus Perkinsum; plenissimè, libro singulari quo Theses quadam inopinata D. Francisci Gomari de hoc argumento examinantur.

Sicut autem liberalis fuit & ingenua hæc duorum virorum veritatis causâ instituta Agilæis, ita jucundum imò & utilem tibi futurum existimo illum conspectum. Erit omninò opera pretium videre, quam blandè atque humaniter Junium compelles prior Arminius: quam distinctè res suas proponat, quam clarè explicet, quanto cum judicio ordinet, quam nervosè confirmet. Rursum, quam graviter respondeat Arminio Junius, quam curiosè omnia examinet, quam stetitiosè distinguat, quam callidè quadam declinet, quam dextrè dissimulet Denique, quam detracto omni schemate postea nudam veritatem proferat Arminius, & in medium quasi Solem educat, quibusq; lacertis tela in se torta retorqueat. Magnum sine dubio fuit D. Junij nomen apud multos, sed Arminij apud quosdam non minus: ille famâ apud exteros clarebat; hic apud suos: In illo eruditio multiplex; in hoc cum philosophia notitiâ, exacta etiâ viguit Theologis cognitio, indefesso studio ardentissimisq; ad Deum votis comparata. Ille multa scire voluit; hic se defunctum judicabat, si hoc unum sciret quod profitebatur, Scripturam sacram. Illa

in iudicijs liberior, hic scrupulosus; & lentus. Uterque tamen pacis & concordia amans, sed diversis consilijs. Ille quum suam sententiam proposuisset, reliquas quantumvis dissidentes ad eam inclinare & flectere conabatur; hic quum omnes religiose examinasset, solam illam amplectebatur, quam veram esse iudicabas, reliquas ita rejectis, ut concordia satis consultum existimaret, siposito consensu fundamentali, in cetera liberè disquirere liceret. Ita factum est, ut illius sententiam in tantâ nominis celebritate sequantur pauci, huius multi: Sed potest forte condonari D. Junio, quod causam istam agat frigidiusculè, nam quum nondum plene sciret quanam esset D. Arminij de Prædestinatione sententia, non tam videtur potuisse responsiones suas dirigere ad Arminiana illa oppugnanda, quam ad sua defendenda: Quod ipsum tamen quam solidè fiat, ex lectione ipsa iudicabis. Accipe interea Collationis istius STNQ PSIN, & ex ea cognosce quid ab utroque prestatum sit. Vale.

Proœmium Iacobi Arminij, pag. 1.
 Proœmium Fr. Junij ad responsionem suam. 2.

I.

Arminius tres sententias de Prædestinatione recenset 4.
 Junius sententias illas compositurus, duas distinctiones pramittit. 4.
 Arminius sententias illas tres distinguit pag. 7.
 ostendit eas non differre solo loquendi modo, p. 8. Et distinctiones duas Junianas examinat. 9.

II.

Arminius proponit trium sententiarum discrimen. 11.
 Junius reprobationis vocem docet triplici significatu accipi, & pecca-

peccatum esse ab Arminio in eim vocis aq̄i uocatione. 11.
Arminius ostendit se reprobationis vocem usur-
passe significatione Iunio ipsi familiari. 12.

III.

Proponitur sententia D. Calvini ab Arminio. 14.
Iunius negat eam esse Calvini, suamque pro Calviniana com-
mendat. 15.
Arminius probat eam esse Calvini, Iunianam ve-
rò a Calvini mente alienam esse ostendit. 16.

IV.

Proponitur sententia Thomæ, quam Iunius sequi-
tur. 27.
Iunius negat eam esse Thomæ. ibid.
Arminius demonstrat, eam, ut Thomæ non sit, ta-
men a Iunio propositam in Thesibus publicè
disputatis, 28.

V.

Proponitur sententia B. Augustini. 32.
Eam Iunius conatur cum prioribus conciliare. 33.
Arminius discrimen hujus a prioribus urget. ibid.

VI.

Examinatur prima sententia quæ est Calvini. 36.
D. Iunius postquam disseruit de mente illius sententia pag. 37. de
convenientiâ eius cum secundâ & tertiâ. p. 38. de funda-
mentis quibusdam ad illius sententia defensionem necessarijs,
39. examinat postea D. Arminij argumenta.
1. Quod dixerat, Deum non posse discernere ullum actum mise-
ricordia aut iustitia sua circa eum, quem nondum decrevit
fore. P. 43.
aut quem considerat quidem ut creatum, sed in prius natura-
libus. 48.
11. Quod dixerat ex eo esse consequens, ut Deus sit autor pec-
cati. 51.
Tandem proponit quæstiones duas, Vnam, quomodo peccatum
sit liberum, quum voluntas sit a Deo? 54.
Alteram, Cur Deus voluntatem homini indiderit? 55.
Arminius i. probat fideliter a se expositam auro-
rum sententiam. 58. 11. Fundamenta Iuniana
(:) 5 expen-

Expendis, de essentia Dei. 63. De causis addio-
num divinarum. 64. III. Examinat respon-
siones Iunianæ ad argumenta a se prolata.
Ad primum. pag. 65. Ad secundum. 70. IV. Ex-
curit leviter distinctiones Iunianas. p. 76. v. B-
tiam alias, quas ab ejus sententiæ autoribus di-
xerat inventas, & quas Iunius præterierat, p. 77.
ut sunt,

1. In peccato aliud, esse actum ejus, aliud ejus vi-
tiositatem. 79.
2. Decretum Dei ponere quidem necessitatem, sed
non ponere coactionem. 80.
3. Distinguendum esse decretum, ab executione
decreti. 83.
4. Aliud esse in hac causa decretum efficax, aliud
permisivum. 84.
5. Actum necessarium quidem esse respectu decreti,
contingentem verò respectu naturæ humanæ. 85.
6. Deum non tam destructionem creaturæ quaere,
re in reprobatione, quam suam gloriam. 86.

VII.

Transit Arminius ad sententiam Thomæ. 88.

D. Iunius ait se exoptasse ut pulvis argumentis priorum senten-
tiam Arminius si fieri potuisset, oppugnasset. 88.

Arminius negat priora a Iunio soluta esse; addit-
que tria insuper nova argumenta. 89.

VIII.

Sententiam Thomæ tribus quæstionibus comprehen-
dit Arminius. 90.

Iunius illas agnoscit, sed distinguit vocem pura naturalia: &
vocem reprobationis in sensu cat. a chrestico rejicit 91.

Arminius explicat vocem pura naturalia: & pro
reprobatione substituit vocem prædamnatio-
nis. 91.

IX.

Proponitur prima quæstio. An objectum electionis
& non electionis sint homines in puris naturalibus
considerati? Arminius id negat. p. 92.

Iunius explicat sententiam, & dicit hominem a Deo considera-

is actio.
respon-
prolata.
1v. Ex-
6. v. B-
ribus di-
at, p. 17.

ejus vi-
79.
cm, sed
80.
utione
83.
aliud
84.
creti,
næ. 85.
quare,
86.

88.
88.
ddit-
89.

en-
90.
91.
oro
o-
1.

is
is
-

ram fuisse communiter, citra rationem peccati ut causa. 93.
Arminius ostendit statum quæstionis callidè mu-
ratum. Quæri enim, an peccatum sit condicio
præexistens in objecto eligendo aut non eligen-
do. Esse autem probat. 97.

X.

Probatur, in electione non considerari hominem a
Deo in puris naturalibus. 1. quia talis homo nun-
quam fuit a Deo creatus. 2. quia Deus non diligit
& eligit nisi post peccatum. 99.
Iunius distinguit illud pura naturalia, Deinde probat imagi-
nem Dei fuisse homini naturalem p. 101. Posteriorem ve-
rò rationem negat. 112.

Arminius prius illud argumentum vindicaturus
docet quid sit naturale, quid supernaturale. 116.
& 119. tum quæ partes imaginis Dei naturales
fuerint, quæ supernaturales in Adamo. 120. Inde
refutat ea quibus probaverat Iunius bona illa
fuisse naturalia. 123. denique ostendit quò actu
Dei hanc aut illam imaginis partem habuerit
Adam 128.
Postea asserit secundum suum argumentum. 130.

XI.

Probatur idem, 1. ex eo quod dicamur electi in Chri-
sto. 2. quod electio facta ex gratia. 134.
Iunius perplexatur, & ad 1. negat Christum esse tantum me-
diatorem peccatorum. 135. ad 2. dicit, gratiam ab Arminio
accipi secundum quid, quum intelligenda sit simpliciter. 139.

Arminius argumenta sua duo vindicat, & pro
priori docet, Mediatoris voce non esse intelli-
gendum alium quam reconciliatorem. 140 pro
posteriore, Non intellexisse se gratiam aliam
quam quæ peccatori fit. 145.

XI.

Probatur idem in præteritione, ut quæ etiam præsup-
ponat peccatum. 149.
Iunius præteritionis definitionem culpæ triplici nomine, 150.
Tum negat Syllogismi minorem. ibid. Et fulcrum eius pri-
mum, ibid. secundum. 153. Postea ratione, antequam,
exem-

exemplo probat, præteritionis causam non esse in homine. 153.
Arminius docet, illud, de definitione, quæsitum esse, se enim non definitivisse. 156. Responderque ad tria illa. 157. postea minoris suæ argumentum primum defendit 160. Et secundum. 162. Dein, diluit ea quæ Junius a ratione, autoritate, exemplo attulerat. 163. Postremum, ostendit actum negativum quo homo permissus est labi in peccatum, non posse vocari actum præteritionis, 165. Denique defendit argumentum suum secundum. 166.

XIII.

De præparatione gratiæ ejusque negatione, docetur, eam non versari circa homines in puris naturalibus consideratos. 169.

Junius statum huius questionis aliter format. ibid.

Arminius formatum a Junio admittit. 170.

XIV.

Arminius quod dixerat, probat, 1. ex eo quod homo non fuerit creatus ita a Deo in puris naturalibus, sed in gratiâ supernaturali. 2. ex eo, quod Lex homini data est, quæ præstari sine gratiâ supernaturali non potuit. 171.

Junius priori membro dicit responsum a se ad propositionem X. ad posterius, negat particularem illam legem de arbore scientiæ boni & mali, ad omnes homines pertinuisse. 172. *Argumenta Arminij quibus ille oppositum probaverat, conatur refellere; primum, 173. secundum, 174. tertium & quartum.* 178.

Arminius prius membrum docet vindicatum fuisse a se adsertione propositionis decimæ. 180.

Secundum jam confirmat in lege symbolicâ. 181. **Vbi etiam reliqua sua adserit.** 182.

XV.

Probatur idem ex eo quod gratia quæ prædestinatione homini præparatur, sit Evangelica. 185.

Junius illud de gratia Evangelica refert ad gratiam conservationis, non ad gratiam restorationis. 186.

Arminius urget, gratiam Evangelicam esse primò de re-

XVI.

Probatur idem ex eo, quod relictio hominis in statu naturæ, sine gratiæ supernaturalis adjectione, causa fuisset peccati. 193.

Iunius respondet, gratiam supernaturalem non fuisse debitam. ibid.

Arminius reponit, debitam fuisse. 194.

XVII.

De præparatione ad pœnam sic præteritorum, negat Arminius illorum pœnas ita a Deo fuisse præparatas. 196.

Iunius adfirmat fuisse. ibid.

Arminius perstat. 197.

XVIII.

Probat sententiam suam Arminius, 1. ex eo quod ita statuantur peccata necessaria. 2. quod pœna spiritualis illis destinetur, qui a præmio spirituali antecedente Dei decreto fuerunt repulsi. 198.

Iunius prius illud negat sequi. De posteriore dicit, neminem a præmio spirituali repulsum fuisse antecedente Dei decreto. 199.

Arminius prius argumentum defendit ipsis Iunii verbis. 200. Secundum ait niti hypothese Iunianæ in Theſibus expressæ. 204.

XIX.

Probatur idem hoc argumento, Deus ita concipiendus est decernere, sicut exsequitur: At exsequitur in peccatorem, Ergo. p. 206.

Iunius distinguit, & eligi quidem ac præteriri a Deo dicit hominem, damnari vero peccatorem: itaque quod dicitur, Prædestinationem nihil actu ponere in prædestinato, ille interpretatur, nihil supponere. p. 207. Negat etiam verum esse, gratiam Dei non communicari nisi peccatori. ibid.

Arminius explicat phrasin Scholasticam. 208. & ostendit, gratiam prædestinatione præparatam non dari nisi peccatori. 209.

XX.

XX.

Ostenditur sententiæ Iunianæ fulcra infirma esse. 1. illud, de necessariâ declaratione liberalis gratiæ & bonitatis divinæ: hanc n. dicit in creatione apparuisse. 2. illud, de necessaria declaratione justitiæ divinæ: nam hæc aliter manifestari potuit. 3. illud, de natura providentiæ; negat n. esse conveniens, ut ea permittat, ut quisquam a summo fine deficiat. 210.
Iunius ea conatus confirmare.

Arminius sua explicat, Iuniana efficaciter evertit.

XXI.

Arminius sententiam Iunianam cum Calvini sententiâ conferens, ostendit utrimque introduci necessitatem peccandi. 228.

Iunius id negat. 229.

Arminius distinctè probat. Primum in sententiâ Calvini 236. ubi etiam refutat ea quæ sententiæ Calvini excusandæ & defendendæ allata sunt. 237.

Postea in sententiâ D. Iunij. 245.

XXII.

Ostenditur imò, sententiam secundam quæ Iunij est, minus esse probabilem quam sit prima. *Argum.*

I. Quia fugit objectum, quale nullum fuit unquam. 249.

Iunius huic argumento responsum a se ait ad propositiones VI.

& X. *ibid.*

Arminius responsiones illas a se quoque excussas dicit. 250.

XXIII.

Arg. II. Quia illud copulat inter se decreta heterogenea. 251.

Iunius contra, decreta ait rectè inter se coherere. *ibid.*

Arminius contrarium evidentè ostendit. 253.

XXIV.

Arg. III. Quia hiatus relinquit inter decretum præteritionis & reprobationis, quem Calvinus supplet. 257.

Iunius negat opus esse medio decretorum. 257.

Armi-

Arminius ostendit non posse ex præteritione ad prædamnationem rectè perveniri, nisi intercedente decreto positivo necessarij peccati. 259.

XXV.

Arg. IV. Quia est inconueniens, ut quæ concipiat homines aut non consideratos in Adamo recens creato; aut non omnes consideratos; aut diversimodè consideratos. 260.

Iunius ut elucetur, docet, creationem esse naturalem, prædestinationem supernaturalem; itaque mirum non esse, si aliter illa, aliter hac consideretur. 260.

Arminius negat id esse consequens. *ibid.*

XXVI.

Arg. V. Quia introducit decretum æquivocum, & sub conditione tantum divisionis certum. 263.

Iunius id negat. *ibid.*

Arminius mentem suam explicat, & efficaciter confirmat. 265.

XXVII.

Sententia B. Augustini quæ tertia erat intacta relinquitur ab Arminio, & cur? 271.

Iunius eam dicit cum duabus illis prioribus consentire. *ibid.*

Arminius ostendit non convenire: & concludit. 272.

FINIS.

1870
1871
1872

1873
1874
1875

1876
1877
1878

1879
1880
1881

1882
1883
1884

1885
1886
1887

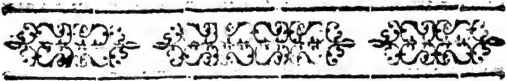
1888
1889
1890

1891
1892
1893

1894
1895
1896

1897
1898
1899

1900
1901
1902

IACOBI ARMINII
amica cum
D. FRANCISCO IVNIO
DE
PRAEDESTINATIONE
per litteras habita Collatio.

Clarissimo viro D. D. FRANCISCO IVNIO,
Fratri in Christo debitâ observantia mihi colendo

IACOB. ARM. salutem dicit.

V Ir Clarissime, & multis mihi nominibus vent-
randa.

Qui sententijs aliorum suum assensum non tribuunt, iudicio quidem certo id facere videntur sibi, & alijs videri volunt: sed alienæ sententiæ ignorantio sapiusculè ejus rei est causa, quam tamen in se minimè agnoscunt. Ego doctorum hominum tum nostri, tum antiqui seculi sententijs de Prædestinationis & Reprobationis decreto astipulari hætenus certâ anima persuasione non potui. Causam istius ut iudicio certo adscribam non patitur meæ imperitiæ conscientia: ut ignorantia, vix fert opinio quædam mea, quâ illorum sententias mihi percepisse video. Hæsitavi itaque huculque; assentiri metuens sententiæ alienæ meo animo non plene persuasæ; & adseverare non audeñs eam, quam

Proemium
I. ARM. ad
primum
suum Scri-
ptum, quo
dubitatio-
nem suam
super veritate do-
gmatum de
Prædesti-
natione,
quomodo
hætenus
satis ex-
plicatum
fuit, apo-

Vitæ, certior-
tem à F.
Junio in-
structio-
nem desi-
deras.

quam veriore[m] quidem habui, at doctiorum cab-
culis nondum adprobatam. Quate[n]d necessarium mi-
hi putavi ad animi tranquillitatem cum doctoribus
super hoc decreto conferre, ut experiret an illorum
docta opera dubitationem mihi & ignorantiam exi-
mere posset, & scientiam certitudinemque menti
meæ ingenerare. Et feci quidem hoc jam antea
apud æquales nonnullos, & alios qui sunt in aucto-
ritate; at (ut verum fatear) inutili mihi, aut etiam
damnoso eventu. Quare ad te confugiendum mihi
putavi: quem partim ex editis scriptis, partim ex alio-
rum relatu[m] talem novi, ut absque metu certum mi-
hi ex te fructum liceat sperare.

Responso

FRANCISCI JUNII.

Doctiss Viro

IACOBO ARMINIO

Domino & fratri Charissimo salutem;

Pro arminio
Responso
nic Junia-
na, quo
longioris si-
lentij can-
sam adfert,
questio-
nem super
quâ consu-
litur gra-
vissimam
esse, seq[ue] pro
modulo suo
responsum
refert.

Diturni silenti causam, observande frater, mi-
hi Tertullianus attulit, quem à me susceptum
fuisse jam diu non ignoras: Interea litteras tuas in
pegmate collocavi è regione adspectus mei, ut
mei erga te officij recorderer quam primum pos-
sem, & ad argumentum postulationis tuæ attende-
rem. Ac certam quidem gravissimæ unius quæstio-
nis explicationem à me desideras: quâ in quæstione
quod veritatis est novit plenè Dominus: quod satis
est expressit in verbo scripto, quod secundum Deum
utrique consulimus: quod sentis, & non sentis aper-
tè enuntias: quod sentio per me aperiri cupis: ut ex
hac

hac mutuâ congressione & communicatione illustremus gratiæ divinæ veritatem. Faciam pro mensurâ, quam mihi ad mensus Dominus, quod possum; & mysterij hujus augustissimi quicquid video indicabo, sive ex veritate, sive ex speculo opinionis videro: ut quod Dei est habeas mecum; quod non videmus quæras mecum, si quæri in verbo potest: quod meæ opinionis est, si melius videris, amantè & fraternè retegas, & salutari monitu revoces in veritatis viam. Nihil hic *πρὸς τῶν προσημαζομένων* dicam, quia ad rem ipsam malo transcurrere, quæ magis facit *πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας*, quam Apostolus præcipit. Omnes pietati & veritati studere judico: sed non omnes propterea in pietate veritatem omnem vident. Cognoscimus omnes ex parte; atque ex parte prophetamus: & Spiritus veritatis de die in diem deducit nos in omnem veritatem. Partem veritatis percipimus, partemque tradimus: reliquam suis momentis Spiritus veritatis daturus est petentibus. Det igitur ille utrique nostrum *τὸ παραλαβεῖν καὶ παραδόναι ἀλήθειαν*. Hujus autem collationis fraternæ usum ut melius percipiamus uterque, & nihil mihi imprudenti (ut conferentibus plærunque fit) excidat, sequar ipsa litterarum tuarum vestigia; verbum de verbo exscribens, & distinguens in quædam veluti capita locos scriptionis tuæ: eisque subjiciam eodem ordine sententiam meam de singulis, ut ad omnia quid sentiam, quid non, & quibus fundamentis & rationibus sententiam perspicuè videre possis, & secundum Deum statuerè ex modo responsionis meæ. Hic ergo primus locus scriptionis tuæ, ubi te dicentem recognoscas licet.

1. Cor. 13.
Ioh. 16.

Dicit se distinxerunt scripturam Arminij in capita, sive propositiones quasdam.

A q Prima

Prima propositio ARMINII ex distinctione IUNII.

Ennumerantur tres diverse de prædeterminatione sententia, singulaque ad auctores suos referuntur: ostenditurque in quo conveniant omnes.

Video itaque, Vir Clarissime, tres in universum esse de isto Articulo sententias, quæ suos habent adscriptores inter doctores Ecclesiæ nostræ. *Vna* est, quæ Calvinii & Bezzæ dicitur; *altera*, Thomæ & Sectatorum; *tertia*, Augustini & eorum qui illum imitantur. Omnes in eo conveniunt, quod pariter statuunt: Deum æterno & immutabili decreto statuisse certis hominibus, cæteris præteritis, dare vitam æternam supernaturalem, eaque media ipsi præparatio quæ ad unam istam consequendam sunt necessaria & efficacia.

F. IUNII ad primam propositionem responsio.

Plures in speciem inveniri posse quam 3. diversas sententias.

Varias sententias si quis accumulare velit, plures in speciem habiturus est: sed hæc sunt sanè virorum facilè principum in ratione docendæ veritatis hujus sententiæ. In quo autem convenit omnibus inter se prædictis, duo sunt explicatione & animadvertione (nisi me animus fallit) dignissima. Unum est, id quidem, quod ais, esse verissimum; *Deum æterno & immutabili decreto statuisse certis hominibus dare vitam æternam supernaturalem*: sed vitam illam æternam non hic esse primò & per se opus divinæ prædeterminationis illius, quin potius secundariò & per consequens τῆς υἰοθεσίας consecutivam. Demonstrat Apostolus Ephes. 1. *περὶ τῆς υἰοθεσίας ἡμῶν εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ τὴν ἀδοκίαν, &c.* Et paulò post. vers. 9. *ἕν. περὶ τῆς ἐπιτοῦ αὐτῶ εἰς οἰκονομίαν τῆς πληρώματός τῆς καὶ τῶν ἀνακεφαλαιώσεως τῶ πάντων ἐν τῷ Χριστῷ, &c.* Et Rom.

8.17. εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι, κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκαληρονόμοι δὲ ἔσονται, &c. Non ignoras autem, si pro differentiâ ponitur aliquis effectus, definitionem rei vitiosam esse. Prædestinatio, si propriam ejus differentiam spectes, Scriptura teste, εἰς ἡγοθεσίαν est, in filiationem (ut ita dicamus) sive adoptionem filialem, cujus effectus & consequens æterna vita. Sic verum est prædestinari nos ad vitam, sed proprium prædestinari ad ἡγοθεσίαν singulari gratia celestis patris. Qui utramvis ponit, alteram supponit: sed priorem illam in tractatione communi semper & omnino poni necesse est. Quamobrem hujus totius argumenti expeditior fore videtur ratio, si hoc ordine salutare illud prædestinationis divinæ decretum observemus: Deum prædestinavisse nos ad adoptionem filiorum Dei in Christo εἰς αὐτὸν, ejusque adoptionis viam & terminum æterno suo decreto præfixisse: viam quidem gratiæ, nos in officio deducentis vocatione & justificatione nostri: terminum verò vitæ, quam adsequemur perfecta glorificatione nostrâ, Rom. 8. quæ duo gratiæ illius effecta sunt, & nostræ adoptionis consequentia ἀψυδῶς αἰῶνος. Verû igitur dicitur omnino, cum Deus ad vitam illam certos homines prædestinavisse dicitur: sed in ratione docendi nec satis videtur dici, nec satis commodè, nisi ἡγοθεσία in Christo gratuita, velut prior justificatione & vitâ ac gloriâ substernatur. Alterum adhuc animadversione mihi quidem videtur habere opus, cum Deum dicis, ea media hominibus iisdem preparasse, quæ ad vitam istam consequendam sunt necessaria & efficacia. Hæc enim etsi dicuntur verissimè, tamen certâ cautione distingui, & religiose accipi necesse est. Opus prædestinationis divinæ est (ut ita dicam) filiatio nostra, quod Deus nobis est pater, & nos filios adjungit sibi per gratiam

tiam. Quicquid autem Deus ad hanc *yoſteriar* conſummandam in nobis ordinavit, id reſpectu *yoſteriar* illius noſtræ non medium, ſed neceſſarium ad-
 junctum eſt, aut conſectarium. Illa ipſa æterna vi-
 ta eſt conſectaria adoptionis noſtræ *eiſ aũtõr*. Reſpe-
 ctu verò adjunctorum & conſequentium inter ſe,
 alia aliorum media appellari poſſunt; ut vocatio me-
 dium juſtificationis dicitur, & juſtificationis glorifica-
 tionis noſtræ. Rom. 8. Veruntamen utut media
 ſint, ſecundum quid pleraque ſunt neceſſaria & ef-
 ficacia, non per ſe atque ſimpliciter; nam ſi per ſe
 ſimpliciterque eſſent neceſſaria & efficacia, æque
 in omnibus pijs & electis neceſſaria eſſent & effica-
 cia: non ſunt autem pleraque ejuſmodi; cum etiam
 infantes, & qui hora ſuprema veniunt vocati à Do-
 mino, ſine illis vitam æternam conſequentur. At-
 que hæc per occaſionem dicta: alioquin de re om-
 ninò convenit.

Replica I. ARM. ad Reſponſionem
 F. JUNII.

Clariffimo Viro

D. D. FRANCISCO JUNIO,
 fratri in Chriſto debitâ reverentia
 colendo,

Proamium
Replica
Armini,
quo ſibi vi-
deri indi-
cat, ple-
raſque ar-
gumenta-

V Ir Clariffime, & multis mihi nominibus ve-
 nerande.

L Egi tuum ſcriptum & rel-gi, eaque qua po-
 tui diligentia excuſſi, ſingulas ejus partes
 cum meis propoſitionibus accuratè, pro vi-
 rium modulo, conſerens, ut certius de ve-
 ritate rei, quæ inter noſ agitur, judicare poſſem.

Dum

Dum autem singula iudicij luce expendo, animad-
 vertere mihi videor plerasque meas propositiones
 & argumentationes tua responsione non refutari:
 quare audio calamum in manus sumere, & aliquid
 commentari, quo, quid in ista responsione delide-
 rem, significem, & meas rationes propugnem. Om-
 nino autem mihi persuado T. R. non ægrius id
 laturam, quàm priore meo scripto usurpatam liber-
 tatem tulit, mihi que si quæ correctione indigeret,
 & refutatione digna videbuntur eadem caritate in-
 dicaturam: ut ego veritatem, quam in simplicitate
 cordis quæro, tuâ fideli operâ intelligere queam, &
 alijs ad gloriam Dei & ipsorum salutem, quantum
 usus postulabit, explicare. Spiritus ille veritatis mi-
 hi adsit, mentemque & manum ita dirigat, ut à ve-
 ritate nullibi aberraret: si tamen quid exciderit verac-
 ipsius sensui minus consentaneum, id non dictum
 non scriptum haberi volo.

*rationes suas
 responsio-
 nibus Iunii
 non refu-
 tavi, ideoq;
 se eas de
 novo repe-
 titurum ac
 firmatum
 quo
 accuratius
 ad eas res
 responde-
 unt.*

*Replica ARMINII sive consideratio respon-
 sionis ad primam propositionem.*

TRes ego in priore meo scripto posui nostrorū
 doctorum de Prædestinationis & Reprobatio-
 nis decreto sententias diversas, non contrarias: plu-
 res fortè adferri possent, sed non æquè inter se & ab
 alijs discrepantes. Singulæ n. illæ illustribus notis &
 rei ipsius, de qua agitur, essentiam naturamque con-
 cernentibus, distinguuntur. Primò decreti objecto
 (Homini) diversum modum & rationem forma-
 lem induunt, dum illa condendum, ista conditum,
 hæc lapsum Deo decernenti offert. 2º. Proprietates
 divinas aut alias aut alio modo consideratas, decre-
 to isti accommodant. Nam prima misericordiam &
 justitiam sibi objectum suum præparantes; tertia
 easdem proprietates ut invenientes suum objectum
 præpa-

*Ut ut plu-
 res possunt
 esse senten-
 tia de Præ-
 destinatione:
 tamen
 hæc tres
 maximè
 inter se
 & ab alijs
 discrepant.*

præparatum introducit: secunda gratiam quæ generis vice est ad illam misericordiam, præficit Prædestinationi; & libertatē gratiæ non-electiōni seu præteritioni; præparatiōni verò pœnæ justitiam. 3°. Actibus certis inter se differunt. Prima sententia actum creationis decreto isti tribuit, & lapsum hominis eidem decreto subordinat: secunda & tertia creationem præmittit; tertia etiã lapsum hominis decreto præsupponit, statuens decretum electionis quod ex misericordiã fluit, & reprobationis quod ex justitiã administratur, locũ habet non posse nisi circa hominẽ ut peccatorem consideratũ, & propterea ut misericordiam meriti. Unde apparet me non immeritò sententias istas disseparasse, quæ notabili aliquo discrimine inter se separantur atq; discriminantur. Cæterum istos nostros Doctores modo tantum docendæ ejusdem veritatis discrepare, mihi fors facilius, quàm ipsis auctoribus, eorumq; asseclis persuaseris. Beza n. multis locis acriter contendit, quod Deus prædestinans & reprobans hominem non ut conditum, nedum ut lapsum, sed ut condendum considerat, idque vult nomine Massa, Rom. 9 21. significatum, graviaque absurda seorsus sentientibus impingit. E. C. Dicit illos, qui Deo decernenti hominem ut conditum offerunt, imprudentem Deum statuere, qui hominem antea creati, quàm de postremo ejus fine apud se quippiam constitutum habuerit. Qui verò ut lapsum, his crimen impingit negatæ providentiæ divinæ, citra cujus decretum & ordinationem peccatum in mundum intraverit ex illorum talium sententiã. Facile autem patior, imo laudo, si quis sententias Doctorum potius conciliare studeat, quàm magis disseparare, modò id fiat per commodam sententiarum in specie diversarum *explicationem*, non per earundem *imputationem*

*Autores
istarum
sententiarum non
solo docendi modo, sed
ipsis sententiarum
discrepare.*

mutationem, additionemve ab ipsis sententijs dissentientem. Secus qui facit, nec orato conciliationis potitur fructu, & depravatae sententiae lucrum adipiscitur, apud ipsos auctores *malam gratiam*.

Quod ad duo illa attinet quae animadvertenda putas in explicatione convenientiae istarum sententiarum, in priore tibi adsentio, in altero non multum dissentio, *Ad animadvertiones istarum.* Immediatè enim Prædestinatio est in adoptionem, & per illam in vitam: sed cum ego sententias alienas hic proponam, eas mihi corrigendas non paravi. Lubens tamen correctionem accipio: quanquam parum aut nihil faciat ad hanc controversiam.

Imo puto eam facere ad stabilendam sententiam meam. Nam adoptio in Christo non peccati modò tanquam conditionis in objecto requisitæ postulat positionem, sed & alterius cuiusdam rei, de quâ mihi in priore meo scripto agendum non putavi. Ista autem res est fides in Iesum Christum, citra quam nemini reipsa contingit adoptio, & citra cuius considerationem nemini adoptio præparatur prædestinatione divinâ *Adoptionem in Christo nõ modo peccatum, sed & fidem in Christo præparatur.* Ioh. 1. 12. Adoptantur enim fideles, non donantur fide adoptati: præparatur adoptio credituris, non præparatur fides adoptandis, que admodum justificatio præparata est fidelibus; non fides iustificatis. Hunc ordinem nobis infinitis locis demonstrat Scriptura. Quo verò sensu vocationem & justificationem viam adoptionis appelles, non plenè capio. Potest enim via adoptionis id dici quod ducet ad adoptionem, & illud per quod adoptio tendit ad suum terminum. Posteriore modo mihi viam accipere videris, ex eo quod justificationem posteriorem adoptione facis, & viam appellas gratiæ nos in officio deducentis vocatione & justificatione nostri. In quibus duo non indigna animadvertione.

Primum est, quod vocationem adoptioni sub-

ni subnectis tanquam præcedanz, quod ego de integra vocatione dici posse vix arbitror. Est enim peccatorum & infidelium vocatio ad fidem in Christum. Est vocatio fidelium ad conformitatem Christi & communionem cum Christo. Illam priorem Scriptura præcedaneam facit adoptioni. Posterior est ad ipsam adoptionem, quæ conformitati & communioni cum Christo includitur. Alterum est quod adoptionem justificatione priorem facis; quam utramque ego fidelibus simul obtingere puto temporis respectu, at naturæ ordine justificationem prius adoptione. Adoptatur enim justificatus, non justificatur adoptatus. Quod ordo tum impetrationis bonorum illorum à Christo factæ, tum imputationis eorundem bonorum à Deo in Christo factæ declarat. Prius enim impetravit Christus remissionem peccatorum, quàm adoptionem, natura inquam: & prius imputatur justitia quàm filiatio. *Quum enim inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem filij eius, reconciliati verò adoptamur in filios.* Consideremus quæ isti opponuntur, imputationem inquam peccatorum & non adoptionem; ex hisce clarè illum ordinem videre est. Peccatum causa est exclusionis a filiatione per modum meriti; Imputatio peccati causa ejusdem exclusionis per modum justitiæ peccatum pro merito punientis. Quod secundo loco de medijs observas, illa auctoribus quorum sententiam refero, dicuntur quæ Deus tum Prædestinationis decreto subordinavit, tum executioni præordinavit, non per quæ, seu quorum respectu ipsa Prædestinatio est facta, sive ad *40* *Justitiam*, sive ad vitam. An verò ista talia, sive adjuncta, sive consecutaria, sive media, seu quovis alio nomine appellentur, tantùm faciant ad consummationem jam destinatam aliquibus *40* *Justitiam*; an verò in ipsa

*Adoptio
natura or-
dine iusti-
ficationem
sequitur.*

In ipsâ ad filiationem prædestinatione à Deo considerata sint tanquam necessaria prædestinandorum adjuncta utilissimum puro consideratu.

2. *Propositio ARMINII.*

Differunt autem inter se: quod prima homines Deo eligenti & Prædestinanti, etiam prætereunti & reprobanti (quanquam illa non ita distinguat cõmodè) offert nondum conditos, sed condendos: altera ut conditos quidem, sed in puris naturalibus consideratos eligenti & prædestinanti, ut ex naturâ supra naturam evehendos; prætereunti, ut in eadem naturâ consideratos, reprobanti, ut in peccatis suâ culpa meritos: tertia ut lapsos in Adamo, & in massâ corruptionis & perditionis jacentes tum eligenti & prædestinanti, tum prætereunti & reprobanti.

Differentiâ istarum trium Sententiarum.

Responsio JUNII ad secundam propositionem.

IN hac sententiarum (quæ ἐναντιοφάνει non ἐναντίας) enarratione te quodammodo falli suo ordine demonstrabimus. Sedulo a vitatum velim unum homonymum in hac causa, in verbo reprobandi, & verbali reprobationis. Tribus modis hoc dicitur: uno communi, duobus singularibus. Commune significatum est, cum eâ voce non-electio seu præteritio & damnatio cõprehenditur, quomodo Calvinus & Beza frequenter acceperunt: ira tamen ut interdum distinxerint. Singularis significationis modus est cum electioni opponitur, & non-electionem, siue præteritionem latinè ex forensi usu designat, quomodo ex communi Latinorum usu sumpturunt Patres. Modus præterea singularis est, cum reprobata-

De significatione triplici reprobare.

tio causa est reprobationis sive damnationis, sed an-
 tecedens solum illius. Causa vero efficiens illius
 propria quidem & interna est peccatum creaturae,
 accidentaria vero externa; justitia Dei. Axiom. 50.
 Reprobatio itaque; (ut rem perspicue distinguamus)
 aut latiore significato accipitur aut angustiore &
 proprio suo. Latiore, si totam rationem consilij divi-
 ni inde à præteritione velut principio antecedente,
 ad damnationem usque velut finem consequentem,
 interveniente causa propria damnationis, id est, pec-
 cato, respexeris. Angustiore vero eaque propria, si
 effectum peccati duntaxat. Addi possent & illa quæ
 axiomat. 51. dicuntur. In Thesibus de prædesti-
 natione à Coddæo sub te disputatis Thesi 14. Præ-
 parationi gratiæ contraria est præteritio, preparatio-
 ni gloriæ contraria reprobatio vel pænæ preparatio.
 Preparatio a. pænæ est actus quo Deus statuit puni-
 re creaturas, &c. Thesi 17. item Thesi 18. propter
 peccata reprobādis ex necessitate justitiæ. Hic a. pro-
 priè itis vocibus uti voluisse videris: quod & planius
 significas in Thesib. de Electione à Treleatio filio sub
 tuo præsidio disputatis Thesi. 12. Quod si Electioni sta-
 tuitur contraria (ut fit) reprobatio, figuratè dicitur, id
 est, aut synedochicè aut catachresticè. Synedochi-
 cè, si pro toto ordine contrario prædestinationi; Cata-
 chresticè, si pro non-electione sumatur. Nam
 non-electio est primus terminus consilij divini ex
 solâ voluntate ejus. Reprobatio rei ultimus ex-
 ecutioni proximus ex hujus thesi causarum antec-
 edentium. Vnde apparet me isto significato vocem
 illam usurpasse, qui proprius à te appellatur. Quid
 vero ego de eadem voce ejusque usu judicem, paucis
 dicam. Reprobandi verbum ex usu latini sermo-
 nis propriè significare non electionem, si electio si-
 ne reprobatione non consistit, omninò puto. At il-
 lud mi-

Id mihi nunquam à scriptura videtur pro actu tantum negativo, nunquam etiam pro actu circa non-peccatorem versante usurpatum. Si quando Augustinus & alij ex patribus pro præteritione, non electione seu actu negativo usurpant, tum pro detractione in peccato & massa Corruptionis id accipiunt, seu pro proposito non miserendi; miserendi voce pro vindicatione à peccato & misericordia actuali usurpata. Calvinus & Beza ferè ubique pro solâ præparatione pœnæ, aut pro utroque actu usurpant.

3. *Propositio ARMINII.*

Prima sententia explicatio.

Prima sententia sic habet, Deum ab æterno statuisse gloriam suam per misericordiam & justitiã illustrare: quæ quia actu exerceri non possunt nisi in peccatores, decrevisse apud se condere hominem sanctum & innocentem, id est, ad imaginem suam, sed mutabiliter bonum, qui labi & peccare posset: ordinasse quinetiam ut idem homo laboretur & vitiosus fieret, quo hac ratione viam suis æternis consilijs parefaceret, id est, ut misericorditer aliquos servare posset, & alios justè condemnare ex proposito æterno suo, ad misericordiæ in illis, & justitiæ in istis declarationem.

Responsio JUNII ad 3. ARM. propositionem.

Existimas Junius primam sententiam non satis plenè ab Arminio enunciatam.

Hæc sententia non satis planè videtur enūciata: nam etiam Calvinus ipse Institutionum lib. 3. discitè verba Pauli adfert Eph. 1. *Prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in sese, &c.* eaq; explicat servato ordine quem prop. 1. destrinximus. Deus ergo ab æterno statuit gloriam suam

per

per adoptionem horum, & præteritionem seu non-
 adoptionem illorum sapientissimè illustrare, etiam
 adhibita misericordia & justitia sua. Eo posito opti-
 mè conceditur enunciatum illud, Deum statuisse
 gloriam suam per misericordiam & justitiam illu-
 strare, si intelligatur commodè. Sed hoc postea
 summarim explicabitur. Illud verò concedi non
 potest, nec putem simpliciter à Calvino aut Beza
 dictum, *miseri cordiam & justitiam actu nisi in pecca-
 tores exerceri non posse.* Nam primùm (ut hæc di-
 stinctè explicemus *ἴσθ' ὅτι ὁ θεὸς ἴσθ' ὅτι*) peccatores actu,
 habitu, aut potentia sunt. Actu sumus, ex quo vi-
 tiositas naturæ nostræ opera sua protulit: habitu
 fuimus in utero & ab utero, antequàm opera car-
 nis ederemus. Potentia fuit Adam quodammodò
 ante lapsum, quum habitum illum sanctum suum
 ponere potuit, & se peccato (ut fecit) mancipare.
 Sic etiam miseri actu, habitu, aut potentia sunt, qui
 aut miseras perferunt, aut habitum earum induc-
 runt, aut in eum possunt incidere. Etsi hi pecca-
 tores & miseri, non re, sed ratione; non plene, sed
 quodammodo *ἄν* & comparatè solùm dicendi, ut
 Job. 4. 18 *En, servus suis non crediturus esset firmi-
 tatem, Angelus, inquam, suis appositurus lucem, &c.*
 Itemque Job. 5. Quam rem optimè Augustinus vi-
 dit lib. contra Priscillian. & Origenist. cap. 10. con-
 cludens hac sententia elegantissima testimonem
 suum, *cujus enim participatione justus sunt, ejus compa-
 ratione nec justus sunt.* Secundò autem falsum est,
miseri cordiam nisi in peccatores exerceri non posse: nam
 & omnes creaturæ, etiam Angeli de cælo secundum
 naturam suam comparati cum Deo, miseri sunt, quia
 nec ejus comparatione justus: & quia devenire in mi-
 seriam possunt natura sua (quod certè miserum est
 posse, ut contrà, non posse miserum esse, beatissi-
 mum)

De mis-
 viâ possibi-
 & miseri-
 cordiâ ab
 eâ vindi-
 cante ex
 sententiâ
 Iunij.

mun) miseri sunt potentia. Proinde qui eas à miseria possibili vindicavit electione sua, fecit eis misericordiam: cujus respectu Angeli fuerunt electi à Paulo dicti, 1. Tim. 5. Quin etiam (ut in transcurso moncam) ne misericordia latinis quidem dicta angustus; supponit miseriam necessariò, si ad principes linguas Hebraeam & Græcam, quibus viri Dei scripserunt, attenderis. Hebraei duabus vocibus expresserunt **רחם** & **רחמי**: neutra vox ad miseriam propriè respicit; ac necessariò. Græcorum **ἐλεῶ** nec illud supponit necessariò, si ad usum communem Scripturæ advertetis: nam etiam liberis suis hæc parentes præstant quamvis sceleribus, & à miseria liberis. Tertio autem nihilo verius est illud **ἰσχυροῦς**

De misericordia voce ex usu Hebraeorum & Græcorum.

Injustitiam à Deo exerceri posse etiam in non-peccatores, & inflos.

stiam non posse nisi in peccatores exerceri. Nam iustitiam exercet, qui suum cuique tribuit: Deus autem non esset planè futurus iustus, nisi tam justis, quam iniustis suum tribueret. Nam & in Adamum, si permansisset iustus, exercuisset iustitiam Deus; tum præmium suum in natura tribuendo ipsi analogum iustitiæ illius, tum supernaturale illud, & potentia suæ gratiaque analogum, quod simbolo arboris vitæ homini adumbraverat. Potuit ergo etiam in non-peccatores iustitiam exercere Deus. At de iudicio mortis ratio diversa est. Cætera ex his, quæ modò fuerunt dicta, commodè intelligimus. De ordinandi verbo in propositionem sextam dicturi sumus.

Replica ARMINII sive consideratio Respons. ad 3. propositionem.

Sententiam primam quam quaestio est Calvinii & Beza

Ego sententiam Calvinii & Beza istis verbis benè & plenè à me explicatam esse, pluribus locis ex scriptis illorum desumptis docere poterò. Licet enim aliquando adoptionis mentionem faciant, & non-

ad optionis, quæ illi *arndinpenitus* est opposita, tamen ita sententiam suam non proponunt, ut abs te est explicata propof. 1. & hæc verbis: *Dens er- Non bene
go ab aeterno si asuit gloriam suam per adoptionem ho- & plene d.
rum & præteritionem seu non-adoptionem illorum sa- Junio.*
*pienriffime illustrare, etiam adhibita misericordiâ &
justitiâ suâ.* Dupliciter enim istis verbis ab illorum mente aberratur. Primò quòd illi gloriæ Dei illustrationem non statuunt immediatè fieri per *adoptionem* horum & *non-adoptionem* illorum seu *præteritionem*; sed per *declarationem* misericordiæ & *justitiæ*, quæ explicantur per actus adoptionis seu electionis, & non-adoptionis seu reprobationis. Et videtur hic ordo servandus ex norma apodixeos; gloria Dei consistit in declaratione proprietatum Dei, proprietates Dei per actus illis convenientes illustantur. Secundò, *Misericordiâ & justitiâ* non dicuntur ab illis *adhiberi etiam* ad prædestinationis & reprobationis decretum. Illa enim verba significant Deum secundum alias suæ naturæ proprietates adoptionem horum & non-adoptionem aliorum decrevisse, ad gloriæ suæ illustrationem, quo factò etiam misericordiam & justitiâ adhibuerit, ad decretum illud exsequendum, & quidem ex conditione mutationis objecti. At hæc illorum mens non est: sed quam ego posui: nempe, *Deum statuisse per misericordiam & justitiâ illustrare gloriam suam; quandoquidem gloria Dei neque agnosci neque celebrari possit nisi ejus misericordiâ & justitiâ declaretur: illam autem misericordiam statuunt causam propriam adoptionis, justitiâ vero causam non-adoptionis seu reprobationis, utriusque verò illustranda voluntatem statuunt causam totalem prædestinationis, id est, electionis & reprobationis: in hæc enim partes seu species illi prædestinationem distribuunt.*

B

Minus

*Eiusdem
sententia
auctores
apertissime
statuere
misericor-
diam, &
iustitiam
nisi in actu
peccato-
res exer-
ceri non
posse:
quod pro-
batum ex
Beza.*

Minus ergo istis verbis attribuitur in isto decreto
misericordiae & iustitiae, quam illi auctores istis pro-
prietatibus tribuendum arbitrantur, & in explica-
tione totius sententiae tribuunt. Nec illud ab illo-
rum sententia iuste eximitur, quod misericordia &
iustitia exerceri nisi in actu peccatores non possunt.
Apertissime enim hoc dicunt, ne iustitiae quidem
vocem ad punientem restrictam, quam tamen ego in-
telligo ut ex sexta mea propositione patet, & om-
nino ab illis intelligi puto. Pauca autem loca ex
multis adferam. *Beza adversus calumnias nebulonis*
ad art. 2. Deus hominem conditurus ad gloriam
tum misericordiae tum iustitiae declarandam, sicut
rei exitus declaravit, condidit Adamum ad suam
imaginem, id est, sanctum & innocentem; quia bo-
nus quum sit non potest ab eo vitiosum quid creari.
Vitiosi autem sint oportet quorum constituit mise-
reri, tum quos iuste constituit condemnare, &c.
Ex quo loco ego verba desummi, quibus illam sen-
tentiam enuntiavi. *Et Beza idem lib. 1. quest. &
resp. fol. 126. in 8.* Deus quum ab aeterno decrevisset,
ut ex eventis intelligi potest, in humano potissi-
mum genere gloriam suam patefacere, quae partim
in exercenda misericordia, partim in odio adversus
peccatum demonstrando posita est, hominem con-
didit intus & foris integrum, rectam intelligentiam ac
voluntate praeditum, sed mutabilem. Nec enim ipse
summè bonus quidquam mali condere potuit aut
voluit, & tamen nisi malum ingressum esset in
mundum neque misericordiae neque iudicio locus
fuiisset relictus. *In colloquio Mombelgarsensi om-
nium planissime.* Nos inquit idem Beza, haec prin-
cipia ponamus. Deum tanquam sapientissimum
opificem, cuius sapientia infinita est, quum consti-
tuisset mundum, imprimis autem hominem creare,
certum

certum finem propositum habuisse, &c. Proposi-
 tum enim Dei æternum & immutabile omnes cau-
 sas ordine quoque antegrediens fuit, quod in se-
 ipso ab æterno decrevit omnes homines ad
 suam gloriam condere. De autem gloria neque
 agnoscitur neque celebratur, nisi ejus justitia & mi-
 sericordia declaretur. Quapropter æternum & im-
 mutabile decretum fecit, quo certos aliquos ho-
 mines, merâ gratia ad vitam æternam, quosdam ve-
 ro judicio ad æternam damnationem destinavit, ut
 in illis misericordiam, in his verò justitiam suam de-
 clararet. Hunc finem quum Deus in creatione ho-
 minum propositum habuisset; necesse fuit eum
 etiam cogitare de viâ & ratione, quâ ad illum fi-
 nem pervenire potuerit, ut ejus misericordia pari-
 ter & justitia manifestaretur. Quum enim miseri-
 cordia præsupponat miseriam, nec misericordiæ lo-
 cus esse aut ea declarari possit, ubi non est miseria,
 idèd hominem ita creati oportuit, ut in eo locus
 misericordiæ Dei esse potuerit. Quod sine præce-
 dente miseria fieri non potuit. Sic cum justitia præ-
 supponat culpâ, sine qua justitia exerceri nequit (ubi
 enim non est culpa, ibi etiam justitia locum non
 habet.) ideo hominem quoque ita creati oportuit,
 ut servata natura aptus esset, in quo Deus justitiam
 suam declarare posset. Justitiam enim suam in ho-
 mine declarare non potuisset, nisi eum ad æternam
 damnationem destinasset. Proposuit ergo Deus,
 &c. Hæc a Jacobo Andræa edita quidem sunt, sed
 a D. Beza agnita, cum in responsione sua ad illud
 Colloquium non conqueratur sibi alienam senten-
 tiam affingi. Videt ergo tua dignitas me istis pro-
 prietatibus objectum proprium ex illorum mente
 adaptavisse; quam suam sententiam proculdubio
 ex Scripturis se desumpsisse putant: in quâ hoc cer-
 tum

*Quomodo
misericor-
dia vox
Deo attri-
buita à di-
vis aucto-
ribus intel-
ligatur.*

*Posse mise-
ricordiam
pro vindi-
catione à
miseria pos-
sibili usur-
pari, si re-
ctè explicetur, &c.*

tum est, Deum justè punire non posse nisi peccarem, in quâ illi iidem autores misericordiae vocem ita negabunt usurpata, ut Deo attributa vindicationem à miseria possibili significet; utpote quæ ex illorum mente ubique vindicationem designet à miseria, quam peccator meritus est, Deusque aut justè infligit, aut ex justitia infligere potest. Verum enimverò nolim magnopere contendere fieri non posse ut misericordia circa non miseros actu exerceatur, ijsq; quæ ea de se dicta sunt abs te facile ad stipulari possum, si hunc habeât sensum quem meis verbis enuntiabo: nempe, quòd omnes creaturæ etiam Angeli & homines cum Deo comparati miseri sunt, miseria sumpta pro non felicitate, non pro eò quod privativè opponitur felicitati, sed quod contradicenter: quemadmodum neque illa ratio plus concludit. Dei comparatione nec justus sunt, ergo ejus comparatione nec felices. Terna enim sunt quæ se singula consequuntur. Iustus injustus, non-justus; felix, infelix seu miser, non-felix. Ex justitia felicitas, ex injustitia miseria, ex non-justitia non-felicitas concluditur. Creaturæ autem quâ tales, cum Deo conferri possunt tum ratione termini à quo sunt, tum ratione ejus ad quem sunt productæ à Deo. Ratione hujus Angeli & homines sunt, justus sunt, felices sunt, ratione illius nec sunt, nec justus sunt, nec felices sunt; quia illa habent ex nihilo, & propterea in nihilum possunt reverti: at ejus ratione non possunt dici injusti, nec miseri; eò quod terminus unde producti sunt, contradicenter non privativè oppositus est termino, ad quem divina bonitate pervenerunt: quòd brevius dici potest, quia sunt à potentia producti ad actum, quæ potentia & actus contradicentia sunt non privantia. Iam verò quia ex potentia & actu constant, non modò fieri

Meri potest, ut deserente eos divina sustentatione in nihilum recidant, sed necesse est, ut si ab ea deserantur, in nihilum revertantur. Fieri insuper potest, ut persistentes divina conservatione qua sunt, sibi tamen permitti & in manu consilij sui constitui, ex justitia, quam actu primo habent, actu secundo non vivant, sed quid illi contrarium patrent, & per hoc actu injusti & peccatores sint, talesque facti injustitiæ habitum induant, habitu quippe justitiæ per illum actum aut effective aut demeritorie expulso; unde primo merito, deinde actu, denique & habitu miseri evadant. Iam verò si impediantur à Deo ne istam miseriam mereantur, id est, ne peccent & actu miseri fiant, non video cur ille actus non possit misericordiae adscribi, quum ex affectu præveniendi miseriam sit productus, qui affectus etiam ad misericordiam pertinet. Hæc quidem ita habere fateor, & propterea simpliciter verum non esse, quod misericordia locum habere non possit nisi in actu peccatores. At hoc notari velim, misericordiam eo sensu Calvino & Beze non usurpari, imò si misericordia ita sumpta in locum ejusdem, ut à Calvino & Beza sumitur, intellectæ substituat, jam totam rationem & descriptionem illius decreti fore immutandam. Adde quod misericordia isto tuo modo intellecta non venit in considerationem, ubi de prædestinatione hominum agitur: illa enim homini à Deo præstita non est, utpote qui à miseria possibili Dei prædestinatione non est vindicatus. Denique & hoc considerari velim, respectum inter misericordiam hoc & illo modo intellectam ejusmodi esse, ut utraque ad salutem hominis concurrere non queat. Si enim misericordia vindicans à miseria possibili locum habet, tum isti, quæ ab actuali miseria liberat, locus esse non

Sed nec ita usurpatam esse à diis auctoribus in hac de hominum prædestinatione materia, nec adeo potuisse.

Misericordia illa quæ vindicat à miseria possibili, cum illa quæ

car a miseria actuali simul ad salutem hominum concurrere nequeunt.

Injustitia remunerans bonum opus potest exerceri in non peccatorem, sed injustitia puniens, de qua hic proprie sermo, non est.

potest. utpote prærepta isti vel præclusa potius per illam priorem actus sibi proprii occasione; si contra ab actuali miseria liberans est necessaria, tum altera illa actu sibi proprio supersedit, atque ita prior illa hanc posteriorem. excludit causaliter & effectivè, hæc illam priorem consequenter, non succedens illi munere suo defunctæ, sed estans actus sui necessitate illam priorem homini defuisse. De justitia autem, quod illa locum habere possit & exerceri in non-peccatores est verissimum. Est enim remuneratrix non injusti modò sed & boni operis. Ex hisco vero ita abs te cõsideratis, quis impediat quominus concludam, peccati necessariam existentiam etiam ex necessaria misericordiæ & justitiæ declaratione concludi non posse, quin utraq; certo modo considerata etiam circa non-peccatores exerceri possit. Vnde ordo prædestinationis a Calvino & Beza constitutus prorsus evertitur.

Cæterum utur misericordia a miseria possibili vindicans & justitia virtutem remunerans miseriæ & peccati actualis præexistentiam non desiderent, tamen certum est misericordiam a miseria actuali liberantem & justitiam punientem exerceri non posse nisi in actu miseros & peccatores, Calvinus autem & Beza ubique hoc postremo modo misericordiam & justitiam accipiunt, ubi de prædestinationis & reprobationis decreto agunt. Quumque misericordia & justitia priore modo usurpatæ locum in prædestinatione & reprobatione hominum non habeant, sed tantum prout posteriore significato accipiuntur, potuit tractatus de misericordia a possibili miseria vindicante, & de justitia bonum opus remunerante omitti, ubi de prædestinatione & reprobatione hominum agitur; quanquam non diffitear considerationem istam utilitates suas non exiguas habere.

Sed

Sed quoniam in misericordiae & iustitiae considerationem ingressi sumus, paulisper in illa, si vacat & lubet, perseveremus, utramque cum alterâ ad hujus quod agimus, negotij illustrationem comparantes: & primo quod ad objectum utriusque, deinde quod ad ordinem quo circa suum singulæ objectum versantur.

*Discursus
super de
misericordia & iustitia.*

Misericordia & iustitia, illa a miseria possibili vindicans, hæc bonum opus remunerans, in uno eodemque objecto locum habere possunt ut apparet in electis angelis, qui a miseria possibili vindicati sunt, & boni operis remuneratione ex divina benignitate obtinuerunt. Illa vero eadem misericordia cum iustitia puniente locum habere in eodem objecto nequit. Quod enim dignum est iustitiae punientis actu illud a miseria possibili non est vindicatum, Misericordia vero a miseria actuali liberans in eo similis est misericordiae alteri, quod cum puniente iustitia ejusdem objecti respectu non concurrit, an vero cum iustitia bonum remunerante alterius misericordiae instar locum habere queat & quomodo dispiciendum est. Videmus sanè in Scripturis mercedem boni operis promitti ijs, quibus misericordia in Christo obtigit, & reipsa præstari, sed illa remuneratio, ut ut iustitiae sit, tamen non est iustitiae prorsus isto modo considerata, quo consideratur iustitia bonum opus secundum promissionem legis ex debito remunerans: illa enim remuneratio est ex gratia Dei in Iesu Christo, qui nobis a Deo factus est iustitia & sanctificatio, iustitia ibi remunerans ex debito, legalis dici potest, hæc vero mercedem dans ex gratia, Evangelicæ nomine non incommode appellari potest; cujus cum misericordia, vindicante ab actuali miseria, temperamentum mirabili modo factum est a Deo in Iesu Christo

*Et primo
quidem de
objecto
utriusque.*

Sacerdote & sacrificio expiatorio nostro, Obje-
ctum itaque justitiæ punientis essentialiter & mate-
rialiter, aliud est ab objecto misericordiæ utroque
modo consideratæ, & justitiæ bonum opus remun-
nerantis. Objectum vero misericordiæ vindicantis
à miseria possibili aliud est ratione formali ab obje-
cto misericordiæ à miseria actuali liberantis, illud
enim est creatura justa & in statu creationis suæ con-
siderata; hoc creatura peccatrix & à primæ vo-
luntate in miseriam suam culpâ demersa. Ex hac verò du-
plici tum misericordiæ tum justitiæ priores à præde-
stinationis & reprobationis hominum decreto
mandandæ sunt, nempe, misericordiæ à miseria
possibili vindicans, & justitiæ bonum opus ex pro-
missione legali remunerans, posteriores vero de-
creto isti præficiendæ, misericordiæ liberans à mise-
ria actuali prædestinationi, justitiæ puniens repro-
bationi.

Deinde de
Ordine
quo in ob-
jectum
suum sin-
gula ten-
dunt.

Iam ordinem videamus secundum quem in suum
objectum tendunt singulæ per se & inter se compara-
te. Misericordiæ præveniens miseriam, & justitiæ bo-
num opus remunerans secundum legem in unum
subiectum tendentes, hoc ordine utuntur, ut miseri-
cordiæ suo præcipuo munere fungatur, justitiæ inde suas
partes obeat. Impeditio enim peccati & exinde mi-
seriæ, ipsum bonum opus anteit, ergo & boni ope-
ris compensationem. ita quoque misericordiæ à mi-
seria actuali liberans præcedit iustitiæ bonum
opus ex gratia remunerantem. Ipsa enim miseri-
cordiæ non modò reatum & dominum peccati au-
fert, sed & justitiæ habitum ingenerat credenti, per
quem opus bonum mercede ex gratia compensan-
dum producit. De misericordiæ autem ab actuali
miseria liberante, quæ est prædestinationis admini-
stratrix, & justitiæ puniente quæ est reprobationis
causa.

causa, quid faciemus iudicij? utramque dicemus eodem momento in suum objectum tendere, at illam naturæ ordine præcedentem faciemus. Quamquam enim qui eligit eo ipso quod eligit reprobatur non electos, tamen electionis actus naturæ ordine antecedit, quemadmodum affirmatio natura prior est negatione. Vnde concludimus (cujus postea mentionem faciemus) nempe decretum relinquendi hominem in manu consilij sui, & permittendi lapsum, ad decretum reprobationis non pertinere, quum id decreto prædestinationis sit prius & antiquius.

Velim hunc ordinem paulo diligentius & ulterius considerati, aperiet enim nobis viam nonnulla alia ab hoc negotio, quod tractamus, minime aliena penitus cognoscendi. Si misericordiam dantis gratiam & vitam priores sunt partes in hoc decreto: justitiæ vero negantei gratiam & inferentes mortem posteriores secundum naturam, licet non tempore, tum etiam atque etiam videndum, an decreti hujus objectum satis accuratè & adæquatè explicetur nomine peccatoris, an non & aliud quiddam sit addendum quod objectum ita circumscribat, ut decreto ex tali misericordia & justitia facto adæquetur, cumque eo retrò vicissim committet, quæ est natura objecti adæquati & potentie in objectum tendentis suum, proprium, & ordinis. Si quis existimet justitiæ in peccatum & peccatorem priores partes esse quam misericordiam, & natura prius esse peccato reddere poenam debitam, quam eandem condonare peccatori; illum velim ad duo quædam diligenter attendere. Primum est, quod justitiæ quatenus decreto reprobationis, sive præteritionis & prædamnationis præficitur, duplex æquus attribuitur à plerisque; tractatoribus hujus ma-

teriz, & quidem rei naturæ convenienter: quorum prior est negativus alter affirmativus, & quidem hoc ordine ut negativus præcedat affirmativum. Unde sequitur si ille negativus posterior est naturæ ordine affirmativo actu prædestinationis, ut est, misericordiz partes priores esse: nam ab illa est actus affirmativus prædestinationis qui actum negativum reprobationis antecedit. Secundum est, quod pœna, peccato debita, per hoc decretum nemini destinetur nisi quatenus per misericordiam non auferenda; atque hac ratione licet iustitia suo jure pœnam postulet a peccatore, tamen pœnam illam juxta decretum prædamnationis, quod per iustitiam factum est, non exigit qua debita est peccatori, sed qua per misericordiz actum non est condonanda; alioquin omnes in universum homines essent prædamnati, quum omnes pœnam illam sint commeriti. Unde porro & hoc considerari debet, an iustitia quæ est administratrix decreti reprobationis sive prædamnationis sit lege an Evangelio patefacta, legalis rigoris, an temperata aliqua misericordia & patientia. Si misericordia administratrix prædestinationis est Evangelio patefacta, ut est, videtur ex ijs quæ dicta sunt, & iustitiam illi misericordiz oppositam, tanquam naturæ ordine præ-

Ex Præcedenti, Evangelio patefactam esse. Si quis hæc consideraciones vanas & inutiles esse existimat, ille sciat non inutile esse quod in Scripturâ de legali iustitia dicitur. Qui fecerit ea vivet in illis. Et maledictus omnis qui non permanet in omnibus quæ scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Item quod de Evangelica iustitia dicitur. Qui credit in Filium habet vitam æternam. Et qui non credit in Filium condemnatus est. Hæc ego intelligentibus latius consideranda proponere volui, iudicij postulans

Ex Præcedenti discursu datur considerandum, an non misericordia prædestinationis, ac proinde etiam iusti-

suspens

suspensionem, usque dum rem accurate pensita- *tia repro-*
sint, *bationis*

admini-
stratix Evangelio patefacta sint, ideoque & obiectum utriusq; alio
quam simplicis peccatoris nomine designandum?

4. *Propositio* ARMINII.

Secunda sic habet, Deum ab æterno ex homini- *Secunda*
bus in puris naturalibus consideratis, statuisse ali- *sententia*
quos ad supernaturalem felicitatem evêhere, ijs- *qua est*
demque media supernaturalia quæ ad illam conse- *Thomæ ex-*
quendam sunt necessaria, sufficientia & efficacia or- *plicatis.*
dinasse, ad laudem gloriosæ suæ gratiæ; alios verò
præteritis, & in sua natura relinquere, & iisdem me-
dia supernaturalia, præsertim efficacia non impartiri,
ad declarandam libertatem bonitatis suæ; eisdem
verò præteritos, quos in origine sua non perstituro-
ros, sed suâ culpâ defecturos prævidit, reprobasse,
id est, pœnam ijs præparasse ad declarationem
iustitiæ suæ.

Responsio IUNII ad 4. Propositionem.

Hæc sententia non enūtiatur. His verbis pro- *In hæc ex-*
pius mentem auctorum quàm præcedês illa. *plicatione*
nam primū non meminij hæc verba apud Thomam *etiam ali-*
aut alios legere: secundò, si qui dixerūt, non ea men- *quid defi-*
ti dixerunt: ut in propositionem sextam demonstra- *derari.*
bitur. Sed felicitatis supernaturalis nomine intelli-
ge τὴν ὑποδοσίαν, adoptionem filiorum Dei cum ad-
iunctis suis & consecrarijs omnibus. post illa verba,
ad declarandam libertatem bonitatis suæ addes, si pla-
ceret, & perfectionem πλουτικίης sapientiæ suæ. Ver-
bum reprobandi sumitur κατὰ χριστικῶς, ut ante fuit
a nobis observatum. *Distinctis rebus voces aliter*
distingui malim.

Replica

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad 4. propositionem.*

*Secunda
sententia
enunciatio-
nem ex In-
nō. Thesi-
bus desum-
ptam esse.*

SI hanc secundam sententiam æquè convenienter
 Sautorum mēti enuntiavero, atq; illam præce-
 dentem, bene res habebit: at hoc metuo, quando-
 quidem non æquè indubitanter mihi hujus cogni-
 tionem attribuo. Videor mihi tamen ejus explica-
 tionem ex Thesibus tuo patrocinio disputatis, in
 quibus stilum & modum tractandi tuum agnosco,
 desumpsisse. sic enim thesi 10. earum quæ *responden-*
te Cōdico sunt disputatæ habetur. Personæ (altera
 nempe pars materiæ prædestinationis ut est thesi 7.
 ejusdem de prædestinatione disputationis) sunt
 creaturæ ex natura (quæ nihil supernaturale, aut
 divinum potest) supra naturam evehendæ, & ad
 rerum divinarum participationem transmittendæ
 supernaturali virtute Dei. Eadem verba etiam ha-
 bentur thesi 4. decimæ disputationis Theologicæ in
 qua de hominum tantum prædestinatione agitur,
 ut est prima thesi; ne quis putet ista de angelorum
 & hominum prædestinatione communitè dicta ita
 enuntiarî generatim debuisse, quæ postea singulis
 speciebus pro ipsarum modo attribueretur; angelis
 nempe electis ex natura sua in qua à Deo creati
 sunt, electio; hominibus vero electis electio ex
 corrupta natura, in quam corruptione sua cul-
 pa lapsi sunt. Sitamen ita res hæc est intelligen-
 da, iam inter nos hoc quidem respectu nulla est dis-
 crepantia. Ex illis autem verbis tuarum thesium
 constare puto homines *in partibus naturalibus* consi-
 deratos esse materiam prædestinationis, seu ejus
 objectum adæquaturn. Homines *in partibus naturali-*
bus appello, cum quibus nihil *supernaturale* aut *di-*
vinum.

vinum est tributum, tum qui nondum in peccatum sunt lapsi. In puris naturalibus consideratos appello, qui, etiamsi haberent vel supernaturalia & divina, vel peccatum, tamen cum istis non considerantur ab eo, qui statuit se actu aliquo circa istos occupare; quod tantumdem valet, ac si quis diceret, nec supernaturalia aut divina, nec peccatum consideranti fuisse vice rationis formalis in objecto. Iam ex illis verbis ita concludo.

Homines in naturâ quæ nihil supernaturale aut divinum potest, considerati, sunt objectum seu materia prædestinationis.

Que inde etiam probatur, primo quoad prædestinationem seu electionem.

At homines in puris naturalibus considerati, sunt homines in naturâ quæ nihil supernaturale aut divinum potest, considerati, vel potius sunt iidem definitione.

Ergo homines in puris naturalibus constituti sunt objectum & materia prædestinationis. nempe ex sententia thesibus tuis comprehensa.

Major est in thesi. Si enim voluntas Dei seu decretum de evchendis hominibus ex tali natura supra naturam est prædestinatio, tum sequitur homines in ista tali natura consideratos esse puram putam materiam prædestinationis; quandoquidem actus Dei, tum internus qui est decretum de evchendis hominibus nonnullis, tum externus, qui est ipsa evectio, separatus ab ipso objecto (quod fieri debet si objectum purum putum considerare velimus) relinquit nobis homines in pura natura, quæ nihil supernaturale aut divinum potest. Si dicatur istis verbis statum peccati non excludi, quum etiam peccatores ex natura corrupta evchantur; respondeo primo, hanc non posse esse verborum illorum mentem, tum quia opus non est ut de tali natura dicatur, quod supernaturale & divinum nihil potest, intel-

ligitus

ligitur enim hoc ex ipso adjecto, dum corrupta dicitur: tum quia in definitione præteritionis thesi 15. ille actus quo natura integra aliquatum creaturatum non firmatur attribuitur præteritioni, quæ præteritio est creaturarum nonnullatum in natura ipsarum relictio. Secundo, hic æquivocatione esse in definitione, & decretum illud æquivocum & sub conditione divisionis tantum certum esse, de quo postea. *Minor* est vera, constat enim ex antecedente & consequente inter se reciprocanibus & æquipollentibus. Quæ vero prædestinationis sunt, ibi enuntiantur his verbis; supra naturam evchendam, & ad rerum divinarum participationem transmittendam supernaturali virtute Dei, quæ res divinx sunt *gratia & gloria*. ut est thesi 9. Cum hisce mea verba, quibus secundam sententiam descripsi, consentire non est dubium si vero ab istis dissentire videbuntur alicui, propterea quod in tuis thesibus *gratia & gloria* conjungantur, mea verò verba ita intelligi queant; atq; si gloriam primò deinde gratiam hominibus prædestinatione præparatam significare voluisssem, ille sciat me id noluisse indicatum; voluisse tantum simpliciter totum id quod prædestinatus ex prædestinatione obtinet istis verbis explicare.

Deinde Ad secundam partem venio quæ est de præteritione, de ea ita habent tuæ theses. Præteritio est quoad præteritionem, actus divini placiti, quo Deus ab æterno statuit, quasdam creaturas in natura ipsarum relinquere, ac non communicare cum eis supernaturalem gratiam, qua firmeretur earum natura integra, aut corrupta instauretur, ad declarationem libertatis bonitatis suæ. & axiomata Theologica de natura & gratia. axiom. 44. Huic consilio electionis in Christo opponitur æternum consilium non-electionis sive præteri-

præteritionis, secundum quod alij præteriti sunt ve-
 lut in natura sua relinquendi. Mea vero verba sunt,
 hæc: alios vero præterire statuit & in naturâ ipsa-
 rum relinquere, & iisdem media supernaturalia,
 præsertim efficacia non impartiri ad declarandam
 libertatem bonitatis suæ. Hæc mea cum tuis qui
 conferet, videbit unam eandemq; divetis istis vo-
 cibus sententiam enunriatam. Gratia enim super-
 naturalis & media supernaturalia idem significant,
 gratia qua firmatur integra aut restauratur corru-
 rupta est illa, quam ego vocibus mediorem effica-
 cium descripsi. Efficacia enim media aut firmant
 integrum aut restaurant corruptum; sicut sufficien-
 tia sunt quæ firmare & restaurare possunt. Finis
 porro ille quem ego posui expressus est thesi tua se-
 cunda ad laudem gratiæ gloriose suæ, & secunda
 thesi 10. disputationis, ad laudem gratiæ suæ glorio-
 sissimæ, & thesi 15. disputationis de prædestinatio-
 ne a Coddæo defensæ, finem præteritionis posui-
 sti declarationem libertatis bonitatis divinæ, nullo
 alio addito, non improbo tamen quod hic addi vis,
 perfectionem *πλουσιότητα* sapientiæ suæ. Licet li-
 bertas bonitatis & perfectio sapientiæ non possint
 eodem momento circa actus prædestinationis &
 præteritionis versari. Sapientiæ enim priores sunt
 partes, in demonstrandis modis omnibus possibili-
 bus illustrandi gloriam Dei, eoque qui maximè
 gloriæ Dei conducere queat. Bonitatis vero ejusque
 libertates posteriores sunt in modo isto eligendo &
 de potentia (ut ita loquar) in actum producendo.

Ad tertiam partem idem dico de reprobatione
 nempe seu pænæ præparatione, quod & illam rectè
 extra mente explicavi, ita enim definitur reprobatio
 seu pænæ præparatio Thesi 17. Est actus divini
 placiti, quo Deus ab æterno statuit ad declaratio-
 nem

*Deniq; quo
 ad reprobationem seu
 pænæ præparatio-
 nem.*

1. nem suæ justitiæ punire creaturas quæ in origine
 2. sua non tuerunt perstituræ, sed à Deo originis au-
 3. ctore factæ & virtuositate sua defecturæ. Eadem ve-
 rò verba ego attuli, nisi quod addidi, *Eosæm vero*
præteritos, quorum additione id feci quod ordo di-
 visionis ex personis à me institutus postulabat: non
 enim alij sunt quibus pœna est præparata, quam
 præteriti, licet non quia præteriti, sed quia pecca-
 tores futuri prævisi sunt, ijs pœna sit præparata.

Quare adhuc mihi persuadere non possum sen-
 tentiam illorum malè à me explicatam esse: si in
 sequentibus hoc videro fatebor apertè: quanquam
 hæc res tanti non sit momenti.

Hoc enim opto, ut vel illa prima vel hæc secun-
 da, vel alia quævis, qualiscunque sententia ex Scri-
 pturis, perspicuè & solide comprobetur, & ab om-
 nibus objectionibus accuratè defendatur. De ver-
 bo *reprobandi* autem dictum ad responsionem se-
 cundam, quo ego in posterum uti paratus sum ex
 posteriore tua mente, prout illam hoc tuo rescripto
 explicuisti. Fortè in priore etiam scripto ita usurpa-
 sem, si illud tibi isto modo usurpatum in scriptis tuis
 comperissem; scio enim æquivocationem erroris
 semper genericam fuisse, eamque ab omni serm-
 disputatione procul abigendam.

5. Propositio ARMINII.

Tertia sen-
 tentia, quæ
 est Augusti-
 ni, explica-
 tio.

Tertia est, Deum ex humano genere lapsò, &
 in perditionis corruptionisque massa iacente,
 statuisse alios ex gratia liberare, ad declarationem suam
 misericordiæ; alios verò in eadem massa relinque-
 re; aut saltem ob finalem impœnitentiam damnare,
 ad illustrandum tum libertatè gratiæ suæ gratitiam
 erga vasa gloriæ & misericordiæ, tum iustitiam erga
 vasa dedecoris & iræ. Has ego sententias non idè
 recensio,

recenseo, ut te eas doceam, sed ut tu videas, an ego eas bene perceperim, & si quã aberrem, dirigas & ducas.

Responsio JUNII ad 5. propositionem.

Hic sententię cum prima & secunda per omnia convenit, si illud unum exceperis, quod hic electio & reprobatio hominum facta dicitur post conditionem lapsus & peccati nostri, illic citra lapsus & peccati contemplationem. Neutrum verò mihi ad rationem electionis & reprobationis propriè simpliciterque videtur admodum pertinere, cum in solo predestinante omnes causam electionis & reprobationis positam esse uno consensu fateantur. Nam siue integrorum electionem & reprobationem factam, siue lapsorum peccatorumque fuisse affirmaveris, non in hominibus causa ulla fuerit, qui per omnia utrovis in statu secundùm naturam æquales; sed in sola voluntate ac libertate eligentis Dei, qui hos ab illis discrevit, & adoptavit sibi per gratiam Esau & eis (ut Iacobus loquitur) vel secundùm propositum voluntatis suę. Sed tamen circumstantia est observatũ digna; de qua ex Scripturis postea suo ordine iudicium nostrum adferemus, quia futurus est proprius de hac re dicendi locus.

Sententiam hanc cum prima & secunda per omnia convenire, secundum Junium, præterquam in unã aliquã circumstantia, que ad rem propriè non videtur pertinere. Iaco. 20.

Replica ARMINII siue consideratio Respons. ad propositionem quintam.

Circumstantia peccati & lapsus magnum omnino in hac re tota habet pondus, non quidem ut causę, sed ut qualitatis in objecto requisitę; circa cuius considerationem non puto electionem aut reprobationem à Deo factam aut fieri potuisse, quæ

Circumstantia peccati in materia prædestinationis locum de re

C

*haber, ut
qualitatis
in obiecto
requisita:*

*Cuius con-
sideratio
omnino ad
decreti ra-
tionem per-
tinet;*

*Nec Dei
prædesti-
nantis li-
bertati
quicquam
déroget.*

*Inculen-
tus & uti-
lis de liber-
tate divi-
nâ discur-
sus.*

de re postea latius agemus. Et multi sunt viri era-
diti & in Scripturis sacris non inexercitati, qui
Deum à peccato excusari non posse dicunt, nisi ho-
minem in isto suo decreto ut peccatorem conside-
rârât. Quod verò obiecti rationem formalem pro-
priè ad rationem decreti istius pertinere ne gas, ob
id, quod in prædestinante omnes uno consensu cau-
sam decreti positam esse fateantur, id duplici de
causa probare non possum. Primò, quod obiecti
ratio formalis ad actus alicujus definitionem neces-
sariò requiritur, & non tantum actus causa. Se-
cundò, quod fieri possit, ut causa illius actus eius sit
naturæ, ut actu isto suo in obiectum illud quod po-
nitur influere non possit nisi ista & tali ratione for-
mali sit indutum: quod ego hic locum habere arbi-
tror & postmodum comprobabitur. Neque ulla est
ratio cur quis libertati Dei prædestinantis præscribi
dicat, etsi circumstantia peccati dicatur decreto isti
necessariò præstruenda.

Cæterum, quia crebra hoc toto scripto libertatis
divinæ mentio est facta, non erit abs re, si paulò la-
tius de illa pertractemus, eique suos ex Scriptura
terminos secundum ipsum Deum ponamus. Li-
bertatis subjectum est voluntas, obiectum actus.
Illius respectu, est affectus voluntatis secundum
quem voluntas liberè tendit in suum obiectum,
hujus respectu, est potestas & dominum sui actus.
Hæc libertas primò & principaliter Deo inest, crea-
turis rationalibus per communicationem à Deo fa-
ctam. Circumscribitur autem libertas, vel, quod
idem est, efficitur ut actus aliquis non sit in potesta-
te agentis tribus modis. Naturali & interna neces-
sitate, externa vi & coactione, & legis positione.
Deus à nemini cogi potest ad actum, à nemine ab
actu impediri, quare illa circumscriptionis specie
libertas

libertas Dei non adstringitur. Lex etiam Deo poni nequit, est enim ipse summus & supremus legislator : Sed ipse potest se adstringere actu aliquo suo. Quæ ut dicitur omnino causæ sunt quæ efficiunt ut actus aliquis in Dei potestate non sit: prior est ipsa Dei natura, cui quod repugnat simpliciter est ἀδύνατον. Altera est actus aliquis Dei antecedens cui alter hic actus repugnat. Prioris exempla sunt. Deus mentiri nequit, est enim natura verax: peccare nequit aut injulitiam cōmittere, est enim ipsa iustitia. Posterioris exempla sunt. Deus efficere nequit ut non fuerit quod præteritum est, antecedente enim suo actu effecit ut illud tum esset, si jam faciat ut non fuerit, destruet suam potentiam & voluntatem: Deus non potest non Davidi dare semen quod ipsius throno insideat; pollicitus enim id est Davidi & per juramentum. Non potest oblivisci laboriosæ caritatis præstitæ in sanctos quominus illam suo præmio remuneret, promisit enim remunerationem. Si quis igitur inquirere vult an actus aliquis sit liberi arbitrij & potestatis divinæ, ille videre debet annon ipsa Dei natura illum actum circumferibat: & si ab illa non adstringatur, an non aliquo Dei actu antecedente ejusdem libertas sit circumscripta: si compererit neutro modo actum circumscriptum esse, tum concludet actum illum potestatis divinæ esse; at non statim inde sequetur actum illum à Deo præstitum esse vel præstitum iri, quia actus qui pendet ex libera voluntate Dei, ab illo suspendi potest ne fiat. Notandum etiam hoc loco quod Deus multa possit per potentiam suam absolutam quæ non potest jure; punire potest non peccatorem per potetiam suam, quis enim obstitere? at non potest jure, pugnat. n. cum iustitia Dei. Potest quidem Deus de suo facere quod vult, at non

Cause due per quas actus aliquis Dei circumscribitur & adstringitur, earumque illustratio per exempla.

Non omnia in re posse Deum in creaturas suas, quæ per absolutam potestatem.

potest velle facere de suo quod jure facere non potest. Nam voluntas illius circumscripta est terminis justitiæ. Neq; creatura ita est in potestate Dei creatoris, ut de illa facere possit jure, quidquid de illa facere pollet absoluta sua potentia: potestas enim Dei in creaturam nõ nititur infinitate essentiæ Dei, sed communicatione ista qua nostram nobis finitam essentiã communicavit. Quæ hoc permittit Deo ut nobis adimat esse quod dedit citra ullum nostrum meritum, ut verò miseriam infligat citra nostrum meritum non permittit. Miserum enim esse, pejus est quam non esse, quemadmodum beatum esse, melius est quam esse. Et propterea non eadem est libertas inferendi miseriam citra culpam creaturæ, atque auferendi essentiã sine culpa præcedente. Aufert enim Deus quod dedit, & potest de suo facere quod vult, at miseriam inferre nequit, quia hucusque creatura non est Dei. Non potest igitur hic figulus ex matia infirmi creare hominem ad dedecus & condemnationem, nisi homo se antea dignum pœna & dedecore fecerit sua prævaricatione.

Quo proprio fundamento nissatur ins Dei in creaturas.

Propositio 6. ARMINII.

Rationes ob quas Arminium ad stipulari prima sententia nequeat.

Prima sententia mihi displicet: tum quia puto Deum non posse voluntate illustrandi gloriam per misericordiam & justitiã punientem versari circa hominem nondum conditum, immò ne circa eum quidem qui est conditus & in puris naturalibus consideratus. In qua mea sententia te (ut puto) præeuntem habeo, qui de prædestinatione agens nusquam misericordiæ, sed ubique gratiæ mentionem facis, quæ misericordiam transcendit, ut locum habens in creaturis, in origine sua naturali

gali persistentibus; cum misericordiae coincidat, circa peccatorem occupata: tractans verò de praeteritis & reprobatis, in his solis iustitiae meministi. Deinde quia ex ista sententia necessario statuitur Deus auctor lapsus Adami, & peccati: à quo non excusatur per distinctiones actus & vitiositatis in actu, necessitatis & coactionis, decreti & exsequutionis, decreti efficacis & permissivi, ut hoc ab illius sententiae auctoribus sententiae ipsorum consentaneè explicatur: neque per diversum respectum decreti divini & naturae humanae: neque per additionem finis, quod nempe totum id fiat ad illustrationem gloriae divinae, &c.

Responsio JUNII ad 6. Propositionem.

TRia hic mihi sunt ponenda ordine, antequàm ad ipsas argumentationes veniam, 1. de mente primae illius sententiae. 2. de convenientia ejus cum secunda & tertia. 3. de fundamentis pauculis ad hujus quaestionis evidentiam necessarijs. Prima igitur illa sententia si bene explorabitur, animadvertemus certè auctores illius hominem contemplari non simpliciter & solùm ante creationem, &c. Sed communiter secundùm universam rationem ejus & omnium temporum. Nam etsi actum electionis & praedestinationis (ut qui in Deo est) æternum statuunt de homine creando, tamen objectum illius, id est, hominem indiseretè communiterque praedestinatum docent, Deumque in actu praedestinationis totam simul rationem hominis contemplatum, prout variae sunt partes in exsequutione illius aeterno decreto informatæ. Sic Beza manifestè in Ephes. 1. 4. Christus, inquit, proponitur nobis

*Examinis
istarum
rationum
tria praemittuntur
à Junio.*

*I. mens
prima sententia*

C 3 ut me

» ut mediator: Ergo corruptio ordine causarū præce-
 » dat necesse est in Dei proposito, corruptionem au-
 » tem creatio in iustitia & sanctitate, ut infra. 4. 24. ut
 » sibi Deus tum ad eos per misericordiam servandos,
 » quos in Christo elegerat, tum ad eos iustè punien-
 » dos, qui in iniquitate concepti permanerent, adi-
 » tum patefaceret, &c. quæ diserte ponit vers. 4.
 & 5. Sic primam illam quam statuis, & secundam,
 & tertiam simul complectuntur auctores illi.

*Conve-
 nientia il-
 lius cum se-
 cunda &
 tertia.*

2. Habet autem hæc illorum sententia cum se-
 cunda & tertia quoque convenientiam; immò ea-
 dem est omninò in hac re, quamvis specie videatur
 secus, si ad varios eorum respectus attenderis. Nam
 quòd hi communiter respiciunt hominem in præ-
 destinationis & electionis reprobationisque argu-
 mento, id auctores secundæ sententiæ, quicumque
 illi sint, respectu causæ ad conditionem hominis
 antè peccatum restrinxerunt; idque eo fine solùm,
 ut in prædestinatione causam electionis & repro-
 bationis in solo prædestinante esse (quod verissi-
 mum est) ostenderent. Proinde cùm electionem
 hominis factam esse ante lapsum illius asserunt, non
 excludunt æternitatem decreti illius; sed tantùm id
 satis habuerunt, ut æternam prædestinationem, id
 est, electionem reprobationemque confirmarent à
 Deo factam citra rationem peccati: quam rem non
 obscurè exemplo Iacob & Esau Apostolus demon-
 stravit. Rom. 9. Sic modo loquendi magis quam rei
 substantia primi à secundis differunt. Qui verò ter-
 tiæ sententiæ adhærent, ij non ad causam electio-
 nis reprobationisque propriè respexerunt, cùm illud
 dicerent; sed ad ordinem seriemque causarum, ex
 quibus damnatio consequuta est: quam damnatio-
 nem multi jam olim cum reprobatione, id est, non
 electione vel præteritione confundentes, doctri-
 nam

nam

nam prædestinationis impiam clamitabant, & Dei servos criminabantur: que madmodum ex multis Augustini scriptis & Fulgentio constat luculentissimè. Vel unicus ille Augustini libellus, quem inscripsit ad duodecim articulos falsò sibi impositos, rem explanat commodissimè. Neque secundani ergo, neque tertiani primam sententiam convellerunt, sed potiùs ejusdem argumenti partes certo respectu distinctas diverso modo tradiderunt. In summa rei non usque adedò (ut multi autumant) videntur dissentire: sed partibus exequutionis (quas omneis decretum respicit) suas circumstantias quasdam non sanè ineptè ratione decreti tribuerunt.

3. Iam ad fundamenta quædam hujus doctrinæ veniamus præstruenda, quorum indicio stabiliatur veritas ipsius, & quæ contra videntur facere, dissolvantur. Ea autem quatuor capitibus mihi quidem videntur discludi posse: De essentia Dei, de Scientia, de actionibus illius, & de earum causis; quæ singula breviter hic recensebimus. *Primus locus* hic esto ex Malachia, Deus sum, non mutor; & ex Iacobo, in Deo non esse transmutationem, nec ullum mutationis umbraculum, & multis consimilibus. Fundamenti hujus certissima est veritas; ex quo superstruitur conclusionis hujus necessitas inevitabilis, in Deo nihil accedere, decedere, aut converti re aut ratione ulla: prout etiam habere se naturam æternitatis Philosophi ipsi statuerunt: Deus autem æternus est: denique omnis motus experterem esse Deum essentia, quia immortalis est: Potentia, quia actus purus & simplicissimus: intellectu, quia omnia sunt in oculis eius exposita, Heb. 4. eaque videt omnia & singula æternùm intuitu uno: voluntate & consilio, non. n. est homo qui mentiatur, aut filius hominis quem paniscat, sed idem semper est; opere denique quia

3. Fundamenta quædam ad evidenciam huius questionis necessaria, qua 4. hic notantur 1. de essentia Dei.

Num. 230
Heb. 11.

quia res creatæ sunt, quæ variant, permanente Domino invariabili, formamque & conceptum æternum habente in sese immutabilem eorum omnium quæ in tempore sunt, & fiunt mutabiliter.

2. De illius
scientia.

Secundus est, intellectus æterni & immutabilis, & infiniti scientiam æternam & immutabilem & infinitam esse, quæ sciat τὰ γνωστὰ γνωστῶς, & τὰ πρακτικὰ πρακτικῶς æternum, immutabiliter, & infinitè. Omnis boni scientiam habet Deus etiam πρακτικῶς, omnis mali γνωστῶς, omnis denique ordinis in universitate (quæ ex summis, medijs, infimis, bonis malisque constat) ἐπεγνωτικῶς secundum modum divinum ipsius. Est enim triplex omnis Scientiæ modus, si cum re scita comparabitur pro modo scientis atq; cognoscentis: inferior, æqualis, & superior vel supereminens: quod perspicuum est ex visus similitudine. Video solem, sed inferior est luce illius lux ad spectus mei: cognosco res naturales, sed ut nota lucem solis, inquit Aristoteles. Hic inferior modus, qui nusquam in Deo est; in Deo solum æqualis est scientia, aut supereminens divino modo. nam sui æqualem scientiam habet: est quod scit esse se, & scit adæquatè sive æquiparatè, quod est: omnia alia scit supereminente modo, & habet sibi ab æterno præsentissima; si non, essent absurda duo gravissima, ut alia taceam; unum, quod aliquid Deo accideret, æternitati autem nihil potest accidere: alterum, quod scientia non competeret Dei univocè, ut principio omnis scientiæ. Id autem natura ipsa perdocet, in omni genere unum aliquid esse, quod vöcant univocum, à quocætera æquivocè: quemadmodum (exempli causa) quæcumque calent, ab igne calent; hic ignis est calidus univocè, cætera æquivocè. Deus est sciens univocè cætera æquivocè: nisi quis fortè eousque desipiat;

si fiat, ut scientem supra Deum dare voluerit, quod est blasphemum. *Tertius locus* est, actiones Dei in ipso quidem æternas esse, naturæ sive essentia, intellectus, voluntatis, potentia, & si qua sunt ejusmodi: ab ipso verò extra ipsum veluti fluere secundum ipsum vel secundum creaturæ modum, convenienter decreto æterno ipsius; sed suo ordine & temporario. Secundum modum ipsius triplex est actio: creationis, providentiæ, quâ immediata est, & gratiæ salutaris.

3. De illius
actionibus.

Hic enim citra opus creaturæ ullius multa à Deo proficiscuntur. Quæ verò mediatè in natura & gratia præstare dignatur Deus, ea secundum creaturæ modum Deus ut principium universale agit, atque (ut ait Augustin. lib. 7. de civit. Dei cap. 30.) Sic administrat omnia quæ creavit, ut etiam ipsa, proprios exercere & agere motus sinat. Sunt autem, proprii motus, alij naturæ & instinctus ex natura, qui ad unum certum & destinatum aliquod feruntur singulariter: alij voluntatis in natura rationali, qui ad varia sive bona sive mala feruntur: bona, Deo commovente; mala vero, Deo movente solum quod naturæ est, & sinente quod voluntatis est. Ex quo optimè & sanctissime illud constitui potest, omnes effectus & defectus in natura & in voluntate omnium omninò generum à Dei providentia esse: Verum tamen ita, ut (quod agebat Plato) creatura velut proxima causa in culpa sit, *Ἰὴδὲ ἐξω πόντος αἰτίας ἔχοντες.* *Quartus locus* est, primam & summam causam usque adeo universalem esse ut nulla insuper causa ejus dari aut cogitari possit: quæ si ab alia pendeat ratione ulla, nec prima nec summa esse poterit: sed aliam priorem superioremve aut aequalem dari oportebit: sic neutra simpliciter prima aut summa futura esset. Tum alias omnes causas

4. De illa-
tunc causa.

causas, aut ut principia esse, aut à principio: ut principia esse naturam, & voluntatem: à principio esse causas medias, naturales à natura, & à voluntate voluntarias. Harum modum à Deo duplicem esse constitutum, necessarium & contingentem. Necessarium quidem, qui se aliter habere non potest, atque hic semper bonus, quòd necessarius: Contingentem verò, qui se habet. ὅπως ἔτυχεν, sive bonus sive malus. Sed hic triplex cautio prudenter observanda: prima, ut teneamus hos causarum modos ab ipsis rebus esse, & in ipsis esse pro ratione principiorum, à quibus proficiscuntur (nam de immediatis Dei actionibus non dicimus, quæ supra hæc principia sunt, ut ante annotavimus) naturaliter, & voluntarias voluntariè. Secunda, ut hos modos utrosque à Deo esse, non autem in Deo statuamus: nam modus in Deo non nisi divinus est, id est, & necessarium hunc & contingentem omnibus modis superans; cùm Deo nec aliunde obveniat necessitas, nec ulla contingentia, sed essentialia sint omnia in Deo, & divino modo. Tertia denique, ut istos modos à Deo sic influere creatis rebus statuamus, ut nihil eorum reciprocetur & quasi refluat ad Deum. Est enim principium universale, Deus: ad quem siquid horum reflueret, jam ex facto principium esse desineret. Ac huius quidem rei causa manifesta est ex naturalium documentorum comparatione: quia tota hæc res non à potentia naturali simpliciter, quòd naturalis est, sed à rationali potentia Dei profecta est. Etenim ea potentia naturalis est conditio, ut semper unum & idem fundat in suo genere, & siquid extra se gignit, gignat simile ex necessitate naturæ, aut contingentia dissimile: Pyrus pyrum, bos bovem, homo hominem: nempe pro ut unius cujusque rei in natura est for-

ma unica. At rationalis potentia, quæ omnium formarum capax, opus est omnimodum: ad quod tria in agente oportet concurrere, scire, posse, velle. Modus autem eorum quæ rationalis potentia efficit, non à scientiæ aut potentia modo informatur; sed à voluntatis modo, opera, quæ in scientia & potentia velut radice virtualiter informata sunt (ut loquuntur) actualiter informantis; idque libertate voluntatis, ac non necessitate naturæ. Quod in rebus divinis exemplo si placet illustrari, hoc esto: persona Patris naturâ genuit personam Filij, non voluntate: Deus creaturas voluntate, non natura genuit: itaque Filius unum est cum Patre; res creatæ à Deo diversæ sunt; eæque omnium generum, graduum, conditionumque, fusæ à potentia rationali ejus voluntariè ad demonstrandam omnimodam sapientiam ipsius. Non est autem novum, quæ à natura sunt recipiari atque reflucere, quia adæquata sunt multa, multa nimirum essentialia: At quæ à voluntate sunt, ea aut recipiari aut adæquari est inauditum. Quod si hoc in natura est verum, ut profectò est, quanto magis in Deo credi necesse est, si cum rebus creatis comparabitur? Hæc à me copiosius, mi frater, poni oportuit, ut certis quasi cancellis determinari possint facilius sequentia. Ais, primam sententiã tibi displicere, quia putas Deum non posse voluntate illustrandi gloriam per misericordiam & justitiam punientem versari circa hominem nondum conditum. Addis ad amplificatiõnem, immò ne circa eum quidem qui est conditus & in puris naturalibus consideratus. Ut alter alterum intelligamus, quod dicis *versari circa hominem*, accipio pro eo quod est vulgò, habere objectum, si ve pro objecto hominem. Hoc autem, mi frater, quod putas, quàm sit verum, si placet, immò quia placet

Ad argu-
mentum Ar-
minij, pri-
mum con-
tra sen-
tentiã
Calvini,
quod Deus
non possit
per miseri-
cordiam
& justitiã

*punitam
versari
circa homi-
nem non-
dum con-
ditum.* placit & petis, expendamus. Ego verò ex primo fundamento quòd antè posui (à quo te non dissen- tire confido) statuo hominem nondum conditum, cònditum, lapsum, &c. denique hominem communiter, utcumque accipias, objectum esse potentiz, scientiz, volùtatis, misericordiz, & iustitiz Dei:

*Hominem
communiter
considera-
tum esse
Deo præde-
stinanti.* nam si hoc nõ datur, omninò sequuturum est ergo, aliquid esse extra providètiã communem, & prædestinationem singularè filiorum Dei nõ objectum Deo; ergo Deo aliquid accidere, si potentiz, scientiz, voluntati, &c. aliquid insuper accedit, quia potètia, scientia, voluntas Dei est, aut Deus, aut divinus, id est, infinitus actus. *Æternitas* quicquid videt, si non æternùm videt, desinit esse æternitas, naturam æternitatis amittit. *Infinitas*, si non infinita infinitè videt, si partibus definitur, desinit esse infinitas: apud Deum æternitatemque illius non est, fuit, aut erit, sed esse permanens atque perdurans totum simul & interminabile. Creatura in natura rerum est quidem in tempore, sed Deo supra omne tempus & ab

*Omnia
futura Deo
esse præsen-
tissima.* æterno in æternum, modo unico, id est, divino præsentissima: neque tantùm ipsa, sed etiam omnes affectiones ipsius, undecumque sint. Dices fortasse hoc principium in confesso esse (ut loquuntur) simpliciter, sed hic secundùm quid aliam rationem esse; nempe quia agitur de misericordia & punitiõne, quæ non nisi ex antecedente miseria & peccato verè statui possunt. Atqui tam hæc, mi frater, quàm illa sunt Deo præsentissima; nõ dico naturali modo, qui præterfluit; sed divino, qui æternus est, & supra naturam omnibus modis eminens. Qui secus putans, ij profecto periclitantur ipsam Dei simplicissimam æternamque essentiam convellere. Præterea diximus in propos. 3. miseriam & peccatum actu, habitu, potentia in rebus creatis considerari; item sim-

simpliciter aut comparatè : In Deo verò (quem etiam Aristoteles nobis ἀπλῶς ἐνέργειαι esse concedit) misericordia & iudicium sunt æterno actu, ac non temporario; qui omnibus modis miseriam & peccatum hominis ante omnia tempora contemplatur, non accidentariè recipit in tempore. Postremò (ut fontem rei aperiamus) tota hæc cogitatio inde proficiscitur, quòd non satis animadvertsa est ab ijs qui ita putant, ratio fundamenti 3. quod antè iecimus. Cum enim omnis actio aut interna sit, aut externa, aut utroque modo coniuncta simul : Interna in Deo est velut in opifice: externa est in creatura suo tempore & loco, velut in opere : quemadmodum in mente structoris domus est, informata autè, quam opere sit exstructa (ut loquuntur) materialiter. Cùm verò utraque actio conjuncta est, & fit ex ea opus numero unum, quòd vocant ὑποτέλεσμα, tum verò internus ille actus quasi formale, externus materiale est; nihil in Deo temporarium, actus solùm æternus est in Deo, nam internus est: non ergò temporarius : quemadmodum ex contrario omnia extra Deum temporaria; externus igitur actus est temporarius, nam extra Deum est. Quid ergo statuis? inquires: Deumne per misericordiam & iustitiam punientem versari circa hominem nondum conditum, aut conditum quidem, sed in puris naturalibus consideratum? Equidem quicquid illud est, quòd de homine prædicari potest, verè & sanctè prædicari agnosco posse. Verumtamen leniùs & convenienter Christi & Apostolorum verbis, duo enuntiarì posse video; quasi qui non exprimunt interdum, omninò tamen intelligunt : prius est, non modum & eventum solùm consequentem (quem finem dicunt nonnulli παρὰ χριστιανῶς) in hac quæstione ponendum esse,

puta,

Abiones
omnes Dei
internas
esse actus
nas.

puta misericordiam & justitiam punientem; item vitam & mortem æternam; sed fontem ipsum & genus, puta gratiam non-gratiam, adoptionem vel filiationem, *yoſericiav*, & non adoptionem, quæ est reprobatio, ut propof. 2. diximus. Potterius est, non singularem ullum, sed communẽ hominis respectum in electionis argumento poni oportere, ut eum nondum conditũ, conditũ, lapsum, &c. tamen in cõceptu Dei omni ex parte intelligamus præsentissimũ: aded ut in electione hac concurrant gratia in hominem simpliciter, & misericordia in lapsum ac peccatorem ex gratia: in reprobatione verò, non gratia adoptionis, & non misericordia. Hæc si commodè dicuntur, non video, quã ratione pia mens offendi possit. Ait enim Christus, *Benedictos Dei Patris esse, qui hereditariò percipient regnum præparatum sibi à constitutione mundi.* Et Paulus: *Deum Patrem benedixisse nobis omni benedictione spirituali in supercœlestibus in Christo; prout elegit nos in ipso ante constitutionem mundi, ut simus sancti & inculpatis coram ipso in charitate, cùm prædestinavit nos in yoſericiav per Iesum Christum in sese ex beneplacito voluntatis suæ, ad laudem, &c.* Quid? an nullus ergo respectus singularis est? Respondeo, propriè in argumento electionis & reprobationis, (nam de damnatione locus diversus est) nullus respectus est singularis hominum secundum causam; sed tota discretio nostri à reprobis ex purã putã Dei voluntate est: Deus quã homines, sive nondum conditos, sive conditos, sive lapsos, ac potiùs omnia simul communiter coram ipso, per omnia tamen æqualeis inter se natura & sorte, discrevit disparavitque; hos eligendo & prædestinando in adoptionem filiorum Dei; illos sibi ipsis & naturæ suæ donando, ac non evocãdo in adoptionem filiorum Dei, quæ gratuita est.

est, nec nisi gratiæ adscribi potest. Atque hæc gratia secundum se unica, modo fit duplex in electos: nam aut est gratia simpliciter, si hominem etiam ab æterno citra contemplationem lapsus respexeris, quæ gratia cum Angelis hominibusq; electis communicata est; aut gratia est conjuncta misericordia, vel est misericordia gratiosa, cum ad singularem lapsus & peccati respectum descēderis: Angelos enim gratia, nos & gratia & misericordia affecit Deus; nisi etiam ad potentialem miseriam (de qua proposit. 3. dictum) & misericordiam respexeris: Hoc enim sensu opus divinum gratiæ misericordia est, & meritò dici potest. Quid autem hîc est quod in Deo reprehēdi possit? quid negari à nobis? Deus omnes donavit natura humana: bona est donatio. certos ex eis donavit adoptionis gratia & misericordia: hæc donatio melior. neutram debuit, utramque præstitit, illam omnibus; hanc certis hominibus. Sed aliud est, dixerit fortasse quispiam, reprobatio, aliud iustitia puniens, de qua loquimur, atq; damnatio. Bene est: ergo de reprobatione inter nos convenit: de iustitia puniente & damnatione videamus. Certè quemadmodum vasa misericordiz, quæ præparavit Deus ad gloriam, ut demonstraret divitias gloriæ suæ, sunt ab æterno ipsi præsentissima, divino & incomprehensibili modo, sine motu ipsius vel mutatione ulla, sic etiam *vasa iræ coagmentata ad exitium, ut demonstraret iram suam, & notam faceret potentiam suam*, Rom. 9. v. 22. sunt æternum oculis ejus exposita divino modo. Ut vasa ergo à Deo sunt; nam figulator est omnium: ut iræ vasa, à se sunt & peccato suo, in quod ruunt voluntate sua. omnes hac naturâ filij iræ sumus, Ephes. 2. non autem prima conditione nostra. Affirmat Moses Genes. 1. *vidit Deus, inquit, omnia quæ fecerat: ecce autem*

autem erant bona valde : quod bonum est , non odit Deus bonus ; omnia ex creatione fuerunt bona : ergo ex creatione nihil omnium odit omninò Deus ; alie-
 rum odit , non autem suum : nostro lapsui & vitio irascitur , non creationi suæ . Ex creatione vasa sunt : ex labe sunt iræ vasa , & coagmentata ad interitum , ut justissimum labis & vitiositatis confectarium : *cum Deo enim ne diversatur quidem malum* , Psalmo 5 . Quemadmodum est in notitia Dei bonum electorum , quos afficit misericordia : sic in notitia Dei est (ut Esaias loquitur) aliorum malum : hoc ex quo scivit , odit & damnavit . Scivit autem , & præscivit ab æterno : odit igitur æternum & damnat , etiamque prædamnavit . Quæ autem ratio est propositionis illius , eadem quoque ratio est alterius , ad amplificationem additæ , *imo ne circa hominem quidem versari Deum , quæ est conditum , & in puris naturalibus consideratus* . nam eodem planè modo consequitur , de hoc , ut de illò ; & non es nescius à toto in modo (ut vocant) sive communi ad particulare affirmationes universales sequi optima consequentia . Hominem communiter in electione & reprobatione respexit Deus ab æterno : eisdè & nondum conditum , & conditum & lapsum , & siquid prætereà est quo exprimamus quæd volumus . In causa , inquam , electionis & reprobationis hominem respexit simpliciter , quocunque eum respectu vestias : In causa damnationis peccatorem , quem Christo non dedit per electionem gratiæ , & quem ab æterno peccatorem videt . Rectè itaque sancti illi viri electionem & reprobationem hominis ab æterno factam statuerunt : alij nondum cõditi hominis , alij nondum lapsi , alij denique etiam lapsi : quia in quavis conditione spectes , homo citra considerationem bene-facti & peccati electus aut reprobatus

Esai. 48.

Ad amplificationem argumento adiectam , quod ne quidem circa hominem conditum , & in puris naturalibus consideratum misericordia & iusticia potentie ponentis versari Deum .

tus est. Nec verò eos inter se pugnare hoc dicto
probari potest, nisi disertis verbis ostendatur alia-
 rum conditionum negatio. Sic enim se habet con-
 sensu omnium communis enunciatio : In qua si-
 quis positionem unius remotionem alterius esse af-
 firmaverit, in veritatem naturalis Logicæ & com-
 mune[m] usum impegerit. Quòd si communiter
 causa electionis & reprobationis ita se habet, omni-
 nò sequitur eos qui hominem nondum conditum
 electum esse ajunt, verissimè dicere ; quia à Deo ele-
 cti sunt interno actu, antequàm externo essent :
 qui verò conditi electionem affirmant, eos exter-
 ni actus principium, vel primum modum respicere :
 & sic deinceps. Hæc autem omnia non de actu il-
 lius sunt per se, sed de conditione actus quæ nihil
 facit ad substantiam illius. Dicis, *in hac sententia* *Ad alle-*
me tibi praire, qui de predestinatione agens nusquam *gatum ab*
miseriscordia, sed ubique gratia mentionem facio, quæ *ARM. con-*
miseriscordiam transcendit, &c. Ego verò mi frater, *sensum 100*
 nec ita sensu unquam, ut cæteras partes posito no- *nij.*
 mine gratiæ viderer excludere, nec video quomo-
 do ex ea voce id concludi possit. gratia genus est mi-
 sericordiæ ; non excludit speciem. gratia viam (ut
 ita dicam) omnium temporum complectitur : ergò
 & misericordiæ. neque illi qui misericordiam no-
 minant, posita specie tollunt genus, aut parte posi-
 ta excludunt totum reliquum : neque nos posito ge-
 nere negamus speciem, aut toto posito partem illius
 furcillamus. Vtrumque ex Scripturis est, quæ respec-
 tu totius & singularium partium ejus prædicant
 gratiam, & certo respectu misericordiam : sed neu-
 trum tollunt alterius affirmatione. Demonstrarem
 locis, nisi te pro peritia & intelligentia tua id me-
 cum jam agnoscere planè considerem. Prædestina-
 tio ex gratia est : eadem gratia, quæ prædestinatio-

D

ncm

nem sanctorum peperit, eadem misericordiam cepit: quod paulò ante factus (opinor) declaravimus. Grata simpliciter memini in causa simplicis prædestinationis, id est, simpliciter communiterque enuntiata. Misericordiam etiam prædico in ratione hominis miseri, quâ simpliciter, quâ comparatè dicti. Addis *me trallantem de præteritis & reprobatis in his solis iustitia meminisse*. Primum, si placet, tollamus homonymiam: deinde rem expediemus paucis. Homonymiam propositione secunda exposuimus: reprobatos aut communiter dicimus, aut singulariter; si communiter accipis, rectè fit iustitiæ mentio, ut mox declarabimus; si singulariter, aut reprobatum & præteritum pro iisdem accipiuntur, quæ propria est significatio, aut reprobatum pro damnato dicuntur, quod est catecheticum. Priore significato accipere te non arbitror: posteriore si accipis (ut facis) certè quod dicis est verissimum, me trallantem de solis damnatis iustitiæ meminisse. Id tantum in reprobo, quod copulativè scribis de præteritis & reprobatis, id est, damnatis. Nam etiam iisdem subiecto sunt, & omnes præteriti damnati sunt, & damnati præteriti; tamen alia est eorum ratio, quæ præteriti sive reprobatum; alia, quæ damnati. Præteritio vel reprobatio non fit sine iustitia, sed non est à iustitia, ut à causa ipsius: damnatio cum iustitia & à iustitia est. Electio & reprobatio vel præteritio opus est voluntatis liberæ à sapientia Dei: damnatio verò est necessariæ voluntatis à iustitia Dei: nam Deus se ipsum negare non potest. 2. Tim. 1. iustus iudex, ut iniustitiam purgat necesse est, & iudicium faciat. Psalm. 7. Hoc, inquam, opus est *πλοκοιμία* sapientiæ Dei, quod iis creaturis, quibus principium viarum suarum indidit, puta voluntatem liberam, utrumque usum illius ostenderit, bonum & malum,

malum, & eventa usus illius in utramvis partem
 consecraria. Quapropter tum in Angelis sapientia
 sua, tum in hominibus viam utriusque usus, sine
 ullo vitio aut culpa sua ordinavit: Opus verò justi-
 tiæ est, quoddam injustos damnat. Itaque etiam verò
 illud dicitur, præteritos à Deo dånari; sed quia dam-
 nandi, non quia præteriti sive reprobati. Iam ad ar-
 gumentationem tuam venio: qua affirmas, ex illa
 sententia necessario statui Deum auctorem lapsus
 Adami & peccati, &c. Equidem non video argu-
 mentum, quo hæc conclusio efficiatur necessario,
 si illam sententiam commodè (ut par est) acceperis.
 Etsi non dubito, quin ad verba illa tua respec-
 teris, quibus in enuncianda prima sententia usus
 es, ordinasse quoniam etiam, ut idem homo laboretur & vi-
 tiosus fieret, quo hac ratione viam suis æternis confi-
 llyis patefaceret, id est, ut misericorditer aliquos serva-
 re possit, &c. Hæc tua igitur, nisi me animus fallit,
 argumentatio: Qui ordinavit, ut homo laboretur
 & vitiosus fieret, auctor est lapsus & peccati: Deus
 ordinavit ut homo laboretur & vitiosus fieret: Deus
 ergo auctor est lapsus & peccati nostri. At huius
 argumentationis negatur propositio, quia equivo-
 ca: etenim ordinandi verbum in vulgo quidem, sed
 tamen *κατάχρηστικόν*, accipitur pro eo quod est sim-
 pliciter & absolute decernere, voluntate (ut lo-
 quuntur) determinante, & probante factum: quæ
κατάχρησις in re forensi est frequentissima: Nobis
 verò, qui in hoc argumento religiosè proprietate in-
 vocum tenemus observare, ordinare nihil est aliud,
 quam ordinem in factis disponere, & rebus singu-
 lis pro modo ipsarum. Aliud est decernere facta sim-
 pliciter, aliud ordinem factorum decernere in re
 quaque pro modo ipsius. Prius immediatum est,
 posterius inde à principio ad finem media respicit

*Ad argu-
 mentum
 Armin. se-
 cundum,
 ex senten-
 tiâ Calvi-
 ni sequi
 Deum esse
 Auctorem
 lapsus Ada-
 mi & pec-
 cati.*

*Verbum
 ordinare
 non signifi-
 care apud
 Auctores
 huius sen-
 tentiæ de-
 cernere sim-
 pliciter, sed
 ordinem in
 factis dispo-
 nere.*

in rebus omnibus ad ordinem pertinentia. Priore significato negatur simpliciter assumptio: est enim à vero alienissima, cum nullius mali (de malo culpe dico) auctor unquam sit Deus. Posteriore significato negatur propositio: est enim à vero discrepans; nec ratione ulla est necessarium, ut qui ordinem in factis disponit, & rebus sit gulis pro modo ipsarum, idem sit factorum auctor. Aliud est faciens, aliud factum, aliud utrunque ordinans. Qui facit malum facinus, is auctor est mali: qui ordinem disponit in faciente & facto malo, is non auctor est mali, sed mali ordinator bonus ad bonum. Hoc verò ut intelligatur, adhibendum est fundamentum quartum, quod antè statuimus. Ex eò causam hanc totam circumscribemus in hunc modum: vitium omne, causæ proximæ, non remotæ aut summæ semper est adscribendum. In catena annulus, qui rumpitur, vitium facit: in *ἀπμάτω* quæ aberrat rota, hæc demum in culpa est, non superior aut inferior ulla. Cum autem causæ omnes aut principia sint, aut à principijs (hic autem principia velut rotæ sunt, quibus versantur causæ à principijs fluentes) Deus principium universale omnis boni; natura, principium rerum naturalium; & voluntas rationalis, moralium principium ad bonum aut malum liberè *ἐπιμφορεῖζων*. Hæc tria principia suo proprio motu agunt actiones suas, & causas medias fundunt singula pro ratione ipsorum, & ordinant; Deus quidem divino, natura naturali, voluntas electivo modo. Deus divino modo fudit naturam; natura hominem suo; voluntas suo & proprio actiones morales & voluntarias suas. Iam verò si voluntas fudit morale sive bonum, sive malum, de suo fudit: quod ne naturæ quidem ipsi ut causæ tribui potest, licet natura voluntatem in homine ingeneret;

generet;

generet; quia voluntas (utut à natura sit) principium proprium rerum moralium ac singulare est in natura à Deo institutum. Quòd si hujus culpa ne in naturam quidem ipsam cudi potest, quo iure, obsecro, imputetur Deo, qui per modum & medium naturæ voluntatem homini indit? Respondeo itaque cum Augustino libro adversus articulos falso sibi impositos, Artic. 10. *Non casus ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium predestinatio Dei aut excusavit, aut suscipit, aut imputat, sed planè predestinavit iudicium suum, quo unicuique retribuetur ut est, prout gessit, sive bonum sive malum; quod iudicium futurum non esset, si homines Dei voluntate peccarent.* Pergit amplius ibidem artic. 11. dicens: *Si Diabolo obijceretur, quòd talium facinororum ipse auctor, ipse esset incensor; puto quòd aliquo ratione hac se posse exonerare invidia, & talium scelerum patratores de ipsorum voluntate evinceret: quia est delectatus sit furore peccantium, prohibet tamen se non intulisse vim criminum. Qua ergo insipientia, quave dementia definitur ad Dei referendum consilium, quòd nec Diabolo in totum adscribi potest? quòd in peccantium flagitijs illecebratū adiutor, non voluntatum credendus est esse generator. Nihil ergo talium negotiorū Deus predestinavit ut fieret, nec illam animam turpiter noxiterque victuram, ad hoc ut daltiter viveret, preparavit: Sed talem futuram non ignoravit, & de tali se justè iudicaturum esse prescivit, &c. Quòd si nec naturæ, nec Diabolo imputari potest, quanto minùs Deo creatori sanctissimo atque sapientissimo qui (ut idem ait lib. 6. *Ἐπινοουμένων*) non omnia quòd prescis, predestinat. Mala enim tantum prescis, & non predestinat: bona verò & prescis, & predestinat. Bonum autem illud à Deo est, quòd ordinatione sua disponit ordinem in bonis & malis: si*

Malum est à proprio motu creaturae eiusque voluntate liberat.

non, oniosa plurimum futura est (quod absit) providentia Dei. malum non vult Deus, sed ordinem vult & servat etiam in malo. A voluntate hominis accessit malum: à Deo ordinatio est universalis atque singularis providentiæ ipsius, etiam quæ summè mala sunt, disponens, & in ordinem cogens sapientissimè. Hic duplex mihi fortasse quæstio commovebitur: prima, quomodo hi motus proprii voluntatis dicantur esse, cum voluntatem ipsam. i. motuum voluntariorum fontem à natura esse, naturam à Deo fateamur? secunda, cur Deus voluntatem hanc quasi in aginâ libertatis constitutam hominibus indiderit? Ad utrumque respondebo paucis. Ad primum; certè voluntas à natura est, natura à Deo, sed non ed minùs volûtas principium motuum horum dicenda est, quàm natura principium dicitur naturalium. Utraque principium est actionis suæ; licet utraque à summo principio Deo. Aliud est essentiam rei describere, aliud ortum ipsius, quæ est essentia naturæ atq; voluntatis: ut illa motuum naturalium sit principium, hæc spontaneorum. Qui ortus? universorum Deus fons unicus atque universalis est. Nec absurdum est, principium à principio esse: nam etsi principium, quod aliunde principium ducit, ratione ortus principium dici non debet, tamen ratione actus principium essenziale propterea esse non desinit. Est principium per se, Deus: est principium à principio, natura & voluntas nostra: Et hoc tamen utrumque principium est, proprios suos motus habens. Neque verò est, cur hæc Philosophica quisquam esse existimet: naturalia sunt; naturalia autem à Deo sunt. Verumtamen si naturam audire nolumus, audiamus veritatem Dei, Christum dicentem de Diabolo, Ioan. 8. *cùm loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est, & pater illius*

Duplex
q. 10.

Responso
ad pri-
mam.

sim. Hic pater, & generator dicitur mendacij, hic ex proprijs loqui. Ecce tenemus ortum & actum peccati in Diabolo ex Christi verbis. Ortus ab ipso est: pater enim & generator est peccati. Actus ab ipso est consimiliter: nam ex proprijs loquitur. Quid his verbis, obsecro, evidentijs? Quapropter Augustinus in eadem responsione, artic. 6. optimè concludit: *Sicut ergo pravariationibus Angelia non indidit Deum illam, qua in veritate non steterunt, voluntatem: ita nec hominibus hunc affectum, quo Diabolum imitarentur, inseruit. Mendacium enim de proprio loquitur: & liber a mendacio non erit, nisi cum veritas liberaverit.* Nempe voluntatem liberam, id est, *divinam* essentialem illam Adamo dedit: motus fuit Adami proprius & nostrum singulorum est. Quomodo proprius, cum à Deo sit datus? R. Quæcumque à Deo data sunt, aut lege iuris communis data sunt, aut proprietatis atque mancipij: voluntatem dedit Angelis hominibus lege mancipij & proprietatis: Propria igitur est, & motus proprij illius. Ita (inquit Augustinus libro de Genes. ad litt. imperf. cap. 5.) *species naturasque spæas & iucit & ordinat: privationes autem specierum defectusque naturarum non facit, sed ordinat tantum.* semper igitur Deus iustus, nos autem injusti.

Ad 2. cur Deus hanc voluntatem, & huiusmodi indidit? Respondeo, opus fuit summæ bonitatis & sapientiæ in universitate naturæ. Quid bonitatis & sapientiæ fontem obtruamus ingratis animis, qui jam ingratis animis abusi sumus? bonitatis fuit, quod imaginem suam in utraque natura, tum superiore, Angelorum, tum hac inferiore, speciei hominum indidit: quod cum cætera in natura serum instinctu communi naturæ, aut sensu moveantur, quasi obscuro vestigio Dei; hi soli libertate propriæ

Responsio
ad secundam.
dam.

voluntatis, ejusque rationalis, principium viarum
 suarum penes se habuerunt à Deo ex sola bonitate
 ejus. Sapientia fuit, quod has ipsas species imagine
 sua præditas cum alijs tam multis condidit, & supra
 alias; ut perfectissimum suæ gloriæ speculum, quo-
 ad ejus in rebus creatis fieri potuit, existeret. Sed
 cur fecit ejusmodi, libertate mutabili? nempe ima-
 ginem suam fecit, non se ipsum. Unica est essen-
 tialis imago Dei Patris, Dominus Iesus Christus,
 Deus unus, æternus, & immutabilis cum Patre &
 Spiritu sancto. Quisquis es qui hoc obijcis, audis
 serpentem insusurrantem tibi, quod Eux occidit
 olim in perniciem nostram. Satis esto tibi, quod fa-
 ctus es ad imaginem Dei; non perfectionem divi-
 nam habens, sed perfectionis illius imaginem. Per-
 fectionis divinæ est propria immutabilitas: Hanc
 Deus naturâ habet; creatura imaginem illius ha-
 buit communicatione quadam à Deo penes se, de-
 positam penes voluntatem suam: sed abiecit vo-
 luntate propria, quicumque lapsus est, sive Ange-
 lus, sive homo. Ne plura, tota hæc quæstio à Mar-
 cione est, quam totam copiosissimè ac nervosissi-
 mè Tertullianus bona parte lib. 2. adversus Marcio-
 nem persecutus est, inde à cap. 3. cujus lectio tibi
 confido, satisfactura est. Subijcis tandem à necessi-
 tate conclusionis illius *non excusari illos, per distin-*
ctiones actus & visitationis in actu, necessitatis & co-
actionis, decreti & executionis, &c. Ego verò te, mi
 frater, existimo ex ijs quæ modò dicta sunt, satis pro
 tua pietate prudentiaque videre, qua in re fallat ar-
 gumentatio. Peccatorem enim Deus non facit, sed
 ordinat, ut cum Augustino loquar: peccatoris verò
 ordinat malum factum, non iubendo ut faciat sin-
 gulariter atque simpliciter, sive decernendo; sed or-
 dinem suum & ius infinitæ providentiæ suæ in ipso
 malo,

De Genes.
 ad litter im-
 pers. cap. 5.

malo, quod proprium est creaturæ, vindicando sa-
 pientissimè. Triumphare enim sapientiam Dei hoc
 modo oportebat, cum suum ordinem in creaturæ
 suæ inordinatione propria & voluntaria ostenderet.
 Hanc inordinationem & alienationem à bono, pro-
 prio liberæ voluntatis motu, non Dei instinctu,
 creatura paravit sibi. Libertas autem ista arbitrij, in-
 quit Tertulianus lib. 2. adver. Marcion. cap. 9 non
 ei culpam suam respuit à quo data est, sed à quo non
 ut debuit administrata est. Quæ cum ita sint, nihil
 necesse est, ut de singulis illis distinctionibus dicam,
 quæ suis locis fortassè valere possunt: mihi qui-
 dem ad hanc argumentationem propriè non vi-
 dentur pertinere, nisi aliæ argumentationes, quas
 ex scripto tuo videre non possum, adferantur. De-
 inde omnes potiùs communiter ad quæstionem de
 providentia pertinent, quàm ad hunc locum sin-
 gulariter. Non placet autem quod ajunt, extra li-
 neas. Hic verò fortasse dixerit quispiam: Ergo ju-
 dicia Dei à contingentia pendere: & fundari con-
 tingentibus, si ad hominem, quæ peccator, & ad
 peccatum ipsius respexerint. Negatur consequens:
 nam contrà ea ipsa quæ nobis sunt contingentia, à
 Dei ordinatione pendent, secundùm ortum &
 actum ipsorum. Ortum: nam & modum contin-
 gentem æquè ac necessarium statuit in natura Deus.
 Actum verò, in rebus bonis agentem; in malis ve-
 rò cessantè, quæ malæ, non qua ordinantur singula-
 ri providentia ejus. Non ergò sunt Deo contingen-
 tia, utcunque sint nobis: quemadmodum quæ cau-
 se inferiori contingunt, ea nullo iure superiori ad-
 scribi possunt. Sed hanc rem jam antè fundamènto
 quarto satis, opinor, expressimus. Quamobrem ad
 alia transire sumus.

Ad di-
 stinctiones
 ab Arm. ut
 invalidas
 excusande
 sententia
 prima reio-
 nas.

Contingentia non
 esse Deo sed
 nobis.

D 5

Replica

*Replica ARMINII, sive considerata.**Respons. 6.*

*Mentem
prima sen-
tentia esse
eam qua
expressa
tertia pro-
posita.*

*Non po-
tuisse ex
sensu au-
ctorum il-
lium obie-
ctum com-
muniter
indiscretè
considera-
tum esse de-
cernenti
Deo.*

Mens primæ sententiæ ea est quam ego, pro-
positione tertiæ explicavi. An verò ista obje-
ctum communiter & indiscretè, an verò discretè
& certa circumstantia vestitum Deo prædestinanti
& reprobanti offerat, non magnopere laboro: de
eo enim mihi quæstio non est hoc loco. Si tamen
& de hoc paucis agere liceat, dicam, accuratè hanc
rem pensatà, videri non posse obiectum commu-
niter & indiscretè consideratum esse decernenti
Deo, ex sententiâ auctorum primæ sententiæ. Ta-
liter enim obiectum consideratum est decernenti
Deo, quale tum fuit, quum nullum adhuc Dei de-
cernentis internum actum circa se, nullum etiam
exsequentis actum externum in se recepisset.
hoc enim purum putum obiectum dicitur, vacuum
ab omni alia consideratione, quæ obiecto per
actum causæ circa id versantis accidere potest.
Quum verò juxta sententiæ primæ auctores creatio-
nis actus ad executionem decreti, de quo agimus,
pertineat, hinc certo certius patet hominem, quæ
condendus est, obiectum prædestinationis & re-
probationis esse. Si tamen quis varios & multipli-
ces decreti istius actus consideret, non dubium quin
alij ex illis huic, alij isti hominis statui sint accom-
modandi & applicandi; atque hoc sensu commu-
nem & indiscretam obiecti considerationem admi-
sero. Verum omnes isti actus ex uno primario iuxta
istius primæ sententiæ auctores, dependent, nimi-
rum quo Deus statuit in unâ informis istius massæ,
unde humanum genus condendum erat, parte
gloriam misericordiæ, in alterâ vero decus suæ
justitiæ.

justitiæ declarare. atque illud ipsum est quod dixi mihi in prima illa sententia displicere : neque adhuc dum mihi persuadere possum, ullum existare in tota Scriptura decretum quo Deus statuerit gloriam suam per misericordiam & justitiam in horum salute & illorum condemnatione illustrare citra lapsus prævisionem.

Locus quem citas ex Beza in 1. Ephes. v. 4. planè docet me nullam istis auctoribus injuriam in explicanda illorum sententia fecisse, nam & in eo dicit, Deum sibi per creationem & corruptionem hominis aditum patefecisse ad exsequendum quod ante decreverat.

Id quod tertio proposuit. dictum est, confirmari verbis Bezae.

Ad convenientiam illarum sententiarum quod attinet, fateor omnes in eo consentire, quod decretum hoc Dei ab æterno sit factum, ante omnem objecti qualiscunque & qualitercunque considerati actualem existentiam. *Nota enim sunt Domino Deo nostra omnia opera ipsius ab ævo.* Act. 15 Et omnes in universum Dei actus interni æterni sint necesse est, nisi mutabilem Deum statuere velimus; sed ita tamen ut alij alijs ordine & natura antecedant. Fateor insuper & in hoc convenire, quod nulla sit in prædestinato vel reprobato causa, cur ille prædestinatus sit hic reprobatus; quodque illa causa posita sit in Dei solius pura voluntate. At dico, quod alij alijs altius concendant, & decreti actus ulterius extendant. Nam *Tertiani* negant Deum ullo prædestinationis reprobationisque actu versari circa hominem *ne nondum lapsus* consideratum, & *Secundarii* ajunt Deum circa *non conditum* istius decreti actu non occupari. *Primarii* vero aperte dicunt & contédunt Deum primo actu istius decreti circa hominem, *non conditum*, sed, *condendum* versari: Distinxi itaq; illas sententias ex objectis, prout unaquæque

Esse quidem aliquam inter primam & reliquas duas convenientiam, sed in objectioni qualificatione maximum inter eas manere discrimen.

unaquæque hominem Deo in primo momento actus prædestinationis & reprobationis versanti objecit, liberum quippe ab omni actu Dei prædestinantis & reprobantis, tum interno, quo aliquid de homine decreverit, tum externo, quo aliquid in homine effecerit, quod etiam purum putum objectum dici potest, nullum adhuc respectum ab actu decernentis æterno, nullamq; formam ab externo actu adeptum. Quando verò jam aliquo Dei actu respectum aliquem vel formam accepit, jam non purum objectum est, sed objectum habens circa se aut in se aliquem Dei actum, quo ad ulteriorem actum recipiendum præparatur, ut & paulò ante dictum est. Quod verò existimas illos suam istam sententiam exemplo Iacob Esau Rom. 9. rectè comprobare, de eo postea videbimus.

De fundamentis à Iuu. præfixis; & primò quidem ad locum de essentia Dei.

Ad illa quæ tanquam fundamenta præstruis huic doctrinæ & responsioni ad meas argumentationes, pauca liceat mihi sive annotare sive quærere. *Ad primum locum* de Essentia Dei. Deus ita est immutabilis essentia, potentia, intellectu, voluntate, consilio, opere denique, ut tamen creatura mutata aliis illi creaturæ fiat voluntate, applicatione potentie, & opere, quàm fuit eidem creaturæ perseveranti in statu primævo; causæ tribuens quod causæ deberet, sed absque ullâ sui mutatione. Deinde si immutabilis Deus, ergò motum liberi arbitrij, quæ semel dedit homini frui & uti ex animo ipsius, non circumscriptit aut determinavit in unam partem decreto aliquo suo, ut in istam necessariò inclinaret, in alteram vero, stante illo decreto inclinare actu non possit. Tertio, Deus formam & conceptum æternum & immutabilem habet eorum omnium, quæ mutabiliter ab hominibus fiunt, sed naturæ ordine sequentem multos alios conceptus, quos Deus ha-

bet

bet, de ijs quæ & ipse facere & hominibus permittere voluit. *Ad secundum locum de scientia Dei.* Dei scientiam æternam immutabilem & infinitam esse, seque extendere ad omnia tum necessaria tum contingentia, ad omnium quæ facit ipse vel mediâ tẽ vel immediatẽ, & quæ fieri ab alijs permittit, mihi est persuasissimum: at modum, quo contingentia futura, & præsertim ea quæ liberi arbitrij creaturarum sunt, quæque permittere decrevit non ipse facere, certò sciat, non capio, ne ista quidem mensura qua ab alijs peritioribus illam intelligi existimo. Scio esse qui dicant, omnia ex æternitate Deo esse præsentia, & modum, quo Deus futura contingentia certò & infallibiliter novit esse hunc, quod illa contingẽtia Deo coexistent in *Nunc* æternitatis, adeoque sunt in ipso indivisibili & infinito *Nunc* æternitatis cõplectente totum tempus. Quod si ita est, non difficile est nosse quo pacto Deus futura contingentia certò & infallibiliter sciat. Contingentia enim non repugnant certitudini cognitionis nisi quâ futura, non autem secundum quod præsentia sunt. At ista ratio non exhaurit omnes difficultates, quæ incidere possunt circa istarum rerum considerationem. Nam Deus etiam ea quæ contingere possunt, nunquam autem contingent, & propterea Deo non coexistunt in *Nunc* æternitatis, novit futura, nisi impediatur; ut apparet ex 1. Samuelis 23. de *cypris Keilam Davidem* tradituris in manum *Saulis*, quod tamen factum non est. Ergò etiam ex causis contingentibus videtur certa esse cognitio futurorum, si illæ causæ completæ sint & non impediuntur. At quomodo causæ completæ erunt illorum actuum qui pendent ex arbitrij libertate, quibus etiam eo ipso momento quo hoc elegerunt, liberum fuit non eligere, vel aliud præ illo eligere?

Quare

Ad secundum locum de scientia Dei.

Quare si quando per otium licebit, velim ut tua reverentia & hæc & quæcunq; ad illam questionem faciunt, suo more accuratè pertractet: scio multò hoc gratum & acceptum fore, operamque istam non inutilem futuram in Domino. Aeterna dicitur Dei scientia, at non omnium scitorum æqualiter. Nam absolutè æterna est Dei scientia, quæ Deus novit seipsum & in seipso omnia possibilìa: at quæ futura entia novit est æterna quidem tempore, at natura posterior actu aliquo voluntatis Dei de illis, etiam in nonnullis posterior actu aliquo voluntatis humanæ præviso. Et in universum hic mihi videtur ordo esse scientiæ divinæ ad objecta sua variè comparatæ, ut Deus cognoscat

Ordo ob-
iectorum in
mente di-
vina.

1. Seipsum
 2. Omnia possibilìa tum
 3. Omnia quæ actu creationis sunt existura.
 4. Omnia quæ per actum creaturarum, & præcipuè rationalium sunt existura.
 5. Quæ ipse facturus est
- { quæ facere ipse potest.
 { Quæ fieri possunt ab illis, quæ ipse facere potest.
 { Vel motus per ista creaturarum, & potissimùm rationaliũ, effectus
 { Vel saltem occasione ab istis accepta.

An in om-
ni genere
aliquid sit
quod non, &

Vnde apparet æternitatem scientiæ Dei non negari ab illis, qui aliquid ab humana voluntate dependens illi præstruunt ut prævisum.

Hoc autem non capio quomodo verum sit, quod in om-

In omni genere aliquid sit univocum, à quo cætera que eodem
sunt æquivoce. Putavi hætenus, quæ sub eodem ^{sunt æqui-}
genere sunt esse univoca aut saltè analogæ: æquivo- ^{vocè.}

ca autem cum univocis sub idem genus non com-
prehendi, neque logicum neque metaphysicum,
multò minus physicum. Deinde univocum æqui-
voci causam esse non posse putavi. Nihil enim simile.
Quod si simile, ut inter causam & effectum; jam
non æquivocum, sed analogum. Sic quæ ab igne
calent, non univocè neque equivocè, sed analogicè
calere dixerim. Deus scit univocè, nos analogicè.

Quod illi fatentur qui proprietates aliquas naturæ
divinæ nobis secundum analogiam communicabi-
les statuunt, inter quas etiam scientiam numerant.

Ad tertium. Actiones Dei in ipso sunt æternæ qui-
dem, at servato ordine aliæ alijs priores naturæ,
quin & necessariò præeuntes: an eodem ordine
quo fluunt extra ipsam, non facillè dixerim: scio au-
tem esse qui ita statuerint, inter quos nonnulli *Geor-*
gium Sobinum p. m. recensent. Nonnullæ etiam

Ad tertium
simul lo-
cum de de-
tionibus
Dei.

actionum internarum in Deo sunt natura postero-
res prævisione actus alicujus ex voluntate creaturæ
dependentis. Sic decretum de mittendo filio ad re-
demptionem humani generis, est posterius prævi-
sione lapsus hominis. Etsi enim Deus lapsum ho-
minis impediturus fuisset, nisi scivisset se illi re-
staurando remedium facillè adhibere posse, (quem-
admodum nonnulli sentiunt) tamen decretum
certum de remedio contra lapsum adferendo per
missionem filij, à Deo non est factum nisi prævisio
morbo, id est, lapsu. Modus quo Deus tanquam
universale principium in creaturas suas & præser-
tim rationales influat, cumque natura & voluntate
creaturæ concurrat ad agendum, ille mihi probatur
qualiscunque sit, qui non inducit determinationem

voluntatis

voluntatis creaturæ ad unum ex contrarijs vel contradicentibus; si quis modus inducat, non video quomodo ille consistat cum *Augustini* dicto abs te citato, quod Deus ita administrat omnia quæ creavit, ut etiam ipsa *proprios exercere & agere motus sinat*. Neque cum dicto *Platonis* quo Deus *expers omnis culpa* statuitur. Velim planè & solidè explicari, quomodo à Dei providentia omnes effectus & defectus in natura, & voluntate omnium omninò generum sint, & Deus tamen à culpa immunis sit, culpa omni (si quæ sit) in proximâ causâ residente. Si quis existimet Deum à culpa eximi quia remota sit causa, creaturam verò quia proxima sit culpæ affinem esse (si quid sit peccatum) ille mihi rationem rectam tenere non videretur, cur aliqua causa in culpa sit aut culper *expers*, sed de illo etiam latius postea. *Ad quartum*, Universalis causa non habet causam supra se, & prima summaque causa ab alia causa non pender, ipsi enim termini istam in se rationem concludunt: sed fieri potest ut universali primæ & summæ causæ occasio producendæ certi alicujus effectus ab alia causa præbeatur, quem extra istam occasionem prima causa nec proponeret in se producendum, neque produceret actu extra se, iundò neque proponere seu decernere producendum neque producere posset. Tale est decretum de damnandis nonnullis, & damnatio ex illo. Quæ verò de modis causarum necessariorum & contingentium dixisti facilè adprobo, ut & illa quæ de distinctione naturalis & rationalis potentie differuisti. Certum. a. habeo nihil ex istis præmissis adversus meam sententiã aut ea quæ ad destructionem primæ sententiæ à me allata sunt deduci posse. His ita positis venio ad considerationem responsi tui ad meas argumentationes. In priore argumentatione

Ad quartum locum de causis actionum Dei.

Consideratio responsi tui ad

ratione mea subtraxi misericordiae eruenti à peccato & miseria, & iustitiae punienti hominem consideratum ut nondum conditum persisto in sententia: neque enim quidquam video allatum quod illam infringat & me ab illa deiciat. Non enim isto pacto subtrahitur homo providentiae Dei communi, non praedestinationi singulari; sed providentiae ex misericordia & iustitia ita administratis considerata, & praedestinationi ex istis causis decretæ. Non valet .a. argumentatio ab eo quod est κατὰ π ad id quod est ἀπλῶς, secundum quod considerata providentiae subtrahitur, non simpliciter, ita etiam praedestinationi. Quod etiam tua prudentia videt me responsurum, ideoq; triplex aliud responsum attulit: at nullum eorū meae argumentationi noxium. Nam *quod ad primum*, fateor peccatum & miseriam Deo ab æterno fuisse praesentissima, atque ut praesentia fuerunt, ita misericordiae & iustitiae circa illa locum fuisse, at ista quam impugno sententia non statuit illa praesentia misericordiae & iustitiae, tanquam praevisa, sed ex decreto misericordiam & iustitiam illustrandi inducit necessitatem existentiae peccati & miseriae, ut per illorum actualem existentiam decreto ex misericordia & iustitia facto locus ipso actu esse posset. *Quod ad secundum*, concedo etiam misericordiae à peccato & miseria potenciali vindicanti locum esse posse in eo qui actu neque peccator neq; miser sit, sed de misericordia ita considerata hic non agimus: & certum est misericordiam & iudicium in Deo actu æterno esse, sed actu primo; at actu secundo Deus eas proprietates ex mente auctorum istius sententiae intellectas exercere, nisi circa peccatorem & miserum actu, non potest. Denique quod de actione Dei interna & externa & conjuncta dicitis, non magis meam argumentationem convellit.

E

Nam

Nam neque actio interna, quæ est decretum Dei de gloria per misericordiam & justitiam punientem illustranda, neque actio externa, quæ est declaratio actualis ejusdem gloriæ per misericordiam & justitiam, neque utraque conjuncta locum habere potest circa hominem non peccatorem & non miserum. Scio quidem illis qui hanc sententiam tuerentur, tantum inter actionem internam & externam, id est, ut illi loquuntur, inter decretum & ejus executionem esse discrimen, ut Deo decernere liceat salutem ex misericordia & mortem ex justitia non peccatori, at actu non salvare ex misericordia nisi peccatorem, neque damnare posse actu ex justitia nisi peccatorem. Verum ego illud discrimen nego:

Unum atq; eisdem circumstantiis vestitum esse obiectum decreti & executionis. quin imo ajo; Deum, quod facere non potest actu externo, nec velle posse neque decernere actu interno, adeoque unum & eisdem circumstantiis vestitum esse obiectum internæ & externæ actionis: sive illud Deo sit præsens ratione intellectus ipsius æterni & objiciatur ejus decreto, sive ipsa sit in sua actuali existentia & objiciatur executioni decreti.

Quare adhuc aliter de illa sententia statuere non possum, quàm quod probari non possit cum Scripturâ sentientibus & loqui desiderantibus. Cæterum illa duo quæ lenius & convenienter Christi & Apostolorum verbis enuntiarî possent putas, non faciunt ad sententiam illam primam explicandam, sed additamenta sunt, quibus illa sententia plurimum immutatur, & quæ minimè agnoscent illius sententiæ adstipulatores; quod satis planum fecisse me arbitror in enarratione sententiæ ejusdem ad responsionem tertiam, & jam rursus vel unico verbo commonstrari potest. Illa enim quæ tu modum ponis & eventum consequentem prædestinationis & reprobationis.

reprobationis, illa eadem isti primæ sententiæ auctores causam dicunt esse & præcipuam decreti ejusdem, & finem, licet non postremum, quem dicunt esse gloriæ ex misericordiæ & justitiæ declaratione. Deinde nullam illi gratiam agnoscunt in prædestinatione, quæ non sit misericordia, & recte, nam gratia quæ in hominem simpliciter est, non est ex electione: nullam etiam agnoscunt non-gratiam seu non-misericordiam, quam justitia puniens non comprehendat. ut ut est, ego hic adversus sententiam ita explicatam non ago, non quia illam omni ex parte probò, sed quia istam quam Calvinus & Beza esse dico, hic examinandam sumsi; de aliâ post videbo. Carptim autem ea quæ isti sententiæ ita explicatæ hic consentanea adferuntur considerabo.

Scriptura loca ex Matthæi 25. & Ephes. 1. allata, quibus docetur Deum ab omni æternitate ex beneplacito voluntatis suæ nonnullos elegisse ad adoptionem, sanctimoniam, & regni participationem, tantum abest ut communem considerationem probent; ut contra ex illis planissimè peccati tanquam conditionis in objecto benedictionis & electionis requisitæ respectus concludi possit. In priore loco, benedicti vocantur ad regni participationem quod Deus illis ab æterno paravit: sed in quo, & per quem? annon in Christo & per Christum? ita sanè: ergò præparatum peccatoribus; non hominibus communiter & citra peccati respectum cõsideratis. Iesus enim dicitur, quia populum suum salvat à peccatis. Locus Ephes. primo longè planius idem dicit, ut postea latius comprobabitur, quâdo illo loco ex professo utar ad sententiæ, quæ peccatum ponit conditionem in objecto requisitam, comprobationem. Respectum singularem hominum ego non posui secundum causam, quod semel monitum volo, sed secundum conditionem

*Ad locum
Scriptura
à Junio
consentanea
huius
sententiæ
allegata.*

ROBERTUS
 discrimen
 inter respe-
 ctum homi-
 num secun-
 dum cau-
 sam, & se-
 cundum
 conditionem
 in ob-
 iecto requi-
 sitam.

ditionem in objecto requisitam, nempe peccatum
 & miseriam, quæ adhuc requiro. Quod *gratia* vo-
 cem à *miseri cordia* distinguis secundum rem ipsam
 & significationem vocum est: at huic loco non ne-
 cessarium. Nulla enim est gratia homini ex præde-
 stinatione facta, ut nec ulla prædestinationi prævia
 quæ non sit conjuncta misericordia. Angelis qui-
 dem gratia afficit Deus, non misericordia eruente
 à peccato & miseria, nos misericordia afficit, non
 gratia quæ contra misericordiam distinguuntur. Lo-
 quor de prædestinatione. Exque illa misericordia
 facta est adoptatio, quare non ex hominibus in pri-
 mæ vo statu consideratis, sed ex peccatoribus: quod
 etiam apparet ex stylo Apostolico, qui non vasa gra-
 tiæ & nō gratiæ, sed misericordiæ & iræ appellat ele-
 ctos & reprobatos. Quod vasa sunt, id habet æqua-
 liter & communiter ex creatore, sustentatione,
 & ex gubernatione divina, quod vasa ira digna eam-
 que promerita & filij iræ, ut est Ephes. 2. eo etiam
 inter se non discriminantur. At quod hi vasa iræ
 sunt, id est, ad iram destinata, ex merito quidem suo,
 at ex Dei iudicio iusto iram illis inferre volentis: alij
 verò non iræ vasa sunt sed misericordiæ ex gratia
 Dei peccatum illis condonare & iram meritis par-
 cere volentis; hoc ex discriminante utrosque Dei
 voluntate sunt: quæ discretio post peccatum ini-
 tium habet, sive actum Dei internum sive exter-
 num consideremus. Vnde apparet eos non idcirco
 vasa iræ esse quia labem contraxerunt, cuius iustissi-
 mum consecrarium est ira, nisi accedat Dei volun-
 tas: quæ hoc iustum consecrarium respectu om-
 nium vitiosorum, velit necessarium esse consecra-
 rium eorum respectu, quibus solis negat con-
 donare, quod iuste potest punire in omnibus; & con-
 donare statuit cæteris. *Quod ad amplificationem ad-*
ditur.

dicitur, iisdem argumentis stabilitur. Iustitiæ enim *Considera-*
 punienti locus non est nisi in peccatorem, miseri- *sio responsi*
 cordiæ istius, de qua agimus, actus nullus esse po- *ad illud*
 test nisi in miserum: at homo in puris naturalibus *quod per*
 consideratus, nec peccator est nec miser, ergo illa *amplifica-*
 justitia & misericordia locum circa illum non ha- *tionem est*
 bent. Vnde videt tua reverentia prædeterminationis, *additum.*
 ex illis proprietatibus & ira intellectis factæ, obje-
 ctum esse non posse hominem communiter consi-
 deratum, utpote quæ circumstantiam peccati & mi-
 serix in suo objecto postulat, quæ circumstantia ho-
 mo ad determinatum statum restringitur, & à com-
 muni consideratione secluditur. Scio quidem, si
 communis consideratio admittitur, tum nullam ex
 singularibus illis excludi: at novit etiam tua digni-
 tas, si singularis aliquis respectus præcisè poni-
 tur, tum communem illum excludi. At quod in
 causa electionis & reprobationis nulla sit benefacti
 aut peccati consideratio, non omnino conceden-
 dum puto. Benefacti non est, utpote quod nullum
 fuit: peccati non est ut causæ cur hic reproberetur non
 ille, sed ut causæ meritorix cur ille reprobari posset,
 & conditionis in objecto requisitæ, quod sæpissi-
 mè monui, & porro sæpe data occasione dicendum
 erit. Quousque verò dissentiant istæ sententiæ pau-
 cis est annotatum ad responsionem primam. Quan-
 do autem dicitur Deus elegisse vel nondum condi-
 tum, vel conditum quidem, at non lapsum, vel
 lapsum, id intelligendum norunt omnes, non qua
 tales reipsa sunt homines, sed qua tales considerati,
 omnes, n. fatentur Deum ab æterno elegisse ho-
 nes antequam conditi essent, actu nempe interno,
 at actu externo nemo dicit hominem electum
 antequam conditus esset; quare conciliatio ista-
 rum sententiarum respectu actus interni & externi

non fuit facienda : quum utriusque actus unum idemque sit & eodem modo consideratum obiectum. Et diversæ sunt quæstiones, quando electio facta sit, & qualiter considerato.

Res ad al-
terum ab
Arm. con-
sensum in
97.

Autoritate tui consensus mea dicta stabilire volui, an ignoranter, ex his iudicium fiat. Præparationi pænæ ex iustitia, quam ego ex tuis thesibus etiam reprobationem appellavi, subijcis hominem ut peccatorem consideratum, eaque peccatum *presupponit* ex tua mente : at *prima sententia*, peccatum isti eodem decreto *subordinat*. Præteritionem quam illa eadem prima sententia *iustitia punienti* tribuit, tu *libertati* bonitatis divinæ tribuis, *punientemque* iustitiam ab ea *excludis*, quum *subjectum* præteritionis statuis hominem *nondum peccatorem*. Prædeterminationem sive electionem quam *prima sententia misericordiam* adscribit ut contra gratiam distinguitur, tuæ theses jam ante citatæ responsi. 1. & 4. *gratia* assignant, & quidem *simpliciter dicta*, quandoquidem hominem considerant in *natura*, in qua est *conditus*; *gratia* vero, quâ *misericordia* est conjuncta subijcis *hominem peccatorem*, eique peccatum *presupponis*; sententia verò prima illi *peccatum subordinat*. quorum utrumque simul fieri nequit, itaque in eo mihi adferri visus es, quod electionem *misericordia* non tribuis nisi qua homo ut *miser* consideratur, & præparationem pænæ *iustitia* non adscribis, nisi quâ homo ut *peccator* consideratur. Respondes, gratiâ positâ ut genere misericordiam ut speciem non excludi, & misericordia posita ut specie gratiam ut genus non excludi : fateor, at dico primò gratiam ut genus poni nò posse, nam gratia quâ genus nullius actus causâ poni potest, actus inquam singularis, qualis est prædeterminatio. Deinde aliam esse huc rationem gratiæ & misericordiam

Obceptio.

Responsio.

sordis quàm generis & speciei: oppositè enim dicuntur ut species gratiæ. gratia nomine generis appellata pro gratia quæ hominem respicit ut conditum, misericordia nomen ex objecto suo nata pro gratia quæ hominem respicit ut peccatorem & miserum. Ex illa priorè si homo prædestinatus dicitur, hæc posterior locum habere non potest, si existit, misericordia nempe, jam illam priorè locum non habuisse certum est, alioquin hæc opus non fuisset. Ex utraque conjunctim prædestinatio facta dici non potest. Quare rectè conclusi ex unius speciei positione alteram tollens. Si homo ex *integra natura* evehendus est in supernaturalem gloriam, hoc est *gratia simpliciter sumta* & ut contra *miseri cordiam distinguitur*; si *ex corrupta*, hoc *gratia cum misericordia conjuncta*, id est, *miseri cordiæ* proprium opus est. Gratia simpliciter sumta & misericordiæ opposita hoc non potest, misericordia ad illud non est necessaria. Prædestinatio autem est extrah gratia quæ & potest efficere quod proponitur prædestinatione, & necessaria est ad illud efficiendum. Quod copulativè scripsi de præteritis & reprobatis, id feci quia subjecto unum sunt. At non ratione: fateor: & hoc expressi quum dixi in his solis, id est, reprobatis, id est, *damnatis non præteritis* justitiæ meministi. Propositione autem secunda mea significavi aliam præteritionis aliam verò prædamnationis, quam ibi reprobationem appellavi, rationem esse ex mente eorum quibus secundam sententiam adscripsi. Homonymia reprobationis responsione secunda explicata est, & omnis culpa à me remota, qui illa voce ubique ex tuâ mente usus sum. Ex illis verò quæ sequuntur apertè apparet te à primæ sententiæ auctoribus dissentire. Tu enim prædamnationem à justitia esse dicis, præteri-

Ex verbis
Inny pro-
batur ip-

*sum à pri-
ma sent.
auctoribus
dissentire.*

tionem verò seu reprobationem cum iustitia quidem sed non à iustitia: at primæ sententiæ autores reprobationis qualitercunque sumptæ, sive synecdochicè, sive propriè, sive catachresticè, causam iustitiæ adscribunt, hoc est, & præteritionem & prædamnationem à iustitiâ esse dicunt. At quomodo electio & præteritio liberæ voluntatis opus est, damnatio verò necessariæ voluntatis à iustitia Dei? Putavi hæctenus cum nostris Theologis, totum hoc decretum à liberrimâ Dei voluntate institutum esse atq; eadem mihi adhuc sententia vera esse videtur, juxta dictum, *misererebatur cuius misererebatur: &: Cuius vult miseretur, & quem vult indurat*: utroque actu æquè liberè fungente Deo. Si enim necessarium est ut Deus peccatum punire velit, quomodo non punit illud in omnibus peccatoribus? si punit in aliquibus in alijs verò non, quomodò necessariæ voluntatis? distinctionem enim illam inter personas æquè pœnam meritas, quis non liberæ Dei voluntati adscribat? postulet iustitia pœnam propter peccatum, sed ab omnibus peccatoribus æqualiter citra discrimen: si discriminatio est, illa est à libera voluntate pœnam postulantis ab his, illis verò peccatum condonantis. At necessarium fuit ut puniretur saltem in aliquibus. Si negem post Christi satisfactionem, quomodo probabitur: Scio *Thomam* & alios ex Scholasticis dicere, bonitatis divinæ & providentiæ rationem postulare ut nonnulli ad vitam eligantur, alij permittantur in peccatum ruerè, & inde in pœnam mortis æternæ: liberum autem esse Deo decernere quibus vitam & quibus mortem velit obtingere. at rationes illorum mihi videntur refutari posse ex ijs ipsis, quæ alibi de pretio redemptionis nostræ à Christo persoluto dicunt. Ajunt enim pretium istud sufficiens esse pro omni-

De scholasticorum dogmate, quo statuit necessitatem puniendi peccati, saltem in aliquibus.

nium hominum peccatis, at si iustitiæ divinæ necessitas postulat ut aliqui peccatores damnentur, jam pretium illud pro omnibus sufficiens non est. Iustitia enim pretium illud accipientis postulat necessariò, ut aliqui redemptionis sint expectes, istà ergò conditione ab offerente oblatum est, ut iustitiæ necessitati semper sua illa restaret aliunde postulanda satisfactio, & ab alijs præstanda. Neque est quod hoc postremum scholasticorum dictum, quod tamen à Patribus sunt mutuati, quisquam rejiciendum putet, planis enim & expressis Scripturæ testimonijs comprobari posset, si opus esset.

Iam ad argumentationem meam secundam veniamus. illa hæc fuit. Sententia, ex qua Deus necessariò auctor peccati statuitur, omnibus Christianis est repudianda, imò & hominibus omnibus: nemo enim mortalium quem Deum æstimat, malum arbitratur. At ex sententia Calvinii & Bezae Deus necessariò auctor peccati statuitur. Ergò repudianda. Minoris probatio constat his illorum verbis, quibus dicunt, *Deum ordinasse ut homo laboretur & vitiosus fieret, quo hac ratione usam suis æternis consilijs patefaceret.* Nam qui ordinat ut homo laboratur & peccet, ille peccati auctor est. Hæc mea argumentatio firma est, neque per tuam responsionem debilitata. Est enim *ordinandi* quidem vox æquivoca, nam significat propriè ordinem in factis disponere, & rebus singulis pro modo ipsarum, quo significatu à scholasticis penè semper usurpatur. Sed sumitur etiam nonnunquam pro eo quod est simpliciter & absolutè decernere voluntate determinante factum. Sed quid tum? an continuo, quia ego voce illa usus sum quæ est æquivoca & variè usurpatur, æquivocationem commisi? Non puto: nisi probetur quod ego voce illa vario significatu usus sim in meâ

Salvatio
secundæ ar-
gumenta-
tionis Ar-
min. ex pri-
mâ senten-
tia Deum
necessariò
statui au-
ctorem pec-
cati.

probatione. Secus rarissima sit proba argumentatio, quum propter rerum multitudinem & inopiam verborum creberrimè cogamur uti vocibus diversum significantibus. Æquivocatio autem dicitur quando vox aliqua in eadem argumentatione aliter atque aliter usurpatur. Arego in propositione mea & in assumptione eodem sensu vocem istam accipi, & sic libero meam argumentationem ab æquivocatione. Dico hoc ex ipsa etiam liquere. Nam addita illa, *ut homo laboretur*, significant *ordinandi verbum* utrobiq; accipi pro eo quod est *facta simpliciter decernere*, vel potius pro eo quod est *facienda simpliciter decernere*: non posse autem accipi, ubi illa eadem adjecta, pro eo quod est *ordinem factorum decernere*.

Iam syllogismum paucis ponamus ut responsionem tuam ex adverso conferre queamus.

Argumentatio ipsa
secunda
Arm. Syllogisticè
proposita,
cum consideratione
Respons.
Iam ad
nam.

*Qui ordinavit ut homo laboretur, & vitiosus fieret,
auctor est lapsus & peccati.*

*Deus ordinavit ut homo laboretur & vitiosus fieret.
Ergo Deus est auctor peccati.*

Negas propositionem, si ordinandi verbum sumitur pro ordinem in factis disponere. Negas assumptionem si idem verbum pro eo quod est *facta* seu *facienda simpliciter decernere* usurpatur. Rectè sanè: & ego tibi in eo assentior. Sed quid si idem verbum in propositione significet *facta* seu *facienda simpliciter discernere*: tum sanè vel te quoque fatente vera erit propositio. Secus vana est distinctio vocis, si falsa sit propositio quocunque modo vox sumatur. At vox illa in propositione sumitur pro eo quod est *facienda simpliciter decernere* ut fiant, quod declarant ipsa verba: *qui ordinavit ut homo laboretur*. Iam assumptio inquis falsa est, si vox eodem significatu quo in propositione usurpatur; & sic

& sic non sequitur conclusio. Respondeo non hoc inter nos quæri an assumptio ista vera sit nec ne, voce ordinandi pro facienda decernere usurpata; sed an hoc illi dicant quibus primam illam sententiam attribui. Quod si illi hoc dicant & propositio illa vera sit, tum sequitur ex illorum doctrina, & te mihi consentiente, quod Deus sit auctor peccati, Fateris enim peccati autorem esse illum, qui ordinat ut peccatum fiat, voluntate simpliciter decernente & determinante. At *Calvinus* & *Beza* id dicunt planis & apertissimis verbis, nullius indigis explicationis, & istam explicationem vocis *ordinandi*, quam tu propriam dicis & ego agnosco, nullo modo admittentibus. Velim autem doceri, quomodo peccati fiendi necessitas pendere possit ab ordinatione & decreto Dei, aliter quam per modum causæ sive efficientis sive deficientis: quæ deficiens in efficientem reducitur, quando deficientis efficientia necessaria est ad vitandum peccatum. Ipse *Beza* fatetur incompræhensibile esse quomodo Deus possit esse extra culpam & homo culpæ obnoxius, si homo Dei ordinatione & necessario est lapsus.

Hoc itaque faciendum fuit; illorum sententia fuit liberanda ab istius absurdi consequentia; quod ego illi mea argumentatione impingo. Necesse vero non fuit doceri quomodo Deus peccatum ordinauerit, & quod peccati auctor verè non sit. Assentio enim tibi utrobique, tum in explicatione istius ordinationis, tum in eo quod Deus peccati autor non est. Quin & ipse *Calvinus* & *Beza* apertè negant Deum autorem peccati esse licet ordinationem peccati talem definiant qualem vidimus: at non commostrant quomodo hæc duo inter se convenire possint. Quare velim planè & perspicuè

*Non fuisse
necesse do-
ceri à Iunio
Icum non
esse Aucto-
rem pecca-
ti: sed; hoc
absurdum
non sequi
ex positione
prima sen-
sentia.*

com-

commonstrari, quod Deus ex illa ordinatione **Au-**
tor peccati non statuitur, vel sententiam commu-
 tati; quandoquidem multis est scandalo, imò cau-
 sa à nobis secedendi nonnullis, quamplurimis se
 nobis non conjungendi. Omnino autem mihi per-
 persuadeo & te illam consequentiam videre, sed
 malle sententiam vitiorum istorum comoda ex-
 plicatione liberare ab absurda & blasphema conse-
 sequentia, quam illi istam impingere. Candoris cer-
 tè hoc est & benevolentia, sed nulli bono usurpa-
 ta, eo quod gloria, ut loquuntur, contraria est tex-
 tui, ut cuius inspicenti & textum cum glossa con-
 ferenti est manifestum

Dux porro istæ quæstiones, quas tibi objicis, mi-
 hi negotium non facessunt, quum res ita explicatur.

Gaudeo tamen perpulchra tua & elegans ista-
 rum quæstionum tractatione. Ego verò adversus

*Quæstiones
 duæ ab. au-
 thoribus
 prima sin-
 tenciæ ne-
 cessariò sol-
 vendæ; nisi
 eam inde
 sensam re-
 linquere
 velint.*

sententiam Calvinii & Bezae quæererem: *Quomodo
 hi motus voluntatis proprii & liberi dicantur, quum
 voluntatis altius Dei decreto ad unum sit determina-
 tum?* Deinde: *Cur Deus homini voluntatem indide-
 rit, cujus libertate illum uti frui ipso actu noluerit?* Hæc
 enim quæstiones necessariò sunt solvendæ illis au-
 thoribus, nisi sententiam suam indefensam desere re-
 velint. Apparet ergò ex his meam argumentatio-
 nem non fallere, sed firmam imrotamque manere,
 propterea quod omnia, quæ attulisti, præter meam
 argumentationem sunt, quæ non voluit ex mea
 mente concludere Deum esse peccati autorem (ab-
 sit à me istius blasphemiae abominandæ vel cogita-
 tio) sed ex Calvinii & Bezae sententia id necessariò
 consequi: quod (fidenter dico) abs te non est con-
 futatum: neque omninò confutari potuit, quum
 ordinandi verbum aliter quam illi usurpes, atque
 eo leasa, secundum quem etiam si Deus peccatum
 ordinasse

ordinasse dicatur, nihil minus quam Deum autorem peccati esse concludi poterit.

Dixi insuper sententiam Calvini & Bezae qua statuunt Deum ordinasse ut homo laboretur, & vitiosus fieret, non posse excusari quominus Deus per illam peccati auctor constituatur, per distinctiones *actus & vitiositatis in actu, necessitatis & coactionis, decreti & executionis, decreti efficacis & permissivi*, ut hoc ab illius sententiae auctoribus sententiae ipsorum consentaneè explicatur: neque per *diversum respectum decreti divini & naturae humanae seu hominis*, neque per *additionem finis*, quod nempe tota ista ordinatio fiat ad gloriae Dei illustrationem. Videris mihi, vir reverende, non vidisse quorsum ego haec attulerim, non enim novam aliquam argumentationem adferre volui contra sententiam primam, sed objectionem meam antecedentem firmare volui per refutationem illarum solutionum, quae à defensoribus illius primae sententiae adferri solent, adversus objectionem, qua illorum sententiae impegit quod Deus inde autor peccati statuatur. Illi enim ut à sua sententia crimen illud repellant, nunquam respondent illud quod abs te allatum est; id enim si faciant à sententia sua resiliant necesse est, quae omnino mutatur, si verbum ordinandi, quo illi utuntur, significet non peccatum decernere faciendum, sed ordinem in facto statuere, quemadmodum tu vocem illam explicas. Sed ut doceant ex sententia ista sua non sequi, quod Deus peccati autor sit, adferunt haec quae ego posui, & diligenter ex varijs illorum scriptis conquisivi; quod omninò mihi faciendum fuit antequam illorum sententiae crimen illud impingerem. Si enim ullam illius sententiae explicationem, ullam distinctionem invenire potuissem, quae sententia illa potuisset ab

De distinctionibus quibus sua sententiam leniunt & excusant Calvinus & Beza, deque necessitate earum adducendum remouendamque ab Arminio.

illo

illo crimine excusari, conscientia meæ fuisset sententiam illam istâ consequentia non gravare. Tua distinctio vocis ordinandi, difficultatem quidem tollit, sed ita, ut una eademque opera sententiam tollat ex quâ ego illam sequi commonstravi. Fac ut primæ sententiæ autores dicant Deum non alio sensu peccatum ordinasse quàm quo tu illud verbum propriè accipiendum docuisti, & quod volo, obtinero, fatebörque distinctionibus illis optis non esse ad talem sententiam excusandam. Quid ita? ordinandi enim vox tuo sensu usurpata præsupponit peccati perpetrationem; ex illorum sensu perpetrationem peccati præcedit & ponit. ordinavit enim Deus ut homo laboretur & vitiosus fieret, non ut de lapto & vitioso faceret quod ordo sapientiæ, bonitatis & justitiæ divinæ postularet. Nulla ergo hîc est evagatio extra lineas. Dicis omnes illas distinctiones potius communiter ad quæstionem de providentiâ pertinere. ergo & peccati ordinatio ad providentiam communiter pertinet. Quod si sententiæ primæ autores ordinationem peccati prædestinationi divinæ adseripserint; quid mirum & distinctiones illas ad eandem adduci? Nullum ergo hîc meum peccatum, qui distinctionum istarum mentionem feci. Contra, peccassem si omissis illis distinctionibus crimen hoc impigissem illorum sententiæ, quam illi per istas distinctiones liberare ab illo objectamento solent.

Quum verò per tuâ explicationem illorum sententiam ab isto objecto crimine non liberaveris, & ego dixerim, istas distinctiones ad sententiæ excusationem & defensionem non valere, non erit inutile, si paucis id commonstravero, non tui causa, qui aliter sentis de ordinatione peccati, sed illorum, qui sententiam illam primam tenent, propterea quod
 putans

Putant illam per hasce distinctiones commodè de-
fendi posse.

Prima distinctione ita utuntur. In peccato duo ^{Remoto}
sunt actus & vitiositas. Actus Deus autor est per ^{prima di-}
suam ordinationem, non vitiositatis in actu. distin- ^{stinctione,}
ctionem primò considerabo, deinde responsionem ^{que est a-}
ex illa. Distinctio illa vulgata quidem est, & verita- ^{ctus & vi-}
tem aliquam præ se ferre videtur, at diligentiùs exa- ^{tiocitatis}
minanti apparebit facilè ejus ex bonâ parte falsitas. ^{in actu.}
Non enim est generalis omni in universum pecca-
to congrua. Imprimis omniâ peccata adversus le-
ges verantes perpetrata, quæ commissionis dicun-
tur, hanc distinctionem respiciunt. Nam ipsi actus
lege vetantur, & propterea ipsi actus si perpetren-
tur peccata sunt. Est enim peccati ratio formalis,
adversus legem perpetratum esse. Verum quidem
est actum illum quâ actus est peccatum non esse, si
lex illi posita non sit, sed tum neque actus est ha-
bens vitiositatem. Absit lex, actus naturaliter bo-
nus est; pone legem actus ipse malus est, utpote ve-
ritus, non aliquid in actu quod *ἀνομία* seu vitiositas
dici possit. Exemplo rem declarabo. Esus vetiti fru-
ctus, si hominis arbitrio, quo ad jus, fuisset relictus,
nullo modo peccatum esset, neque peccati pars, ne-
que aliquid in peccato; at actus idem lege vetitus
non potest non esse peccatum si perpetretur, ipse,
inquam, actus, non aliquid in actu quod vitiosita-
tis nomine appellari possit. Actus enim ille fuit
simpliciter factus illicitus per legis positionem.
Verbo effecero, si petiero mihi demonstrari in
istò actu vitiositatem ab ipso actu distinctam. Lo-
cum autem habet illa distinctio in actibus qui se-
cundum præceptivam legem perpetrantur, at non
eum debito modo, ordine & fine. Sic qui elemo-
synam dat ut laudetur, bonum actum malè facit,
etique

estque in illius facto actus & vitiositas actus, secundum quam ille actus peccatum dicitur. At peccatum quod homo perpetravit initio, ex ordinatione Dei fuit peccatum commissionis. Ergò ab illa distinctione alienum. Hoc fundamento jacto, jam etiam eversa est ipsa responsio ex distinctione illa. Sed agè & illam videamus. Deus, inquiunt, actus autor est per ordinationem suam, non vitiositatis. Imò ajo ego Deum, ordinasse actum illum non qua actus est, sed qua vitiosus.

Ordinavit enim ut per illum gloria misericordiæ & justitiæ illustraretur, misericordiæ inquam condonantis & justitiæ punientis; at illa illustratur non per actum quâ actus est, sed qua peccatum est & actus vitiosus. Non enim actus qua talis indiget remissione, sed qua vitiosus, neque actus, quâ talis, meretur pœnam, sed qua vitiosus. Ergò gloriæ per misericordiam & justitiam declaratio est ex actu qua vitiosus, non qua actus; ergo ordinatio quæ finem habuit illustrationem gloriæ istius, non fuit actus, quâ talis, sed quâ vitiosus, & peccati quâ est peccatum & *avopia*. Inutilis ergò est ista distinctio ad repellendam objectionem quam ego illi sententiæ impégi. Addo amplius ad rei lucem. Si Deus efficaciter determinat voluntatē ad materiale peccati, seu ad prava objecta, quanquam dicatur non determinare voluntatem ad volendum malum sub ratione mali, tamen constituitur author peccati: quia nec ipse homo vult malum sub ratione mali, nec Diabolus sollicitat ad malum sub ratione mali, sed sub ratione delectabilis; & tamen dicitur simpliciter inducere ad malum.

Remotio - *Secunda distinctio* est necessitatis & coactionis, ista hoc modo utuntur. Si Dei decretum, quo ordinavit ut homo laboretur, hominem ad peccandum cogeret,

cogeret; tum sanè Deus per illud decretum peccati autor esset, & homo immunis à culpa: at decretum illud non cogit hominem, necessitatem tantùm imponit, ita ut non possit non peccare; quæ necessitas illi libertatem non adimit: ergò homo quum liberè peccet stante decreto, sui lapsus causa est, Deo extra culpam existente. Consideremus distinctionem & usum illius.

que est necessitatis & coactio- nis.

Necessitas & coactio differunt tanquam genus & species. Nam necessitas etiam coactionem sub se comprehendit. Estque necessitas duplex, alia ab interna, alia ab externa causa: alia naturalis, alia violenta. Necessitas ab externa causa & violenta coactio dicitur, siue illa contra naturam siue adversus voluntatem fiat, ut quum lapis in altum projicitur: & fortior imbecillioris manu abutitur ad alterum verberandum. Illa altera necessitatis nomine generali, sed ad specialem intelligentiam contracto appellatur. Est ergo inter hæc duas species aliqua convenientia, quatenus idem participant genus: & aliqua discrepantia, quæ singulæ propriam formam habent. An verò eousque differant, ut coactio sola libertati sit contraria, non illa altera necessitas; & qui cogat ad peccatum sit peccati causa, non ille qui necessitat citra coactionem, jam videndum est. Hoc enim illi dicunt qui distinctione ista utuntur De libertate primùm. Illa opponitur directe necessitati in genere considerata, tam naturali quam coactivæ: utraq; enim inducit actus inevitabilitatem, quæ inevitabilitas libertatem tollit. Liberè enim agit causa quæ actum suspendere potest. Dicunt nonnulli libertatem cum naturali necessitate optimè consistere exemplo Dei qui & naturâ & liberè bonus est. Bona verba. An Deus liberè bonus est hoc à blasphema non multùm abest. Deo bonitas sua est

naturalis & intima, sine qua nec Deus esse potest. non ergo libere inexistit. Scio libertatem aliquam complacentiæ dici à Scholasticis, at contra ipsam libertatis naturam & definitionem. Iam de peccato. peccati causa est qui necessitat ad peccandum qualicumque necessitationis actu, sive externo, sive interno: sive internâ suasionem, motionem, ductum, cui necessariò obedit voluntas; sive externa violentia adhibita, cui resistere non valet voluntas licet velit; quamquam tunc non sit futurus actus ille voluntarius. Imò gravius ille peccat qui isto actu utitur quam hoc, nam ille hoc facit ut voluntas creaturæ consentiat in peccatum, iste minimè: licet ille consensus non sit voluntatis quâ se habet secundum modum voluntatis liberæ, sed quâ se habet ut naturâ; quo solo modo Deus voluntatem ita movere potest, ut necessariò moveatur, hoc est, non possit non moveri. Atq; isto pacto, voluntas ut natura consentiens in peccatum, immunis est à culpa. peccatum enim, quâ peccatum, est à voluntate liberâ & secundum modum libertatis suæ in objectum tendente. Lex enim non naturæ sed voluntati, non voluntati quâ se habet secundum modum naturæ, sed secundum modum liberæ voluntatis, est lata. Vana itaque hæc distinctio est & inefficax ad liberandum illam primam sententiam ab objecto crimine. Si quis pertinaciùs tueri velit, unum eundemq; actum liberè & necessariò patrari posse, diversis respectibus, nempe respectu causæ primæ ordinantis necessariò, at respectu causæ secundæ, liberè & contingenter. Ille sciat contingentiam & necessitatem non respectibus, sed integris essentijs dissentire, totamque entis amplitudinem dividere; & propterea coincidere non potest. Necessarium est quod non potest non fieri; contingenter fit, quod potest

potest non fieri. Ecce contradicentia, quæ nullo modo eidem actui tribui possunt. Voluntas liberè tendit in objectum suum, quando à potentia superiore non est determinata in unam partem. at determinatione illa facta per decretum aliquod Dei, non amplius dici potest liberè in suum objectum tendere: non enim jam principium est sui actus dominium & potestatem habens. Sed ossa Christi (hoc enim exemplum adferunt) an-non ejus sunt naturæ ut frangi potuerint? & tamen frangi non potuerunt ob decretum Dei. Respondeo, sublata determinatione frangi potuerunt: at posita illa per decretum Dei, frangi omninò non potuerunt. hoc est, necessarium fuit ut integra manerent, non contingens. Ergone Deus ossium naturam mutavit? non fuit opus. Impedijt tantum ne actus contractionis adhiberetur ossibus natura sua fragilibus, qui actus adhiberi potuisset imò & adhibitus fuisset, nisi Deus decreto suo & actu ex decreto prævertisset. Iam enim posuerat spiritum suum dominus, quum ossium frangètorum causa advenirent milites ad crucem, & crucifragium accelerandæ mortis causa tum usurpabatur. Ne prolixior sim, non refutabo omnes objectiones: persuasum autem habeo ex his quæ posita sunt omnes refutari posse.

Tertia distinctio est decreti & exsequutionis. hæc irà utuntur. Licet Deus ab æterno decreverit quod dā homines morti addicere, & quò hoc posset, ordinaverit ut in peccatum laberentur; tamen illud suum decretum non exsequitur, actu ipsos condemnando, nisi postquam ipsi homines culpā suā vitiosi facti fuerint; & propterea immunis est à culpa. Respondeo. Exsequutionem peccato succedaneam non excusare à culpa illum, qui decreto suo ordinavit ut peccatum fieret, quod postea puniret: imò

*Remotio
tertia di-
stinctionis,
quæ est de-
creti &
exsequutio-
nis.*

qui decrevit & ordinavit ut peccatum fieret, ille peccatum perpetratum justè punire non potest: non enim potest esse ultor rei factæ, cujus faciendæ fuit ordinator: non potest esse ordinator pœnæ qui criminis fuit ordinator. Et rectè Augustinus, *Deus pœnas criminum non ipsa crimina ordinare novit*, ordinare nempe ut fiant. Et jam ante demonstravi hominem suâ culpâ vitiosum non fieri, si Deus ordinaverit ut laboretur vitiosusque fieret.

Remotio quarta distinctionis, qua est decreti efficacis & permissivi. Quarta distinctio est decreti efficacis & permissivi: quæ distinctio rectè explicata omnem difficultatem tollit, sed tollit etiam sententiam, qua Deus dicitur peccatum ordinasse ut fieret. Sed autores primæ sententiæ per decretum permissivum suam illam sententiam stabilire nituntur. Dicunt enim Deum non efficere sed decernere & ordinare peccatum; dicunt decreto efficaci non fieri sed decreto permissivo ordinari: verum decretum permissivum ita explicant, ut cum efficaci coincidat. Permissivum enim interpretantur actionem voluntatis divinæ, qua creaturæ rationali illam gratiam non dat quæ ad peccatum vitandum est necessaria. Hæc actio conjuncta legis positioni, plenam in se peccati causam comprehendit. Qui enim legem fert impossibilem præstitit citra gratiam; & gratiam denegat illi, cui lex posita est; ille causa est peccati per modum removentis prohibens necessarium. Sed de illo etiam postea.

Alioqui si permissivum decretum rectè explicetur, certum est illum qui peccatum permittere decrevit, nullo modo peccati causam esse; versatur enim voluntate sua circa permissionem suam, non circa ipsum peccatum. Neque consentanea sunt hæc duo: Deus permittit peccatum volens, & Deus vult peccatum: ibi enim permissio est objectum volun-

voluntatis, hic ipsum peccatum. Potius contra sequitur, Deus permittit peccatum, ergo non vult peccatum. Qui enim vult aliquid, non permittit id ipsum: est enim permissio signum remissa voluntatis. Ergo nec ulla distinctio sententiam primam excusat.

Quinta distinctio est decreti divini & naturæ humanæ: qua ita utuntur. Peccatum si decretum divinum consideres, necessarium quidem fit; sed si naturam humanam in utramque partem æque liberam & flexibilem respicias, contingenter fit & liberè: & propterea illi tanquam causæ proximæ omnis culpa transferenda. De hoc jam antea egimus in secunda distinctioe & sufficienter refutavimus.

Sed eadem distinctioe aliter etiam utuntur, per diversum respectum finium, quos Deus suo decreto propositos habet, & qui homini peccanti propositi sunt. Deus enim, inquit, suo decreto intendit suam gloriam illustrare, homo verò. suæ cupiditati satisfacere: & licet homo idem faciat, quod divinitus est decretum, non tamen idè facit quia decretum est, sed quia ita fert ejus voluntas. Resp. primò, finem bonam actionem in se illicitam non comprobare, seu bonam reddere: non enim faciendæ mala ut eveniant bonæ. Nilum autem est ordinare peccatum ut fiat. Secundò, & hoc à Dei decreto esse, ut homo faciat id quod Deus vetuit, ut satisfaciat suæ cupiditati, & propterea hominem à culpa excusari. Tertio, licet decreti divini impletio non sit finis qui hominem moveat ad peccandum; tamen illa eadem est causa quæ hominem leni, tacito & imperceptibili motu, efficaci tamen, peccare faciat: seu potius, actum illum præstare quem Deus ut fieret decrevit, qui cum respectu hominis peccatum dici non potest.

*Remotio
quinta di-
stinctionis,
quæ est de-
creti divi-
ni & natu-
ræ huma-
næ;*

*Etiam
cum respec-
tu diver-
sorum fi-
nium.*

¶ 3

Postre-

*Remotio
sexta di-
stinctionis
sive excu-
sationis, ab
additione
finis Deo
propositi.*

Postrema denique excusatio est, ab additione finis: quâ sic utuntur. Hoc decretum Dei non ita enuntiare solemus, quod Deus statuerit nonnullos homines æternæ morti & condemnationi addicere, sed addimus; quô ipsius iustitia, ad nominis ipsius gloriam illustrari possit.

Respondeo, additionem illam non negare quod positum est (stabilitur enim per redditionem causæ) & additionem finis etiam optimi non iustificare actionem, quæ in se formaliter bona non sit, quod & ante dictum est. Ex his ergò apparet, quod illæ excusationes frivolæ sunt, neque valere possunt, ad defendendam sententiam, quæ statuit Deum ordinasse ut homo laboraretur & vitiosus fieret, quò ita viam sibi patefaceret ad executionem decreti, quod ab æterno de illustranda sua gloria per misericordiam & iustitiam apud se, conclusit & proposuit.

Si quis putet ullam aliam vel distinctionem vel explicationem adferri posse, quâ sententia illa excusetur & defendatur, me lubentissimo id fiet. Sed videat ille ne sententiam immutet, aut aliud quid addat ipse sententiæ nullo modo consentaneum.

Objicis tibi sub finem responsionis septimæ: Ergò iudicia Dei à contingentia pendent & fundantur contingentibus, si ad hominem qua peccator & ad peccatû ipsius respexerint. Quæ obiectio quia etiam adversus meam sententiam, qua peccatum in obiecto decreti Dei prætituendum arbitrator, facit, est mihi consideranda diligentius. Iudicia Dei multa super peccato fundari planissimum est ex Scripturis, quæ tamen eadem ex peccato pendere dici nequeunt. Aliud enim est peccatû statueri obiectum & occasionem iudiciorum divinorum, aliud id ipsam causam facere eorundem, iudicium quod

quod Deus facit de peccato, liberè facit, neque id
 pender à peccato, posset enim suspendere, posset in
 eius locum aliud substituere; at fundatur tamen in
 peccato, quia citra peccatum ita judicare non pos-
 set. At peccatum est contingens seu factum contin-
 genter. Ergò Dei judicia fundantur in contingentibus.
 Nego consequens. Nam Dei judicia fundan-
 tur in peccato non qua contingenter factum, sed
 qua certò & infallibiliter à Deo prævisum. Interce-
 dit ergo visio Dei inter peccatū & iudicium: quare
 iudicium fundatur in visione Dei certà & infallibi-
 li. Deinde quod est, quatenus est, necessarium est.
 Dei autem judicia fundantur in peccato jam facto
 & existente: In tua vero solutione, velim mihi ex-
 plicari quomodo quæ contingentia sunt à Dei ordi-
 natione pendeant, sive secundum ortum sive se-
 cundum actum; ordinationis voce sumpta pro eo
 quod est faciendâ decernere, non pro eo quod est
 ordinem in factis statuere: ita enim vox ista hoc lo-
 co est sumenda. Nam licet modum contingentem
 in natura statuerit Deus, tamen ex eo non sequitur
 ipsa contingentia ortum habere ab ordinatione
 Dei, Causa enim libera & actus sui domina actio-
 nem contingentem suspendere potest pro arbitrio,
 vel producere, ita quoque de actu. quare nec illud
 intelligo, quomodo contingentia, quæ talia sunt,
 propterea quod modum contingentem statuit in
 natura Deus, Deo non sint contingentia. peccatum
 nullo modo nullius respectu est necessarium. Ergò
 peccatum Deo quoque est contingens, hoc est, à
 Deo consideratur ut contingenter factum, licet vi-
 sione certâ & infallibili, propter infinitatem scien-
 tiæ divinæ. neque paria sunt causæ superiori con-
 tingere aliquid, & aliquid verè contingens à supe-
 riore considerari ut contingens. Notum enim est

*Iudicium
 Dei quod
 facit de pec-
 catoribus
 fundatur
 in peccato,
 non qua
 contingen-
 ter factum,
 sed qua
 certò præ-
 visum.*

Causa superior nihil quidem contingit, sed tamen verè contingit ab illà ut salia considerantur. Deo nihil accidere, nihil contingere; est enim immutabilis, est simplissimus, est suiipsius esse & essentia. At scientia Dei res considerat quales sunt, licet visione rerum omnium naturam longè excedente.

Propositio 7. ARMINII.

Transitio ad considerat. 2. sentent. quam videtur sequi Iunius. **R**ationes alias cur mihi ista sententia non satisficiat, nunc non adferam, quia video te alio modo & ratione dogma illud tractare: Quare ad Thomæ sententiam, cui (ut puto) tu quoque tuum ad sensum tribuisti, & firmamenta ex Scripturis adhibuisti, veniam; & aperitè quid in ista desiderem, significabo. Quam libertatem, ut ne agere fecas rogarem, nisi de tua voluntate rectius mihi constaret.

Responsio IUNII ad 7. propositionem.

Secundam sententiam se alteri equinungere non sequi, dicit Iunius. **R**ationes quidem alias, quæcumque ex sint, maluissimè adferri quàm reticere, ut eadem opera (si possem) rem totam absolverem: cupio enim sine ulla dissimulatione tibi constare iudicium meum, & fieri satis expectationi tuæ. Veruntamen ex ijs quæ hactenus diximus, & deinceps dicturi sumus, spero te visurum, pro tua prudentia, aut quid ego de rationibus illis faciam iudicij, aut quid sit in quo animus tuus conquiescat (quod fecit Dominus) ex sententia nostra. Thomæ sententiam conjungo alteri: non sequor. Sed quid, & quomodo ex verbo Dei statuam in hoc argumento, & quid in ea desiderem, verba scripti tui eodem ordine percurrrens, breviter & paucis, si Deus voler, explicabo.

Replica

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem septimam.*

Siquidem putarem te primam illam sententiam, prout ab autoribus ipsis explicatur, Scripturæ consentaneam existimare, omni modo conari illam tibi mentem evellere: at video te illam sententiam ita explicare, ut multum illam immutes; unde mihi persuado, te sententiam illam, nisi secundum istam tuam interpretationem intelligatur, Scripturis minimè consentaneam iudicare. Et, mi frater, liceat mihi tua bonâ veniâ id repetere, quod toto tuo responso nondum liberasti illam sententiam à meo objectamento. Manet enim firmum, Deum autorem peccati statui si dicatur ordinasse ut homo laboretur & vitiosus fieret, quo viam sibi patefaceret, ad declarandam gloriam suam isto pacto, quo jam ante æterno decreto constituerat. Ne tamen quippiam existimet pollicitationem istam meam vanam fuisse, ecce aggrediar sententiæ istius, quæ hominem ut nondum conditum seu condendum, prædestinanti Deo pro objecto offert, per alia etiam argumenta refutationem. Vtus sum duobus argumentis ad illius confutationem. Vnum est à priori, alterum à posteriore sive ab absurdo consequente. A priori fuit hoc. Quia prædestinatio est voluntas Dei de illustranda sua gloria per misericordiam & justitiam: at illa voluntas locum non habet in nondum condito sive condendo. A posteriore sive absurdo consequente fuit hoc. Si Deus ordinavit ut homo laboretur & vitiosus fieret, quo illi voluntati exsequendæ viam patefaceret; tum sequitur illum esse peccati autorem per ordinationem illam. De illis hæcenus satis actum: *et adfero tertium Argumentum.*

Innuitur toto suo responso non liberasse primam sent. ab absurdo pacto.

Præter superiora tamen duo, tria insuper alia argumenta contra eam adfert Arminius.

- I. *mentem*. Prædestinatio est pars providentiæ administrantis & gubernantis humanum genus; ergò posterior naturâ actu creationis, vel proposito creandi. Si posterior actu creationis vel proposito creandi hominem, jam homo prædestinationis objectum non est, consideratus ut nondum conditus.
- II. *Quartum* adjungam. Prædestinatio est præparatio supernaturalium bonorum, ergò præcedit communicatio naturalium, & propterea creatio in natura, sive actu, sive in Dei decreto.
- III. *Quintum* accedat. Illustratio sapientiæ Dei per creationem prior est illustratione sapientiæ Dei quæ est administratio prædestinationis. 1. Cor. 1. 21.

Ergo creatio prior prædestinatione, in proposito Dei. Si creatio prior, ergò homo prædestinanti consideratus ut existens, non ut condendus.

Ita quoque de bonitate & misericordia, quarum illa prior in creatione erga nihilum demonstrata; hæc posterior in prædestinatione erga id quod nihilo posterius est, illustrata est.

Horsum etiam omnia adferri argumenta possunt, quibus comprobatur *peccatum esse conditorem in objecto prædestinationis requisitam*.

3. Propositio ARMINII.

Tribus
questionibus
cum
complexi-
tur Arm.

TRia ita que in ista sententia considerabo. 1. an Deus ab æterno ex hominibus in puris naturalibus consideratis alios elegerit ad supernaturalem felicitatem & gloriam, alios non elegerit, sed præterierit. 2. an Deus ijs, quos elegerit, id est, hominibus ex natura supra naturam evehendis, & ad rerum divinarum participationem transmittendis ex proposito electionis, præparaverit ista media, quæ ad supernaturalem felicitatem consequendam sunt necessaria,

cessaria, sufficientia, & efficacia; alios verò præterierit, id est, ista media statuerit cum eis non communicare, sed eos in natura ipsorum relinquere. ; an Deus homines illos præteritos in peccatum lapsuros prævidens reprobaverit, id est, pœna æterna afficere decreverit.

Responsio JUNII ad 8. Propositionem.

HÆc igitur nobis esto linea, ad quam decurremus in sequentibus. *In puris naturalibus* si quid dicunt, non excludunt supernaturalia, quæ cum Adamo communicavit Deus, sed peccato (quod supervenit postea) & naturalibus corruptis opponuntur. *puræ naturalia opposuntur corruptis secundum INNIIUM.* diversitate respectus mihi videntur falli, qui hæc verba accipiunt secus. Cæterum reprobandi verbum hic positum est (ut antè observavimus) tertia significatione, quam characteristicam esse dicebamus. sed de eo satis. Ad locos illos ordine veniamus.

Replica ARMINII, sive consideratio Responsionis ad propositionem 8.

PVra naturalia ego tum supernaturalibus, tum peccato & naturalibus corruptis opposui, illa enim ad horum exclusionem dicta putavi: nec injuriâ: sive vim ipsarum vocum, sive earundem usum apud Scholasticos consideremus: habentque pura naturalia respectum ad supernaturalia quæ excludunt, tanquam transcendentia puritatem, & ad peccatum corruptionemq; quam similiter excludunt, tanquam puritatem corrumpentia. *puræ naturalia & supernaturalibus transcendentibus, & peccato corruptis opponi ab Arm.* Reprobationis voce licet ex sensu isto, quæ theses tuæ & alia tua scripta habent, usus sim; tamen ab ea in posterum desinam

finam, (si meminisse potero) & præteritionis sive non-electionis vocibus , pro eadem utar , nisi quando utrumque actum Synecdochicè una voce comprehendere volo: Præparationis pœnæ vel prædamnationis illius loco substituiam , ut est à me usurpata.

Propositio IX. ARMINII.

Quod ad primam quæst. negat. Arm. Deum prædestinando versatum circa homines in puris naturalibus consideratos.

IN prima quæstione non id in dubium voco , an Deus ab æterno aliquos homines elegerit ad salutem, aliquos verò non elegerit, sed præterierit: id enim certum puto ex planis Scripturæ verbis: sed emphasin pono in subiecto electionis & non electionis; an Deus eligendo & non-eligendo versatus sit circa homines in puris naturalibus consideratos. Hoc ego hæctenus pro vero accipere non potui.

Responsio IUNII ad 9. propositionem.

Per pura naturalia excludi tantum respectum peccati ut causa in hac materia censet Iunius.

Diximus propositione sexta, etsi ratio contemplandi hominis ex certis rationibus distingui potest ac debet, tamen auctores primæ sententiæ communiter hominem à Deo consideratum in causa electionis & reprobationis statuisse: auctores verò secundæ non illud commune exclusisse universè, ratione illa singulari apposita; sed tantum id sibi voluisse, nihil ad causam electionis reprobationisque facere supervenientis peccati contemplationem, prout dicit Apostolus, *antequam fecissent bonum aut malum*, Rom. 9: ac proinde voces illas in puris naturalibus, nihil aliud quam rationem peccati, quod supervenit postea, in electionis causa excludere. Hoc si bene observabitur, hic status quæstionis

stionis propriè illi non adversabitur. Qui enim stauit, hominem nondum conditum, nondum lapsum, & lapsum à Deo fuisse consideratum in causa electionis & reprobationis, is certè & hoc dicit, & illa. Quæstio igitur propriè non est hæc, utrum Deus in eligendo, & prætereundo sive reprobando versatus sit circa homines in puris naturalibus, id est, citra contemplationem peccati simpliciter ut peccatum; sed hæc quæstio solùm futura est, utrum versatus sit in hac causa circa homines citra ullam contemplationem peccati, ut causæ. Nos hoc negamus, & negamus auctore Domino. Neque aliud sibi voluit Augustinus ipse, cui tertia sententia adscribitur, ut copiosissimè *idem libro 1. quæst. ad Simplicianum* explicavit, quod enim de *Iacobo & Esau* dicitur, aut *idem quoque in causa Adami & Eve* intelligendum est, aut diversa futura est electionis & reprobationis ratio: quod certè absurdum est. Antequam igitur *Adam & Eva* producti essent, fecissentque aliquid boni vel mali, jam fuisse electionem Dei ex proposito gratiæ, eodem argumento Quod ipsum verum esse probat, planè statuimus; quæ electio & personas & causas omnes à personis, vel in personis positas præcesserit. Atq; hoc esse verissimum, auctoritate, ratione, & exëplo confirmatur. *Auctoritate*, Rom. 9. Ephes. 1 Auctoritate; & alibi: Ratione nam 1. electio in Christo facta est; Ratione; non in creaturis, aut conditione ulla, vel ob conditionem illarum. 2. In confesso est apud omnes (quod tu ipse postea ex parte agnoscis, licet diverso sensu) prædestinationem & reprobationem nihil in prædestinato aut reprobo ponere, sed in prædestinante solùm; ut affirmat Apostolus Rom. 9. *non ex operibus, sed ex vocante, &c.* Et quemadmodum *Augustinus* ibidem exponit luculentissimè, nec opera, nec fidem, nec voluntatem prævisam docens

docens in causa esse, ex illa Apostoli argumentatione. 3. Procreatio filij in natura est à parente solum; multò magis à Deo (cujus proprium est causam esse principiumque omnis boni) adoptio filiorum ipsius solum, non ab ulla ipsorum contemplatione futura est. Postremò idem exemplum Angelorum demonstrat, quorum hi electi appellantur, illi non electi sunt. Ac eorum quidem qui electi citra considerationem ipsorum operum electi sunt, qui verò non electi præteriti sive reprobati citrà considerationem operum non electi, &c. sunt. Nam sicut de hominibus ipsis optimè *Augustinus* ibidem arguit, *si quia præsciebat Deus futura Esau opera mala, propterea eum prædestinavit, ut servires minori; propterea prædestinavit & Jacob, ut ei major servires, quia futura ejus bona opera præsciebat: & falsum est jam quod ait, non ex operibus*: profectò & de Angelis eadem ratio. Horum enim miseriam possibilem (ut ita dicamus) curavit Deus electionis beneficio: illorum non curavit præteritionis vel reprobationis officio. Quomodo autem? nempe prædestinando in adoptionem filiorum angelos electos, qui filij Dei appellantur, Job. 1. & 2. & 3. Illos non prædestinando. Filios illos sibi genuit non natura, sed voluntate Deus; quæ voluntas æterna est, & præcessit ab æterno illorum existentiam, quæ temporalis est. Quid filius conferat ad genituram sui? non est enim. quid Angelus? si non confert angelus, quid homo? utrisq; certè *Augustinus* ibidem communi iure illud Pauli intonat, 1. Cor. 4. *quis te discernit? quid autem habes quod non acceperis?* &c. Respexit igitur hominem communiter Deus; non invenit causam in homine: quia causa *υποθετικη* sive *πρωτογενικη* istius à solâ voluntate est & gratia ipsius. Quod si quis peccatum dicat esse præteritionis seu

repro;

reprobationis causam, ne sic quidem obtinebit. Nam primum immota manet Augustini illa argumentatio, quam modò adduximus, ex præscitorum operum comparatione: deinde, eùm ex æquo sint à natura peccatores homines coràm Domino, de tribus hisce unum oportuit: aut omnes ob peccatum rejci, velut communi causa; aut omnibus illud condonari; aut causam alibi quàm in peccato statui, ut facimus. Postremò, quis nos discernat, nisi Deus ex proposito electionis suæ? Stat igitur illud, Deum in causa electionis & reprobationis ab æterno factæ hominem communiter consideravisse; ita ut ipse à se, non ab homine causam hujus atque illius habuerit. Verumtamen argumenta quæ hic adferuntur, agedum, strictim expendamus, licet huic sententiæ propiè non adveniantur.

Replica ARMINII, sive consideratio Responsionis ad propos. 9.

Autores primæ sententiæ quomodo hominem consideraverint, puto liquere satis ex ijs, quæ ad responsionem propos. 6. dicta sunt. Quod verò autores secundæ sententiæ ratione illa singulari apposita non excluderint commune illud, vix fit mihi verisimile. Qui enim electioni præteritionique ex suis causis factæ peccatum supervenisse dicit, peccatum excludens non tantum à causa electionis & præteritionis, sed & à subiecto & conditione in illo requisitâ, ille negat universè hominem ut lapsum consideratum esse eligenti & prætereunti: & si id neget, negat etiam hominem communiter consideratam esse decernenti Deo. Alioqui accipio quod dicitur. Peccatum causam electionis præteritionisque non esse, rectè tamen intellectum, ut hic

*Demente
auctorum
prima sen-
tentia satis
esse dictum.*

*Auctoris
secunda
sententia
non statue-
re homi-
nem com-
muniter
considera-
ut hic*

Quæ esse de-
cernenti
Deo.

ut hic accipi puto, nempe, peccatum non esse cau-
sam cur Deus aliquos eligat, alios prætereat, modo
peccatum statuatur causa; cur Deus aliquos
ex hominibus ad suam imaginem conditos præter-
ire possit. In illo consensus est inter nos, in hoc dis-
sentimus, si dissentimus: Quare non est ista quæstio;
An Deus versatus sit hoc suo decreto circa homines
circa contemplationem peccati ut causæ, causæ in-
quam cur eligeret hos, illos prætereret. Nam & hoc
Augustinus fatetur, qui tamen peccatum isti de-
creto præsupponit ut conditionem in objecto re-
quisitam. Sed hæc est quæstio: An peccatum sit con-
ditio requisita in objecto circa quod Deus eligendo
& prætereundo versabitur, nec ne. Quemadmo-
dum apparet ex argumentis à me allatis: quæ non
probant peccatum esse causam illius decreti, sed
conditionem in objecto requisitam. Augustinus ait
& ego illi assentior in eo. Videamus loca. *Lib. pri-
mo ad Simplicianum* peccatum excludit ut causam
cur eligat aut reprobet Deus, includit ut causam cur
possit præterire & reprobare, sive ut conditionem
in objecto electionis & reprobationis requisitam.
Posterius doceo ejus verbis (de priorè nihil est opus
ut doceam, nam in eo est consensus inter nos) *Non
odit Deus Esau hominem, sed odit Deus Esau pecca-
torem, & paulò post: Quia ergo Iacob dilexit, nun-
quid peccator non erat? sed dilexit in eo non culpam
quam debebat, sed gratiam quam donabat, &c.* paulò
post: *odit enim Deus impietatem. Itaque in alijs eam
punit per damnationem, in alijs adiuvat per justifica-
tionem.* Rursus: *Vna est enim ex Adam massa pecca-
torum & impiorum, in qua & Iudæi & gentes remota
gratia Dei ad unam pertinent conspersionem.* Si dicas
Augustinū non de præteritione, sed de prædānatio-
ne agere: respondeo, Augustinū nullam nosse præ-
teritionem

Quæstio-
nem hic
proptèr esse
hanc, an
peccatum
sit conditio
requisita
in objecto
eligendo &
prætereun-
do.

Peccatum
esse causam
reprobabi-
litatis.

Quod
probat
an Augusti-
no.

teritionem quæ non sit prædamnatio, præteritioni enim odium præficit causam quemadmodum amorem electioni. Inde verò ex Augustini sententia concludo, id quod de Esau & Iacobo dicitur, in causa Adami & Evæ intelligendum non esse. neque inde sequitur diversam esse futuram electionis & reprobationis rationem; nisi antea probatum fuerit Deum electione circa Adamum & Evam ut in primo statu consideratos versatum esse, quod ego toto hoc meo scripto nego. Discrimen autem apertum est inter Esau & Iacobum, & Adamum & Evam. Nam illi nondum nati potuerunt considerari ut peccatores, erant enim ambo in peccato jam concepti; si nondum conditi, ut tales considerari non potuerunt, nullo enim modo tales erant: imò ne tum quidem quum jam producti essent à Deo, & in prima origine integri persistarent. Ergò ex eo concludi nequit electioni & personas & causas omnes à personis vel in personis positas præcessisse. Non enim præcessit peccatum in quo Iacob & Esau jam tum concepti erant. Fateor tamen peccatum illud causam non fuisse, cur unum amaret, alterum odio haberet, unum eligeret alterum reprobareret Deus, sed fuisse conditionem in objecto decreti istius requisitam. Argumenta verò illa quæ adferuntur causæ non nocent. Non enim excludunt peccatum ab objecto illius decreti ut conditionem in eo requisitam, neque ut causam sine qua illud decretum non sit factum, sed tantum ut causam propter quam reprobarus sit unus alterò electo.

Hoc apparet ex 9. ad Rom. Nam Esau & Iacobum erant concepti in peccato, quum ista verba ad Rebeccam ex divino oraculo fierent. Ibidem quoque electi & reprobata vasa iræ & misericordie dicuntur, quibus nominibus extra considerationem

Argumenta à Junio allata non officere causæ Arminij, sed eam comprobare, quod est illorum consideratione singulari instituta ostenditur.

tionem peccati appellari non possunt. Non dicam jam quod verè possum, Iacobum & Esau non in ipsis sed ut typos considerari: illum ut typum filiorum promissionis qui iustitiam ex fide in Christum quaerunt, hunc ut typum filiorum carnis, qui ex lege iustitiam sectantur. quæ res latiore explicationem desiderat huic loco non adedò necessariam. *caput 1. ad Ephef.* idem manifeste dicit, quia electionem factam dicit in Christo, quia ex gratia per quam habemus redemptionem in sanguine Christi, &c.

Rationes istæ adversus istum statum non militant quem posui, imò potius illum firmant. Nam primo electio facta est in Christo, ergò peccatorum quod postea latius tractabitur. Secundo prædestinatio & reprobatio nihil ponunt in subiecto. Ergo quale subiectum accipit gratiam, tali & eodem modo considerato præparata est gratia. Peccator autem accipit & solus gratiam prædestinatione præparatam: Ergo & soli peccatori gratia est prædestinatione præparata, sed & de hoc postea uberius. Tertio, Homines non generatione sed regeneratione sunt Filij Dei, hæc præsupponit peccatum: Ergo adoptio facta est ex peccatoribus. Exemplum Angelorum hic nihil probat. Est enim dissimilis ratio electionis reprobationisque illorum & hominum, ut ipse multis locis fateris. illorum enim salus curata est gratiâ conservationis & confirmationis, hominum gratiâ restorationis. Angelos sibi genuit filios ex gratia illa, homines sibi regenuit filios ex gratia ista. Ergo Deus hominem respexit non communiter sed ut peccatorem, de quo nobis quæstio est, licet causam cur illum adoptaret hunc præteriret, in homine non inveniret, de quo nulla nobis est controversia. Quare etiamnum hæc inter nos quæstio manet. An Deus circa hominem in puris naturalibus

*Deum in
prædestina-
tionis actu
hominem
non respe-
xisse com-
muniter.*

bus consideratum suo prædestinationis & reprobationis decreto sit versatus, an vero circa eundem ut in peccatis consideratum. Egd hoc ajo, illud nego, & sententiæ meæ fundamenta multa posui: quæ vero abs te adversus illa sint allata jam ordine considerabo.

Propositiio ARMINII 10.

Primò universim. i. quia homo nullus unquam in puris naturalibus à Deo est conditus, quare nec unquam ita considerati in decreto Dei potuit: utpote quod à mente quidem est materialiter & potentia ratione; actum verò suum formalem habet à voluntate, & quo decreto Deus statuit actu circa hominem aliquando versari. Quare utut mente distingui possit inter naturam & supernaturale donum, homini in ipsa creatione inditum, tamen id non venit hoc loco in considerationem. Conditus enim est primus homo, & in eo omnes homines ad imaginem Dei: quæ imago Dei non est natura in homine, sed supernaturalis gratia; non habens respectum ad felicitatem naturalem, sed supernaturalem vitam. Esse autem imaginem Dei in homine supernaturalem gratiam, ex imaginis Dei descriptione patet. Est enim juxta Scripturam Colof. 3. agnitio congruens imagini ejus, qui ipsum condidit, Ephes. 4. justitia & sanctimonia veritatis, conveniens novo homini, qui secundum Deum conditus est. Accedit, quòd omnes in universum Patres videntur in hac sententia esse, quòd homo primus fuerit conditus in gratia, sic Catechesis nostra quæst. 6. 2. quia nulla invenitur in Scripturis dilectio Dei cum electione, seu voluntas erga homines diversimodè se habens, aut diversimodè se habens

*Rationis
negationis
supra dictæ
generales
respectu
electionis
& repro-
bationis si-
mul, quæ
duo hic al-
legantur.
1. quod
homo sic
non sit con-
ditus. 2.
quod dile-
ctio Dei
cum ele-
ctione erga
homines
non habeat
locum, nisi
post pecca-
tum.*

G 1

Dei

Dei actus; nisi post ingressum peccatum in mundum, aut à Deo ut ingressum consideratum.

Responsio IUNII ad 10. propositionem.

Vnde, & quot modis appellantur naturalia in homine secundum Iunium.

Antequam de argumentationibus dico, tollenda vobis est una homonymia, quæ hic incidit & sæpius occurrura est, cum de puris naturalibus agitur. Naturalia à natura appellantur: Est autem natura duplex: Ergo & naturalia. duplicem naturam dico; quia una hæc mundi corporalis nostri est, puta ceterior atque inferior in rebus elementaribus & materiatis posita, quam Philosophorum Physica exponit: altera mundi Spiritualis illius, puta ulterior atque superior, in rebus spiritualibus & immateriatis consistens, quam tradit iusta Metaphysica A priori natura habemus corpus, quæ sumus animalia: à posteriore habemus spiritum, quæ rationales sumus. quam rem ipse vidit Aristoteles lib. 2. de generatione animalium, cap. 3. dicens mentem solam *Ἰνὰ θεὸν ἐπετελεῖται*, extrinsecus accedere in corpus naturale, & solam divinam esse: nihil enim cum actione ejus communicare actionem corporalem. Hinc fit ut tribus modis naturalia considerari oporteat, communiter: Physicè ratione corporis, secundum essentiam, potentiam, actiones, & passiones ipsius: & Metaphysicè ratione animæ intelligentis, secundum essentiam & esse ipsius; & compositè ratione illius personalis unionis, quæ est in homine, velut subjecto ex utraque natura composito. Singulariter verò hæc eadem distinguenda pro naturæ integræ & corruptæ modo. Puta igitur hominis naturalia dicuntur ea omnia, quæ his modis ad naturam hominis pertinent, excluso peccato, quod post ingressum est. Iam ad

membra

Quamam dicantur pura naturalia.

membra singula veniamus. *Primum* ais, *homo nul-*
lus in puris naturalibus unquam est conditus. Si intel- Ad pr^o
 ligis sine supernaturalibus, equidem hoc unde pro- mam ra-
 bari possit (et si multi affirmant) nescio. Scriptura tionem Ar-
 non dicit usquam. Non ignoras autem quod in minij quæ
 scholis dicitur, non valere argumentationem ab au- probat ho-
 thoritate negativè: non legitur, non est igitur, de in- minem in
 de ordo ipse creationis contrarium probat quodam- puris natu-
 modo, cum primum ex limo corpus conditur, post ralibus Deo
 anima inspiratur: utrum enim probabilius; animæ, decernentè
 dum creatur, eodem momento supernaturalia indi- considera-
 ta, an creatæ superaddita? Ego ut corpõri animam rum non est
 sic animæ supernaturalia magis supervenisse dixe- se
 rim. Illud si Deus in re naturæ fecit; cur in causa
 gratiæ, quæ singularior est, non fecerit? Postremo
 nec illud sequi putem, si homo non est conditus in
 puris naturalibus, sed cum donis supernaturalibus;
 gratiam ergo creationis esse; ergo & dona superna-
 turalia fuisse futura communia generis. Hoc con-
 sequens falsum esse evincit naturæ definitio, & su-
 pernaturalium ratio. Quid n. aliud est natura, quam
 principium ordinatû à Deo motus & quietis? &c. si
 supernaturalia hoc principio ordinata sunt, jam natu-
 ralialia sunt; supernaturalia esse desinunt. Præterea
 supernaturalium ratio est ejusmodi, quum nec natu-
 ralialia sint, ut cõmunia non sint: nam quæ hominum
 omnium communia sunt, naturæ sunt: supernatu-
 ralialia verò sunt personalia, nec in hæredes transeunt.
 Agnosco Adamum & Evam accepisse dona super-
 naturalia, sed sibi, non hæredibus; neque per se ad
 hæredes transmissuros, nisi instituto communi aut
 singulari gratiæ. Quod si ita est, profectò & homo
 sine supernaturalibus est, licet ille primus non fue-
 rit sine eis conditus, ut tu vis; & sine eis rectè con-
 sideratur à nobis; & multò magis sine eis conside-

rari à Deo potuit. Immo verò, mi frater, hominem Deus in puris naturalibus contemplatus est, cui supernaturalia conferret decreto suo. Potuit ergo ita considerari in decreto Dei. Naturam contemplatus est, cui faceret gratiam; naturalem hominem, cui conferret supernaturalia decreto suo. Quid? nonne voluntatis actus singularis fuit hominem condere; & singularis alter, eundem augere supernaturalibus? Qui actus etiam si fuissent simul tempore (quod mihi non videtur necessarium, propter eas rationes quæ modò adductæ sunt) non tamen esse simul natura possent, cum unus naturalis, & supernaturalis alter appelletur. Scio te de imagine Dei dicere postea: sed mox videbimus eam nihil ad hanc causam (quod putas) facere. Interea hoc te semper meminisse velim, hæc omnia, ut vera essent (quod negamus) tamen illi doctrinæ non adversari, quæ hominem communiter à Deo consideratum in hoc decreto asserit. Quæ sequuntur de materiali & formali ratione decreti Dei, relinquo in medio: quia non pendet ex eis vis argumenti. Ad confirmationem transeo. *Conditus est, inquis, primus homo, & in eo omnes homines ad imaginem Dei.* Concedo & credo. *qua imago Dei non est natura in homine, sed supernaturalis gratia, non habens respectum ad felicitatem naturalem, sed supernaturalem vitam.* Quid ais, amabo te, mi frater? Hoc olim dixit Origines: hoc prisca Ecclesia in Origine constante sententia, & consentientibus votis reprehendit, Epiphanio, Hieronymo & alijs testibus. Ego verò non credo te cum origine sentire, adversus sapientis illius Ecclesiæ suffragia. sed decipit te una aut altera, quam non animadvertisti, æquivocatio. Quamobrem agedum exponamus atque & super-enubilemus veritatis face. Prior æquivocatio est in naturæ;

De imagine Dei in homine.

De natura & super-

naturæ; posterior in supernaturalium appellatione. naturalium
appellatio
ne.
 De priore paulò ante diximus, est enim natura hæc inferior corporum elementarium, est illa superior spiritum; est denique humana nostra ex illa utraque constituta in subiecto composito, ab utraque natura fuso; Atque hæc ipsa duplex, integra & corrupta. Posterioris illud est, quòd supernaturalia dicuntur, modò quæ supra hanc naturam inferiorem sunt, & sunt naturæ superioris, spiritualis, vel Metaphysicæ: modò quæ supra illam quoque Metaphysicam superioremque sunt, id est, propriè atque immediatè divina: modò verò quæ supra conditionem hujus naturæ nostræ corruptæ sunt, quia nobis non contingunt, nisi ex supernaturali gratia, quamvis naturæ integræ illius fuerint. Corpus ab hac natura est, exempli causa; hujus comparatione supernaturalis est anima nostra: Rursum anima nostra à natura superiore est, in qua Angeli: hujus comparatione & illius divina omnia sunt supernaturalia, ut quæ universitatem naturæ hujus & illius superent. Iam verò *imago Dei*, inquis, *non est natura in homine; sed supernaturalis gratia*: id est, (ut arbitror) non est naturæ, sed gratiæ; vel non à natura, sed à gratia. Hic tu mihi, mi frater, revoca priorem homonymiam. Imago Dei non est à natura, hac inferiore puta, dicitur verissimè: At imago Dei non est à naturam superiore illa, falsò dicitur Quid enim est natura? principium ordinatum à Deo, motus & quietis in subiecto naturali suo. In superiore illa natura est principium ordinatum à Deo, motus & quietis in subiecto naturali suo, secundum modum ipsius. Pone tibi genera motus ante oculos, quæ in hac natura accidunt, generationem, corruptionem, incrementum, deminutionem, alterationem, & transitum localem, quem $\phi\sigma\gamma\alpha\nu$ vocant. Discrimen illud

illud comperies, quòd hujus inferioris naturæ sub-
 jectà hos experiuntur motus secundum essentiam
 ipsam & alia omnia, id est, secundum materiam, for-
 mam, & accidentia: illius verò superioris subiecta,
 secundum essentiam minimè experiuntur motus;
 sed tantùm secundum esse; utramque autem natu-
 ram res divinæ superant infinite ac divino modo,
 quòd omnis sunt motus expertes omnimodè. Mor-
 tale est corpus: unde, nisi ab inferiore natura? im-
 mortalis anima nostra: unde nisi à superiore? utra-
 que verò natura à Deo ordinata, opus suum sic im-
 mediatè faciens, ut per utramque mediatè opere-
 tur Deus omnia quæ naturæ sunt. Est autem ima-
 go Dei à natura superiore, per quam mediatè ope-
 ratur Deus in Adami filijs, ex quo naturam com-
 munem instituit in Adamo parente nostro. Id qui-
 dem verum est, gratiam supernaturalem esse, quæ
 Adamo imaginem suam in se vit Deus; quem admo-
 dum & per eandem gratiam effecit creationem to-
 tam: non enim naturæ per naturam, sed per se dede-
 principium Deus: sed ex quo natura est, id quod per
 naturam est, speciei & in dividuis per naturam in-
 generatur. Id licet primo ortu à gratia sit, tamen
 jam essentia sua à natura est, & naturale dicendum
 est. Imago autem Dei est speciei, & jam individuis
 per naturam ingeneratur. Est igitur naturalis. de
 ejus definitione postea videbimus. ante enim voces
 illas declarari opus. cum ais *imaginem Dei non ha-
 bere respectum ad felicitatem naturalem sed superna-
 turalem vitam.* Purgemus homonyma, sic de re-
 bus melius dicturi sumus. Felicitas naturalis aut est
 hujus naturæ, quæ habemus corpus, aut illius, quæ
 Spiritum: aut utriusque, qua subiectum ex naturâ
 utraque compositum. Ad hanc felicitatem omnem
 imago Dei respectum habet naturaliter; corporis
 ut in-

ut instrumenti essentialis & conjuncti sui; spiritus, tanquam subjecti essentialis sui; hominis denique totius, tanquam subjecti personalis: si negas, quid est, obsecro, in naturâ totâ, quod non *ἀγαθὸν ἰδίῃ ἐφίεταυ*, suum bonum appetit? Est autem tuum bonum sua cuique felicitas. Si in hac natura lapis, pecus, animal hoc facit, in illa Spiritus & intelligentes formæ; hoc certè nullo jure homini & imagini Dei in homine denegari potest. Addis *habere respectum ad supernaturalem vitam*: id autem est, gratiæ vitam, ut ostendant adjuncta omnia. Si ad eam solum intelligis respicere, negamus exclusionem: si ad hanc & illam conjunctè, hoc verò nos asserimus, & tibi dicenti subscribimus, imaginem Dei in homine ad utramque felicitatem, naturalem & supernaturalem respicere: per naturam naturali, per gratiam supernaturali modo. Hoc amplius jam exponerem, nisi priùs id quod agitur, quid sit, constare oporteret. Quod tu ipse optimè animadvertens transis ad definitionem illius, ut probes sententiam tuam. *Esse autem imaginem Dei, inquis. supernaturalem gratiam, ex imaginis Dei descriptione patet.* Id bona pace tua negare mihi liceat, cum postules iudicium meum. Subjicis *est enim juxta Scripturam Colos. 3. agnitio congruens imagini eius, qui ipsam condidit, Ephef. 4. Institutia & sanctimonia veritatis conveniens novo homini, qui secundum Deum conditus est.* Agnosco verba Apostoli, & credo, sed metuo, De descri-
mi frater, ut à verbis & à mente aberras illius. In *priore ima*
priore loco non dicit imaginem Dei esse agnitionem *ginis Dei,*
congruentem imagini, &c. sed novum hominem re-
novari, dicit incognitionem secundum imaginem eius
qui condidit eum. Subjectum est homo, unicus sub-
stantia, sed priùs vetus, iam novus. Huic subjecto
infuit cognitio vetus, inest nova. Secundùm subje-

Cum cognitio una, sed modo differens: nam homo
 vetus & novus una intelligentia intelligit, prius ve-
 tere, post modum renovata. Qui ergo modus co-
 gnitionis istius? nempe secundum imaginem Dei.
 Hic modus cognitionis & intelligentiæ nostræ:
 Prior secundum imaginem Adami prioris illius, qui fi-
 lios genuit ad suam similitudinē, Genes. 1, posterior,
 secundum imaginem Adami posterioris, Christi &
 Dei creatoris nostri. Imago Dei non dicitur cog-
 nitio esse, sed cognitio secundum imaginem Dei reno-
 vari in nobis dicitur. quid ergo cognitio? Actus ima-
 ginis Dei. quid imago Dei? fons & principium actus
 formaliter informans actum, sive habitum istū ima-
 ginis. Nam utrovīs modo accipias, mea nihil refert.
 Animadvertite, quæso, te ipsum appello iudicē, utrum
 hæc conveniens dici jure possit descriptio. Imago
 Dei est agnitio congruens imagini Dei. Immo verò
 hæc ipsa descriptio negat imaginem Dei esse alteru-
 trum: aut agnitionē, aut imaginem Dei, siquidem agni-
 tio est congruens imagini Dei. Hæc tu pro tua pru-
 dentia melius intelligis, quam à me scripto enarra-
 ri possint. Ad alteram venio. *Imago Dei est justitia
 & sanctimonia veritatis conveniens novo homini, qui
 secundum Deum conditus est.* Hic vero plus aliquid
 quam antè dicis. Verum tamen necdum satis. agni-
 tio illa, de qua ante dixeras, membrum veritatis est:
 Est enim veritas in mente nostra. Hic & veritatem,
 & justitiam, & sanctimoniam statuis. Sed videamus
 quid dicat Apostolus: dicit nempe, *novum hominem
 esse qui secundum Deum creatur in justitia & sancti-
 monia veritatis.* Non contendam quod multi inter-
 pretantur *secundum Deum*, quasi diceret Apostolus,
 virtute Dei agentis in nobis. Accipio quod sentis,
 illa verba, κατὰ Θεόν, idem sibi velle, atque si dixe-
 ris, ad imaginem Dei vel secundum Dei imaginem.

Hic

Hic tamen nonne vides, mi frater, eundem ordinem, quem modo indicavimus à Paulo servatum esse; & subiectum, principium, & actus sive habitus inde informatos distingui commodissimè? Subiectum est homo, qui idem vetus, novus: Principium est imago Dei, quæ eadem vetus, nova, & ex corrupta integrascens; Actus sive habitus ex eo principio informati sunt, iustitia, sanctimonia, veritas. Iustitia, sanctimonia veritas, non sunt imago, sed imaginis. Redeamus, si placet, ad principium illud, quod tradiderunt Patres, *naturalia corrupta esse, & supernaturalia sublata*. Hinc certè nullo negotio concluderis: iustitia, sanctimonia, & veritas non sunt sublata: non igitur supernaturales, Et rursum, ex corruptæ sunt: naturales igitur. Si enim sublata essent, nulla earum principia in nobis à natura essent: sunt autem: natura igitur, & corrupta sunt ipsa, & quæcumque ab ijs principium ducunt. De imagine verò Dei eadem ratio. Imago Dei non est sublata: non igitur supernaturalis, & contrà, hæc corrupta est: naturalis igitur. Nusquam enim reddi in Scripturis dicitur, sed renovari solùm. Probationem de Scripturis adfero, cum unum dixerò: Iustitia, sanctimonia, veritas, non est nisi in imagine Dei: in homine est aliqua iustitia, sanctimonia & veritas: igitur in homine est aliqua imago Dei. Moses certè Genes. 1. nihil aliud narrat, quàm primam naturæ constitutionem de subiecto vel specie unaquaque factam. Narrat autem *hominem ad imaginem Dei factum*. Hæc igitur naturæ humanæ constitutio. Quod si naturæ, ergo imago Dei universè ad speciem humanam pertinet; cum naturalia eo ipso à personalibus differant, quod communia sunt. Idem Genes. 5. 3. Adam genuit Sethum ad similitudinem suam, ad imaginem suam: fuit au-

Imago Dei in homine naturalis est secundum Iunium; quia corrupta nunc est: ita- tum non sublata:

Item quia universè

tem

ad speciem humanam pertinet. Item Adam factus ad similitudinem Dei: Sethum ergo genuit ad Dei similitudinem. Atqui differunt imago Dei & imago Adami, dixerit quispiam: & à Mose discernuntur. Differunt quidem; sed modo, non essentia sua: nam Imago Dei fuit in Adamo Dei integra, in Setho per Adamum deformata; imago tamen utraque. Eadem verò ratione hæc imago in specie hominis reliqua secundum corruptionem, imago terreni: secundum instauratum nem, imago

Denique
quia dicitur
in nobis
renovari
& instaurari,
non
creari aut
ingenerari.

coelestis appellatur. Sed quia modo solum, ac non essentia diversa est; instaurari & renovari, non ingenerari aut creari dicitur, ut antè observavimus: utpote quæ non essentia, sed modo & gradu differat. Item Genes. 9. *qui effundit sanguinem hominis, per hominem sanguis illius effunditur, quoniam ad imaginem suam fecit hominem Deus.* Si non esset imago Dei in posteris Adami qui occiduntur, inepta & aliena foret Mosis argumentatio. Est autem iusta & gravis argumentatio, sive Mosis, sive Dei, nam si ita dixeris, Occisor eius quem Deus fecit ad imaginem suam per hominem occidi debet: hominem hunc, illum qui occiditur, Deus fecit ad imaginem suam: Ergo per hominem occiditur: optima est consequentia. Cum enim homo sit factus ad imaginem Dei; ejus occisorem occidi, & quidem per hominem occidi, æquum est. Sin autem verteris in hunc modum ad verbum, *quoniam ad imaginem Dei fecit hominem*, videlicet homo, etiam magis confirmabitur interpretatio. Sed nusquam memini ita Scripturam loqui, homo fecit hominem: nec mihi probari potest. Atque hæc, opinor, suffecerint, ut videas, mi frater, imaginem Dei inesse homini naturaliter. Quid ergo est imago Dei? jam enim tempus est, ut *ἐν τῆς ἀναστροφῆς εἰς κατὰ σκευὴν μετεβάλλω*. Declarabo Patrum orthodoxorum verbis:

Tertul-

Tertullianus ex Latinis primus audiatur, lib. 2. ad-
 vers. Marcion, cap. 9. In primis tenendum, inquit, Testimonia
veterum
de imagine
Dei.
 quod Græca Scriptura signavit, adflatum nominans, non Spiritum (πνοὴν non πνεῦμα) quidam enim de
 Græco interpretantes, non recogitata differentia, nec
 curata proprietate verborum pro adflatu spiritum pon-
 nunt, & dant hæreticis occasiōem spiritum Dei deli-
 cto infuscandi, id est, ipsum Deum: & usurpata jam
 questio est. Intellige itaque ad flatum Spiritu mino-
 rem esse, est de Spiritu accidit, ut aurulam ejus, non
 tamen Spiritum. Nam & aura vento rarior; & si de
 vento aura, non tamen ventus aura, capit etiam ima-
 ginem Spiritus dicere flatum: nam & idèò homo imago
 Dei, id est Spiritus; Deus enim Spiritus: imago ergo
 Spiritus, adflatu. Porro Imago veritati non usque-
 quaq; adequabitur: aliud est. n. secundum veritatem
 esse, aliud ipsam veritatē esse. Sic & adflatu cum ima-
 go sit Spiritus, non potest ita imaginem Dei comparare,
 ut quis veritas, id est, Spiritus, id est, Deus, sine dilecto
 est, idèò & adflatu, id est, imago non debuerit admi-
 sisse delictum. In hoc erit imago minor veritate, & ad-
 flatu spiritus inferior, habens illas utique lineas Dei,
 quæ immortalis anima, quæ libera & sui arbitrii, quæ
 præscia plerumque, quæ rationalis, capax intellectus
 & scientiæ: tamen & in his imago, & non usque ad ip-
 sam vim divinitatis, sic nec usq; ad integritatem à de-
 licto, quia hoc solis Deo cedit, id est, veritati; & hoc
 solum imagini non licet: sicut enim imago cum omnibus
 lineas exprimat veritatis, ut tamen ipsa caret, non ha-
 bens motum; ita & anima imago Spiritus solum vim
 eius exprimere non valuit, id est, non delinquendi felici-
 tatem: Caterum (id est alioqui) non esset anima, sed
 spiritus: nec homo qui animum sortitus est, sed Deus,
 & quæ sequuntur. Ambrosius hexa Sæmeri libro 6.
 cap. 7. post multa concludit in hunc modum; quam

enim dabit homo commutationem pro anima sua² in quâ non exigua sui portio, sed totius humane universitatis substantia est. Hæc est per quam cæteris ferarum aviumque dominaris animantibus: hæc est ad imaginem Dei, corpus autem ad speciem bestiarum: in hac pium divina imitationis insigne, in illo cum feris & bellius vultu consortium, &c. Item in Psalm 118. serm. 10. quod secundum imaginem est, non est in corpore, nec in materia, sed in anima rationabili: ibi operatur, ibi ostenditur homo ad similitudinem & imaginem Dei, ubi iustitia, ubi sapientia, ubi omnis forma virtutis adsumitur, & similia multa. Nec aliter Augustinus lib. 1. de Genes. contra Manich. cap. 17. & alibi passim. Hieronymum adduco postremo loco, quia idem planè sentit, & scribit contra Originem; communi cum Epiphanio & Græcis patribus argumento. Basilium dicerem, nisi ex eo scires Ambrosium desumpsisse. Quid Chrysostomum dicam, Nazianzenum, Nyssenum, Cyrillum, Theodoretum? unus Damascenus omnium illorum Epitomarius rē declarat accuratissimè in eo libello, quem inscripsit *περὶ τῆς κατὰ τὴν γένεσιν καὶ εἰκόνα θεῶν*. Itemque altero, qui est de avibus in Christo voluntatibus, dicit enim, *κατὰ τὸ λογικόν καὶ νοερόν καὶ αὐτεξέριστον, κατὰ τὸ ἡνῶν τὸν νῦν λόγον, καὶ περιβαλεῖν πνοίμα, κατὰ τὸ ὄρθηκόν, ἧ τ' αὐτὰ καὶ οἱ ἄγγελοι & εἰ ἀνθρώποι καὶ εἰκόνα. ἐπὶ δὲ ἐκ περιουσίας οἱ ἀνθρώποι, &c.* ubi essentialia & adjuncta diligentissimè comportavit. Concludam itaq; unâ illius adversus Manichæos argumentatione. *Ἰσθι*, inquit, *homines ignorant fieri non posse, ut natura nulla natura ætione, aut effectiōnem producat, cuius facultatem non acceperit secundum naturam. exempli causa, nulla avis volare potest, nisi facultatem volandi secundum naturam acceperit; neque terrena bestia ingredi potest.*

potest, nisi acceperit secundum naturam ingrediendi facultatem: Sic etiam & homo non potest agere aut velle, nisi secundum naturam facultatem illam, quæ *δεληλική* & *ερεγνηλική* dicitur, accepisset: neque enim potest intelligere, nisi facultatem *νοητικὴν* à natura acceperit, neque videre, neque aliud quid agere. ac propterea omni natura actiones naturales insunt, & simul insunt, quæ verò sub voluntatem aut actionem cadunt, ea non insunt simul. quo ex fundamento brevitatis causa deinde infert, hominem autem intelligere, ratiocinari, velle, & supra res creatas ceteras exercere multa, quæ divinitatem sapiant: Ergò homini facultates inesse, quarum respectu factus ad imaginem & similitudinem Dei in Scripturis pronuncietur. Hic igitur illa est imago Dei in anima nostras cujus essentialia partes tum ipsæ aliquid divinitati per naturam simile ostendunt, tum percipiendæ supernaturali gratiæ per naturam & gratiam conjunctè sunt idoneæ, quod mox declarabimus. *Subjicit enim, omnes in universum patres videntur in hac sententiâ esse, quod homo primus conditus fuerit in gratia. Sic & Catechesis nostra quest. 6. Neminem profectò orthodoxorum, novi, qui aliud sentiat: nec alia est justa Catecheseos intelligentia. Sed falli videris ἀμφιλόγῳ, & distincta conjungere. Non enim id sibi volunt, hominem primum fuisse conditum cum gratia, id est, creationis opere naturam & gratiam supernaturalem accepisse: sed hoc illud est quod volunt, hominem, qui primus conditus est, fuisse cum gratia, id est supernaturali gratia à Deo auctum esse: quod jam antè in hac ipsa propositione tradidimus. Quid ergò? non habuit supernaturalem gratiam in creatione? Si gratiam accipis pro benevolentia Dei, habuit gratiam: si pro donis supernaturalibus collatis, non habuit à creatione aut vi creationis quæ*
sunt

sunt supernaturalia; cùm creatio sit principiũ naturæ, vel primus terminus illius, supernaturalia verò toto genere ab ea differant: sed habuit in creatione, id est, in primo illo statu creationis, in quo fuit Adam, donec in peccatum laberetur. Iam verò ut rem facilius intelligas, utamur Solis & Lunæ similitudine ad imaginis divinæ declarationem. Lunæ sua est imago essentialis, & relata vel acciðetaria altera. Quæ essentialis, habet suam lucem aliquã, sed quæ, nisi respectum ad solem habeat, tenebre scit: quæ relata, habet lucem fœneratitiam à sole, prout respicitur ab eo, atque in eum respicit. Sic etiam imaginis Dei in homine duplex fuit ratio inde à creatione. Nam homo suam habuit essentialem lucem in anima constitutam, quæ tanquam imago Dei micat inter res creatas omnes: habuit & relata, quæ respiciebatur à Deo, & respiciebat in eum. Essentialis illa imago; naturalis est; respectiva (ut ita dicam) ex parte supernaturalis fuit: nam ad Deum per naturam conjunctam gratia respexit proprio & libere voluntatis motu; ad illam per gratiam (nam quæ Dei naturalis secundum nos actio?) respexit Deus. Essentialem ex peccato corruptam habemus, non amisimus planè: illam relata amisimus: sed restituit hanc Christus, ut renovemur secundum Deum ad ipsius imaginem, & essentialis ipsa reformetur, quum naturalia corrupta, supernaturalia amissa essent, ut ante diximus.

Distinctio
Essentialis
& Respe-
ctiva
Huius ma-
gnus.

Ad secundam rationem cum qua probat hominem deo decernenti non fuisse
Sequitur. 2. *Quia nulla invenitur dilectio Dei cum electione seu voluntas erga homines diversimodè se habens, aut diversimodè se habens Dei actus, nisi post ingressum peccatum in mundum, aut à Deo ut ingressum consideratum.* Equidem si hoc darem, non tamen eo everteretur eorum sententia, qui hominem communiter à Deo consideratum pronunciant, ut
antè

ante ostendimus. Sed tamen, quid si auctoritate *considera-*
 ratione, exemplo assertionem hanc confutavero? *eum in pu-*
 Auctoritatem habes Rom. 9. *Nondum enim natis* *in natura-*
pueris, quum nihil fecissent boni vel mali, ut prestiu- *libus.*
rum Dei secundum electionem, non ex operibus, sed
ex vocante maneret, dictum est ei, major service mi-
nor: sicut scriptum est, Iacob dilexi, Esau autem odio *Impugna-*
habui. Quid enim sibi illa tria volunt? nondum na- *tur haec ra-*
tis pueris; tum, cum nihil fecissent boni vel mali; item, *tio repeti-*
secundum electionem non ex operibus, sed ex vocante. *tione supe-*
 Esto sane, inquires: sed hæc de natura in peccato ta- *rius addu-*
 cente dicuntur. Atqui secernit tam studiosè om- *cta auctori-*
 nem rationem peccati, & soli vocationi Dei vocan- *tatis in*
 tis omnia fert accepta, ut tu ipse, mi frater, si voles *Scripturis.*
 attendere (vis autem) facile sis ab axioma illo de-
 ducendus. Huic auctoritati certè omnem ratioci-
 nationis speciem submiturus es. Ephes. i. *elegit nos*
in Christo ante facta fundamenta mundi, prædestina-
vit nos eis visceribus per Iesum Christum in seipsum. Ele-
 ctio amoris singularis est; quum elegisse in Christo
 dicitur, omnis ratio nostri tollitur: prædestinatio
 & personas præcedit, & causas ab ipsis. Quin hoc
 sibi volunt *præsciendi & prædestinandi* verba. Rom.
 8. Christus ipse soli benedictioni Patris sui tribuit,
 quòd possessores & possessio regni sunt constituti &
 iacto fundamento mundi. Matth. 25. In peccato, an
 ante peccatum? contemplatione peccati, an citra
 contemplationem illius? cur hoc potius, quam
 illud, obsecro? imò cur non potius illud, cum om-
 nia dicantur in Deo vocante posita? His rationes ac- *Item variè*
 cedant. i. quæcumque rationes absurdi huc com- *num.*
 portantur, eas animadverturus es (si propius ex-
 penderis) tam ad illam interpretationem, ac potius
 ad illam magis, quam ad hanc pertinere. Quapro-
 pter non sic declinanda absurda, sed potius pie, &
 H com-

commode amovenda. 2. nego contemplationem peccati ad rationem adoptionis filialis pertinere. Naturam appello testem: si pater gignit filios, antequam exploret aut observet conditionem illorum? Sed hæc genitura, inquires, voluntatis, ac non naturæ est: Rectè: sed tamen soli voluntati Dei tribuitur, non ulli conditioni nostræ. Omnis conditio nostra excluditur, etiam peccati: sola voluntas Dei, solum propositum in causa statuitur. Aequales in natura, æquales in peccato sola voluntate discernit Deus: quos nec in natura simpliciter, nec in peccato consideratos, sed communiter in Christo filios adoptaret sibi. Ut natura gignuntur filij sine consideratione conditionis ipsorum, ita voluntate suos ab æterno adoptavit Deus. 3. Quod sapientiæ & gratiæ Dei magis convenit, id potius à Deo factum, & à nobis credendum est, quam quod minus. Magis autem sapientiæ & gratiæ illius convenit, ut filios sine ulla contemplatione qualitatibus ipsorum adoptaverit sibi, quam ut ex contemplationis hypothese: alioquin natura Deo perfectius ageret, in qua parentes sine contemplatione ista procreant liberos. Illud ergo & Deo convenientius, & magis à nobis capiendum

*Exempli
deniq; An-
gelorum.*

fide. Exemplum (si placet) Angelorum assumemus ad rei confirmationem. Quicumque filij sunt Dei, electione sunt filij: Angeli sunt Filij Dei, Job, 1. & 2. & 37. ergo electione sunt, ut affirmat Paulus. 1. Tim. 5. electos vocans. Sunt autem electi citra contemplationem peccati ipsorum; ut qui non peccaverint, sed permanserint in sua origine. Est igitur dilectio Dei cum electione citra rationem considerationemque peccati; quod negare videris assertionem tuam. Fortasse dixeris, id de homine tantum, à te dici. Ego verò respondebo, dilectionem & electionem de utroque dici, Angelo & homine, id-
que

que ratione communi; cum Deus imaginem suam in utroque collocaverit: cujus sit electio. Certissimus autem locus ille est ex Topic. 2. Si id, quod duobus inter se collatis pari ratione inesse videtur, uni non inest, nec alteri inerit: Electioni Angelorum non inest conditionis ipsorum, aut operum ulla contemplatio: igitur nec hominum electioni inest. Quod si diversa est aliquo modo Angelorum hominumque conditio, non eo sequitur diversam rationem illorum electionis esse: præsertim cum eius rei una sit ratio cujus respectu eliguntur. Hæc enim est imago Dei, quam secundum propositum voluntatis suæ conservatam instauratamve, ad se evocavit, & sibi adjunxit Deus, immutabiliter in Christo substitutam *ἡ πᾶντα ἀνακαταστάσασα*, & quam in communi loco naturæ suæ collocaverat, unde propria voluntate defecerunt damnandi iudicio ejus. Exemplum præterea nullum adferri potest: quia cætera omnia creata disparis rationis sunt. Carent enim Dei imagine, qua electionis objectum propriè determinatum est. Exemplo igitur Angelorum, non alio ullo natura electionis divinæ ex hominibus factæ declarari potest. Sic autem se habuit Dei electio, non ut Angelos peccatores à non peccatoribus, quæ peccatores, primum se creverit; sed ut eos non peccaturos, quæ electos antè & prædestinatos *εἰς ἡδυσίαν*, ab alijs qui sua voluntate fuerant peccaturi, sola voluntate sua & gratia distingueret. Quid ergo facit, ut de hominibus aliam rationem divinæ electionis excogitari putemus oportere?

H 2

• Replica

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem decimam.*

*Quenam
naturalia,
& qua-
nam super-
naturalia
ab Arminio
vocentur.*

*Item quae
sunt pura
naturalia.*

Naturalia ego appello, quae ad substantiam ipsam & existentiam hominis pertinent, sine quibus homo nequit esse homo; qualia sunt anima & corpus & totum ex ijs compositum cum omnibus naturalibus proprietatibus, affectionibus, passionibus, &c. *Supernaturalia* appello, quae cum Deo homini super illa naturalia addidit, quae quidem ad perfectionem hominis faciunt, verum non quae animalis sed quae spiritalis, non ad naturale sed ad supernaturale bonum acquirendum. *Pura naturalia* dico hoc loco quae supernaturale nihil adjunctum habent. Sensus ergo meorum verborum est, quod homo non est in puris naturalibus absque supernaturalibus conditus. Neque hic magnopere contendo an illa supernaturalia habeat ex ipso creationis, actu an ex superinfusionis actu alio. sed hoc tanquam meae causae hoc noxium nec utile in medio relinquo. Vetum omnino statuo & affirmo, Deum decrevisse hominem condere talem naturam, qualem creavit; sed cui supernaturalia nonnulla adderet, utpote quem non id tantum esse voluit quod erat natura, sed quem ulterius in feliciorum statum, sui nempe participationem, promovere voluit, ad quam nisi supernaturalibus donis ornatus pervenire non potuit. Quod autem nego *hominem conditum in puris naturalibus & propterea cum supernaturalibus conditum dico*, eo non volui significare, actum quo supernaturalia illa sunt communicata esse creationem (nam propositione 16. meam illam gratiam superinfusam appellavi) sed Deum ab actu communicandi suum bonum

sum cum ista parte primæ materiæ vel nihili, unde hominem creavit, noluisse desistere, idque ex decreto æterno suo, donec etiam supernaturalia illi contulisset. Quare & observandum mihi putavi loquendi modum Scripturæ usitatum, quæ dicit, *hominem conditum ad imaginem Dei & similitudinem*, quæ imago & similitudo Dei etiam supernaturalia dona in se complectitur. Quod si verum est, ut ego contendo, tum homo conditus est cum supernaturalibus. Est enim conditus ad imaginem Dei, quod verbum condédi indistinctè toti imagini tribuitur, absque discretionem eius quod in imagine est naturale homini, & quod naturale. Labet huc adscribere Hieronymi Zanchii verba, qui libro primo de hominis creatione cap. 1. ita loquitur de hoc eodem negotio *Mihi placet sententia eorum qui cum spiraculo vitæ ajunt etiam inspiratum fuisse à Deo, & transfusum quidquid habuit Adamus cœlestis lucis, sapientiæ, rectitudinis, & aliorum cœlestium donorum, quibus Deum referebat, tanquam vera ejus imago. Fuit enim talis creatus, ut Scriptura docet, dicens; factum eum esse ad imaginem Dei: & Salomo. Eccles. 7. Deus fecit hominem rectum. Non fuit autem talis cum solum corpus fuit formatum, Ergo cum indita anima factus est in animam viventem, id est, homo vivens, tunc fuit factus rectus, justus, &c. eoque simul cum anima, rady quoque divina sapientiæ, justitiæ, bonitatis fuerunt infusi.* Huc usque Zanchius; qui apertè determinat, quod ego in utramque partem indecisum reliqui: idque duplici de causa; sciebam enim id inter doctos disputari, & videbam causæ meæ nihil inde accedere vel decedere. Illa vero supernaturalia, quæ illi concessa sunt, ad posteros transmittenda accepit, ex eodem instituto, ex quo supernaturalia accepit, gratiæ sanè, non ut illa vox

quoque denotat principium naturalium, nam ex gratia latè sumta etiam naturam accepimus, utpote indebitam: sed ut *contra naturam* distinguitur, & ut est principium supernaturalium. Quare id concedere possum, Deum hominem in natura contemplatum, cui faceret gratiam, naturalem hominem cui conferret supernaturalia: sed contemplatum decreto administratorio creationis, non decreto prædestinationis, de quo nobis agitur; cui faceret gratiam sufficientem ad supernaturalem felicitatem, non efficacem, de qua nobis quæritio: cui conferret supernaturalia in posteros citra exceptionem ex instituto gratiæ sub conditione transferenda, non quæ prædestinatorum essent propria, & certò infallibiliterque illis conferenda, de quibus nobis est controversia. Quapropter hæc meæ sententiæ non adversantur; committitur enim in illis fallacia Elenchi. Hoc autem velim tuam Reverentiam semper recordari, me de gratia prædestinationis decreto præparata, & non alio, perpetuo sermonem facere. Probavi autem hominem non esse in puris naturalibus conditum; eo sensu, quo jam dictum est, sine supernaturalibus, sive illa actu creationis sive superinfusionis habere dicatur: & probavi hoc argumento ab imagine & similitudine Dei, ducto, ad quam homo est conditus. Quod meum argumentum validum est, sive imago Dei significet tantum supernaturalia dona homini à Deo collata, ut Catechesis nostra & confessio, & nonnulli Theologorum nostrorum de imagine Dei loquuntur; sive naturam ipsam cum supernaturalibus, quæ mea est sententia: secundum quam id quod dixi, imaginem Dei in homine non esse naturam sed supernaturalem gratiam, intelligi volo, id est, non esse solam naturam absque supernaturalibus, quod sufficit meo

argu-

argumento. De naturalibus enim non est questio: & propterea siue illa sint imaginis, ut ego puto, siue non, ad rem questionis non facit: modo supernaturalia imaginis Dei, ad quam homo est conditus, definitione comprehendantur, obtinui quod volo. Ita quoque verba mea sequentia accipi velim, nempe, imaginem non habere tantum respectum ad naturalem sed etiam ad supernaturalem felicitatem, quod si verum est, ut ipse fateri videris, effeci quod contendo. Ego vero *imaginem Dei* ad quam homo est factus, accuratè definire non volui, quia hoc opus non erat proposito meo: sufficebat monstrasse quod etiam illa *agnitio iustitia & sanctimonia* ad imaginem Dei pertinebant, siue in ijs imago tota, siue pars consisteret. Nam ad propositum meum utrumque æqualiter facit, qui probare institui hominem non *sine supernaturalibus* esse creatum, & propterea decreto prædestinationis considerari non potuisse, ut in *puris naturalibus* sine supernaturalibus creatum.

Cæterum antequam ad istius meæ argumentationis defensionem venio, de tribus mihi, circa quæ bonæ tuæ responsionis pars occupatur, paulo latius dicendum est. Primò, quæ naturalia quæ supernaturalia appellem, paulò latius quam ante feci, explicabo. Secundò, de imagine Dei dicam, & quænam siue naturalia siue supernaturalia illa in se & sui Definitione complectatur. Tertio, Qua Dei actione tum hæc tum illa habeat homo.

Saluationis primatationis tria præmittuntur ab Arminio.

De primò. *Naturalia* appello illa, quæ ad naturam hominis, sine quâ homo esse nequit homo, pertinent, quæque ex principijs naturæ fluunt, & ad felicitatem naturalem, tanquam finem & terminum suum, naturâ sua comparata sunt: qualia sunt corpus, anima, utriusque compositio, & compositum

1. Quæ naturalia, & quæ supernaturalia appelles.

tum ex utroque, eorumque naturales proprietates, affectiones, functiones, passionis: sub quibus etiam morales comprehendendo, quæ aliquando contra naturales distinguuntur. *Supernaturalia* appello, quæ pars hominis non sunt, neque ex natura principijs fluunt, sed ad naturæ illius augmentum & perfectionem naturalibus superadduntur, comparata ad felicitatem supernaturalem, & Dei creatoris supernaturalem participationem, in qua illa felicitas consistit. Inter hæc huiusmodi est affectio: quod naturalia capacia sunt supernaturalium ex dispositione Dei, supernaturalia ad naturam augendam, ornandam perficiendam, adeoque supra ipsam evehendam vicissim ordinata. Quare absque homonymiâ sub naturalium nomine complexus sum, tum corpoream tum spiritalem naturam & ex utraq; constantem. Semel monendum est; Vocum homonymias tum notandas & explicandas esse in disputatione, quum uno sensu sumtæ ad rem faciunt, alterq; minimè; quum secundum unum sensum vera est oratio, secundum alium falsa: At quando vera est oratio, & ad rem pertinens quocumque modo sumatur, tum explicatione homonymias non est opus. Ita hic vides: ego per naturalia intellego, & quæ inferiori naturæ id est corpori, & quæ superiori naturæ id est animæ competunt, & quomodo-cumque sumas, argumentatio mea æque firma est & valida. Videbimus postmodum exempla explicatæ homonymias æque in-necessariæ.

2 Quibus
in rebus
consistat
imago Dei
in homine,
item qua il-
larum na-
turales
sunt, & qua
supernatu-
rales.

Ad secundum de imagine Dei in homine duo mihi consideranda sunt, tum quibus in rebus illa consistat, tum quæ illarum naturales sint & quæ supernaturales dicendæ. Primò dico imaginem Dei in homine complecti omnia illa quæ aliquid divinæ naturæ in homine repræsentant, quæ partim homini

homini sunt essentialia partim accidentalia, in Deo autē omnia essentialia: quorū tamen omnium imagines Deus homini noluit esse essentialia, quem ea conditione creare voluit, ut non esset tantum quod erat, sed ut fieri posset quod non erat, & dehero ab eo quod erat. Essentialia voco animam inque ea intellectum, & voluntatem voluntariūque libertatem, & reliquas affectiones, actiones, passionefque quæ ex ijs necessariò fluunt. Accidentalitā appello tum morales virtutes, tum agnitionem Dei, justitiam & sanctimoniam veritatis, & si quæ aliæ sunt proprietatum Dei, in isto momento naturæ ipsius considerandarum, in homine expressæ in imaginis, quarum Petrus, nomine *divine nature* comprehensarum, fideles dicit esse *participes*. Secundò, Hæc omnia ego non puto nomine naturalium venire posse, sed cognitionem illam, justitiam & sanctimoniam veritatis supernaturalia esse puto, & isto nomine appellanda. Quam in re ante assentientem habeam, dubito. Dicitis enim illa esse naturalia uno loco hujus tuæ responsionis, & argumenta adfers probandæ isti sententiæ, & alio loco ejusdem responsionis fateris Adamum dona supernaturalia habuisse, licet non ex actu creationis: per quæ supernaturalia nescio quanam intelligere queas præter ista ab Apostolo Colof. 3. & Ephes. 4. commemorata. Videris tamen ea quæ supernaturalia agnoscis, explicare nomine imaginis reflexivæ. Verum sive ego tuam sententiam rectè percipiam, sive non, dicam quæ ad meam stabiliendam facere puto, & ad tuam, ut à me est intellecta, infirmendam. Probo itaque illa esse supernaturalia. Primo, ex Coloss. 3. & Ephes. 4. Quæcunque ex regeneratione per spiritum Christi habemus sunt supernaturalia: at agnitionem Dei, justitiam & sanctimoniam veritatis ex

Probat Ar.
min. agni-
tionem
Dei, iusti-
tiam &

H s

rege-

*Sanctimo-
niam veri-
tatis in ho-
mine super-
naturalia
esse, qua-
tuor ratio-
nibus.
Prima.*

regeneratione per spiritum Christi habemus: ergò sunt supernaturalia. Si quis dicat. Nos illa non in solidum habere ex regeneratione, sed tantum eorundem corruptorum renovationem, id quo pacto probetur non video. Phrases enim Apokolicae secus docent. Nam qui *induere* debet *novum hominem*, ille non est vestitus novo homine aut ulla ejus parte. Ad *novum* autem *hominem* pertinent *justitia & sanctimonia veritatis*. Deinde qui *renovari* debet ad *agnitionem*, illius non agnitio renovatur, quæ corrupta est, sed intelligentia illustratur agnitione nova, quæ per tenebras veteris homines fuit expulsa. Et hæc ego tantum volui in mea demonstratione, non definire imaginem Dei in homine. Quod verò in ista meâ explicatione à mente Apostoli aberrem, videre nondum possum. *Agnitio enim Dei* isto loco à me citato dicitur *imago Dei ipsa, & secundum imaginem Dei*. Neque hæc inter se pugnant, aut absurda æquè sunt atque tu illa vis videri. *Imago*, inquis, *Dei est agnitio congruens imagini Dei, ergò imago Dei negatur esse alterutrum, sive agnitio sive imago*. Nego sequi, si rectè illa definitio sumatur, nempe hoc pacto.

Imago Dei in nobis per Spiritum regenerantem recreata, est agnitio Dei congruens imagini Dei in qua initio sumus creati. Duplex enim hic imaginis respectus, qua recreatur in nobis per Spiritum Christi, & quâ olim increata est per Spiritum Dei. Eaque cognitio non tantum modo sed toto genere differt à cognitione veteris hominis: neque ipsa renovari dicitur sed *homo renovari* dicitur in illam. Fateor autem me non capere quomodo agnitio sit actus imaginis Dei, & imago ipsa fons & principium illius actus, id est, cognitionis. Putavi enim huc usq; hominem ad imaginem Dei creatum dici
sive

sive in imagine; hoc est imaginem Dei factum, pro-
 pretea quod mente, voluntate, agnitione Dei, justi-
 tia, sanctimonia denique ipsum Deum archetypon
 referat. In altero dicto ex Ephes. 4. non pono tria,
veritatem, justitiam, & sanctimoniam, sed duo tan-
 tum, *justitiam & sanctimoniam*, quibus attribuitur
veritas, hoc est, sinceritas, puritas, simplicitas. Et
 agnitio membrum illius veritatis non est, sed do-
 num in intellectu seu mente hominis increatum
 quemadmodum justitia & sanctimonia voluntati
 seu potius affectui hominis sunt ingeneratæ.

Secundò, Probo eadem esse supernaturalia, hoc *Secunda.*
 pacto, Illa secundum quæ sumus & dicimur *parti-*
cipes divina natura & Filij Dei, sunt *supernaturalia*:
 at secundum *agnitionem, justitiam & sanctimoniam*
 sumus & dicimur *participes natura divina & Filij*
Dei: Ergo illa sunt supernaturalia. Major probatio-
 nis non est indiga. Minor patet ex 2. Pet. 1. v. 1. 2.
 3. 4. inter se collatis. Tertio, Media illa quæ com- *Tertia.*
 mensurationem habent ad *supernaturalem felicitate-*
sem, sunt supernaturalia. At talia sunt *agnitio Dei,*
justitia & sanctimonia. Ergo *supernaturales*.

Quartò, Causæ immediatæ actuum *supernatura-* *Quarta.*
lium sunt *supernaturales*. At *agnitio Dei justitia &*
sanctimonia sunt causæ immediatæ actuum *super-*
naturalium. Ergo *supernaturales*.

Venio nunc ad probationes tuas, quibus proba- *Ad rationes*
 re contendis *imaginem Dei esse naturalem in homine,* *In quibus*
 & qualitates illas *agnitionem justitiam & sanctimo-* *conatur*
niam naturales non supernaturales esse. *probare*

Primum argumentum tuum est. Supernatura-
 lia sunt ablata, naturalia corrupta: At veritas, ju-
 stitia, sanctimonia sunt corruptæ, non sublata: non
 igitur *supernaturales*, sed *naturales*. Probatur *af-*
sumtio. Nam principia earum sunt in nobis à natura: *Ad pri-*
 non ductam

quod non
fuit ablata,
sed corrup-
ta.

non essent si sublatae essent. Respondeo, ut *majo-
rem* concedam; *minor* mihi nullo modo est verili-
milis, ne per additam quidem illam rationem. Di-
co enim agnitionem illam quæ est secundum pie-
tatem, justitiam illam, & sanctimoniam, de qua
Apostolus, non corruptas, sed sublatas esse; nulla-
que earundem in nobis post lapsum manere prin-
cipia. Fateor principia & semina virtutum mora-
lium, quæ analogiam quandam & similitudinem
habent ad istas spirituales virtutes, in nobis manere
post lapsum, quin & ipsas virtutes morales, licet,
per peccatum corruptas. Hæc similitudo fallere po-
test, non accurate inter hæc & illas spirituales vir-
tutes discriminantem. In hac sententia mea, qua
statuo illa dona esse ablata, habeo præeuntem Cate-
chismum nostrum quæstione 9 his verbis: *Homo se
& omnem posteritatem divinis illis donis orbavit. Quæ
autem sint illa divina dona, explicatum est quæstio-
ne sexta præcedente, nempe, justitia & sanctitas.*
Nescio an etiam tuam Reverentiam hæc mihi ha-
beam assentientem. Sic enim in thesibus de origi-
nis peccato abs te anno 94. disputatis, thes. 18.
*Nam ut in Adamo integritatis humana forma fuit
justitia originalis, in qua est a Deo conditus, sic corrup-
tionis forma ac potius deformitas sibi justitiæ illius va-
cuitas.* thes. 19. *ac illam quidem formam scriptura
imaginem & similitudinem Dei nominat, &c.* thes. 20.
*Hanc verò formam scriptura imaginem & similitudi-
nem Adami nominat.* Si ego ista rectè intèllego, pu-
to ex illis planè sequi, justitiam originalem fuisse
sublatam, & propterea supernaturalem esse juxta
regulam: *supernaturalia ablata; naturalia corrupta.*
Habeo etiam mihi adstipulantes plerosque Patres,
fors omnes. *Ambrosius de Helia & jejunio cap. 4.
operum erat Adamo virtutum velamine priusquam
peccatis*

pravaricaretur, sed tanquam exustus pravaricatione vidit se nudum, quia indumentum quod habebat amiserat: & planius distinguens inter ablationem supernaturalium & naturalium corruptionem, sic inquit in Lucam lib. 7. in cap. 10. Lucæ. *Qui sunt isti latrones, nisi Angeli noctis & tenebrarum, &c. Hi ante dispoliant, qua accepimus indumenta gratia spiritualis, & sic vulnora inferre consueverunt.* Augustinus de Trinitate lib. 14. cap. 16. *Homo peccando justitiam & sanctitatem veritatis amisit propter quod hec imago, deformis & decolor facta est; hanc recipit cum reformatur & renovatur.* Item cap. 11. lib. 14. de Civitate Dei. *liberum arbitrium amissum dicitur* Ut hoc concludam, velim intelligere quæ sint illa spiritualia quæ ablata sunt seu amissa, si non sint *agnitio Dei, justitia, sanctimonia.*

Alterum argumentum est, quidquid convenit speciei, id est naturale. At imago Dei convenit speciei. Ergo est naturalis. Resp. *Major non est universè vera. Convenit enim aliquid speciei vel communicatione per naturam & naturalia principia, vel ex instituto gratiæ. Quod illo modo convenit est naturale, non quod isto. Ad minorem quod attinet, dico Imaginem convenire speciei partim per naturam, partim ex instituto gratiæ, ergo imago Dei est partim naturalis partim supernaturalis in homine, secus si concluderis ex particulari universale intuleris, quod fieri nequit. Si majori propositioni addatur quid unde ita expleatur: Quidquid est speciei, & individuus per naturam ingeneratur id est naturale: iam illam concedo totam. At assumptio tum tota vera non erit. Imago enim Dei tota per naturam non ingeneratur; nam illa ejus pars quæ est in *veritate & justitia & sanctimonia non ingeneratur per naturam, sed communicatur per actum gratiæ**

Ad sicundam inde dicitur tam, quod è communicatione hinc totum, sic sim.

ex imp

Instantia. ex instituto gratiæ. At communis esse imago non potest, si non sit naturalis. Nam naturalia eo quod communia sunt, differunt à personalibus; (à supernaturalibus dicendum fuit, de ijs enim quæstio.)

Responsio. Respondeo, aliquid esse commune dupliciter; vel secundum naturam simpliciter, vel ex instituto gratiæ sub conditione. Imago Dei communis est partim secundum naturam & simpliciter, in ijs quæ hominis sunt secundum essentiam ipsius, & quæ à naturam illius separari non possunt; partim ex instituto gratiæ sub conditione, in ijs, quæ non ad essentiam sed ad perfectionem supernaturalem hominis faciunt. Illa omnibus hominibus simpliciter ingenerantur, hæc posteriora sub conditione, si nempe principium speciei universale & individuum principiale integra illa sibi servaverit. Imagò ergò tota communis, sed partim per naturam, partim ex instituto gratiæ: per naturam illa pars quæ naturalis dicitur: ex instituto gratiæ illa pars quam ego supernaturalem appello. Et hoc est illud, quod dicit Scriptura: *Sethum ad imaginem & similitudinem Adams genitum*, non similitudinem Dei. Genitus enim est ad imaginem Dei, non quàm illam integram cum Adamo communicavit Deus, sed qua illam Adamus sibi servavit: Servavit autem sibi non integram: ergò non integram communicavit. Non integra autem & integra non modò tantum & gradu differt, sed & essentialibus nonnullis illius imaginis partibus, quas habet integra, & quibus caret non integra imago: quas habuit Adamus ex integra communicatione Dei, quibus caruit Sethus ex defectiva communicatione Adams.

*Ad certiam inde du-
ctam, quod
non dica-*

Tertium tuum argumentum est. Imago Dei non dicitur in nobis ingenerari aut creari, sed instaurari & renovari; ergo non est amissa seu ablata, sed corrupta,

rupta. Resp. Antecedentis rigidè sumti neutra pars *in nobis* vera est; sed commodè explicati utraque pars vera *ingenerari*, est, sed neutra *meæ causæ* noxia. Doceo quod *ad aut creati*, illud, nempe neutram partem veram esse. Nos *sed renovari*, enim dicimur *in Christo nova creatura*; dicimur *creati ad bona opera*. Petit David ut *animū mundum credidit in se Deus*. Nullibi dicitur imago Dei in nobis instaurari & renovari; sed nos *renovari in agnitione convenientem imagini Dei*; *renovari spiritu mentis nostræ*; dicimur & *transformari per renovationem mentis nostræ*. Si tamen quis commodè explicet, utrumque verum est, sed apprimè conveniens sententiæ meæ, quod ita doceo. Imaginis Dei in nobis partes sunt duæ respectu nostri. Vna nobis essentialis, altera accidentaria. *Essentialis* est anima mēte, affectu & voluntate prædita. *Accidentaria* est agnitio Dei, justitia, sanctitas veritatis, & similia dona gratiæ spiritualis. Illa non dicitur ingenerari aut creari in nobis, non enim amissimus illam, sed instaurari, & renovari in nobis quia reformata & corrupta est. Hæc non dicitur restitui aut renovari in nobis, tum quia subjecti defectu locum non habet in nobis, tum quia corrupta & deformata non est; sed dicitur ingenerari & increari (nam nos novæ creaturæ accessu *ius dicimur*) quia formæ instar est, cuius introductione essentialis illa instauratur & renovatur. Hunc sensum Apostoli verba planè designant, quibus non ipsa agnitio renovari dicitur, sed nos quæ imaginis Dei, quæ nobis essentialis est, participes *renovari* dicimur *in agnitionem* tanquam in novam formam, *secundum imaginem Dei* quæ nobis accidentaria est. Vtrumque ergo verum. Imago enim Dei in nobis restituitur & renovatur, nempe mens & voluntas nostra, affectusque animæ nostræ; & imago Dei in nobis ingeneratur & increatur *creantur*.

Imaginē
Dei in ho-
mine par-
tes dua-
res dua,
una essen-
tialis, alte-
ra acciden-
taria.

Illā in nobis
post pecca-
tum reno-
vatur, hæc
ingenera-
tur, sive
creatur.

tur nempe agnitio Dei, iustitia & sanctitas veritatis. Illa huius subiectum est, hæc forma illi divinitus ingenerata. Et propterea firma manet argumentatio Moïsi homicidam occidi iubentis: In homine enim etiam post peccatum manet imago Dei; quæ illi est essentialis, seu pars illa quæ ad essentiam hominis pertinet: licet pars illa quæ accidentaria est per peccatum sit ablata:

III. Quo
actu Dei
& illam
& hanc
imaginis
divina pat-
tem habea-
nt.

Sequitur nunc de actu Dei, quo imaginis & hæc & illam partem habemus. Illum actum ego non distinxit: tum quia phrasin scripturæ usurpare volui; quæ *creationis* voce utitur ad significandum actum, quo imaginem & similitudinem Dei in se habet homo: sic enim dicit: *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & creavit Deus hominem ad imaginem suam*: tum quia utrumque æqualiter meo proposito serviebat. Verum si res accuratè pensetur, distinguendos illos actus puto, alterumque *creationis* voce, quæ *naturalia* habet; alterum *super infusionis*, quæ *supernaturalia*, recte appellat. Est enim duplex in homine vita, animalis & spiritalis. animalis qua secundum hominem, & spiritalis qua secundum Deum vivit. Illius principium est anima in homine intellectu & voluntate prædita; huius Spiritus Dei eximias illas agnitionis iustitiæ, sanctitates dotes animæ communicans. Verisimile est non eodem actu utriusque vitæ tam diversæ ptincipia homini indita esse, sed diverso. Ceterum quocumque modo, sive duplici actu sive unico actu ista habeat homo, meæ sententiæ non interest, modo constet tum hæc tum illa habere hominem, antequam actu prædestinationis circa illum versetur Deus: habere inquam respectu considerationis divinæ. Quod ego omnino statuo, quia illa cum naturalia tum supernaturalia toti spectati sunt
collata

collata: illa simpliciter, hæc sub conditione, si principium speciei ista sibi servaret. Hinc concludo: Si collata speciei, ergo collata decreto providentiæ, ut hæc contra illam distinguitur: si collata sub conditione, jam non collata decreto prædestinationis, quod sub conditione nullum donum confert.

Hinc jam constat meam argumentationem firmam esse. Si enim homo ea conditione à Deo est creatus ut naturalia non sola sed etiam supernaturalia haberet, sive eodem actu creationis, sive alio superinfusionis, (de quo ego nunquam contendi) hinc consequitur, Deum prædestinationis & reprobationis actibus, qui homines discriminant, non potuisse circa homines ut *in puris naturalibus* consideratos versari. Verum & hoc postea fateri videris, quod homo etiam supernaturalia habuerit in primo statu, sed ex augmento supra naturam, non ex actu creationis quæ principium est naturæ. Hoc accipio, & inde concludo: Quia illa, quæ primus homo habuit, omnes eius posterius in eo habuerunt, (totum enim quod ille erat, & nos eramus in illo ut est thesi 40. disputationis de peccato originis antea citatæ) illa ex natura, hæc ex instituto gratiæ; hinc sequitur Deum non potuisse versari decreto de quo agimus, circa hominem *in puris naturalibus* consideratum. Imo nec circa hominem ut cum supernaturalibus consideratum. talis enim præteriti non potuit, vel saltem præteritus non est, nisi prævise quod supernaturalia illa sua prævaricatione & peccato esset amissurus.

Quod dicis ista, ut ut vera sint, non adversari tamen illi sententiæ quæ hominem considerat communiter; illud momentum haberet si probatum esset hominem communiter considerari posse de servienti Deo, aut consideratum esse. Sed hæc mea

Sequitur
hinc prima
rationis, si-
ve argu-
mentatio-
nis salva-
tio.

argu

argumenta etiam adversus illam sententiam valere existimo. Si enim Deus non potuit hominem considerare in *puris naturalibus*, si non in *supernaturalibus*, si non *extra peccatum*, habens illum pro objecto actus prædestinandi & reprobandi: iam quoque eundem *communiter* considerare non potuit. Communis enim consideratio exclusa est per necessarium alicujus circumstantiæ particularis, quæ sit ratio formalis objecti, considerationem: extra quam rationem formalem hominem considerare non potuit Deus isto decreto circa hominem versatus. Deinde, quum excludatur circumstantia quam communis consideratio sub se comprehendit, quomodo potest communis consideratio nihilominus locum habere?

Ad distinctionem essentialis & respectivæ imaginis.

Quæ de *essentiali & respectivæ* imagine dicis, si hunc sensum habeant; quod essentialis imago veritatem & justitiam & sanctimoniam comprehendat, & tamen tota sit naturalis homini, quemadmodum ex nonnullis abs te allatis colligi posse videtur; tum apertè dico me illa probare non posse, quia contrarium me probasse existimo. Si vero essentialem imaginem appellas, omne id quod homo secundum imaginem Dei habet sibi essentialis: concedo. Si *respectivæ* complectetur, quæ ego *supernaturalia* appello & *accidentaria*. At quia hæc præmissis ijs quæ posui, ad sententiæ meæ destructionem non faciunt; pergo ad alteram argumentationem meam.

Salvatio secunda argumentationis.

Illam ita habet. Quia nulla invenitur Dei dilectio cum electione, seu voluntas Dei erga homines diversimodè se habens, aut diversimodè se habens Dei actus, nisi post ingressum peccatum in mundum, aut à Deo ut ingressum consideratum. Hæc ratio si vera est, evertit etiam sententiam, quæ dicitur

tit hominem *communiter* consideratum. Si enim nulla est Dei electio & reprobatio de hominibus nisi post ingressum peccatum, jam homo non communiter; sed cum circumstantia peccati præcisè est consideratus. Sed *autoritate, ratione, exemplo* oppugnatur. *Autoritas* ex tribus locis Scripturæ est desumpta Rom. 9. Ephel. 1. Matth. 25. Nullus mihi adversatur: qui non nego ab æterno factam electionem & reprobationem; non dico peccatum causam esse decreti, sed conditionem tantum in objecto requisitam. Locus ad Romanos 9. mihi non adversatur: Primo, quia *Jacob & Esau* jam tum erant concepti in peccato quum illa verba *Rebecca* dicerentur ut ex textu apertè liquet. Quod autem *ne bonum nec malum fecisse* dicuntur, id intelligendum de eo quod ipsos discriminaret, quemadmodum multis locis ab Augustino explicatur. Secernit ergo Apostolus omnem rationem peccati, scilicet, quæ essent discreti, non illius cujus æqualiter ambo rei erant. Secundo, Quia *vocationi Dei vocantis*, omnia tribuit, quæ ex *miserordia* est, & erga solos peccatores administratur. Tertio, Quia *propositum Dei quod ex vocante firmum est, non ex operibus*, est propositum gratiosum in Christo, de cujus promissione dicitur Rom. 4. v. 16. *quod firma sit toti semini ex fide & per gratiam*: fide nimirum Christi seu in Christum, quæ solis peccatoribus convenit: qui enim non peccavit, non indiget fide in Christum, cum per legera contingere possit justitiam & inde vitam. Hæc ita ad locum illum responsa sunt, ac si de proprijs Esavi & Jacobi personis extra typum intelligendus esset. Verum longè alius illius loci est sensus, quemadmodum comprobari posset si necessitas id postularet. Venio ad locum ex 1. capite ad Ephesios citato: ille tantum abest ut meæ sententiæ

*Adria illa
qua in cen-
trarium
allegata
sunt à Ju-
nio, & pri-
mò quidem
ad auctori-
tatem.*

fit contrarius, ut postea ex eodem loco firmiter meam sententiam sibi comprobaturus. Dicitur enim *electio facta ab aeterno*: ego idem fateor. Dicitur *facta in Christo*: ego adtipulor. Dicitur *facta ad adoptionem filiorum per Christum*: ego consentio. sed nihil video obstat hæc, quominus & hoc verum sit, quod peccatum sit conditio in objecto electionis & reprobationis requisita. Tollitur nostri ratio qua causæ electionis nostræ. Præcedit prædestinatio personas respectu actualis existentiae ipsarum, non quâ à Deo considerantur. Præcedit causas ab ipsis re ipsa existentes, sed non ut ab aeterno à Deo prævisas: quanquam in prævisione Dei non sunt ut causæ prædestinationis, sed ut conditio in objecto requisita. Matth. 25. dicuntur *benedicti Patri possessuri regnum ipsis ex mera Dei benedictione præparatum*: sed *benedictione in Christo*, qua tollitur *maledictio* quam illi ipsi benedicti erant commeriti jam tum in præscientia Dei, antequam in Christo benedicerentur: sed *regnum*, quod illis *præparatum est sanguine Christi*, *regnum* ad quod evehuntur ex ignominia & servitute peccati. Si considerasset tua dignitas quid illud sit quod in controversia est, nunquam putasset sibi istos locos, puto, adversus me usurpandos.

secundo,
ad ratio-
nes.

Rationes illæ non magis sententiæ meæ nocent: pugnant enim contra sententiam quæ peccatū decreti causam facit, non contra eam quæ vult peccatum esse conditionem in objecto requisitam. Venio ad singulas. Ad *primam* dico, quod sententia mea nullius absurdi est præcedanea aut consecutaria, donec cōmonstreretur. *Secunda & tertia* ratio immutant statum quæstionis. Excludunt enim peccatum ab illo decreto ut causam ob quam Deus adoptaverit sibi filios, seu ex qua id decretum fecerit; de quo
non

non est quæstio. Dico igitur ad *secundam*; quod hic agatur de adoptione in Christo factâ, quæ nemini contingit nisi per fidem in Christum, ad quam non gignimur sed regnimur à Deo. Vnde probatur quod sit peccatorum, & ex peccatoribus æqualibus in peccato, non ex hominibus æqualibus in natura. Ad *tertiam* respondeo. Primò, Ex verbo Dei iudicandum quid sapientiæ & gratiæ Dei magis minusve conveniat. Secundo, Sapientiæ & gratiæ Dei æquè convenire dico, ut sibi filios adoptet ex non peccatoribus atque ex peccatoribus, & vice versa, si ita velit. Extra propositum enim est quod dicitur de contemplationis hypothesi. Tertiò, Sapientiam & gratiam, secundum quam Deus filios sibi ex hominibus adoptat, esse *sapientiam illam occultam quam præfiguravit, Deus ante secula in gloriam nostram, quam nemo principium seculi hujus cognovit, quæ sapientia est Christus Jesus crucifixus, quæ scandalo est Judæis: & gratiâ esse misericordiam junctam; gratiam quæ sit peccatori; quæ est in Christo. Quæ sanè longè illustrius facit ad Dei gloriam, quam gratia quatenus contra misericordiam distinguitur: & tantò quidem quantò indignior est illa qui malè meritis est, quam qui nihil sit promeritus neque boni neque mali.*

Exemplum Angelorum antea demonstratum *Tertio ad* est non simile sed dissimile esse. Deus enim alio *exemplum* modo curare voluit salutem hominum quam An- *Angelo-* gelorum. Ergò diversa ratio prædestinationis ho- *rum.* rum & illorum. Posuit Deus in utrisque imaginem suam, sed diversa conditione, nempe in Angelorum nonnullis conservandam, in nullis restaurandam; in hominum nullis conservandam, in aliquibus restaurandam. Temperavit Deus, ut Augustinus ait, ita Angelorum & hominum naturas, ut in

ius primum commonstraret quid posset liberum illorum arbitrium, deinde quid gratiæ suæ beneficium; gratiæ conservantis in Angelis, gratiæ restaurantis in hominibus. Commonstravit in Angelis quantum illa gratia valeret, nempe, gratia contra misericordiam distincta, Commonstravit in hominibus quantum hæc valeret, nempe, gratia misericordiam juncta, utrumq; ex proposito æterno suo, Quia ergo in hominibus facit quod in Angelis non facit, & in Angelis quod in hominibus non facit, & quidem ex decreto prædestinationis: hinc concludo, aliam esse rationem divinæ prædestinationis de Angelis, aliam de hominibus. Nulla igitur est dilectio Dei cum electione circa homines extra contemplationem peccati. De Angelis nobis quæstio non fuit; & ego in mea ratione expressè hominum mentionem feci: quare, quod de Angelis probatur nihil ad rationis meæ refutationem facere potest.

Propositio ARMINII II.

Rationes negationis contra secundam sententiam speciales, respicientis electionem quæ item duæ. 1. quod in Christo mediatore, 2. quod ex gratia facta.

Secundò, ad electionem quod attinet. 1. Electio facta dicitur in Christo, qui mediator ordinatus est peccatoribus, & Iesus factus, non ut salvaret aliquos in pura naturâ sua consideratos, sed potum suum à peccatis ipsorum. Hic præordinatus dicitur, & nos in illo; & ille ordine naturæ & causarum prius quàm nos: ille ordinatus salvator, nos salvandi. In tali autem Christo & ita considerato, ut illum nobis Scriptura describit, considerari non potuit homo in puris naturalibus constitutus. Ergo multò minùs in illo eligi. 2. Electio facta dicitur ex gratia, quæ contra naturam dupliciter distinguitur, tum putam & *ἀπλῶς* consideratam, tum ream & corruptam. Illo modo accepta significat bonitatis, pro-

progressum ad bonum supernaturale creaturæ eius à natura capaci impertiendum: hoc modo, bonitatis ulteriorem progressum ad bonum supernaturale communicandum cum homine reo & corrupto, quæ misericordiæ etiam nomine in Scripturis appellatur. Atque hoc posteriore significato gratia in Apostolicis scriptis, meo iudicio, accipitur: præsertim ubi de electione, justificatione, sanctificatione, &c. agitur. Quod si ita est, tum electio ex gratia non est facta ex hominibus in pura natura, sed in peccato consideratis.

Responsio IUNII ad 11. propositionem.

Facta quidem est electio à Deo Patre in Christo Mediatore: sed Mediatorem solum peccatoribus ordinatum esse, id verò non est simpliciter verum. Non ergò valet consequentia. Deinde verò, ut daremus veram esse, tamen nihil adversus eos efficeret, qui hominem communiter in electione respiciunt pronunciant. Mediatorem verò non esse peccatoribus solum ordinatum (ut nihil de illa mediatione dicam, quæ in creatione & natura Christo tribuitur: *omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est: in ipso vita erat, & vita erat lux hominum, &c. Ioan. 1. per quem Deus condidit seculum, Heb. 1. &c.*) unico argumento demonstrato evidentissimè.

Quibuscumque Christus est caput in æternum à Patre datus, eorum est Mediator: Angelis & hominibus datus est à Patre caput: ergo horum & illorum Mediator est. Angeli autem non peccaverunt: non ergò Mediator solum peccatoribus ordinatus. Singula, si placet, excutiamus, ut rem amplius teneamus. Caput quum dicimus, tria consideramus

*Ad pri-
mam ra-
tionem
Arm. negat Iunius
Christum
peccatori-
bus dunta-
taxat esse or-
dinatum
Mediator
tem.
Ratione
adducta,
quòd etiam
Angelo-
rum sit Me-
diator,
quia nimi-
rum illa
ex na-*

rum est ca-
put.

ex naturæ comparatione; ordinem, quo re ipsa, & dignitate, atque auctoritate primas tenet in toto corpore: perfectionem, qua omnes sensus & interiores, & exteriores in se ut fons eorum, & motus principium, continet: virtutem denique, qua virtus omnis, sensus, motus, & tota gubernatio in alia membra ab eo solet influere. Secundùm rationem hanc est quidem Christus caput rerum creaturarum omnium communiter; caput, inquam, naturæ superioris, inferioris, & eorum omnium quæ in natura sunt: sed nos universalem rationem hanc transcendimus, quum caput datum in æternum contemplamur. Aeternitatis secundùm Deum capaces sunt Angeli & homines: utrisque Christus est caput in æternum à Patre datus, non solum ut in æternum sint (quod naturæ spiritualis est) sed etiam, idque speciatim per gratiam, ut in æternum hæredes sint æternæ gloriæ, tanquam filij Dei, hæredes Dei, & cohæredes Christi. Hi per ἡγορέϊαν gratiæ in Christo Iesu omnes ad unum finem, gloriam puta divinam videndam, fruendam, atque prædicandam, à Deo sunt ordinati, & corpus ex eis Christi mysticum, Ecclesia cœlestis constituta. Denique ut animalis caput illud est, unde virtus, sensus, motus influit in membra corporis, in tota hac vita; sic in tota illa æterna vita corpus influentia à Christo capite suo vegetatur; & membra singula eo immutabilitatem vitæ, id est, æternitatem obtinent, quod subsistant in capite suo Christo, extra quem alioquin essent diffluxura. Qua autem ratione Christus Angelorum & hominum caput, eadem Mediator est: nam ut caput, adjungit sibi eosdem, quos, ut Mediator, adjungit Patri. Quod Christus caput & Mediator est, re unum & idem est; ratione solum diversitas intervenit, quia caput ratione nostri ad ip-

ad ipsum dicitur : Mediator verò ratione nostri ad Patrem. Atqui, Angelos non redemit Christus, ut redemit nos. Certum id quidem est : sed Mediator & Redemptor inter se differunt, ut genus & species. Christus Angelis Mediator conservationis est, confirmationisque ; nobis verò & redemptionis Mediator est, & conservationis ex quo redempti sumus. Sic utrisque Mediator, quamvis modo differente, dicitur. Vera igitur est illa propositio nostra ; quibuscumque Christus est caput in æternum à Patre datus. eorum & Mediatorem esse. Angelis autem & hominibus datum esse à Patre caput, proinde & Mediatorem docet Apostolus Colos. 1. quum de Christo dicit, *est imago Dei invisibilis, puta Deum Patrem sermone & opere*, maxime eis quos sibi dedit Pater, repræsentans, ut Caput & Mediator ipsorum ; *primogenitus omnis creatura*, nempe, quam prædestinavit eis *ὑποστάσιον* & genuit Deus per gratiam, ut filij sint ipsius : nam *ὁμοζυγιῶν* est comparatio, & sic accipiendus locus. Deinde verò explicans utrumque illud attributum subdit, *primùm quidem communiter, Nam in eo condita sunt omnia quæ in cælis sunt, & quæ in terra, visibilia & invisibilia* (hæc autem exponit, ut *ἀγγελολογαίτεαι* larvam adimat, quos epistola illa expugnavit) *sive throni, sive dominia, sive imperia, sive potestates, hæc omnia per ipsum & in ipsum condita sunt, estque ipse ante omnia, & omnia in ipso constituta*, deinde verò singulariter, respectu corporis gloriosi, cuius proprium Caput & Mediator est, *& idem est caput corporis Ecclesia qui est principium*, confirmatione gratiæ : redemptione verò *primogenitus ex mortuis*, quorum omnium communis finis, *ut sit inter omnes ipse primas tenens*. Causa, decretum Patris, prædestinantis Filium adoptandis Filijs, *quoniam libuit Patri, ut omnis plenitudo in*

eo inhabitaret, ex qua habent Angeli & hauriunt, & ut per eam omnia reconciliaret sibi, facta pace per sanguinem crucis eius, &c. Evidentiùs exponit cap. 2. quum deterrens ab Angelorum cultu specie Philosophiæ dicit, *nam in eo habitas omnis plenitudo Deitatis corporaliter, & estis in eo completi, qui est caput omnis imperij & potestatis*, nimirum Angelicæ, ad cuius cultum sollicitabantur illi. Nam de omni sollicitante ad Angelorum cultum ibidem postea affirmat, cum non retinere hoc caput (Angelorum autem caput dixerat) ex quo totum corpus per commissuras & connexus suppeditatum & compactum augetur Dei augmento. Ibidem Ephes. 1. Quæ cum ita sint, omninò statuendum est, Mediatorem ordinatum esse peccatoribus; at non solum illis, cum & Angelorum sit Mediator, qui in origine sua perstiterunt; Redemptorem verò peccatoribus solum ordinatum esse. Atque hoc ipsum altero quoque modo

Christum
Mediato-
rem Ange-
lis ordina-
tum esse, ut
perstent si-
cut homi-
nibus ut re-
surgant.

possimus exprimere, si dicamus, Mediatorem ordinatum esse, tum ijs qui peccare poterant, ne peccarent; tum ijs qui peccaverant, ut salvi fierent à peccatis ipsorum. Eodem pertinet uterque interpretationis modus. De nomine *Iesu* eadem ratio. Sed quid multis opus est? Decimus Mediatorem & stantibus & lapsis ordinatum esse, Redemptorem non nisi lapsis: stantibus, ut perstent; lapsis ut resurgant & perstent. Ex eo sequitur, servato planè eodem argumentationis genere, quum electio facta in Christo dicatur, Deum igitur hominem communiter nondum conditum, nimirum in sese, & conditum in natura, stantem & lapsum respexisse; id autem est, *etiam in pura natura sua consideratum*; quod negas. De sequentibus eadem ratio. Ad argumentationem secundam venio. *Electio*, inquis, *facta dicitur ex gratia: Gratia dupliciter dicitur, quum*

NATH-

natura opponitur; & posteriore significato accipienda Ad secundum est in hoc argumento: Ergo non est facta ex hominibus ^{dam ratio-}
 in pura natura consideratis, &c. Nonne vides, mi ^{nem Aris.}
 frater, in hac argumentatione non valere conse- ^{dicit Iunio}
 quentiam à non diviso ad divisum, ut vocant, & ^{sum argu-}
 æquivocationem esse? In propositione gratia dicitur ^{mentari à}
 communiter, in assumptione oppositè: in illa ^{non divise}
 simpliciter secundum essentiam ipsius; in hac se- ^{ad divi-}
 cundum quid; nempe, secundum differentes obje- ^{sum.}
 cti modos, qui nihil faciunt ad essentiam gratiæ.
 Quin potius ita argumentabimur? Electio est ex
 gratiâ: gratia ad eos respicit, quos statuit & quos re-
 stituit in bono vindicatos à malo: Electio ergo eod-
 em respicit. Quod enim dicitur communiter, id
 natura & ratio postulant communiter accipi, nisi re-
 strinxerit subjecti prædicative necessitas, aut ad-
 juncti determinatio. Electionem autem commu-
 niter dici, demonstrat Angelorum & hominum
 comparatio luculentissime. Dicis, posteriore signifi-
 catu gratiam accipi in scriptis Apostolicis in hoc argu-
 mento & consimilibus. Rectè; sed hoc non fit restri-
 ctione nominis gratia, quæ in Deo & à Deo omnia
 complectitur, sed κατὰ π, restrictione objecti: in
 objecto restrictio est, puta homine, non in adjecto. <sup>Cum gra-
tia natura
corrupta
opponitur
hoc fieri re-
strictione
objecti.</sup>
 Quid? si rusticus famulo mandaverit, ut agrum co-
 lat, qui ager primotempore sit purgandus, tum
 arandus, deinde conferendus, &c. an colendi ver-
 bum propterea ad unum quid restrinxeris? Genera-
 le manet, ac commune, quod generale est, sive
 commune; neque propter rationes singulares ob-
 jecti enervatur illius generalitas. Non valet igitur, <sup>Simile à
cultura
agri.</sup>
 ut vides, ex vitiosa argumentatione ducta conse-
 quentia: nec dictum simpliciter ad id quod κατὰ π
 restringendum.

Adre.

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem undecimam.*

Salvatio
prima ra-
tionis Arm.
specialis
contra se-
cundam
sententiam
respicentis
electionem.
Mediato-
ris voce
non intelli-
gitur hic
alius quam
Reconcilia-
tor sive Re-
demtor.

Argumenta hæc duo ut firmissima sunt, ita immota manent ad tuas responsiones. Monstro quod ad prius. Illius vis & robur in eo consistit, quod electio hominum in Christo facta dicitur, ut Mediatore inter Deum & homines peccatores, hoc est reconciliatore & redemptore: unde ita conclusi.

Quicumque in Christo ut Mediatore inter Deum & homines peccatores, id est, reconciliatore & redemptore, electi sunt, illi considerati sunt eligenti Deo ut peccatores.

At omnes homines qui in Christo electi sunt, sunt electi in Christo ut Mediatore inter Deum & homines peccatores, id est reconciliatore & redemptore.

Ergo omnes homines qui in Christo electi sunt considerati sunt eligenti Deo ut peccatores.

Major plana est. Nam primò non peccatores reconciliatore & redemptore non indigent. Electio autem est actus summoperè necessarius ijs qui eliguntur. Secundo, Quia Christus Ipse non est à Deo consideratus ut Mediator redemptionis, nisi quâ talis ordinatus est ijs qui peccaverunt. Prævisio enim peccati in Deo ordine præcessit decretum quo ordinavit Filium suum Mediatorem, qui apud Deum pro hominibus constitutus offerret victimas pro peccatis. Tertio, Quia electio hominum à Deo non fit nisi in Mediatore ut per sanguinem suum æternam redemptionem nato.

Minor patet. Quia Christus Mediator hominum apud Deum non est nisi quâ Reconciliator, Redemptor & Advocatus peccatorum: Mediator inquam

quam qui Mediationis suæ actu salutem præstat ijs quorum est Mediator. 1. Tim. 2. v. 5. & 6. Heb. 8. 6. & sequentibus. Heb. 9. 15. Hebræor. 12. 24. Hinc sequitur *conclusio*: quia veræ præmissæ, & tribus tantum terminis constantes, formaque legitima dispositæ.

Iam videamus quæ opponantur. Christus non est solum peccatoribus ordinatus Mediator. inquis. Non ergo valet consequentia. Esto verum antecedens, inde tamen non sequitur meam consequentiam non valere. Nam ego in meis præmissis hoc non dixi, Christum solum peccatoribus esse ordinatum Mediatorem, neque hoc agitur inter nos quorum Christus in universum sit Mediator; & quibus modis. Sed de Christo egi qua hominibus speciatim ordinatus est Mediator, illis autem non est ordinatus Mediator nisi quâ peccatores: nam est ordinatus Mediator ad tollendum peccata mundi. Hoc ergo agitur quomodo hominum sit Mediator. Est ergo hic fallacia ignorationis Elenchi commissa, & à dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Ego enim ago de Mediatione Christi secundum quid, nempe quâ pro hominibus illam suscepit, tu de Mediatione eius simpliciter & universum cõsideratâ agis. Recte autem sejungis considerationem mediationis quæ Christo in creatione & natura tribuitur: illa enim est prorsus alterius generis & modi. Nam secundum illam est Mediator Dei ad creaturas; secundum hanc creaturarum apud Deum: illa est omnium creaturarum, hæc earum tantum quæ ad imaginem Dei sunt factæ: illa tendit ad boni creati & naturalis communicationem cum creaturis omnibus instituendam; hæc ad boni infinitâ & supernaturalis participationem creaturis rationalibus præstandam. Probas non tantum peccato-

Ad ea quæ
in conser-
vium ad-
ducuntur.

Quæstio-
nem hic
non esse
quorum
Christi in
universum
sit Media-
tor, &
quomodis
sed de Chrõ
sto quâ ho-
minibus or-
dinatus est
Mediator.

ribus ordinatum esse Mediatorem; sed citra ullam necessitatem. Non enim hoc inter nos agitur. Probandum tibi fuit esse Mediatorem hominum non peccatorum; quod scio te nolle, utpote aliter ex Scripturis edoctum. Videamus tamen argumentum. Angelis etiam est ordinatus Mediator: at Angeli non peccaverunt: ergo constitutus est Mediator non tantum peccatoribus. Possū concedere totum: nihil enim facit contra me; qui non dixi Christum universè ordinatū Mediationem non nisi peccatoribus. Restrinxi enim Mediationem eius ad homines, ad salutis illorum opus, ad modum quo ipsidem salus comparata est. Vnde, si verum est hoc, ut est, concludo argumentationem meam firmam & immotam manere, qua probavi, in Christo ut hominum Mediatore apud Deum non nisi peccatores electos esse. Velim tuam Reverentiam id perpetuo meminisse, nullam nobis de electione Angelorum, aut Mediatione qua illi salvati sunt, controversiam esse, sed de hominum tantum electione & reprobatione nobis agi, deque modo mediationis quo illi salutem consequuntur: sic enim animadvertet, quæ generatim sumpta vera non sunt, eadem ad specialem hominum causam adplicata verissima esse.

Argumentum à Mediatione Angelorum non facere contra Arminium.

Si autem dechratius consideretur, posse esse probationem maioris, quod eam negati.

Quare non opus est ut considerem ea quæ de Christo ut Mediatore Angelorum dicuntur. Si tamen & circa id mihi bona tua venia liceat occupari; peram probationem istius propositionis qua dicis, Christum eorum esse Mediatorem quibus caput à Patre est datus. Puto enim mihi causam, id postulatū tuum negandi non deesse. Nam Philip. 2. dicitur Christus nomen supra omne nomen accepisse, adeo ut etiam caelestia ipsum adorare teneantur; Propterea quod quum in forma Dei esset ad mortem usque crucis se demiserit. Vbi videmus causam cur caput sit con-

stitutus

stitutus etiam cœlestium, hanc esse, quod Mediatoris munere pro hominibus apud Deum sanguine suo & morte sit functus. Si Mediator esset Angelorum, non rectè ista causa allegaretur cur Angelorum quoque caput sit constitutus, sed illa mediatio fuit causæ loco adducenda. Hunc enim mihi duo ista *capitis & Mediatoris* nomina ordinem & respectum habere videntur, ut hoc prius, illud posterius Christo conveniat, & quidem illud capitis propter hoc Mediatoris. Mediationis enim actus sibi acquirit dominij, cuius possessionem illi tradit Pater quum capitis illum titulo insignit. Quod etiam vult illa distinctio in scholis Theologicis usurpata: Christus est Mediator *merito & efficacia*. Merito prius, inde efficacia. Nam merito suo comparat sibi populum, bona illi beando necessaria & jus potestatemque bona illa populo suo impartienti: unde fluunt tituli *Capitis, Salvatoris, Ducis, Principis, Domini*: secundum quos pro efficacia sua in populum suum influit bonorum illorum actuali communicatione, quæ merito mortis suæ obtinuit. Hebræorum 2. dicitur Christus: *Non Angelos sed semen Abrahæ assumpsisse*: Si jam id valet quod nostri dicunt, hanc assumptionem factam ut pro illis, quoniam naturam assumpsit, mediationis munus obire possit: videt tua dignitas inde concludi posse; Quum Angelos, id est, naturam Angelicam non assumeret, pro ijs mediatione functum non esse. Adde quod nostri Theologi sæpissime dicunt, Mediatorem Christum non esse nisi quæ medius est inter Deum & homines: quod interpretantur de humana naturâ in uniorè personalem à λογῆ assumpta, ut hac ratione medius esset, participando cum Patre ratione divinitatis, nobiscum quoad humanitatem. Et hinc dicitur *Ενωμεν* duplici sensu;

prius

prius quod sit Deus & homo in unitate personæ, inde quod talis existens Deum & homines muncis Mediationis conjunxerit. Non autem est medius inter Deum & Angelos. Ad do quod Heb. 5. 1. dicitur; *omnis Pontifex ex hominibus assumitur & pro hominibus constituitur in ijs quæ apud Deum (agenda sunt.)* At Christus ex Angelis non est assumptus, ergo pro Angelis non est constitutus in ijs quæ apud Deum pro Angelis agenda sunt. Imò fidenter dico, nihil esse quod Angelorum causa aut pro Angelis fiat apud Deum mediationis alicuius opere. Adjungo aliud. Mediator non debet minor esse naturâ quam illi pro quibus Mediatione fungitur. At Christus secundum naturam suam humanam morti obnoxiam minor est Angelis. Heb. 2. 9. Ergo non est Mediator Angelorum. Denique, ut concludam, dico. Angeli sunt ministratorij spiritus, qui ministerij causa mittuntur propter eos qui hæredes erunt salutis. *Angelis non subjecit Deus nundum futurum, sed Christo Jesu primò, secundariò omnibus fratribus ipsius, quorum ipse naturam in se sanctificavit & addignitatem illam secum evexit.* Ergo Christus non est Mediator Angelorum. Sed inquiet aliquis; an ergo Christus nullo modo Mediator Angelorum dici potest? Respondeo. Mediatorem dici dupliciter; vel creaturarum apud Deum, vel Dei ad creaturas. Angelorum nego Mediatorem apud Deum esse Christum. Sed Mediatorem Dei esse ad Angelos non diffiteor. Hoc enim cum capitis ratione coincidit, quod nomen fateor Christo respectu Angelorum competere, licet ratione diversâ ab eâ, quâ caput est hominum fidelium. Unio enim quæ inter Christum est & homines fideles arctior est & strictior, quam illa quæ inter eundem est & Angelos, pro-

pteg

pter humanæ naturæ consubstantialitatem, à qua Angeli sunt alieni. Sed de his satis; quæ sive ita habeant sive non, nihil argumentationi meæ neque accedit neque decedit, omnino autem meum facis, quum dicis, Redemptorem lapsis tantum ordinatum esse. Inde enim concludo propositum meum. Ergo in Redemptore non nisi lapsi electi sunt. Homines enim non sunt electi ut starent sed ut resurgerent & præstarent, ut recte adnotasti. At quomodo concludere potes, quum electio facta sit in Christo, electio inquam hominum in Christo Redemptore, (ita enim ista sunt supplenda) hinc sequi, quod Deus hominem communiter, nondum conditum nimirum in se, & conditum in natura stantem & lapsum respexisse Ego inde contrarium concludi posse & debere arbitror. Ergo Deus electione sua non respexit nisi lapsum. Electione enim respexit in redemptorem, & Redemptor non est nisi lapsorum.

Redemptor
Lapsorum
tantum ordi-
natus est.

Vnde sequitur
Deum
homines
non commu-
niter, sed lapsos
tantum re-
spexisse ele-
ctione sua.

Quod ad posterius argumentum attinet, eadem est forma responsionis. Non utor voce *gratia* æquivoce non utor eam indivisè & divisè simul. Fateor illam usurpari dupliciter, pro gratia conservationis & restorationis; fateor usurpari pro gratia indivisè & simpliciter sumptâ, & pro gratia distincte, discretè & divisè accepta, hoc est, pro gratia aut conservationis aut restorationis. Sed quid hoc ad rem? an quia voce generali & æquivoce utor, statim æquivocationem committo. At ego illam hic ubique eodem modo accepi, pro ea ex qua homines nonnulli sunt electi. Illa est gratia qua restauratio ei que media sunt præparata, non qua conservatio ejusque media sunt destinata. Hæc enim gratia hominibus non est facta.

Salvatio
secunda
rationis.
Arm. spe-
cialis con-
tra secun-
dam sen-
tentiam,
respicientis
electionem.

Negat
Arm. se ar-
gumentari
à non di-
viso ad di-
visum.

Ex illâ solâ salutem obtinent, quotquot ex ho-

K

minibus

minibus salvantur. In propositione ergò gratia dicitur oppositè, & in assumptione dicitur oppositè, nec hic nec ibi communiter, ut ex hoc syllogismo potest clarere.

*Ratio illa
syllogistice
proposita.*

Quicumque electi sunt ex gratia restorationis, quæ misericordia est conjuncta, quæ circa peccatores tantum locum habet, illi eligenti ut peccatores sunt considerati.

At omnes homines electi, sunt electi ex gratia restorationis, quæ misericordia est conjuncta, quæ circa peccatores tantum locum habet. Ergo omnes homines electi sunt eligenti considerati ut peccatores. Gratia utrobique dicitur secundum quid, respectu hominum, nec hîc nec ibi communiter seu simpliciter. Imò cõmuniter & simpliciter usurpari nequit, ubi de electione sive Angelorum sive hominum distinctè & oppositè agitur. Nam gratia simpliciter accepta nec hi nec illi electi, aut salvati: sed utriusque gratia distinctè usurpata: Angeli gratia conservationis, homines gratia restorationis.

*Argumentationem
Iunij, &
quicquid
dicit de
gratia sim-
pliciter &
indistinctè
sumit à pra-
ter. propo-
sitionem esse.* Quando .a. universim & indistinctè de electione agitur, tum de gratia ut ejus causa, universe simpliciter & indistinctè est agendum: generi enim generalia sunt tribuenda, quæ postea speciebus singulis pro illarum modo applicentur. Quare argumentatio illa tua est extra controversiam nostram. Electio est ex gratia; gratia eos respicit quos statuit & quos restituit in bono vindicatos à malo. Electio ergo eisdem respicit. Non enim agimus de electione in genere & simpliciter, quod si sit, gratiæ vox ex τρεῖς πνεύματι generatim fuisset usurpanda: sed agimus de electione hominum: quare gratiæ vox generalis restringenda fuit ad gratiam ex qua homines sint electi. Ergo præter propositum dicitur, gratia respicit quos statuit, hæc enim, de qua agimus

mus, gratia non respicit quos statuit: nullum enim hominum gratia statuit, restituit tantum circa quos est occupata. At dicis unum esse essentia gratiam, tum quæ statuit tum quæ restituit, distingui tantum & restringi ratione objecti: Quid si hoc concedam! nihilominus firma erit mea conclusio. Nam nobis de objecto & ratione ejus formali est quæstio, cujus ratione gratiam restringi & distingui dicis. Illa autem restrictio objecti tantum valet ut gratia, quam unam dicis essentia, aliter se explicare & applicare debeat objecto peccatori, quam non peccatori; imò & alios suos actus in illo curando adhibere, quam in isto. Quare etiam in adjecto est restrictio, sed consequenter ex necessitate restricti objecti. Illa autem distinctio sufficit ad concludendum quod volo.

*Cum in
obieto est
restrictio,
de necessi-
tate in ad-
iecto quo-
que restri-
ctionem
esse.*

Non enim est quæstio de objectis electionis essentia inter se diversis, sed de objecti, quod unum idemque est essentia, diversa consideratione, diversaque rationis formali. Simili illustrabo. Iustitia in Deo est una essentia, suum nempe cuique tribuens: obedienti quod ipsius est ex divina promissione, & peccatori quod ipsius est ex comminatione. Ex eo autem quod iustitia objecto applicat retributionem pœnæ, necessario colligitur objectum illud pœna dignum, & propterea peccato obnoxium esse, ita quoque gratiæ res habet. Gratia itaque una est quidem essentia, at modo variatur: una est secundum principium & finem; at secundum progressum, gradus & media diversificatur; una est simpliciter & communiter accepta, oppositè accepta & distinctè duplex est, saltem respectu actuum oppositorum & distinctorum. Ego autem tota hac mea atque argumentatione gratiam accepi, secundum quid, quatenus modo, progressu, gradibus & medijs va-

*Illustratio
simili sum-
pro à iusti-
tiâ divina.*

riatur, & quatenus oppositè sumitur & divisè. Nulla ergo hic commissa àquivocatio, nulla argumentatio facta à non diviso ad divisum, nulla fallacia à dicto simpliciter ad id quod est secundum quid. At hæc omnia ut ut vera essent, nihil tamen adversus eos efficerent, inquis, qui hominem communiter in electione respici pronunciant. Imò hæc eadem argumenta probant non inem communiter in electione respici non polle, saltem consideratum non esse. Si enim communiter consideratus, tum gratia communiter sumpta est electus. Objectum enim commune communem postulat causam: At non est electus gratia communiter sumpta, sed oppositè, distinctè, divisè sumpta, est electus. Ergò non communiter consideratus homo, sed restrictivè cum circumstantia peccati item. Si communiter consideratus homo tum electus in Mediatore communiter & indistinctè considerato. Sed non est electus in Mediatore communiter verum distinctè, quæ Redemptor, considerato. Ergò non communiter consideratus in electione, sed restrictivè cum circumstantia peccati, quod erat præbandum. Similitudo agri colendi huic sententiæ non contradicit, imò suffragatur. Si enim rusticus filio agrum colendum tradat qui veribus sit oblitus, & propterea culturam postulet purgatione junctam, tum colendi vox licet universè sumpta non restringatur ad purgationem; tamen applicata ad istum talem agrum necessariò includit actum purgandi. Unde sequitur, Si ager iste colitur nisi per actum purgationis, ergo spinis & feribus oblitum esse, cui analogum, si homo salvari nequit nisi per actum restorationis, ergo peccatorem esse; peccator enim solus restaurari capax, & gratia illa sola idonea restaurandi est.

*Ad simile
à cultura
agri.*

Proposi-

Propositio ARMINII 12.

Tertio ratione non-electionis seu præteritionis Non-electio seu præteritio est actus divini placiti, quo Deus ab æterno statuit cum hominibus quibusdam non communicare supernaturalem felicitatem (sed dare illis felicitatem tantum naturalem seu animale[m] si naturæ cõvenienter vixerint.) At hujusmodi actu Deus non versatur circa homines, ut in puris naturalibus consideratos. Ergo Deus non præterit quosdam homines in puris naturalibus consideratos. Minoris veritas ex eo est. 1. Quia nulla est hujusmodi naturalis felicitas, quæ sit tamquam finis hominis, & illius extremum. Non actu: nullus enim unquam aut ita felix fuit, aut est: Neque potentia propinqua ex decreto Dei; sive absolutè considerato, nullus enim hominum animaliter beatus erit; sive conditionaliter, neque enim Deus sub conditione ulli homini hujusmodi felicitatem destinavit; esset enim sub conditione obedientiæ: ac illam Deus remuneratur felicitate supernaturali. 2. Quia peccatum est causa meritoria actus divini placiti, quo alicui statuit de negare beatitudinem spiritalem seu supernaturalem, per sui unionem & inhabitationem: *Esaïæ. 59. Iniquitates vestre determinant, inter vos & Deum vestrum.* Neque potest illa negatio felicitatis, homini nempe facta, aliter quàm ut pœna considerari, quam necessario præcedit peccatum actu, & eius destinationem peccati futuri prævisio. Ista argumenta etiam ad reliquas quæstiones valere possunt.

Alia ratio. Armin. specialis contra secundam sententiam, respiciens non-electionem sive præteritionem.

Aug. de peccator. merit. lib. 1. cap. 19.

K 3

Respon.

rit suum. Si de natura integra, ut primùm in Adamo fuit, nego. Naturæ enim integræ sua fuerat futura naturalis felicitas, licet in supernaturali per Dei gratiam pòtèt absorbenda, ut ita loquamur: Atque hæc felicitas tamquam naturalis finis hominis integri, & illius extremum naturale fuit. Quid? nonne res naturales omnes suum bonam appetunt? Cum autem natura nihil per se appetat, quod non sit (stultum est autem appetere quod non est, ne potentia quidem; at natura, sapientissimi artificis opus, non est stulta) omninò sequitur bonum rei cuiusque potentia in natura esse, si id res non assequitur; quemadmodum si assequitur, actu est. Quod si rerum naturalium omnium hæc conditio est, vide, obsecro, mi frater, quam verè illud de homine dici possit, eum felicitate naturali, & sine naturali careere, cum omnia in natura se aliter habeant. Non potuit certè natura in illo præstantissimo opificio excutivisse, in alijs omnibus pervidisse. Atqui nunquam fuit, inquis. Fateor: nam Adam in ipsa via corruit; sed futura fuit. Imò nec potentia fuit, ais, Falsum; nam Deus sub conditione viæ tenendæ eam Adamo destinaverat. Probo ex Dei ipsius verbis Genl. 2. *qua die comederis ex fructu arboris istius moriendo morieris.* Quid est mors, nisi privatio est? quæ privatio nisi habitus? Privatus ergo est Adam vita naturali, & felice illa constitutione ipsius, quam in Hedene obtinebat; alioquin in ea permansurus feliciter, si in officio permansisset, donec promissionem in eò complevisset Deus supernaturalis vitæ, quam arbor vitæ in horto Edenis adumbrabat. Ex contrario enim sequitur, si non comedis, non fuisse moriturum; sed vivum videntemque in superiorem vitam migratum. At, inquis, *obediens felicitate supernaturali remuneratur*

Deus. Remuneratur quidem, sed non ea solùm. Coniunctè verum est, exclusivè falsum: nam utraque felicitate remuneratur: Nam etiam hoc tempore, quo plurimùm à conditione naturali Adami absumus, pietatis facta est *promissio presentis & futurae vite*, 1. Tim. 4. Fefellit te, opinor, duplex cogitatio, finis, & modi. Finem unicum esse putavisti hominis, supernaturalem illum. Atqui certissimum est illud, quod ajunt, subordinata non pugnare. Est finis naturalis, est & supernaturalis. Ut natura ista subordinata est Deo, ita naturalia divinis atque supernaturalibus. Finis naturæ nostræ, qua naturalis, hic est, ut proximè accedat Deum; supernaturalis est, ut homo adunetur Deo.

Ad illum per naturam poterat Adam contendere: ad hunc per gratiam ab illo evahi. Modum verò nullum posse rebaris contingere, quo utraque felicitas simul concurreret. At duo spectari in causa hac oportuit, unum felicitatem naturalem esse præstructam supernaturali; alteram, substructam esse. Præstructa est illi, & prævia. Adam nisi jam felix in natura, siquidem inæger mansisset, felicitatem alteram non attigisset: felicitas naturæ futura fuisset illi, qua proximè supernaturalem accessisset. Cum autem felicitatem supernaturalem ex facto inivisset, tum substructa ei fuisset naturalis felicitas, & in supernaturali supra quàm consummata. Si perfectio perfectioni additur, non tollitur minor, sed minori accrescit; ut ignis igni, facultas vegetativa sensitivæ, utraque rationali. Minor in maiore, tanquam in principio suo conquiescit; & amplius ab ea perficitur, quo amplius sua esse desinit, & fit perfectioris alterius. Ita futurum est in resurrectione mortuorum, & vita æterna. Natura hominis & perficietur, & glorificabitur supra naturæ modum.

Ita

Ita perfectionem naturæ obtinebit, ut in divina illa, & supernaturali perfectione conquiescat: denique natura non abolebitur, sed supernaturali modo vestietur, ut de corpore dicit Apostolus. 1. Cor. 15. sed hæc *πεπεργως*. Posterior argumentatio sic esto, *peccatum est causa meritoria illius actus negativi. Homo in partibus naturalibus non habet peccatum: nec causam igitur meritoriam, & per consequens, Deus non habuit ullam actus illius negativi causam.* Conceditur totus prosyllogismus: negatur consequens, quia infertur ex particulari: nam id verum quidem esset, si actus negativus Dei esset ex causa meritoria solum; sed hoc postulatum est à vero alienissimum. Omnis actus negativi causa aut in Deo, aut in creatura est. Hujus actus igitur eadem ratio. Non est autem hujus actus causa in creatura: In Deo igitur. Prosyllogismus nemo negaturus est. In sola Dei voluntate causa est, cur non sis Apostolus, cur non vivas ætatem Adami aut Metuschelachi: in homine causa est iniquitas, cur à Deo ablit, & Deus ab illo; nempe eo respectu quo Elaias loquutus est. Nam alioquin non sola iniquitas in causa est, sed & voluntas Dei: qui, si vellet, iniquitatem ut nubem tolleret, hominemque admoveret sibi. Non esse hujus actus causam in creatura probo, ut antè propos. 10. dictum est. Primum auctoritate Christi Matt. 25. & Pauli Rom. 8. & 9. & Ephes. 1. Secundò, ratione: nam etiam ipsum peccatum primum non est, nisi ab actu negativo Dei, cujus negativi actus in causa esse peccatum non potest: nam idem non potest esse sui ipsius causa & consequens. *Etio autem & non electio anteverrunt etiam peccatum primum, ut antè demonstravimus: Itemque actus positivus & negativus Dei præcedunt omni creaturæ actui, sive bono, sive malo. Etenim nullus*

Ad confirmationem posterio-rem.

Probat Iunius auctoritate, ratione exemplo præteritionis causam non esse in homine.

malus actus est, quin & negativus Dei præcesserit
 sumentis malum. Peccavit Adam, & Eva: certe non si-
 ne actu negativo Dei, quâvis nullû ab eis peccatum
 fuisset negationem illam promeritum. Quæ ergo
 causa illius negativi actus, nisi voluntas Dei liberri-
 ma. In sequentibus verd peccatis, estd sanè & cau-
 sa meritoria à nobis, peccatum; & causa libera, vo-
 luntas Dei: nam & peccata, cùm vult, delet; Potest
 enim; & non delet, quia non vult. Quorum autem
 delet peccata, non potest eorum peccatum, quam-
 vis causa meritoria, actum Dei negativum efficere.
 Vides igitur, mi frater, esse quidem peccatum cau-
 sam meritoriam negativi illius actus, sed nec unam,
 nec solam, nec semper; proinde non necessariam.
 Quid autem ex accidente non necessariò colligas?
 Tertid exemplo Angelorum: nam quid bonos con-
 tinuit à malo, & in bono confirmavit? Actus Dei
 positivus, nempe, ipsius *electio*; ex electione:
 nam electi sunt. Quid malos non continuit à ma-
 lo, in quod ruerunt propria voluntate? Actus Dei
 negativus ex non electione sive præteritione, quam
 & relictionem Augustinus vocat. Et illud ipsum
 actus electionis est, quodd hi in bono fuerunt con-
 firmati adversus malum; & illud reprobationis,
 quodd isti dimissi sunt, qui de proprio (ut Christus
 loquitur Ioan. 8.) mendacium dicerent, atque pec-
 catum committerent. Etsi hîc semper & in sequen-
 tibus te velim meminisse, indignum esse factum, ut
 in locum finis proprii atque proximi sufficiatur re-
 motorum consequens, aut eventus (qui finis etiam
 suo modo dicitur) felicitas supernaturalis. Pro-
 prium & proximum esset dici, peccatum esse meri-
 toriam causam divini illius actus negativi, quo non
 adoptat in filios per Christum sibi homines reli-
 quos: Nam adoptionis consecraria est felicitas. Hoc
 verd

verò, mi frater, vel natura ipsa dici à nobis vetat. Deus filios sibi parit voluntate sua, non qualitate ipsorum, sive bona, ut Angelos electos; sive mala, ut nos. In Christo omneis respicit, non autem in ipsis, ut Christus sit *primogenitus inter multos fratres*. Rom. 8. Naturaleis filios gignit per parentes natura sine ratione qualitatis ipsorum: & adoptivos non gignat Deus sine ratione ipsorum? Sibi totum in genituris natura vindicet, gratia particulam? Deus meliora. Eiusdem generis & illa propositio est, *non posse illam negationem felicitatis homini factam aliter quam ut pœnam considerari*. Primum enim hic malè agitur de negatione felicitatis, ubi de negatione adoptionis agitur; qui proprius est atque proximus electionis terminus, ut antè diximus. Hæc non est primò & per se propositio. Deinde verò si de adoptione agitur, falsa est enunciatio: nam pœna non est propriè negatio adoptionis illius: pravi quidem pœnæ est, quia & peccati: sed non continet pœna. Quis enim antecedens idem esse dicat cum suo consequente, eoque remotissimo? Sin autem de felicitate (ut censet) dicitur, neque est vera enunciatio ista universè: nam negatio quidem felicitatis propter peccatum consideratur, ut pœna peccati; sed negatio felicitatis propter ordinem voluntarium, aut solam voluntatem, non est pœna. Adamo integro negabat felicitatem supernaturalem Deus, donec ordinem viæ præstitutz complevisset. Non fuit Adamo pœna. non est privato homini pœna, quòd non sit Cæsar: non igitur negatio felicitatis est pœna per se, sed per accidens solum, quæ ex peccato creaturæ consequitur (ut aiunt) finaliter. Eadem securi & illud cæditur quod ais, *negationi illi felicitatis necessariò precedere peccatum actus*. Nam verum quidem illud est de negatione felici-

felicittatis finalis, ut vocant: nos autem agimus de negatione principij, ex quo felicitas, id est, gratiæ, & adoptionis gratiæ in Christo Iesu. Itaque ut hoc tibi concedamus, negationi isti præire actu peccatum; tamen & hoc addendum esset, peccato præire particularem relictionem Dei in principio & progressu peccati; particularis autem relictionis istius fundamentum non electionem seu præteritionem & reprobationem esse, quam non causam peccati, sed antecedens esse agnoscimus; quemadmodum nec illud verum est universaliter, quod dicitis, *eius actus destinationem peccati futuri prævisio præcedit*. Nam peccati futuri prævisio & antecedens est, & consequens negationis divinæ illius: quia actus ille divinus (ut vocant) negativus antecit peccato faciundo, sequitur verd infelicitate finali ex peccatis hominum obstruenda, ut antè ostensum. Atque hæc solutiones ad sequentia quoque optimè possunt accommodari.

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem duodecimam.*

*Demonstrare se si-
ve probare
voluisse
Arm. dicit,
non expli-
care; ac
proinde non
fuisse opus
accuratâ
definitio-
ne.*

Definitio & demonstratio sine distinguuntur. Nam alia est ad explicandum hæc ad probandum. illa tractandæ quæstioni simplici adhibetur, hæc compositæ. Ego autem non explicare hic sed probare institui. Quare definitionis argumento mihi eousque usurpandum putavi, quo ad probationem ejus faceret quod ego probandum sumseram. quæ causa est, quod de non-electionis seu præteritionis definitione ad normam artis accommodanda non laboravi. Si enim quod pono *κατὰ πάντας* verum est, etiam si ad veritatem *καθ' ὅλην* non pervenerit, sufficerit mihi ad probandum, quod proposui,

sui. Quare etiam substitutis illis, quæ tua Reverentia pro meis substituenda putat, manebit nihilominus firma mea probatio: & propterea non videtur proposito nostro ista correctio necessaria fuisse. Est mihi tamen aliquid ad illud dicendum. Generalitatem, quod tua prudentia animadvertere potuit me hic distinctè agere de prædestinatione qua est ad gloriam, non quâ ad gratiam & de præteritione, quâ alicui gloria illa non præparatur, non quâ Deus statuit non communicare gratiam. Hoc patet ex propositione octava mea. Quare abstinendum mihi fuit ab ijs quæ sunt generalia ad gratiam & gloriam. Inter illa generalia est adoptio in filios, cui inchoandæ & provehendæ gratia est præparata, consummandæ gloria. Quemadmodum ipse tu in hac responsione alicubi dicitis.

Ad Iam
correctio-
nem respon-
detur, pri-
mò genera-
tim:

Singulatim ad ista quæ corriguntur, dico. *Ad primum.* In adoptione sita est differentia essentialis electionis ad gratiam & gloriam simul, & reprobationis ab utraq; in non adoptione. Ergo non est illa differentia electionis ad gloriam tantum, neq; hæc reprobationis à gloria tantum. Differentia enim generis speciei differentia esse nequit. Ergo mihi hic nulla fuit adoptionis mentio facienda, nisi genus in specie contra legem κατ' ὄλγν docere voluisset.

Ad Deinde sin-
gillatim ad
ea que cor-
riguntur &
in
Ad pri-
mum.

Ad secundum. Ego finis nullius memini in illa mea non-electionis definitione, vel potius in parte definitionis quam posui. Integram enim ponere non studui. Nam supernaturalis felicitas seu gloria non est finis electionis, sed materia: quam tu materiam in thesibus tuis benedictionis nomine comprehensam in gratiam & gloriam partiris. Scio autem felicitatem supernaturalem non communicari nobiscum nisi per antecedentem adunationem nostri cum Deo: quod significari hac eadem

Ad secun-
dum.

dem

dem propositione mea his verbis, *denegare felicitatem supernaturalem per sui unionem & inhabitationem*. At consideretur definitio præteritionis in thesibus tuis usurpata. *Præteritio est actus divini placiti quo Deus ab aeterno statuit quasdam creaturas in natura ipsarum relinquere, ac non communicare cum eis supernaturalem gratiam quâ firmetur earum natura integra aut corrupta instauretur, ad declarationem libertatis bonitatis sue*. Vocibus istis, *in natura ipsarum relinquere*, comprehenditur etiam exclusio à supernaturali felicitate, aut non. Si non, insufficientis est definitio. Puto autem te & illam comprehendere voluisse, alioquin theses sunt imperfectæ, utpote quæ agant de prædestinatione qua gratia & gloria præparatur electis, nullibi autem agant de actu negativo quo Deus gloriam non vult non-electis, nisi istis verbis. Quamquam & istis verbis ex tuo sensu ea comprehendere non potest præteritio, qua Deus alicui gloriam non vult: Nam definitio præteritionem quæ est contraria præparationi gratiæ: ut est thesi 14. præparatio autem pœnæ est actus affirmativus, quo vult pœnam peccatori, gloriæ non negativè sed affirmativè oppositam. Quare cum vellem præteritionem seu non electionem, qua est actus quo Deus aliquibus non vult gloriam, describere, visum est aliquo modo vestigijs tuis insistere, qui in definitione præteritionis nullibi exclusionis ab *visio-
Ad tertiam. gratiæ & ab adunatione Dei meministi. Ad tertium.* Quæ per parenthesis interjecta sunt, explanationis causa addita esse patet, non eodem ordine & ratione venire in definitionem, quàm ista alia. Sed & illa non video vitiosè aut falso dicta, quamquam isto modo, quo tu vis, relata ad definitionem illam. Notant enim non actum affirmativum sed negativum, *emphasique est in signo exclusionis (tantum.)*

Data

Dare velle felicitatem naturalem est actus affirmativus, sed tantum dare velle est actus negativus, excludit enim aliam felicitatem quam dare non-vult. Et quis est actus quo Deus nonnullis voluit tantum felicitatem naturalem, nisi præteritio seu neglectio. Si relinquere in natura est actus negativus, secus enim male abs te ad definitionem non-electionis adferitur, quæ est prædestinationi opposita negativæ: non video quomodo hæc verba, *dare tantum felicitatem supernaturalem* actum negativum non designent. Si ita resolvas, ut duos hic actus distinguas, unum quo dare statuit Deus naturalem felicitatem; alterum, quo tantum dare illam & non aliam: tum fateor priorem illum utpote affirmativum ad hoc præteritionis decretum non pertinere. Sed de illa felicitate nunquam nobis actum est: itaque facile intelligi potuit, me ista verba ita sumere, ut notant actum negativum, non dandi aliam felicitatem quam naturalem. Quum verò illa scriberè cogitavi de voce relinquendi usurpanda ad imitationem tui, sed incommodam putavi, quia præsupponit dationem factam, & ego felicitatem naturalem nondum datam putavi, sed dandam si obedienter viveret homo. In quo & te mihi assentientem habeo, ut patet ex responsione tua ad propositionem meam tertiam sub finem. Perstat ergo definitio, & nihil in illa culpandum quod non exemplo tuarum thesium possit excusari, quas ego mihi in perpetuo hoc tractatu habui ante oculos. Quod ut planius adpareat, lubet parallelòs tuam & meam definitionem opponere. Præteritionem qua negatur gratia tu ita definivisti. *Præteritio est actus divini placiti, quo Deus ab æterno statuit quæsdam creaturas in natura ipsarum relinquere, ac non communicare cum eis supernaturalem gratiam, quæ firmetur earum natura integra, aut*

corrupta

corrupta instauretur, ad declarationem libertatis bonitatis suæ. Præteritionem quâ negatur gloria si ad normam illius definitionis analogicè definiamus ita habebit. Præteritio est actus divini placiti quo Deus ab æterno statuit quasdam creaturas in natura ipsarum relinquere ac non communicare cum eis supernaturalem felicitatem seu gloriam, qua naturalis illarum felicitas aut absorbeatur & absolvatur, aut ignominia in gloriam supernaturalem transmutetur ad declarationem libertatis bonitatis suæ. Ex qua definitione ego id posui quod sufficiebat meo proposito; nullâ fraude, quum reliqua illis adjuncta nec profunt nec obstant argumentationi meæ. Quare major argumentationis meæ vera est, etiamsi non sit vera ut definitio perfecta & reciproca. Nam & ex propositione $\forall \text{ πικτός}$ vera probari conclusio potest, juxta dictum de omni & nullo. Venio ad *minorem*

Salvatio
argumenti
primi quo
Minor probata fuit.

quam duobus argumentis probavi. *Primum argumentum* abs te non refutatur, quia inutili proponitur, ideoque mutatur in alium statum. Non enim nego homini naturalem felicitatem præparatam, sed addidi, quæ sit finis & hominis extremum, quibus verbis significavi non esse præparatam illam solam, sed & illam, verum cum hac conditione ut absorbeatur à successura supernaturali. Explicationem quam addo, ita intelligi volo; Nempe, felicitatem naturalem nec actu nec potentia homini contingere posse, quæ sit finis hominis & ipsius extremum. Deus enim homini promittit sub conditione obedientiæ, non naturalem solam, sed & supernaturalem. In qua te cum te mihi assentientem habeam, hinc ita concludo propositum meum. Deus nulli homini in prima natura considerato voluit solam beatitatem neutralem tanquam extremum & finem hominis, exclusa supernaturali felicitate. Ergo

Deus

Deus neminem in prima natura consideratum præterijt. Sive. n. præteritio dicatur actus quo Deus non vult cupiam supernaturalē felicitatē, sive quo vult tantum naturalem felicitatem, quæ ego coincidero puto, ad meum propositum æqualiter facit. Antecedens probō. Omnes enim homines in Adamo considerantur æqualiter sive in primæva natura, sive in statu peccati, nisi accedat discretio per voluntatem Dei. Discretionem autem factam ratione primi status nego, & negationis primam rationem tu stabilis, quum dicis felicitatem homini utramque præparatam. Deinde quod Deus sua providentiæ homini præparavit, id eidem non negat per præteritionem electioni oppositam, nisi ex prævisione quod homo providentiæ ductu ad illud non sit perventurus, sed sua sponte & liberè deflexurus. Præparavit autem Deus primo homini & in eo omnibus supernaturalem felicitatem, dedit enim illi media ad illam comparandam sufficientia, accedente adjutorio gratiæ divini (si tamen hoc est necessarium in isto statu) quod illi non negat, nisi prius ab eo fuerit desertus. Quod verò opinaris me duplici cogitatione finis nempe & modi falsum esse, & me finem unicum hominis fuisse existimasse, in eo, mi frater, falleris; nam verba mea id per se non ferunt: in quibus ego aperte inter sine subordinatos distinxit, quum mentionem feci felicitatis naturalis, quam negavi esse finem & extremum hominis. Ergo concessi felicitatem naturalem homini competere: secus illis verbis additis opus non fuisset, sed non competere *ut finem & extremum hominis*, hoc est, quo nihil ulterius homini contingeret. Qui fatetur homini competere naturalem felicitatem sed non *ut finem & extremum hominis*: an non ille *duplicem finem* hominis agnoscit, unum subordinatum

natum, nempe felicitatem naturalem, & alterum
 postremum, qui sit finis & extremum hominis,
 nempe felicitatem supernaturalem? Non puto au-
 tem verè dici posse, felicitatem esse finem & extre-
 mum hominis. Reliqua quæ de ordine, qui est
 inter felicitatem naturalem & supernaturalem, dis-
 seris, approbo ut verè & eruditè dicta, sed ut ipse fa-
 teris *in peccato* sunt, & ad rem ipsam argumentatio-
 nis meæ non faciunt. *Posterior argumentatio* mea
 etiam firma manet, sed rectè disponatur, hoc pa-
 cto: Actus divini placiti quo Deus statuit alicui ho-
 mini denegare beatitatem spiritualem seu super-
 naturalem, est ex causa meritoria quæ est peccatum.
 At præteritio est talis actus. Ergo præteritio est ex
 peccato tanquam ex causa meritoria. Ratio *majo-
 ris*; quia illa negatio non potest aliter quam pœna con-
 siderari: at istam necessitatio præcedit peccatum tan-
 quam propria illius causa, secundum modum me-
 riti. Unde sequitur, Deum isto actu versari circa
 hominem non posse in puris naturalibus extra pec-
 catum consideratum. Breviter majorem & ejus ra-
 tionem confirmabo, deinde tuam responsionem
 examinabo. Majorem probó. Quod enim provi-
 dentia Dei homini sub conditione præparavit, hoc
 illi præteritio non negat nisi conditione non
 præserta vel violata. Supernaturalem autem
 felicitatem Deus homini præparavit providentia
 sua, &c. Deinde locus Esaiæ plane indicat Deum
 Iudæos deserturum non fuisse, nisi id iniquitate sua
 meriti essent. Rationem majoris probó. Quidquid
 est contra bonum felicitatis homini ut ad imagi-
 nem Dei condito præparatum, promissum, & pro-
 pterea ex conditione debitum, illud non potest ali-
 ter quam ut pœna considerari. At negatio felicitatis
 supernaturalis est contra bonum felicitatis homini
 ut tali

Salvatio
 argumenti
 secundi quo
 minor pro-
 batur fuit.

ut tali præparatum: nam est illi ut tali præparata etiam felicitas supernaturalis. Ergo illius negatio est pœna. Deinde nullus est Scripturæ locus, fidenter dico, ex quo decti possit illam negationem aliter consideratam esse aut considerari posse, quam quâ pœnæ rationem habet. Si pœna, ergo non præparata nisi peccatoribus. Statutum enim nobis est ex veritate, justitiam punientem locum nisi circa peccatores non habere. Nunc ad responsionem tuam. Meus syllogismus non intulit ex particulari.

Est. h. actus ille Dei negativus, de quo nobis agitur, ex causa meritoria solum hoc est, non est nisi ex illa causa, & ille actus Dei non esset, si illa causa non esset. Particula (solum) non valet ad exclusionem voluntatis Dei. Nam certum est peccatum non esse causam pœnæ actu, nisi quâ intercedit voluntas Dei, peccatum punire juxta meritum volentis, alioquin potest peccatum tollere, & pœnam condonare. Et quomodo tibi in mentem venire potuit, illum qui peccatum statuit causam meritoriam pœnæ, voluntatem Dei excludere voluisse; quam ipsa ratio causæ meritoria aliam insuper causam postulet, quæ meritum expendat, & pro merito pœnam inferat. Fateor non omnis actus negativi causam esse in homine, sed neque ego hoc dixi: quorsum enim id in genere disputarem extra oleam de actu præteritionis seu non-electionis ago, quâ Deus homini negat supernaturalem felicitatem, hujus ego causam ita in homine & ab homine esse dico, ut nisi illa sit, actus ille nunquam sit futurus. At probas hujus actus causam non esse in homine. Primò, Autoritate, deinde ratione, denique exemplo. *EX ANTIQ. SAIBU* adnotatis id probari nego. Doceatur quomodo illæ sint antecedentia unde hoc consequens

Ad Junij
responsio,
nempe.

Ad Antio-
chicam ra-
tionem, cu-
m syllogi-

L. 2

deduca-

quibus in deducatur. Iam ante etiam ad illas auctoritates pro
 mine cona- necessitate rei est responsum.

sur probate
 causam
 præteritio-
 nis non esse
 in homine.

Ratio quam adfers id non magis probat. Peccatum primum, inquis, non est nisi ab actu negativo Dei; & Actus positivus & negativus Dei præcedunt omni creaturæ actui; & nullus malus actus est quin & negativus Dei præcesserit finentis malum. Concedo hæc omnia rectè intellecta. Sed à genere ad speciem non valet affirmativa, nisi universale signum accesserit. Multi actus negativi Dei præcedunt peccati actui; ergò etiam actus negativus præteritionis. nego sequi. At de isto actu controvertitur. Peccatum primum est ab actu negativo Dei, sed non ab actu præteritionis. Actus positivus & negativus præcedunt omni creaturæ actui; sed non actus electionis & præteritionis. Imò, inquis, Electio & non-electio anteverunt peccatum primum. Quà actu existens, fateor, quàm prævisum à Deo nego. Sed de isto antea actum. At voluntas Dei liberrima est etiam hujus negativi actus causa. Quis negat? Liberum enim est Deo vel punire peccatum vel condonare, neutrum necessarium etiam perpetrato peccato (intellige ubi in Christo reconciliatus est mundo) at neutrum possibile nisi perpetrato peccato. Liberrima Dei voluntas est causa creationis, causa glorificationis, & causa condemnationis. At creat non existentes; glorificat existentes & creatos, quin vocatos quoque & iustificatos; condemnat non nisi peccatores & in peccatis hinc decedentes. Libertati ergò Dei nihil præscribitur, etiamsi peccatum isti actui Dei negativo præcedaneum & necessario faciamus. Vides ergo, vir reverende, peccatum esse causam meritariam, quæ illum Dei actum negativum necessario præcedit: Et propterea rectè me ex causa necessario

præced-

præcunte collegisse, Deum non esse actu illo præteritionis negativo circa non peccatorem versatum. *Angelorum exemplum* hic est dissimile, verbo hoc monstro. Actus Dei negativus, inquis, ex non-electione sive præteritione, quam & relictionem Augustinus nominat, malos Angelos non continuit à malo. At, inquam, actus Dei negativus quo homo à malo non est impeditus, sed labi permissus in peccatum, non est actus præteritionis, sed actus negativus providentiæ, ut contra prædestinationem & præteritionem distinguitur. Probo duabus rationibus. *Quia* si ex actu negativo præteritionis, jam omnes homines sunt præteriti, omnes enim peccaverunt. *Deinde* si ex actu negativo præteritionis, tum peccârunt immedicabiliter absque spe veniæ & remissionis, instar Angelorum qui peccaverunt. *Tertiam* addo, quod actus aliquis electionis præteritioni eodem momento oppositæ & hic locum habere debet aliquorum hominum respectu, qui nullus hic est, neque esse potest; utpote omnibus sub ista præteritione comprehensis. Magnum est discrimen inter actum negativum quo Deus reliquit hominem in manu consilij sui, & actum negativum præteritionis, quod hic considerandum est. Neque ad rem mihi magnopere facere videtur, quod loco non-adoptionis ut finis proprij & proximi, posui remotum consequens non felicitatem supernaturalem. Nam præter id quod adoptio in thesibus tuis jam sæpe citatis, formæ non finis occupat locum; dico Deum actu negativo quo non-vult alicui homini adoptionem, non nisi circa peccatores versari posse; saltem versatum esse.

At *pariè*, inquis, Deus sibi *filios voluntate*. sed ex hominibus peccatoribus. In *Christo ipsos respicit non in ipsis*, ais. Ergo ut peccatores, inquam,

Probatum
tribus ra-
tionibus
actum ne-
gatiuum
quo homo
permissus
labi in pec-
catum non
esse præteri-
tionis.

non in ipsis, quâ causam habentibus in ipsis cui ipsos respiciat, sed in ipsis, quâ indigis ut in Christo tali Mediatore considerentur. *Adaptivos* gignit Deus sine ratione ipsorum, dicitur: sine ratione ipsorum, fateor, quâ moveatur Deus ad gignendum illos, non absque ratione illorum, quâ necessaria est illis non generatio sed regenerationis. Gratia vindicat sibi totum in genitura, sed magis vindicat sibi totum in regeneratione. Deum autem sibi filios gignere ex hominibus, generationis voce aliter quam pro regeneratione accepta, putare esse ἀδύλον & contra scripturam; agimus autem de adoptione ex prædestinationis decreto.

Salvatio
rationis
qua propo-
sio Mino-
ris secundi
argumenti
probata
fuit ab
Arm.

Ad rationem qua propositionem syllogismi mei firmaram veniamus. Dixi, in illa, non posse negationem illam felicitatis supernaturalis aliter quam ut pœnam considerari. Negationem felicitatis dixi, non adoptionis. Ago enim hic de negatione gloriæ, non de negatione gratiæ; ad illam autem pertinet non adoptio, vel solam, vel etiam ad istam. At velim doceri quomodo negatio adoptionis facta homini ad imaginem Dei condito, rationem pœnæ non habeat, & propter peccatum facta non sit. Dicitur quidem illam pœnæ præviâ esse, quia & peccati. Ego utrumque nego. Affirmanti incumbit probatio. at ego licet negans rationem pœnæ negationis reddam, ut declarem causæ meæ bonitatem. Qui ad imaginem Dei conditus est, ille gratia creationis est Filius Dei, ut Lucas dicit, cap. v. 38. *Adam autem fuit Dei, videlicet, Filius*, non genitus, sed factus, ut habet marginalis annotatio Testamenti Bezzæ. Et quod creationis dono quis habet, id non adimitur ei, nisi præcedente peccati merito ex iustitiâ Dei. Felicitas supernaturalis sive illa detur sub conditione obedientiæ legis, sive iuxta

con-

conditionem fœderis gratiæ, semper hæreditatis nomine est censenda: at illa promissa est Adamo sub conditione obedientiæ. Ergo Adam tum fuit consideratus ut Filius Dei. Non ergo potest illi filiatio denegari nisi propter peccatum & inobedientiam. Sed ego de felicitatis negatione egi. Dicitis autem illum universe consideratam pœnam non esse, quia illa quæ est propter ordinem voluntarium Dei non est pœna. At velim ego doceri, aliquam negationem felicitatis supernaturalis esse propter ordinem voluntarium Dei citra peccati considerationem. Probas. Adamo Deus felicitatem supernaturalem negabat, donec ordinem viæ præstitutæ complevisset. Et hoc non fuit Adamo pœna. Respondeo. Equivocè dici negationem felicitatis supernaturalis. Alia enim est finalis gratia felicitatis, alia temporalis. Una est peremptoria, altera est subconditione. De qua nos agimus finalis est & peremptoria. Nam prædestinationis & præteritionis decretum est peremptorium, & quod alicui ex illo decreto præparatur vel negatur, hoc finaliter fruatur vel carebit. At tu agis de negatione temporali, donec ordinem viæ compleat ex norma justitiæ divinæ, & de negatione sub-conditione, si ex præstituto Dei non vivat: quæ negatio est justæ providentiæ divinæ. ut contra prædestinationem & præteritionem distinguitur. Imò illa tua negatio, non potest nisi carichesticè dici. Quomodo enim ille diceretur alicui negare felicitatem, qui illam sub conditione promittit? Concedis autem negationi finalis felicitatis præire peccatum. Ego subsumo. At præteritio seu non-electio est negatio felicitatis finalis. Ergo peccatum præit præteritioni. Addendum dicitis, peccato præire particularem relictionem Dei in principio & progressu peccati; cuius relictionis fundamen-

tum est non-electio, præteritio & reprobatio. Concedo peccato præire relictionem Dei, qua in manu consilij ipsius hominem relinquit; sed illa non est particularis respectu principij. Adamum enim & in eo omnes homines relinquit ista relictione. quare nec præteritio illius fundamentum esse potest. Omnes enim relictus in principio peccati. Respectu vero progressus peccati, potest particularis dici; aliquos enim inde eximit & alios relinquit in peccato; & hujus fundamentum potest dici non-electio seu præteritio, qua nonnulli relinquuntur in progressu peccati, alijs ex peccato liberatis per electionem gratuitam Dei illi præteritioni directè oppositam. Unde sequitur, nec id rectè dici, quod præteritio seu non electio sit peccati antecedens. Quum tantum progressus peccati jam perpetrati sit antecedens, imo & causa per negationem prohibentis progressum peccati, gratiæ. Quod vero distinctionem actus negativi quo non vult alicui felicitatem supernaturalem præcedat peccati prævisio, id universè verum est. Actus enim præteritionis non anteit peccato faciendo, ut jam sæpe est ostensum: ex actu enim negativo discriminante inter homines non est peccatum, quod omnibus hominibus est commune: sed ex actu negativo communi. Præteritio est actus negativus non communis sed discriminans inter homines. Ergo præteritio non est actus præcedaneus peccato. Atque ita probationes meæ adversus tuam responsionem firmatæ sunt; quare etiam ad reliquas quæstiones decidendas valere possunt.

Pro

Propositio ARMINII 13.

NVnc verò quod ad præparationē gratiæ & præ-
 teritionem illi oppositam attinet, non quæ-
 ritur an Deus aliquos tantum, qualitercumque con-
 sideratos dignetur gratia saluari, aliquos verò ea-
 dem non dignetur: id enim ex Scripturis multis lo-
 cis est manifestissimum. Sed quæstio est, an præ-
 destinationis & præteritionis illi oppositæ actu
 Deus versetur circa homines in puris naturalibus
 consideratos; id mihi certò persuadere hætenus,
 neque ex Thoma, neque ex aliorum Thomæ assen-
 tientium, scriptis potui. Obstant autem hujusmodi
 rationes.

*Alteraque
 quæstio circa
 præparati-
 onem gra-
 tiæ, de
 præpara-
 tione gra-
 tiæ, et
 demque no-
 gatione.*

*Responsio IUNII ad 13. propositionem
 ARMINII.*

ANtè statuimus electionem Dei & non-ele-
 ctionem circa hominem versari communi-
 ter; & verissimum est. Tum in puris naturalibus
 ambigè dici. Quapropter non est nobis quæstio,
 utrum versetur circa homines in puris naturalibus
 (ut accipis) consideratos solum, si quis ad rem pro-
 piùs attenderit: Sed hæc potius est quæstio, utrum
 etiam circa homines ita consideratos versetur. Nos
 affirmamus: Immo etsi modo dicendū à prima sen-
 tentia differt; tamen re convenire censemus maxi-
 mè; quandoquidem hic singularis respectus neque
 à Thoma, neque ab alijs adiectus est, ut excludan-
 tur præcedentia; Sed tantum ut excludatur in hoc
 argumento consideratio peccati, ut causæ. Verum-
 tamen de argumentationibus, prout adferuntur, age
 videamus.

*Iunius sumo
 illud com-
 munitate
 perit.
 Quæritur
 dicat, an
 Deus præ-
 paratione
 gratiæ,
 &c. versetur
 circa homi-
 nes in pu-
 ris natura-
 libus consi-
 deratos.*

I. ;

Replica

*Replica ARMINII seu consideratio Respons.
ad propositionem 13.*

*Negat Ar-
min. illud
Iunij de ho-
mine com-
muniter
considera-
to, sequē
illud multis
argumen-
tis subinde
confutaf.
se dicit.*

*Statum
questionis
ut à Iunio
positam
admittit,
eiusque ne-
gativam
contra eum
sustinet.*

Hominem communiter consideratum obje-
ctum esse decreti de quo agimus, nondum
mihi ex hac responsione claruit. imò multis argu-
mentis per occasionem allatis probavi communem
illam considerationem locum non habere, & porro
alijs argumentis id datâ occasione probabitur. De
quæstionis statu ut hic proponitur litem non mo-
veo tibi. Esto hæc quæstio. utrum Deus etiam ver-
setur prædestinationis & reprobationis decreto cir-
ca homines in puris naturalibus consideratos. Huius
ego negativam sustineo. Affirmativa tibi non pla-
cet tantum, sed ita mihi in illam inclinare videris ex
thesibus & alijs scriptis tuis, ut etiam alterius il-
lius affirmativa non posuisse mihi videaris. Si enim
prædestinans & præteriens non considerat homi-
nem ut peccatorem; ergò consideravit ut condi-
tum in ijs quæ ex conditione habebat, vel non con-
ditum sed condendum. Sed hæc valeant. Ego ubi-
que nego & adhuc nego Deum prædestinationis &
præteritionis actu etiam circa illos ut in puris natu-
ralibus considerantur versari, sed dico tantum ver-
sari illo decreto circa homines ut in peccatis confi-
deratos. De differentia autem primæ & secundæ
sententiæ jam aliquoties nobis dictum.

Propositio ARMINII 14.

*Primum
argumen-
tum Arm.
quo probat
Deum præ-*

Primùm, quia Adamus & omnes in eo homi-
nes sunt conditi in gratia supernaturali, quare
nemo in puris naturalibus considerati potuit.
Probatur antecedens, Primò, quia omnes ad
imaginem

imaginem & similitudinem Dei in Adamo con-
 diti: illa autem est gratia supernaturalis, ut
 dictum est. Secundò omnibus lata est lex, quæ
 Adamo est data: quod manifeste patet, quia omnes in A-
 damo peccarunt, & transgressionis rei sunt facti.
 Lex autem illa sine gratia supernaturali præstari
 non potuit, quod probo ex legis subjecto, ex ap-
 pendice eius, ex instigatore transgressionis, ex insti-
 gationis modo. Lex requirebat obedientiam erga
 Deum, ut homo non secundum hominem, sed se-
 cundum Deum viveret; quæ vita est, non animalis
 sed spiritualis, cujus causa in homine est gratia su-
 pernaturalis. Appendix fuit comminatio mortis
 corporalis & spiritualis, corporis & animæ. Spiri-
 tualis pœna, & non tantum animali, sed & spiri-
 tuali bono opposita, addi non debuit ex æquitatis re-
 gulâ legi sine gratia supernaturali præstabili; præ-
 fertim cum eadem lex observata non posset super-
 naturale bonum seu spirituale adferre, utpote quæ
 potuerit sine gratia supernaturali præstari. Iniquum
 autem videtur, quòd transgressio legis potuerit me-
 reri mortem æternam & spiritualem, præstatio au-
 tem non potuerit à Deo ex pacto divinæ bonitatis &
 justitiæ obtinere vitam æternam & spiritualem. In-
 stigatorem fuit Satanam, cujus scopus fuit hominem per
 transgressionem in mortem non corporis modò,
 sed & animæ derrudere; & cui homo resistere, nisi
 per gratiam supernaturalem non potuit. Modus
 tentationis ineluctabilis homini fuit, gratia super-
 naturali destituito.

Respon.

Responsio I V N I I ad propositionem 14.

ARMINII.

negat in-
dium & an-
ecedens
& conse-
quens ar-
gumentis;
& proba-
tionem an-
ecedentis
primam &
seconfuta-
tam dicit.
Ad ma-
iorem se-
cunda pro-
bationis.

Antecedens illud, nempe *Adamum & omnes in eo homines fuisse conditos in gratia supernatura- li*, ambiguum est: deinde probari non potest, & ex-
posuimus antè propos. 10. negatur consequens, &
est ambiguum. De utroque antè cùm fuerit actum;
Ad probationes venio. Probationem ab imagine
Dei ibidem confutavimus, & supernaturalem non
esse per se ostendimus; licet relationem & ordina-
tionem ad supernaturalem gratiam habuerit, non
ex natura essentiae sua, sed ab instituto gratiae.
Ergo negatur, ut antè. Secundæ probationis maior
non sine distinctione accipienda est: nam lex Ada-
mo data alia fuit communis, alia particularis. Com-
munis, id est, naturalis, & quæ cum naturali cõjun-
cta, omnibus data est: particularis minimè. Fuit
autem lex particularis, ne comederet de fructu ar-
boris scientiæ boni & mali. Non est credibile eam
legem, quæ particularis fuit instituti, fuisse datam
communiter: non credibile, si omnes in integrita-
te permanissent, in Edenem venturos ad eam arbo-
rem, ut probaretur eorum obedientia.

Ad Mino-
rem.

Id denique Scriptura non dicit. Minorem de le-
ge communi concedimus, non eo quòd lex natura-
lis esset; sed quòd natura ipsa hominis, & lex natu-
ralis ipsius ad gratiam erat ordinata. Naturale, quò
naturale, in potentia hominis fuit; quòd ordina-
tum & relatum ad gratiam, præstari non potuit sine
supernaturali gratia. De lege singulari falsa est mi-
nor: Nam actus simpliciter naturalis est comedere
de aliquo fructu, vel non comedere. Fuit penes
hominem simpliciter potestas comedendi & absti-
nendi

nendi ab eo fructu ex facto, licet non fuerit utrumque penes cum instituto & ordinatione illa iuris particularis à Deo dicti. Falsa igitur est in hac causa minor. tam enim potuit nolle, non attingere, non vesci fructu, quàm facere contrà, idque naturali potentia (quæ tum integerrima fuit) in re naturali. Ad stabiliendam minorem hanc probationes quatuor adferuntur: Omnes (ut uno verbo dicam) ad modum legis communis pertinentes. De singulis ordine absolvam paucis. Prima ad modum legis communis pertinet, quæ & naturalis est, & ad gratiam ordinata. Concedimus ergo veram esse affirmationem de lege communi: de particulari, negamus, qua Deus obedientiam in re particulari, atque simpliciter naturali sive animali exigebat. Naturalis potentia fuit à fructu illo abstinere, aut edere; naturalis voluntatis fuit, experimentum mali & mortis, quam Deus prænuñciaverat, fugere. In re naturali simpliciter hominis obedientiam probavit Deus, & in eadem miser obedientia Dei renuntiavit propria voluntate, non ulla necessitate. Non habuit, quod iure quæreretur, quum in re præfacillè secundum naturam, ultrò obedientiam debitam non præstiterit Domino, & verbo illius Eva verbum serpentis, Adam uxoris verbum prætulit, quod Deus exprobat.

Ad p[ro]bationem
Minorem

Dixeris fortasse, at si gratia adstitisset, non fuisses commissurus. Quid? an ergò etiam in re naturali, & simplicissimè quidè naturali, semper gratiam desideres, aut incules cessantem? Propterea naturam dedit Deus, ut in re simpliciter naturali Adam uteretur virtute naturali sua. Dedit quod satis est; plus satis postulas. Absolvam Tertulliani verbis lib. 2. advers. Marcion. cap. 7. *Si semel homini permiseras arbitrij libertatem & potestatem, & dignè permiseras,*

est quæ

utique fruendas eas ex ipsa institutionis auctoritate
 permiseras; fruendas autem quantum in ipso, secundum
 ipsum, id est secundum Deum, id est, in bonum, (quis
 enim adversus se permittat aliquid?) quantum vero in
 homine, secundum motu libertatis ipsum. Quis enim
 non hoc prestat ei, cui quid semel frui prestat, ut pro
 animo & arbitrio suo fruatur? igitur consequens eras,
 uti Deus secederet à libertate semel concessa homini, id
 est, ut contineres in semet ipso præscientiam & præpo-
 tentiam suam, per quas intercessisse potuisses, quo mi-
 nus homo malè libertate sua frui aggressus in pericu-
 lum laberetur. Si enim intercessisset, rescidisset arbitrii
 libertatem, quam ratione & bonitate permiseras. De-
 nique puta intercessisse, puta rescidisse illum arbitrii li-
 bertatem, dum revocat ab ardore, dum circumscriptio-
 rem colubrum à congressu fœmina arceat: nonne excla-
 maret Marcion. O Dominam futilem, instabilem, in-
 fidelem, rescindentem qua instituit! Cur permiseras li-
 berum arbitrium, si intercedit cur intercedit, si permi-
 sit? eligat ubi semet ipsum erroris noceat, in institutione,
 an in rescissione, & que sequuntur. Quod dicis spi-
 ritualis vitæ causam in homine gratiam supernatura-
 lem esse, id certè verissimum credimus atque profi-
 temur: Sed alius tamen spiritualis vitæ in Adamo,
 atque in nobis modus, in quibus hanc vitam efficit
 sola supernaturalis gratia, cum Adam imaginem
 Dei integram & incorruptam cum gratia illa ha-
 buerit, ac proinde spiritualementem vitam utroque, na-
 turali & supernaturali modo. Sed hæc loci alterius.

Ad secun- Secunda probatio à legis appendice eodem modo
 dam proba se habet planè. Hæc videtur esse argumentatio; Si
 tionem. Deus in causa electionis & reprobationis versatus
 esset circa homines in puris naturalibus considera-
 tos (eadem puta ambiguitate, eademque hypothe-
 si quam supra negavimus) non instituisset poenam
 spiritualementem

spiritualem; nec tantum animali, sed & spirituali bono oppositam in transgressores legis sine gratia supernaturali præstabilis; nam ex regula æquitatis est (quod legibus duodecim cavebatur) ut noxiæ pœna par sit. Deus autem pœnam instituit ejusmodi: non ergo versatus est circa homines in puris naturalibus consideratos. Hoc primum, quod in conclusione est, à nobis non dicitur. Sed esto. de antecedente maioris nihil dicam: iam sæpe dictum, negatur consequens. nam vera esset propositio, si & noxiæ sive maleficia, & pœnæ ex facto solum (quod lex vetat) & specie illius æstimarentur. Iam autem alia multa sunt, ex quibus maleficiorum gravitas iustissimè taxari solet. Auctor legis, auctor criminis, obiectum, finis, circumstantiæ. Auctor legis; nam gravior est legis auctoritas ab imperatore, quam à tribuno latæ; à Deo quam ab homine. Auctor criminis; sive imperans, sive reus. Nam gravius est crimen quod perduellis suaserit, quam quod Dominus aut Pater. Quod & in reo itidem verum est. Obiectum; nam gravius est in parentem peccare, quam in ignotum; in se & familiam suam, quam in externum; in Deum quam in hominem. Finis; nam gravius est, si sine levissimo, aut nullo contra legem veneris, quam necessario: si indignissimo & impio, quam digno & bono. de circumstantiis quid dicam? Hæc iudicio meo satis. Ecce autem qui legem Dei transgreditur, in hæc incurrit omnia; quorum vel primum unicum sufficit ad spiritualem pœnam iustissimè infligendam. Tu Deum legislatorem contemnas? quod si secundum adieceris, tu perduellem, hostem publicum Dei & generis tui, atque publici audias: Tu recens Dei opificium, & colonus Paradisi, recens Dei mandatum præteris? Si rectum, tu in te, in tuos, in Deum iruas.

non

non imprudens, quia præmonitus? &c. nonne tibi, mi frater, hæc causæ videbuntur capitalissimæ? nonne corporali pœna & spiritali dignæ? quæ autem in lege, communi ratio, hæc eadem quoque in particulari tenenda est. Lex fuit particularis, eaque in re naturali, quam homo præstare potuit naturaliter, ut antè diximus. Hic eo indignius fortasse dixeris de re naturali pœnam supernaturalem irrogari: Sed primum attende ad ea omnia, quæ modo dicebamus. Transgressus est homo legeti Dei, à quo recens beneficia naturæ & gratiæ acceperat, & cui debebat omnia ut Imperatori summo. Transgressus est suatore Diabolo, publico & conjuratissimo Dei, universitatis, & generis humani hoste; cui autem vel semel advertere, Deo renunciare est. Transgressus est homo recentissimum opificium Dei, omnis boni naturalis & supernaturalis hæres, colonus paradisi, alumnus cœli, omnium dominus, solius Dei servus, & cætera. Transgressus est homo, vim sibi, & peccatum mortemque & mala omnia sibi & suis adferens, Deum in sese dehonestans, de venturo malo præmonitus à Deo veritatis, & cum animo suo præsciens. Transgressus est in re levissima, facillimaque, & minima, quum totius mundi regis cœ commodis abundaret; idque sine indignissimo & planè impio, ut tamquam Deus esset sciens boni & mali: qui autem in re minima fidelis & obsequens non fuit, quomodo fuisset futurus in magna? Transgressus est belluino modo, ventri & cupiditati serviens, ad omnia cœlestia & mundana cæcus, præterquam ad fomitem concupiscentiæ oculorum sibi nefariè oblatum; ad omnia surdus, præterquam ad vocem Diaboli. Hic si alias circumstantias placeat percurrere, Deus bone, quot & quanta justissime damnationis, quamvis severis-

simæ.

simæ, existent argumenta! Multis modis profectò infinita labe, quæ casum infinitum attulit. Quòd si quis hic mihi dixerit, indignum fuisse hominem de re tam exigua condemnari; is à me vicissim audiat hæc duo: primùm indignum fuisse hominem in re tam exigua summi illius principis & auctoris naturæ, gratiæ, & salutis suæ mandatum transgredi: secundò non esse rem exiguam, quæ ad professionem debiti obsequij in rebus naturalibus, atque ad viam justam bonorum supernaturalium percipiendorum fuit ordinata. Voluit Deus Adamum hoc signo profiteri suum religiosum & voluntarium obsequium in rebus naturalibus; voluit eum hac via ad res supernaturales capessendas ordine contendere. Hocine exiguum videbitur, ubi Dei voluntati, omnibusque bonis naturalibus & supernaturalibus in re tantilla resistitur? Sed ulterius veniam. Vtrum, amabo te, mi frater, iustius hanc pœnam homini irrogatam putas in corruptione considerato, quam in puris naturalibus? Id enim sibi vult tua argumentatio. Ego verò contra affirmare non dubitaverim. Dico Adamum gravius peccavisse quòd integer peccavit, quàm si in peccato positus. Factum in homine simpliciter attende; indignius esse, scio, pronunciabis, quòd homo in statu integritatis se peccato mancipat, quàm si in statu peccati in peccatum prolabatur. Iustius ergo est, Adamum in isto peccato considerari à Deo ut integrum, quam secundùm corruptionem, quæ supervenit postea. Hoc ad veritatem justitiæ Dei facit. Quod autem adjicis, *Iniquum autem videtur, quòd transgressio legis potuerit mereri mortem æternam & spiritualem, &c.* id equidem à te pronunciari minor. Non enim ignoras Dei legem, sive communem, sive singularem, esse viæ præsentis ordinationem,

M

nem,

nem, secundum quam & Deum colimus hęc officium facientes, & illuc ad metam gratiæ supernaturalis ferimur. Quemadmodum autem viator, cui Dominus modum viæ præscripserit, si à præscripto discedit, eadem opera & viæ & metam renunciat per se maleficio suo; si manserit in viâ, officium facit: ita de Adamo iudicium fieri necesse est. Viator infelix viæ renunciavit: nonne ergo & metam, quam Deus daturus erat per gratiam? si mansisset, certè fuisset metam assequutus gratia, non merito. Cur autem? quia viam non tenendo servus viam & vitam amittit, ut causa propria mali sui: at viam tenendo assequitur vitam, ut viæ consequentem. Vtrique, morigero, & immorigero, proposita est vita, ut consequens per gratiam, non ut meritum. Hoc modo assequitur moriger gratiam, immoriger sibi est causa ipse, cur non assequatur gratiam, cuius viam proprio facto abdicat. Tertiæ probationis, quæ est ab instigatore transgressionis, & quartæ à tentationis modo, eadem ratio. Tertia est hæc: *non potuit resisti Diabolo sine gratiâ supernaturali: lex ergo sine gratiâ supernaturali præstari non potuit.* Et quartæ: *Modus tentationis inevitabilis fuit homini gratiâ supernaturali destituito: lex ergo sine gratiâ supernaturali non potuit præstari.* Primum, ut de utrumque de communi lege, ut antè distinximus; tamen de illa singulari merito negari potest, quæ rem naturalem in naturæ potestate propriè simpliciterque positam imperaverat: tam enim naturale est, non comedere, quod est malum natura aut instituto, quam naturale est id comedere, quod bonum. penes hominem fuit non peccare: nam penes hominem fuit non edere naturæ facultate. Secundò autem distinctio nobis adhibenda est ad utramque hæc argumentationum partem, etiam de lege Dei

COMMU-

Ad tertiam
& quartam
probationem.

communi sumptam, in eo quod supernaturalis gratia dicitur. Nam quemadmodum in natura triplex est opus providentiæ, sustentare rem, quæ est; regere, quæ agit; & protegere, quæ impeditur, sive conservare: ita etiam in pijs triplex est opus gratiæ; sustentare enim solet eos, & regere, & protegere. Ac semper quidem sustentat, quia insita & communis gratia est permanens; regit verò, & protegit sive conservat, quando & quomodo vult: nam singularis est actus, & liber variantis gratiæ, quia adhiærens, non autem insita. Hac distinctione posita sic de argumentationibus istis iudicium facimus. Non fuit homo sine gratia supernaturali insita vel habituali unquam: non fuit sine adhiærente, præterquam in isto singulari factò, in quo Deus non rexit, non prætexit ipsum, quia res naturæ fuit, quam suum ipsius modum pro infinita sapientia Dei attributum experiri oportuit. Secesserat enim (ut cum Tertulliano loquar) non quidem ab omni, sed ab huius gratiæ supernaturalis administratione Deus, ex quo homini dixerat, *de fructu quidem omnium arborum huius hortus comedes*, &c. atque naturæ hominis ex conditò rem totam, & quidem soli commiserat: imò verò voluntati hominis ex naturæ ipsius lege facultatem præstandi, aut non præstandi obsequium in eo omni quod naturæ est, omnino mancipaverat. Sed non potuit Diabolo resistere; & modus tentationis fuit ineluctabilis. Negatur: nam si naturaliter potuit non edere de fructu vetito, in eo potuit Diabolo resistere, & modus tentationis non fuit ineluctabilis: potuit autem non edere, quia res fuit simplicissimè naturalis, atque etiam ex conditò (ut modò dicebamus) in potestate hominis posita. At non fecit. certè, quia noluit, sed ultro in tentationes consensit illius, qua de re ante in proposi-

tionem 7. etiam Augustini iudicium audivimus. De præstatione communis legis ratio diversa est: quia (ut antè dicebamus) lex & in natura versatur, & naturam ad supernaturalia ordinat: quæ res servari non potest, nec verò Diabolo oblitæ sine supernaturali gratia ad observationem illius.

*Replica ARMINII seu consideratio Respons.
ad propositionem 14.*

*Ad secundam
quæst.
sent. se-
cunda de
gratia pro-
batum erat
ab Arm.
duobus ar-
gumentis,
Adamm
& omnes
in eo homi-
nes condi-
tos esse in
gratia su-
pernaturali;
prius ab
imagine
Dei iam
ante excus-
sum in pro-
pos. 10.
Alterum à
lege homi-
nibus in A-
damo latâ,
hiciam sal-
vatur.
Et primi
quidem
Maior.*

ADAMŪ & omnes in eo conditos esse in gratia supernaturali, id est in primo statu, non tantum naturam sed & supernaturalē gratiam habuisse, sive ex actu creationis sive ex superinfusionis, his argumentis quæ hic adfero, probare instituo. Unde conclusio neminem in puris naturalibus considerari Deo prædestinanti & prætereunti sive reprobanti potuisse. *Argumentum primum* desumptum est à natura imaginis Dei ad quam seu in qua homo est conditus. Alterum ex lege quæ Adamo & omnibus in eo hominibus est lata, quam dico non præstabilem sine supernaturali gratia. De *priore argumentatione* ante nobis dictum ad responsionem propositionis decimæ: ad illam me refero. *Posteriorem* jam considerabimus, & primò eius majorem, quæ ponit legem Adamo datam omnibus hominibus latam esse; addita probatione, quia omnes homines in Adamo peccarunt; & rei transgressionis sunt facti. Majorem attingis probationem præterita. Ego videbo quomodo illam infingas, & quas hæc vires habeat illi stabilendæ. Distinguis inter legem Adamo latam, eamque duplicem facis; aliam communem & naturalem, aliam particularem; illam omnibus latam esse dicis, hanc non omnibus. Accipio quod dicis de communi & postea adhibebitur
ad fir-

ad firmandum meum propositum. De particulari quodais, universè non concedo. Lex enim illa de arbore verita partim fuit particularis instituti, partim communis. Est enim symbolica, quare duabus partibus constans, symbolo & ejus significato. Symbolum fuit abstinencia à fructu arboris veritæ, significatum abstinencia ab inobedientia & malo, obedientiæque experimentum. Quatenus abstinencia ab inobedientia & declaratio a malo ea lege est præcepta, eatenus Lex illa est communis. Sed qua symboli observationem præcipit lex illa dupliciter adhuc considerari debet: vel qua symboli simpliciter; vel qua istius symboli observationem præscribit. Quâ simpliciter symboli alicujus observationem ad testandam hominis obedientiam erga Deum Lex præscribit, ea ratione est communis: Nam voluisset Deus omnium hominum obedientiam symbolo aliquo sive hoc eodem sive alio experiri, si contigisset illos in integritate nasci. Probo primo. 1. Quia voluit Adam: reliquorû autem hominum eadem futura fuisset ratio, si nati fuissent in illo statu in quo Adam est conditus respectu imaginis Dei. Secundo, Quia convenientissimum fuit ut obedientiæ experimentum in re indifferenti sumeretur: at lex rem indifferentem jubens vel vetans est symbolica & ceremonialis. Quatenus autem istius symboli observatio nempe abstinencia à fructu arboris veritæ est lege ista præscripta, potest aliqua ratione communis, aliqua fors particularis dici. Communis ut Adamo & Evæ tanquam humani generis radicibus & individuis principalibus; in quibus totum humanum genus ut in origine & stirpe sua tum continebatur, est præscripta. Particularis, quâ ipsdem ut individuis personis lata, & qua fors alijs jam natis, in se non in parentibus primis

consideratis lata non fuisset. Fors dico. Quia novis tua prudentia esse qui putent, si homines primi perstitissent, omnes ab ijs nascituros in Paradiso conversaturos fuisse: & non sine ratione probabili. Si enim paradysus ille terrenus fuit symbolum regni cœlestis, quod videtur ex eo, quod tertium cœlum, sedes beatorum Paradysus in Scriptura dicitur: sane verisimile est neminem hominum ex illo terreno Paradiso excessurum fuisse: nisi se per peccatum indignum cœlesti Paradiso reddidisset. Sed id relinquo in medio. Cæterum quod & illa lex (ut jam ad rationem majoris meæ propositionis veniam) quam Adamus est transgressus omnibus hominibus lata sit, probavi argumento invicto quod tu præteristi. Nam omnes in Adamo peccarunt. Peccatum autem est legis transgressio. Legem transgredi nequit cui non est lata. Quare illa lex quam Adamus est transgressus, lata fuit omnibus qui in illo peccasse dicuntur. illa autem Lex non fuit alia quam quæ particularis tibi dicitur. Brevius. Ea lex quam omnes homines in Adamo peccando transgressi sunt, est lata omnibus hominibus. At I gem de arbore vetita omnes homines in Adamo transgressi sunt. Adversus nullam enim aliam legem Adam peccasse legitur, imò peccati adversus illam committi rei omnes dicimur in Scriptura. Ergo illa Lex omnibus hominibus est lata. Quocumque respectu mihi perinde est, & æqualiter facit ad sententiæ meæ confirmationem.

*Repetitur
ratio Majoris quam
Iunius præteristi.*

*Salvatur
deinde Minor.*

Ad minorem venio. At lex illa sine gratia supernaturali non fuit præstabilis. Concedis de lege communi, negas de illa qua vetitus esus de illa arbore. illud accipio & inde concludo meum propositum. Lex quæ præstari non potuit sine gratia supernaturali non debuit poni nisi ijs qui gratia super-
naturali

naturali a Deo essent donati. At lex communis præstari non potuit sine gratia supernaturali. Ergo poni non debuit nisi gratia supernaturali à Deo donatis. Posita est autem Adamo & omnibus in eo hominibus. Ergo Adam & omnes in eo homines habuerunt gratiam supernaturalem. Ergo in puris naturalibus considerari à Deo prædestinante & reprobante non potuerunt. Hoc meo proposito sufficere posset. At dico neque hanc legem de arbore verita præstari sine gratia supernaturali potuisse, non quidem quâ actus externus abstinentiæ à fructu arboris illius est præscriptus, sed quâ sub illo symbolo mandata est obedientia, & homini injunctum, ut non secundum hominem sed secundum Deum viveret. Quod & tum fateris, quum dicis, non fuisse penes hominem tum abstinere tum comedere instituto illo & ordinatione juris particularis à Deo dicti, licet utrumque penes eum fuerit ex facto. Præstanda autem lex fuit homini non ex facto tantum, sed ex ordinatione illa juris particularis. Probationes meas quas attuli, dicis ad modum legis communis pertinere, esto, & hinc concludo propositum ut ante monstravi, & docui in illa lege quam particularem vocas aliquid esse communis legis. Ergo & isthoc respectu valent, & prima quidem valet, ut apparet ex hisce jam dictis. Nam quâ obedientiam postulavit, non tantum in externo facto, sed in interno animi affectu constantem, e ratione sine gratiâ supernaturali præstari non potuit. *Secunda* mea probatio abs te non percepta videtur sensui meo accommodare. Ejus autem mens hæc est, & vis in hoc consistit. Quod spiritualis pœna non possit poni transgressione illius legis, cujus legis præstationi non sit promissum spirituale bonum. Hujus autem legis præstationi spirituale bonum,

*Salvan-
tur proba-
tiones Mi-
noris.*

Prima,

Secunda,

non est promissum, si quidem præstari possit absque supernaturali gratia. Nam supernaturalis gratia & supernaturalis felicitas sunt analogæ. Unde sequitur per regressum, si spiritualis pœna iustius legis transgressioni est posita, tum etiam spirituale bonum ejusdem præfationi esse promissum, & propterea non nisi gratia supernaturali præstabilem fuisse: scilicet natura suo facto assequi potest supernaturale bonum. Hic autem consideranda in transgressione & præstatione legis triplex differentia. Prima, quod unica legis transgressio mereatur pœnam, præmiu[m] autem non obtingat nisi ijs qui ad finem usque legem servârint. Secunda, quod unius præcepti transgressio mereatur pœnam, at præmiu[m] non obtingat nisi ijs, qui omnia ipsis posita præcepta servarint. Tertia, Quod transgressio præcepti æstimetur ex omissione vel facti externi, vel interni affectus, vel utriusque simul, insuper ex fine, aded ut transgressor habeatur qui in uno istorum delinquit: præstatio autem judicetur ex omnibus illis junctis, neque perfectâ æstimetur nisi ex integra causa. Quæ verò de gravitate peccati à primis parentibus perpetrati dicis, verissima esse agnosco. neque puto verbis atrocitatem illius declarari posse. At unde colligis meam argumentationem velle, quod justius infligatur pœna homini præceptum transgresso quum in corruptione & peccato esset, quam quum integer esset? Ego hæc ista non opposui, sed hominem in puris naturalibus opposui eadem supernaturalia habenti. Huic transgredienti justius infligitur pœna quam illi, imò illi injustè si lex non fuit præstabilis sine grâcia supernaturali: & si legis præstatio non habuit promissionem spiritualis boni, injustè transgressori illius legis infligitur pœna spiritualis. de duabus postremis rationibus

meur

meis & tua ad illas responsione nihil dicam, tum *Tertia* *di*
 quia in præcedentibus plæraque dicta, tum quia mi- *quarta.*
 hi concedis hominem sine gratia supernaturali ha-
 bituali non fuisse. Unde ego concludo hominem
 in puris naturalibus considerari non potuisse præ-
 destinanti Deo: utpote quin non fuerit in puris na-
 turalibus. In eo ergo contentimus. At dicis. Hæc
 argumenta nihil faciunt adversus sententiam, quæ
 hominem communiter considerat. Respondeo.
 quod hæc argumenta probant hominem commu-
 niter considerari non potuisse. Non enim potuit
 considerari in puris naturalibus. In supernaturali-
 bus autem consideratus non est reprobatus sive
 præteritus. Nam reprobatione seu præteritione re-
 linquitur homo in natura quæ nihil supernaturale
 aut divinum potest, ut est in tuis thesibus. Deinde
 supernaturalia illa habent commensurationem &
 proportionem ad supernaturalem felicitatem ex
 providentia Dei. Porro quibus Deus actu provi-
 dentia suæ affirmativo vult supernaturalem felici-
 tatem, ijs non potest actu præteritionis negativo
 non-velle eandem felicitatem, nisi eos considerã-
 vit, ut per media ista supernaturalia ad eam non per-
 venturos; sed vel peccaturos, vel jam reipsa trans-
 gressos libera voluntate sua. Alioqui essent duo con-
 trarij actus Dei circa unum subjectum ratione ejus-
 dem & eodem tempore consideratum.

Propositio ARMINII 15.

Secundò, quia gratia prædestinationis, seu præ-
 destinatione homini præparata, est Euangelica,
 non legalis: illa autem non est præparata homini:
 nisi ut peccatori considerato. Esse autem Euange-
 licam claret, quia prædestinationis decretum est per-
 emptorium:

Alterum
argumen-
tum Arm.
quod gra-
tia præde-
stinatione
præparata
homini, sit

*Euangelica, consistit
que remissionem pec-
catorum
& regenera-
tione.*

emptorium : Ergo de gratia non legali, qua potest homo non uti, utpote legem transgrediens, & tamen salvari; sed de Euangelica, qua salvari debet, aut à salute excludi. Deinde quia gratia prædestinatione præparata, est remissionis peccatorum, & regenerationis, id est, aversionis à peccato, & conversionis ad Deum, per mortificationem veteris, & vivificationem novi hominis.

*Responsio IUNII ad 15. propositionem
ARMINII.*

*Distinguit
Iunius gra-
tiam Euan-
gelicam, in
conservan-
tem, que
fit Angelo-
rum & ac-
quirentem
que homi-
num pec-
catorum.
Gen. 2.*

MAjorem accipio rectè intellectam: sed in questione de minore seu assumptione exponetur. Assumptionem, quam adfers, distinguo: nam de gratia Euangelica communiter accepta secundum naturam, falsa est; secundum nos, verissima. Non valet autem (ut scis) à dicto secundum quid ad id quod simpliciter. Rem exponam paucis. In gratia supernaturali Euangelica duæ sunt partes: una conservatio eorum, qui in gratia sunt: altera, eorum qui in gratia non sunt acquisitio. Hujus autem gratiæ alius ordo natura est, alius secundum nos. Naturalis ordo est, ut qui sunt in gratia conserventur (hoc Angelis prædestinatione & electione factum) deinde ut qui non sunt in gratia acquirantur, ut fit hominibus. Secundum nos verò qui jam à gratia excidimus, ordo diversus est: prius enim, acquiri oportet eos qui sunt perditii, ut facit Christus Euangelio: deinde verò conservati, ut facturos in æternum est virtute sua in cælis, quum similes Angelis erimus. Minor igitur falsa est simpliciter, si dixeris, gratia Euangelica simpliciter non est præparata homini, nisi ut peccatori considerato: nam homini simpliciter communiterque præparata est; quod

est; quod etiã Deus proposito in Edene symbolo arboris vitæ est testificatus homini. Sin autẽ dixeris de hac gratia Euangelica. i. hoc modo & ordine constituta, minorem accipio quidem; sed non valet consequutio, ut modò dicebamus. Gratia enim Dei secundum substantiam una est Euangelica, sed ordine & modo duplex, qui modus & ordo non mutat substantiam rei. Quapropter nihil attinuit ad rem, ut probaretur maior; quam etiam, si benè intelligatur, religiose affirmamus. Quod dicitis *posse hominem gratia legali non uti, & tamen servari*, durum est, nisi commodè (ut scio te sentire) explicetur: sed hoc nihil ad quæstionem. Postremò, quòd gratiam Euangelicam circumscribis remissione peccatorum, regeneratione, &c. tu ipse, mi frater, ex ijs quæ modò diximus, vides imperfectum esse: quia conservationem præteris, alteram essentialem illius partem. Alioquin rem ipsam concedimus & credimus.

Circumscribere eã remiss. peccatorum & regenerationem, dicitur imperfectum esse.

Replica ARMINII sive consideratio Respons. ad propositionem 15.

Argumentatio mea est huiusmodi.

Gratia Euangelica non est præparata homini nisi ut peccatori considerato.

Reperit Arm. argumentum suum, idq; formã syllogistica proponit.

At gratia prædestinationis seu prædestinatione homini præparata, est Euangelica.

Ergo gratia prædestinationis non est præparata homini nisi ut peccatori considerato.

Syllogismus sua figurã & modo, & tribus terminis constat. Quare non aliud, neque plus quam est in præmissis concludit. ut ut enim gratia Euangelica communiter considerata duas haberet partes, tamen ego gratiam Euangelicam, de qua loquor,

Deinde illud (alvar.

quor,

Per gratiam Evangelicam se intelligere dicit non eam qua Angelis, sed eam qua hominibus per prædestinationem est præparata, nempe acquirentem, qua in solis peccatores quadrat.

quor, ad unam partem restrinxi: nam de gratia Evangelica loquor, quæ homini est præparata. Homini autem non illa communiter accepta sed altera tantum ejus pars est præparata: quæ est acquisitio eorum qui in gratia non sunt: non conservatio illorum qui in gratia sunt. nullus enim hominum in gratia quam in creatione obtinuit, conservatus est, omnes exciderunt. Quare nulla hic est fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Gratiam enim Evangelicam in majore & minore prorsus eodem modo sumo: non ibi secundum naturam, hic secundum nos aut vice versa, sed utrobique secundum nos, nempe qua hominibus non Angelis est præparata. Ergo tum major tum minor, te satente, est verissima. At dicis simpliciter falsum esse, gratiam Evangelicam homini non esse præparatam nisi ut peccatori considerato, eo quod homini simpliciter communiterque præparata est, ut Deus homini testatus est symbolo arboris vitæ in Edene homini proposito. Respondeo. Æquivocationem esse in præparandi voce, ea discussa veritas meæ sententiæ erit manifesta. Præparatio gratiæ est aut prædestinationis aut providentiæ ut contra illam distinguitur. Providentiæ præparatur gratia sufficiens, & inefficax ut nonnulli volunt, non finaliter efficax. Prædestinatione præparatur gratia efficax & quidem finaliter talis. Prædestinatio enim addit supra providentiam certitudinem eventus ut loquuntur Scholastici, providentiæ præparatur gratia communis quæ est hominum promiscue; prædestinatione singularis quæ est electorum propria. Providentiæ præparatur gratia tum legalis tum Evangelica. Prædestinatione Evangelica tantum, providentiæ præparatur gratia tum in Paradiso tum extra Paradisum communicabilis. Prædestinatione præparatur gra-

Ad exceptionem

Inij quod gratia homini simpliciter & communiter præparata sit

Non agi hic de gratia per providentiæ, sed per prædestinationem præparata; qua ea sola est qua homini ut peccatori convenit.

tia

tia quæ in Paradiso communicari non potuit. Iam verò symbolo arboris vitæ testificatus est Deus gratiam communem non singularem, gratiam legalem non Evangelicam, gratiam in Paradiso communicabilem, gratiam denique sufficientem non efficacem. Ergo gratia quam Deus symbolo arboris vitæ est testificatus, est providentiæ non prædestinationis. Hujusmodi autem gratia Evangelica, quæ finaliter efficax, singularis non communis, non nisi extra Paradisum comunicabilis, & quæ homini prædestinatione est præparata, non est alia, quam quæ homini ut peccatori considerato tantum est conveniens. De gratia itaque Evangelica, id est, hoc modo & ordine constituta majorem & minorem accipio. Quare consecutio valet. Et licet gratia substantia sit eadem, modoque tantum & ratione variet, tamen variatio istius modi facit, ut gratia isto modo & ordine constituta non possit nisi peccatori certò præparari. Tota res planius constabit, si concludam additis probationibus assumptionis illius syllogismi antecedentis.

Gratia Evangelica, qua homo re ipsa salvatur, quæ constat remissione peccatorum & regeneratione, non convenit homini nisi ut peccatori considerato.

*Syllogismus
preceden-
tis repeti-
tio cum
probatio-
nibus, ad
rei eviden-
tiam.*

At gratia prædestinatione præparata homini, est gratia Evangelica qua homo re ipsa salvatur, constans remissione peccatorum & regeneratione.

Ergo gratia prædestinatione homini præparata non convenit homini nisi ut peccatori considerato. Et per consequens,

Deo prædestinante homo non est consideratus in puris naturalibus, quod erat probandum.

Si vero quis hoc pacto concludat.

Gratia Evangelica homini simpliciter communi-
terque præparata est.

*Quamvis
conve-*
At

tionem 7. etiam Augustini iudicium audivimus. De præstatione communis legis ratio diversa est: quia (ut antè dicebamus) lex & in natura versatur, & naturam ad supernaturalia ordinat: quæ res servari non potest, nec verò Diabole obliiti sine supernaturali gratia ad observationem illius.

*Replica ARMINII seu consideratio Respons.
ad propositionem 14.*

Ad secundam quæst. sent. secunda de gratia probatum erat ab Arm. duobus argumentis, Adamum & omnes in eo homines conditos esse in gratia supernaturali; prius ab imagine Dei iam ante excusum in prop. 10. Alterum à lege hominibus in Adamo latâ, hanc iam salvatur. Et primi quidem Maior.

Adamū & omnes in eo conditos esse in gratia supernaturali, id est in primo statu, non tantum naturam sed & supernaturalē gratiam habuisse, sive ex actu creationis sive ex superinfusionis, his argumentis quæ hic adfero, probare instituo. Unde concludo neminem in puris naturalibus considerari Deo prædestinanti & prætereunti sive reprobanti potuisse. *Argumentum primum* desumptum est à natura imaginis Dei ad quam seu in qua homo est conditus. Alterum ex lege quæ Adamo & omnibus in eo hominibus est lata, quam dico non præstabilem sine supernaturali gratia. De *priore argumentatione* ante nobis dictum ad responsionem propositionis decimæ: ad illa me refero. *Posteriores* jam considerabimus, & primò ejus majorem, quæ ponit legem Adamo datam omnibus hominibus latam esse; addita probatione, quia omnes homines in Adamo peccarunt; & rei transgressionis sunt facti. Majorem attingis probationem præterita. Ego videbo quomodo illam infingas, & quas hæc vires habeat illi stabilendæ. Distinguis inter legem Adamo latam, eamque duplicem facis; aliam communem & naturalem, aliam particularem; illam omnibus latam esse dicis, hanc non omnibus. Accipio quod dicis de communi & postea adhibebitur ad fir-

ad firmandum meum propositum. De particulari quod ais, uniuersè non concedo. Lex enim illa de arbore verita partim fuit particularis instituti, partim communis. Est enim symbolica, quare duabus partibus constans, symbolo & ejus significato. Symbolum fuit abstinentia à fructu arboris veritæ, significatum abstinentia ab inobedientia & malo, obedientiæque experimentum. Quatenus abstinentia ab inobedientia & declaratio a malo ea lege est præcepta, eatenus Lex illa est communis. Sed qua symboli observationem præcipit lex illa dupliciter adhuc considerari debet: vel qua symboli simpliciter; vel qua istius symboli observationem præscribit. Quâ simpliciter symboli alicujus observationem ad testandam hominis obedientiam erga Deum Lex præscribit, ea ratione est communis: Nam voluisset Deus omnium hominum obedientiam symbolo aliquo sive hoc eodem sive alio experiri, si contigisset illos in integritate nasci. Probo primo. 1. Quia voluit Adam: reliquorū autem hominum eadem futura fuisset ratio, si nati fuissent in illo statu in quo Adam est conditus respectu imaginis Dei. Secundo, Quia convenientissimum fuit ut obedientiæ experimentum in re indifferenti sumeretur: at lex rem indifferentem jubens vel vetans est symbolica & ceremonialis. Quatenus autem istius symboli observatio nempe abstinentia à fructu arboris veritæ est lege ista præscripta, potest aliqua ratione communis, aliqua fors particularis dici. Communis ut Adam & Evæ tanquam humani generis radicibus & individuis principalibus; in quibus totum humanum genus ut in origine & stirpe sua tum continebatur, est præscripta. Particularis, quâ ipsidem ut individuis personis lata, & qua fors alijs jam natis, in se non in parentibus primis

consideratis lata non fuisset. Fors dico. Quia novis tua prudentia esse qui putent, si homines primi perstitissent, omnes ab ijs nascituros in Paradiso conversaturos fuisse: & non sine ratione probabili. Si enim paradysus ille terrenus fuit symbolum regni cœlestis, quod videtur ex eo, quod tertium cœlum, sedes beatorum Paradysus in Scripturâ dicitur: sane verisimile est neminem hominum ex illo terreno Paradiso excessurum fuisse: nisi se per peccatum indignum cœlesti Paradiso reddidisset. Sed id relinquo in medio. Cæterum quod & illa lex (ut jam ad rationem majoris meæ propositionis veniam) quam Adamus est transgressus omnibus hominibus lata sit, probavi argumento invicto quod tu præteristi. Nam omnes in Adamo peccârunt. Peccatum autem est legis transgressio. Legem transgredi nequit cui non est lata. Quare illa lex quam Adamus est transgressus, lata fuit omnibus qui in illo peccasse dicuntur. illa autem Lex non fuit alia quam quæ particularis tibi dicitur. Brevius. Ea lex quam omnes homines in Adamo peccando transgressi sunt, est lata omnibus hominibus. At I gem de arbore vetita omnes homines in Adamo transgressi sunt. Adversus nullam enim aliam legem Adam peccasse legitur, imò peccati adversus illam commisi rei omnes dicimur in Scriptura. Ergo illa Lex omnibus hominibus est lata. Quocunque respectu mihi perinde est, & æqualiter facit ad sententiæ meæ confirmationem.

*Repetitur
ratio Majoris quam
Iunius præterit.*

*Salvatur
deinde Minor.*

Ad minorem venio. At lex illa sine gratia supernaturali non fuit præstabilis. Concedis de lege communi, negas de illa qua vetitus esus de illa arbore. illud accipio & inde concludo meum propositum. Lex quæ præstari non potuit sine gratiâ supernaturali non debuit poni nisi ijs qui gratia super-
naturali

naturali a Deo essent donati. At lex communis præstari non potuit sine gratia supernaturali. Ergo poni non debuit nisi gratia supernaturali à Deo donatis. Posita est autem Adamo & omnibus in eo hominibus. Ergo Adam & omnes in eo homines habuerunt gratiam supernaturalem. Ergo in puris naturalibus considerari à Deo prædestinante & reprobante non potuerunt. Hoc meo proposito sufficere posset. At dico neque hanc legem de arbore verita præstari sine gratia supernaturali potuisse, non quidem quâ actus externus abstinentiæ à fructu arboris illius est præscriptus, sed quâ sub illo symbolo mandata est obedientia, & homini injunctum, ut non secundum hominem sed secundum Deum viveret. Quod & tum fateris, quum dicis, non fuisse penes hominem tum abstinere tum comedere instituto illo & ordinatione juris particularis à Deo dicti, licet utrumque penes eum fuerit ex facto. Præstanda autem lex fuit homini non ex facto tantum, sed ex ordinatione illa juris particularis. Probationes meas quas attuli, dicis ad modum legis communis pertinere, esto, & hinc concludo propositum, ut ante monstravi, & docui in illa lege quam particularem vocas aliquid esse communis legis. Ergo & isthoc respectu valent, & prima quidem valet, ut apparet ex hisce jam dictis. Nam quâ obedientiam postulavit, non tantum in externo facto, sed in interno animi affectu constantem, earatione sine gratiâ supernaturali præstari non potuit. *Secunda* mea probatio abs te non percepta videtur sensui meo accommodatè. Ejus autem mens hæc est, & vis in hoc consistit. Quod spiritualis pœna non possit poni transgressione illius legis, cujus legis præstationi non sit promissum spirituale bonum. Hujus autem legis præstationi spirituale bonum,

Salvatoris probationes Minoris.

Prima.

Secunda.

non est promissum, si quidem præstari possit absque supernaturali gratia. Nam supernaturalis gratia & supernaturalis felicitas sunt analoga Vnde sequitur per regressum, si spiritualis pœna istius legis transgressioni est polita, tum etiam spirituale bonum ejusdem præfationi esse promissum, & propterea non nisi gratia supernaturali præstabilem fuisse: scilicet natura suo facto assequi potest supernaturale bonum. Hic autem consideranda in transgressione & præstatione legis triplex differentia. Prima, quod unica legis transgressio mereatur pœnam, præmium autem non obtingat nisi ijs qui ad finem usque legem servârint. Secunda, quod unius præcepti transgressio mereatur pœnam, at præmium non obtingat nisi ijs, qui omnia ipsis polita præcepta servarint. Tertia, Quod transgressio præcepti æstimetur ex omissione vel facti externi, vel interni affectus, vel utriusque simul, insuper ex fine, aded ut transgressor habeatur qui in uno istorum delinquit: præstatio autem judicetur ex omnibus illis junctis, neque perfectâ æstimetur nisi ex integra causa. Quæ verò de gravitate peccati à primis parentibus perpetrati dicis, verissima esse agnosco. neque puto verbis atrocitatem illius declarari posse. At unde colligis meam argumentationem velle, quod justius infligatur pœna homini præceptum transgresso quum in corruptione & peccato esset, quam quum integer esset? Ego hæc ista non opposui. sed hominem in puris naturalibus opposui eadem supernaturalia habenti. Huic transgredienti justius infligatur pœna quam illi; imò illi injustè si lex non fuit præstabilis sine grâtia supernaturali: & si legis præstatio non habuit promissionem spiritualis boni, injustè transgressori illius legis infligatur pœna spiritualis. de duabus postremis rationibus

mei.

meis & tua ad illas responsione nihil dicam, tum Tertia
 quia in præcedentibus præterque dicta, tum quia mihi quarta.
 concedis hominem sine gratia supernaturali ha-
 bituali non fuisse. Unde ego concludo hominem
 in puris naturalibus considerari non potuisse præ-
 destinantu Deo: utpote quum non fuerit in puris na-
 turalibus. In eo ergo contentinus At dicis. Hæc
 argumenta nihil faciunt adversus sententiam, quæ
 hominem communiter considerat. Respondeo.
 quod hæc argumenta probant hominem commu-
 niter considerari non potuisse. Non enim potuit
 considerari in puris naturalibus. In supernaturali-
 bus autem consideratus non est reprobatus sive
 præteritus. Nam reprobatione seu præteritione re-
 linquitur homo in natura quæ nihil supernaturale
 aut divinum potest, ut est in tuis thesibus. Deinde
 supernaturalia illa habent commensurationem &
 proportionem ad supernaturalem felicitatem ex
 providentia Dei. Porro quibus Deus actu provi-
 dentie suæ affirmativo vult supernaturalem felici-
 tatem, ijs non potest actu præteritionis negativo
 non-velle eandem felicitatem, nisi eos considerã-
 vit, ut per media ista supernaturalia ad eam non per-
 venturos; sed vel peccaturos, vel jam ipsa trans-
 gressos libera voluntate sua. Alioquin essent duo con-
 trarij actus Dei circa unum subjectum ratione ejus-
 dem & eodem tempore consideratum.

Proposio ARMINII 15.

Secundò, quia gratia prædestinationis, seu præ-
 destinatione homini præparata, est Euangelica,
 non legalis: illa autem non est præparata homini:
 nisi ut peccatori consideratò. Esse autem Euange-
 licam claret, quia prædestinationis decretum est per-
 emptorium:

*Alterum
 argumen-
 tum Armi-
 nianum
 quod gra-
 tia præde-
 stinatione
 præparata
 homini, sit*

*Euangelica, conser-
que remissionem pec-
catorum
& regeneratione.*

emptorium : Ergo de gratia non legali, qua potest homo non uti, utpote legem transgrediens, & tamen salvari; sed de Euangelica, qua salvari debet, aut à salute excludi. Deinde quia gratia prædestinatione præparata, est remissionis peccatorum, & regenerationis, id est, aversionis à peccato, & conversionis ad Deum, per mortificationem veteris, & vivificationem novi hominis.

*Responsio IUNII ad 15. propositionem
ARMINII.*

*Distinguit
Iunium gratiam Euan-
gelicam, in
conservan-
tem, quæ
fit Angelo-
rum & ac-
quirentem
quæ homi-
num pec-
catorum.
Gen. 2.*

MAjorem accipio rectè intellectam: sed in questione de minore seu assumptione exponetur. Assumptionem, quam adfers, distinguo: nam de gratia Euangelica communiter accepta secundum naturam, falsa est, secundum nos, verissima. Non valet autem (ut scis) à dicto secundum quid ad id quod simpliciter. Rem exponam paucis. In gratia supernaturali Euangelica duæ sunt partes una conservatio eorum, qui in gratia sunt: altera, eorum qui in gratia non sunt acquisitio. Hujus autem gratiæ alius ordo natura est, alius secundum nos. Naturalis ordo est, ut qui sunt in gratia conserventur (hoc Angelis prædestinatione & electione factum) deinde ut qui non sunt in gratia acquirantur, ut fit hominibus. Secundum nos verò quijam à gratia excidimus, ordo diversus est: prius enim, acquiri oportet eos qui sunt perditii, ut facit Christus Euangelio: deinde verò conservati, ut facturos in æternum est virtute sua in cælis, quum similes Angelis erimus. Minor igitur falsa est simpliciter, si dixeris, gratia Euangelica simpliciter non est præparata homini, nisi ut peccatori considerato: nam homini simpliciter communiterque præparata est; quod

est; quod etiã Deus proposito in Edene symbolo arboris vitæ est testificatus homini. Sin autẽ dixeris de hac gratia Evangelica. i. hoc modo & ordine constituta, minorem accipio quidem; sed non valet consequutio, ut modò dicebamus. Gratia enim Dei secundum substantiam una est Evangelica, sed ordine & modo duplex, qui modus & ordo non mutat substantiam rei. Quapropter nihil attinuit ad rem, ut probaretur maior; quam etiam, si benè intelligatur, religiose affirmamus. Quod dicitur posse hominem gratia legali non uti, & tamen servari, durum est, nisi commodè (ut scio te sentire) explicetur: sed hoc nihil ad quæstionem. Postremò, quòd gratiam Evangelicam circumscribis remissione peccatorum, regeneratione, &c. tu ipse, mi frater, ex ijs quæ modò diximus, vides imperfectum esse: quia conservationem præteris, alteram essentialẽ illius partem. Alioquin rem ipsam concedimus & credimus.

Circum-
scribere eã
remiss. pec-
catorum
& regene-
rationem,
dicitur imper-
fectum esse.

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem 15.*

Argumentatio mea est hujusmodi.

Gratia Evangelica non est præparata homini nisi ut peccatori considerato.

At gratia prædestinationis seu prædestinatione homini præparata, est Evangelica.

Ergo gratia prædestinationis non est præparata homini nisi ut peccatori considerato.

Syllogismus sua figurã & modo, & tribus terminis constat. Quare non aliud, neque plus quam est in præmissis concludit. ut ut enim gratia Evangelica communiter considerata duas haberet partes, tamen ego gratiam Evangelicam, de qua loquor,

Reperit
Arm. ar-
gumentum
suum, idq;
formã syllo-
gistica pro-
ponit.
Deinde
illud sal-
vat.

tia quæ in Paradiso communicari non potuit. Iam
 verò symbolo arboris vitæ testificatus est Deus gra-
 tiam communem non singularem, gratiam lega-
 lem non Evangelicam, gratiam in Paradiso commu-
 nicabilem, gratiam denique sufficientem non effi-
 cacem. Ergo gratia quam Deus symbolo arboris
 vitæ est testificatus, est providentiæ non prædestina-
 tionis. Hujusmodi autem gratia Evangelica, quæ
 finaliter efficax, singularis non communis, non nisi
 extra Paradisum comunicabilis, & quæ homini præ-
 destinatione est præparata, non est alia, quam quæ
 homini ut peccatori considerato tantum est conve-
 niens. De gratia itaque Evangelica, id est, hoc mo-
 do & ordine constituta majorem & minorem accipio.
 Quare consecutio valet. Et licet gratia substantia
 sit eadem, modoque tantum & ratione variet, ta-
 men variatio istius modi facit, ut gratia isto modo &
 ordine constituta non possit nisi peccatori certò præ-
 parari. Tota res planius constabit, si concludam ad-
 ditis probationibus assumptionis illius syllogismi an-
 tecedentis.

Gratia Evangelica, qua homo re-ipsa salvatur,
 quæ constat remissione peccatorum & regeneratio-
 ne, non convenit homini nisi ut peccatori conside-
 rato.

*Syllogismus
 præceden-
 tis repeti-
 tio cum
 probatio-
 nibus, ad
 rei eviden-
 tiam.*

At gratia prædestinatione præparata homini, est
 gratia Evangelica qua homo reipsa salvatur, con-
 stans remissione peccatorum & regeneratione.

Ergo gratia prædestinatione homini præparata
 non convenit homini nisi ut peccatori considerato.
 Et per consequens,

Deo prædestinante homo non est consideratus in
 paribus naturalibus, quod erat probandum.

Si vero quis hoc pacto concludat.

Gratia Evangelica homini simpliciter communi-
 terque præparata est.

*Quamvis
 conve-*

At

mens argu-
mentatio
futura sit,
si gratia
hominis sim-
pliciter
communi-
terque præ-
parata hic
intelliga-
tur.

At gratia homini prædestinatione præparata est gratia Evangelica.

Ergo gratia prædestinatione præparata est homini simpliciter communiterque considerato. ille non uno modo faller in ista argumentatione sua. Nam primo major falsa est simpliciter sumta. Gratia enim conservationis in statu primævo, quam tu etiam Evangelicam vocas respectu Angelorum non est præparata homini. Deinde quatuor sunt termini in syllogismo. Nam in maiore gratia Evangelica simpliciter dicitur, in minore secundum quid. Si dicatur in minori eodem sumi modo quo in maiore, tum etiam minor simpliciter falsa est. Nam gratia prædestinatione homini præparata est gratia Evangelica secundum quid, & nostri respectu intellecta. Vt or tuis phrasibus, sed quid si negem,

Gratiam
qua Ange-
lis facta est,
secundum
Sylum Scri-
ptura non
posse dici
Evangelicam.

Gratiam quæ Angelis electione & prædestinatione est facta, Evangelicam dici posse? & petam illius, quod dicis, probationem? quod meo iure possem. Nam imprimis prout Evangelium nobis explicatur in sacris literis, certum est gratiam Angelis factam Evangelicam dici non posse. Evangelij enim summa est hæc. Respicite & credite Evangelio, seu credite in Iesum Christum Filium Dei, & remittentur vobis peccata, accipietisq; spiritus sancti donum, & inde vitam æternam. Hæc Angelis electis nullo modo conveniunt. Si dicas, non esse Evangelicam eo modo quo Evangelium hominibus peccatoribus accommodatum est; simpliciter tamen Evangelicam dici posse, utpote secundum quam in statu suo sunt conservati. Patere, mihi sciat ut probationem illius abs te petam. Ego pro tenuitate meæ capacitatis nullam aliam rationem istius tuæ sententiæ concipere possum: quam quod Christus tuam Angelorum Mediator dicitur, & Angelis in

illo electi dicuntur. Sed novit tua dignitas id inter doctos controversi, & jam antè aliquid de eo nobis dictum est. Ego verò etiam concessò eo quod Christus Mediator Angelorum dici possit, mihi persuadere non possum gratiam quæ Angelis facta est, aliquo Christi merito; seu opere quod pro Angelis apud Patrem peregerit, illis paratam & impetratam esse. Gratia autem quam Christus non impetravit Evangelica dici, mea sententia, non potest. Deinde puto duplicem in univèrsum esse viam modum & rationem obtinendæ felicitatis æternæ supernaturalis. Vnam strictæ justitiæ & legalis, alteram misericordiæ & Evangelicam: quemadmodum etiam duplex est fœdus Dei, operum unum, alterum fidei, unum justitiæ, alterum gratiæ; unum legale, alterum Evangelicum. Per illam viam & rationem felicitas obtinetur perfecta legis creaturæ à Deo datæ obedientiæ: per hanc verò viam & rationem obtinetur felicitas inobedienciæ remissionis & justitiæ imputatione. Aliam viam mens humana concipere nequit: saltem nulla alia sacris Scripturis est patefacta. Hi duo modi hunc inter se ordinem habent, ut iste præcedat, sic justitiâ Dei, conditione creaturæ, & natura rei ipsius postulante: alter modus sequatur, si quidem per illum priorem felicitas creaturæ obtingere nequeat & Deo visum sit etiam illum creaturæ proponere, quod omnino est puri puti arbitrij divini. Potest. n. inobedienciâ punire vel condonare. Vtraque via & ratio circa hominem est usurpata, ut Scriptura declarat multis locis, & breviter loco ad Rom. 8. v. 3. *Nam quod erat impossibile legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus suo ipsius Filio misso in similitudine carnis peccati, idque pro peccato, peccatum condemnavit in carne.* Circa Angelos verò puto illum priorem modum tantum usurpa-

rum

tum esse, Deumque statuisse cum Angelis juxta fœdus legale, justitiæ strictæ & operum agere; in hominum vero salute omne suum bonum explicare: quemadmodum ex eo apparet quod Angeli prævaricatores citra ullam spem veniæ immedicabiliter peccarunt, reliqui verò non veniam malefactorum obtinuerunt quæ non commiserunt, sed in statu suo conservati & confirmati sunt: fors gratia quæ illis obigit mediante Christo, & gratiam cum illis communicante; rectè non illà, quam Christus aliquo suo factò, pro ipsis apud Deum perpetrato, illis meruerit aut impetraverit.

Sed hæc *παρεργίως*. Illa phrasi qua dico hominem gratia legali posse non uti, & tamen salvari, idem volui, quod tu dixisti, Deum posse, si velit, iniquitatem tollere ut nubem: & puto Apostolum idem dicere. Rom. 4. *Qui non operatur* (id est qui legem non implet & propterea gratia legali non utitur, sed credit in eum, qui justificat impium, illi fides pro justitia imputatur. Sed hoc nihil ad propositum. Quod autem gratiam Euangelicam circumscripti remissione peccatorum & regeneratione, nihil peccavi. Non enim illam quâ communiter (si tamen ista sit) sed quâ secundum nos consideratur, explicui. At illa ita explicata, partem illam quæ conservationis dicitur, excludit, (nisi conservationis vox significet perseverantiam in statu restorationis) Nos enim non sumus salvati conservatione in primævo statu: nobis gratia conservationis in primævo statu non est prædestinatione præparata. Cecidimus enim omnes & peccavimus. Hic rursus monendum, nos nihil de Angelis agere, itaque quæ Angelis & hominibus sunt cõmunia, hic ex lege *καθ' ὄλεθρον*, & methodi esse contrahenda ut hominibus solis conveniant, secus in specie de genere dicemus.

Proposi-

Propositio ARMINII 16.

Tertio, quia relictio creaturæ in natura sua, creaturæ inquam cui lex lata est solâ gratia præstabilis, est causa peccati per remotionem aut non dationem eius quod solum potest à peccato prohibere. Hoc autem est gratia. Qua ratione hæc sententia in illam priorem incidit, quæ peccati ordinationem decreto adscribit, unde necessariò peccatum existit.

Tertium argumentum Arminii quod relictio creaturæ in natura sua sit causa peccati, per non dationem prohibentis.

Responsio JUNII ad propositionem 16. ARMINII.

Propositio de homine integro verè non potest prædicari: nam lex Adamo in integritate fuit non sola gratia, sed natura simul & gratia præstabilis, cum natura ipsius esset rectè ad gratiam ordinata: defecit autem in re naturali, & natura præstabili, quæ non erat cõmunis legis, de qua hic habetur sermo; sed singularis legis ad solâ naturam respicietis, atque pertinentis simpliciter, & ab ea sola præstabilis, ut Deus ipse Adamo prænuñciaverat, ut in prop. 14 ante ostendimus. De nobis verò prout jam sumus, optimè enunciari potest, legem sola gratia præstari posse. Immo ne præstari quidem à nobis potest, sed imputatur per gratiam, & fide præhenditur per Christum præstata. Præterea & illud falsum est, relictionem creaturæ in natura sua, &c. causam esse peccati per remotionem aut non dationem prohibentis, si intelligitur universè. Tum enim partialis causa est peccati, quum removetur, aut non removetur prohibens, si debetur: sin autem non debetur, partialis causa peccati meritò dici non potest.

Dicit Inimicum legem Symbolicam homini integro præstari sola natura præstabilem fuisse.

Item non dationem prohibentis causam peccati non esse nisi debita fuerit debitans

N

est.

antem ad
præstationē
legis singu-
laris siue
Symbolica
non fuisse.

test. Si debet agere, in culpa est: si non debet, non est in culpa peccati, si deest. Hoc natura ipsa docet, & Clemens Alexandrinus duobus locis Stromar. exponit commodissimè. In lege autem & naturale est aliquid, quod Adam præstare natura potuit, & aliquid ad gratiam ordinatum, cui sola natura non potuit sufficere. Quamobrem licet in legem naturalem peccavisset Adam, si tamen in re naturali (ubi indebita gratia) peccavisset, sola voluntas ejus in culpa fuisset, non destitutio gratiæ; prout accidisse in illa singulari lege constat Adamo data. Est igitur inanis conclusio. De ordinatione peccati & decreto Dei, & quid sit ordinatio propriè accepta, diximus in proposit. 6. Quod inde necessariò peccatum existat, est inconsequentis argumentationis; cum Dei ordinatio nihil agat indebitum, sed is qui peccatum facit; & nihil omittat debitum, sed omnia præstet perficiatque sapientissimè. Sed de hac re tota in proposition. 6. satis.

*Replica ARMINII siue consideratio Respons.
ad propositionem 16.*

Gratia
positione
naturam
non exclu-
di dicit Ar-
minius.

QUum gratiam dico non excludo naturam; illa enim præsupponit hanc: tantumdem autem valet ista phrasis, sola gratia præstabilis, atque si dixissem, non præstabilis sine gratia; particula (sola) non ad exclusionem naturæ sed ad necessariam gratiæ inclusionem faciente. Positis verò illis antecedentibus; legem homini datam quam præstare non potest sine gratia, & gratiam illi homini non esse datam; sequitur conclusio, peccati causam non esse hominem, sed illum qui talem legem posuit, & præstandi facultatem non tribuit: vel ut rectius dicam, tum transgressio illius legis peccatum dici nequit, quum

quum lex illa sit injusta, Dei velut metentis ubi non seminavit, quod abest à bono & justo Deo; & transgressio ejus sit necessaria, non voluntaria, ab impotentia non transgrediendi; Quare usquequaque verum est: Qui non dat id sine quo peccatum vitari nequit, vel removet id sine quo lex præstari nequit, is verò est autor peccati, vel potius causa quod lex illa non observatur, quæ non observatio tum peccati rationem habere nequit. Conditio illa, si debetur prohibens, frustra hic additur. Necessariò enim debet Deus homini potentiam præstandi illam legem, quam illi ponit, nisi forte homo se potentiâ privaverit sua culpa, tunc Deus ad ejus restitutionem non tenetur. At ille casus in primo statu ante peccatum locum non habet. Hoc sensu concedo enim qui potentiam præstandi legem & vetandi peccatum non tenetur dare, non esse autorem peccati si non det; sed hoc addendum: Deum teneri dare potetiam illam, si dedit legem cujus præstatio illam necessariò requirit. Deus quidem nemini quidpiam debet simpliciter; nemo enim illi dedit ut retribuatur ei: sed potest Deus aliquo suo actu se debitorem homini facere, vel promisso, vel postulatione actus. Promisso, si polliceatur simpliciter vel sub conditione, tum simpliciter, aut præstita conditione est debitor. *Non est injustum Deus ut obliviscatur operis vestri.* Heb. 6. Postulatione actus debitor est dandi potentiam actui illi præstando necessariam. Si non det & nihilominus postulet actum data lege, tum ipse causa est quod homo legem illam transgreditur, non homo, Esaiæ 5. Cæterum de antecedentibus illis, an Lex homini lata, sit sine gratia præstabilis necne, & an homo supernaturalem gratiam in primo statu acceperit, in responsione præpos. 10. & 14. actû est satis. Neq; ad rem facit quod dicitur. Si

*Deum dno
placi modo
se debito-
rem facere
dandi po-
tentiam
homini;
primo, si
promit-
tat. 2. Si
legem ferat
sine illa non
præstabi-
lem.*

*Negat Ar-
minius le-
gem illam
singularem
Adamo da-
tam perma-
nentem vires
fuisse pra-
stabilem.*

homo in re naturali (ubi indebita gratia) peccavisset, sola ejus voluntas in culpa fuisset, non destitutio gratiæ: quis enim hoc negat? si per naturæ vires lex illa præstari potuerit. Quod verò hoc acciderit in illa singulari lege Adamo data, id pernego. & causæ negationis jam ante ad respons. 14. propos. nobis redditæ sunt. De ordinatione peccati & quomodo illud decreto Dei ex mente Calvini & Beza substernatur propos. 6. dictum est. Dei ordinatio nihil agit indebitum, fateor: sed talis ordinatio peccati qualem illi Deo tribuunt, quia Deo non convenit, non mirum est, quod ex ea quid indebitum Deo tribuatur.

Propositio ARMINII 17.

*5. questio.
2. sens. de
prepara-
tione pœ-
næ sic pra-
destinatum.*

AD tertiam quæstionem quod attinet, in ea non controvertitur, an Deus aliquorum peccatum prævidens, pœnas illis meritas præparaverit; sed an ita præteritorum & in natura relictorum peccatum prævidens pœnam illis ab æterno præparaverit. Quod mihi non videtur.

*Responsio JUNII ad propositionem 17.
ARMINII.*

QVorum peccato meritas pœnas præparavit Deus, si non sunt electi: ergo sunt præteriti atque reprobati. Quod autem ita sint præteriti, ut convenit sapientiæ Dei, antè est demonstratum.

*Replica ARMINII seu consideratio Respons.
ad propositionem 17.*

*Quæstio
gratiæ*

QUod illi, quorum peccatis meritas pœnas præparavit Deus, non sunt electi, universè verum non

non est. Nam & electorum peccatis præparavit meritas pœnas, tum eas Christo imponendo ut expiaret illa, tum ab ipsis electis aliquando eas reposcendo, ut discant quomodo in æternum tractari meruerint, tractandique fuerint, nisi Deus ipso-
 rum misereri statuisset. At verum est si de præparatione per decretum de quo agimus intelligatur. Illo enim decreto non tantum peccatis meriti pœnæ præparantur, sed etiam re ipsa peccatoribus & in æternum infliguntur. Quin potius illo decreto, pœna peccato non præparatur ut merita vel debita, sed ut per misericordiam, quæ debitum nonnullis remittit, non condonanda. Quam distinctionem postulat ordo electionis & prædamnationis illi oppositæ. Electio enim pœnam meritam & debitam condonat. Prædamnatio illi opposita pœnam meritam & debitam non condonat. Infligitur ergo per damnationem prædamnationis executionem non ut merita seu debita, sed ut non condonata. Demde distinguendum inter præparationem pœnæ factam à providentia Dei justa, & præparationem pœnæ factam decreto prædamnationis divinæ, quæ electioni opponitur. Illam enim evadunt omnes resipiscentes & credentes in filium. Hanc nullus evadit. Quia decretum prædamnationis est irrevocabile & peremptorium. Quæstio autem non est an Deus pœnam præparaverit ijs, qui ita præteriti sunt, ut convenit sapientiæ Dei: quis enim neget si præteriti sint aliqui, ut sunt, ita præteritos ut convenit sapientiæ Dei? sed quæritur, an istorum ita præteritorum & in natura relictorum, quemadmodum explicatum est, peccatum prævidens Deus, pœnam illis decreto prædamnationis præparaverit, quod mihi non fit verisimile, argumenta huius meæ sententiæ probandæ attuli, quæ jam considerabimus.

*Dem decreto
 to perem-
 ptorio me-
 ritas pœnas
 præpara-
 vit, non
 sunt electi.*

*Pœna illo-
 rum qui
 condemna-
 buntur pro-
 prie consi-
 deranda
 veniunt, ut
 per miseri-
 cordiam
 non condo-
 nanda.*

*Quæstio hic
 est de præ-
 visionem pec-
 cati &
 prædamna-
 tione eorū
 qui sic præ-
 teriti ut
 habet sen-
 tentia.*

Propositiō ARMINII 18.

Probat
Arm. 2.
argumen-
tis pœnam
sibi in na-
tura reli-
ctis non po-
tuisse iuste
parari,
2. ducitur
à necessita-
te peccati.
2. à condi-
tione pœ-
næ.

Primò ex antecedentibus: quia pœna præpara-
ri iustè non potest puro actu divini placiti præ-
teritis, ob peccatum prævisum, quod ex illa præ-
teritione & in natura relictione necessario illis per-
petrandum fuit. Secundò, pœna illis ordinata est spi-
ritalis: pœna autem spiritalis ordinari non potest ab
origine sua defecturis, si præmium ex adverso spiri-
tale præparatum non fuerit in origine perstitutis.
At præmium huiusmodi illis talibus non est præpa-
ratum: solis enim naturæ viribus potuerunt in ori-
gine perstare; at illis felicitas spiritalis acquiri non
potest.

Responsio LVNII ad 18. propositiōnem
ARMINII.

Ad pri-
mum ar-
gumen-
tum.

Ad primum, negatur. 1. Adamum in com-
mune fuisse à Deo præteritum & in natura
relictum; sed ex naturæ modo permissum sibi in fa-
cto singulari & naturali solum, quod penes solam
naturam esset; cumque diligenter à Deo præmoni-
tum, & quasi ex condicto à Deo informatum. 2. ne-
gatur ex ea præteritione peccatum illi necessariò
fuisse perpetrandum. Nam si necessariò, habitus
fuisset aut qualitas patibilis in natura hominis: fuit
autem potentia ad utrumvis libera, & contingenter
ad hoc aut illud voluntate lata. Non ergo necessariò
perpetrandum fuit. Contingenter itaque perpetra-
vit: (quod Scriptura & consensus Ecclesiæ semper
tradiderunt) utpote ex potentia naturæ libera, quæ
voluntatis est. Rectè enim sapiens Ecclesiastæ 7.
*hoc invenit, Deum fecisse hominem rectum, ipsos autem
querere*

quarere ratiocinia plurima. Ad 2. In propositione addendum, *etiam*, in hunc modum; pœna illis ordinata est etiam spiritalis: nam utriusq; modi pœna illis, nempe corporalis & spiritalis, instituta est, Scriptura teste. At negatur assumptio, dicens pœmium hujusmodi non fuisse illis præparatum communiter, si in origine perstitissent. Omnino enim constat fuisse propositum illis naturæ fœdere, & ordinatione ad gratiam, si perstissent: quemadmodum & symbolo arboris vitæ significatum est, & mortis denunciatione promulgatum. Quid enim mors, nisi privatio huius & futuræ vitæ: quæ autem privatio, nisi fuisset homini vita, hæc naturâ, illa verò ordinatione gratiæ post naturale curriculum vitæ huius à Deo consummandæ? Hoc autem dictum probaturus adijcis, *sôlus enim natura viribus potuerunt in origine perstare.* Et hoc negatur: potuerunt solùm in naturalibus rebus, in ordinatis ad gratiam minimè, ut jam sæpiùs ostendimus. Falsa igitur est tota argumentatio: At, inquires, certa est ex hypothesi Thomæ argumentatio, qui in causa electionis hominem consideratum voluit in puris naturalibus. Nos verò ad ista respondemus in hunc modum. *De sententiâ Thomæ.*
 1. Id nos non attingere, qui hominem à Deo in causa electionis communiter fuisse consideratum affirmamus. 2. Et si Thomas sic interdum loquitur, tamen rectè accipi oportere, quia sumitur hoc loco æquivocè: nam alia est ratio electionis, de qua tamen ejusdem Thomæ mentem exposuimus in propos. 6. alia conditionis Adami, quum in peccatum lapsus est. Constat autem ex omnibus Thomæ scriptis, id ne per somnium quidem ipsi venisse in mentem, quòd Adam tum esset in puris naturalibus. Id enim qui sentire posset, qui apertè ubique clamat, hominem fuisse conditum in supernaturali gratia, atque

Thomam
contra
Mag. sen-
tentiarum
sustinere
hominum
fuisse con-
dicum in
gratia su-
pernaturali
e.

atque hoc ipsum expressè contra Magistrum sen-
tentiarum asserit: Falsa igitur hypothesis, & Tho-
mæ falsò adscripta. Quòd si falsa est hypothesis,
etiam inanis argumentatio. Nec solis naturæ vir-
tibus potuit homo in conditione & statu suo per-
sistere (id enim dici malum, quàm origine, quia evi-
dentiùs) nec illis spiritualem felicitatè acquirere:
non enim merces operariorum est spiritualis felici-
tas, sed filiorum in Christo hereditas, data per gra-
tiam, non labore parta.

*Replica ARMINII sive consideratio Respon-
sionis ad propositionem 18.*

Salvatio
primi argu-
menti: ex
tali præ-
teritione
sive relictio-
ne in natu-
ra, neces-
sario sequi
peccatum.

ARgumentum prius nititur hypothèsi defini-
tionis, qua præteritio in thesibus tuis est defi-
nita. Ea sic habet: *Præteritio est actus divini placiti
quo Deus ab æterno statuit creaturas quasdam in na-
tura ipsarum relinquere, ac non communicare cum
eis supernaturalem gratiam qua firmetur natura ea-
rum integra, aut corrupta instauretur, ad declaratio-
nem libertatis bonitatis sue. Natura autem illa est
qua nihil supernaturale aut divinum potest ut est the-
si 10. ejusdem disputationis. In natura enim eadem
& eodem modo considerata relinquuntur præteriti,
ex quâ & qualiter considerata evchuntur prædesti-
nati. In tali natura relictæ, qua nihil supernaturale
aut divinum potest, non possunt præstare legem sine
gratia supernaturali non præstabilem. Quare ob
hujusmodi peccatum perpetratum adversus legem
ipsis non præstabilem, pœna illis justè præparari ne-
quit. Primum itaque quod negatur, mihi præter
scòpum esse videtur. Non enim agimus de modo
quo Adamus suæ naturæ relictus & sibi permissus
est. Tum enim relictio Adamæ in manu còsilij ipsius
non*

Ad primū
quod in eo
negatum
fuit.

non est decreti præteritionis, sed providentiæ, quæ Deus citra discrimen prædestinatorum & reprobatorum versatus est circa hominem recens creatum, & quidem necessariò ex hypothesi, quod liberum hominem condere voluit. Verum agimus de relictione in natura, quæ est decreti præteritionis. Si dicas eos qui præteriti sunt consideratos à Deo in Adamo ut participes eorandem, quæ Adamus in primævo itatu habuit; respondeo sic consideratos non esse relictos in natura quæ nihil supernaturale aut divinum potest. Quare hæc hypothesis falsa erit, quæ tantum iuri videtur definitione præteritionis in tne libris tuis usurpata. *Ad secundam negationem* respondeo. Ex relictione in natura *qua nihil super-^{Ad secundum quod} naturale aut divinum potest* (intellige neque per se, *negatum* quod fateor, neque per aliquod ipsi superinfusum, *fuit.* utpote cui nihil supernaturale additum fuerit, ex hypothesi tuæ definitionis) necessariò perpetrandum est peccatum ita relictò, quod non potest sine gratia supernaturali vitari. Est quidem voluntas libera, sed non respectus illius actus qui sine supernaturali gratia aut præstari aut omitti nequit. Quemadmodum nec eadem est libera respectu actus quo vult universale imò & suum bonum. Ratio, quia in homine est patibilis qualitas propendens in illum actum veritum, motura voluntatem ad ejusdem actus consensum & perpetrationem & necessariò motura, si voluntas prædita non sit potètia motui illi resistendi; quæ potentia est gratia supernaturalis ex nostra hypothesi. Ad explicationè huius pleniorè *Fuse probatur actum negativum Dei qui peccatum hominis præcessit,* pauca addo. Actus Dei negativus, qui peccatù hominis præcessit, est aut providentiæ, aut reprobationis vel præteritionis quæ contra providentiam distinguitur. Non reprobationis. Primo, Quia actus reprobationis est circa aliquos homines, non circa omnes

non esse reprobationis vel præteritionis, sed providentia.

omnes, neque enim omnes sunt reprobati. 2. Si ex actu reprobationis vel non sine eo existit peccatum, tum aliqui tantum homines peccant, aliqui non: nempe ij peccant, circa quos Deus actu negativo præteritionis suæ versatur, non peccant, circa quos eodem actu non versatur: at omnes peccarunt: ergò non ex illo actu. 3. Si ex reprobationis actu negativo existit peccatum, jam sequitur Adamum & omnes in eo homines esse reprobos. Adamus enim & omnes in eo homines peccarunt. Falsum autem consequens, falsum igitur & antecedens. 4. Ex contrario. Si ex actu negativo præteritionis existit peccatum hominis, tum ex actu prædestinationis affirmativo, qui illi eodem momento est opponendus, (neuter enim est sine altero, & oppositè dicuntur) est perseverantia hominis in bono, saltem quod ad illum actum unicum. At nullus homo persistit in bono, in quo creatus est, ex actu affirmativo prædestinationis. Ergo neque ex actu negativo reprobationis sive præteritionis est peccatum hominis. 5. Quibus Deus semel ex actu negativo reprobationis negat efficax auxilium, eis finaliter negat efficax auxilium, alioquin reprobi non sunt reprobi. At omnibus hominibus non negat efficax auxilium finaliter: sic enim omnes essent reprobi. Ergò actus ille quo omnibus hominibus semel est negatum efficax auxilium non est actus reprobationis. Verum quia actus aliquis Dei negativus præcessit peccatum hominis, secus enim homo non peccavisset. Ergò ille actus est providentiæ. Hic autem duo confidenda. Primum, Quod peccatum ex illo actu negativo non existat necessario, sed stante illo actu possit fieri vel non fieri. Nam providentia ordinavit hominem in vitam æternam, & media contulit ad illam consequendam sufficientia & neces-

Ex actu illo negativo peccatum non existere necessario; sed stante

& necessaria: relinquens (ut decebat ex institutio-
 ne prima) hominis arbitrio usum liberum istorum
 mediorum, & nolens libertatem illam impedire,
 ne rescinderet quod instituerat, ut pulchrè Tertull.
 loco citato abs te ex lib. 2. adv. Marcionem respons.
 14. Ex quo actu Dei negatiyo nolentis impedire
 peccatum efficaciter (cui oppositus actus affirmati-
 vus volendi efficaciter impedire fuisset inconve-
 niens primæ institutioni hominis, & actus affirma-
 tivus volendi impedire finaliter fuisset prædestina-
 tionis) existit quod homo peccare actu potuit, non
 quod actu peccavit, verum quia Deus pro infinita-
 te scientiæ suæ vidit ab æterno hominem certo tem-
 pore lapsurum, hinc lapsus infallibiliter accidit re-
 spectu tanquam illius præscientiæ, non respectu ul-
 lius actus voluntatis Dei, sive ille affirmativus sit,
 sive negativus. Quidquid enim respectu actus vo-
 luntatis Dei infallibiliter accidit, idem etiam neces-
 sariò evenit, necessitate non consequentiæ modo
 sed & consequentiæ. Hinc breviter licet notare dis-
 crimen inter *infallibiliter* & *necessariò* fieri. illud est
 ex infinitate scientiæ Dei, hoc ex actu voluntatis
 Dei: illud solam Dei scientiam respicit, cuius est
 contingentiâ infallibiliter & certò scire, hoc ad ip-
 sam rei existentiam pertinet, cui ex voluntate Dei
 accidit necessitas. Secundo, Sic considerandum,
 quod providentiâ Dei non discriminat præcisè inter
 homines, quâ electi sunt & qua reprobî. Et pro-
 pterea ille actus negativus Dei est de omnibus ho-
 minibus communiter & universè absque ullo dis-
 crimine electorum & reproborum. Ex hisce con-
 cludo. Quia actus ille negativus qui peccatum an-
 tecessit non est reprobationis seu præteritionis, sed
 providentiæ contra illam distinctæ, hinc sequitur
 Deum præteritionis actu non esse versatum circa
 homines

illo actu
 posse fieri
 vel non fieri.

Discrimen
 inter infal-
 libiliter &
 necessariò
 fieri.

Actum il-
 lum nega-
 tivum esse
 providen-
 tiæ commu-
 nis, quâ
 præcisè non
 discrimi-
 nat inter
 electos &
 reprobos ut
 sic.

Unde sequitur
Deum ad præteritionis non esse versatum circa homines ut nondum peccatores consideratos.

homines extra peccatum vel ut nondum peccatores consideratos. Neque enim actus aliquis negativus præteritionis prævit vel ordine vel tempore hunc actum providentiæ negativum. Nullus etiam alius actus præteritionis inter hunc providentiæ actum & peccatum intervenit. Si intervenit actus aliquis præteritionis, etiam prædestinationis intervenit. Non hic, ergò nec ille. Eset enim hic actus prædestinationis conservatio aliquorum in bono, & vindictio à peccato possibili. At nemo hominum in bono conservatus fuit & à peccato possibili vindicatus: omnes enim peccaverunt.

Nihil autem hic opus probare hominem non necessario sed liberè peccasse, illud enim non controversitur; sed docendum fuit, posita ista præteritione hominem nihilominus liberè & non necessario peccasse.

Salvatio secundi argumenti de pena spiritali præteritis sive in natura relictis posita.

Argumentum secundū etiam nititur hypothesis, quam ex tuis thesibus mihi desumpsisse video, rectè an secus tum pro tua prudentia iudicabis. Hypothesis constat duabus partibus. Prior est. Felicitas supernaturalis non potest acquiri solius naturæ viribus. Altera. Lex Adamo lata potuit præstari solis naturæ viribus. Prior pars est vera. Altera est in tuis thesibus. Homo relinquitur in natura quæ nihil supernaturale aut divinum potest. At potuit tamen præstare Legem, alioquin Deus est injustus qui ponit Legem creaturæ non præstabilem. Hinc conclusi, quod Legis illius transgressioni non debuerit poni pena spiritalis, cujus præstationi non est promissum præmium spirituale seu supernaturale. At legis, quæ solis naturæ viribus est præstabilis, præstationi præmium supernaturale non promissum, secus natura supernaturale poterit acquirere. Ergo legis ejusdem transgressioni non debuit poni pena

pena

pœna spiritualis. Subsumo. Sed Lex Adamo lata fuit præstabilis *solum natura viribus*, ex tuo sensu prout ego illum percepi. Ergo non debuit illi poni *pœna spiritualis*. Est autem illi posita *pœna spiritualis*. Ergo *injustè*. An verò ista ex thesibus tuis consequantur nec ne, jam non amplius inquiram; quia nunc apertè dicis primis nostris parentibus præmium supernaturale fuisse præparatum si in origine sua perstitissent. Et propterea valere jubeo istam meam argumentationem, utpote cui hypothesis subtrahitur, quâ nitebatur. Ex eo autem quod dicis, sic concludo pro mea sententia. Quod hominibus omnibus sub conditione obedientiæ, quam præstare poterant ex dono Dei illis concesso aut concedendo instituto gratiæ, est præparatum: id ipsum aliquibus hominum certò & definito Dei decreto negari non potest, nisi prævisa illorum inobedientia. At vita æterna omnibus hominibus est præparata sub conditione obedientiæ quam præstare poterant. Ergo vita æterna aliquibus hominum certo & definito Dei decreto, hoc est præteritione negari non potest, nisi prævisa illorum inobedientia. Et propterea homines Deo prætereunti sunt considerati ut peccatores, non igitur communiter considerati. *Thoma* sententiam non attingo nisi ut est tuis thesibus explicata. Liceat autem mihi petere à *Thoma*, ut probet Deum præterisse hominem in statu integritatis, in quo non naturalia tantum sed & supernaturalia habuit, consideratum. Fateor spiritalem felicitatem esse hæreditatem filiorum, sed quæ alio pacto contigisset perstantibus in statu primævo, quam credentibus in Christum. Illis enim fuisset data *ex lege operum*, his datur *ex lege fidei*; illis *ex debito merces* fuisset data ut *operantibus* Rom. 4.4. his *imputatur ut credentibus ex gratia*: illis data fuisset

Fateor
Arminius
huic argu-
menti suo
hypothesin
quâ nite-
batur sub-
straham &
Junio.

Sed est
eo tamen
quod à In-
nioponitur
argumen-
tum ducit
pro sua
sententia;

De senten-
tia Tho-
mæ.

fuiſſet ex *juſticia legis*, quæ dicit *qui fecerit ea homo* *vivet in illis*; His datur ex *juſticia fidei*, quæ dicit, *ſi* *crediderit in corde ſuo*, &c. Rom. 10. De iſto autem ſtatu primævo & perfeverantia in illo, nobis ſermo fuit.

Propoſitio ARMINII 19.

*Argumen-
tum Arm.
generale
contra ſe-
cundam
ſenſentiam
quod idem
ſit & uni-
forme, ob-
iectum de-
creti & ex-
ſequutio-
nis.*

Videtur conſiderandum præter hæc omnia, quod cum prædeſtinatio, præteritio, repro- batio nihil ponant actu in prædeſtinato, præterito, & reprobatum, idem omnino ſit, & eodem modo conſideratum ſubjectum exſequutionis in re, & de- creti in mente divina. Quare cum Deus non com- municat gratiam actu, niſi cum peccatore, nempe gratiam prædeſtinatione præparatam; non præter- eat actu; non damnet aut puniat niſi peccatorem; conſequens videtur Deum non ſtatuiffe gratiam impartiri, niſi peccatori; non præterite, non repro- bare niſi peccatorem.

*Reſponſio IVNII ad 19. propoſitionem
ARMINII.*

*Prædeſti-
nationem
nihil actu
ponere in
prædeſtina-
to, inter-
pretatur
Junius pro
nihil in eo
ſupponere.*

Antequam de re dico, recordari opus eſt, ho- monymix illius quam in propoſ. 2. annota- vimus. Reprobare in toto hoc ſcripto tuo damna- re eſt, & reprobatio damnatio. Mihi verò reproba- tio, & præteritio ſive non-electio ſunt idem. Quam- obrem ut res ſit evidentior, non indignè feret, ſi pro reprobationis vece damnationem ſuffecero. Dicis, *prædeſtinationem, præteritionem, & damnationem ni- hil ponere actu in prædeſtinato*, id eſt, prædeſtinatum ſive electum, præteritum, & damnatum citra ullam contemplationem qualitatis, quæ in ipſo ſit, à Deo eligi,

eligi, præteriti, & damnari. Ego verò diversam horum esse rationem ex Scripturis puto: nam electio quidem, & non electio nihil ponunt in electo atque præterito; sed damnatio supponit peccatum, ex quo damnatur peccator: alioquin totum prædestinationis opus est æternum. In his itaque omninò eodem modo considerari subiectum oportere in re, & in mente facilè assentior: nam eligitur atque præteritur electus & reprobus, ut homo; damnatur, ut peccator. Qui eligitur aut præteritur ut homo in executione, ita in mente Dei electus est, aut præteritus: qui damnatur ut peccator, ita est prædamnatus. Alioquin actus internus & externus Dei variarent: quod nunquam admittendum. Hoc benè intellecto, vides, mi frater, quæcumque superædificas, ea nullo modo posse consistere. Dicitis

Hominem eligi & reprobari ut hominem, damnari verò ut peccatorem, eò sententiã Iunij.

Deum non communicare gratiam prædestinatione præparatam, id est, salutarem nisi cum peccatore, non præterire actum nisi peccatorem. Hoc verò primùm de gratia saluari universè simpliciterque si dicitis, falsum esse docet Angelorum electorum salus, & aliorum præteritio. Quid enim? an peccatores Angelos elegit ac præterivit Deus? viderit Origines. Nos certè in alia omnia. Deinde si de gratia in hominem circumscriptis dicere te; sequitur ergo ex hac ipsa propositione tua primùm hominem in integritate illa non habuisse communicationem salutaris gratiæ: quod ne te quidem ipsum esse dicturum purem. Ergo gratia hæc cum homine communicatur quæ homo, licet non peccator; non solum autem cum Angelo. Si dicitis, cum homine secundùm quod nunc est peccator communicari gratiam, non negamus; in dè iam cum nemine nisi peccatore comunicari credimus, quia nemo homo est non peccator. Non damnati verò aut puniri nisi peccatorem, id
ultrò

ultrò tibi concedimus. Atque in hunc modum pars negatur conclusionis tuæ, quæ est de electione & non electione; pars verò conceditur, quæ de damnatione est.

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem 19.*

Invinum
non rectè
intellexisse
phrasin
Scholasti-
corum ab
Arminio
usurpatam,
et proinde
hoc argu-
mentum
ipsum. Ete-
nim nihil
ponere in
prædestina-
to non si-
gnificat ni-
hil in eo
supponere,
sed nullum
in eo reale
effectum
ponere.
Vnde
sequitur
abiectionem
prædestina-
tionis eod-
em modo
si habere
non debemus

EGO vocem reprobationis ex tuo sensu usurpa-
vi, quod jam aliquoties dictum & môstratum:
quia vero pro ea damnationis vocem substituis, non
contradico. Argumentum autem meum non su-
mis vero sensu. Non enim hoc volo, prædestina-
tum, præteritum & damnatum, citra consideratio-
nem ullius qualitatis quæ in ipso sit a Deo eligi, præ-
teritari, damnari, qui possum? quum ubique coner-
evincere peccatum esse conditionem seu qualita-
tem in objecto decreti divini totius requisitam. Hic
autem est sensus verus. Prædestinatio, præteritio,
prædamnatio ut actiones in agente manentes, seu
ut actus interni nullam in objectum exterius infer-
runt ex se passionem, sed exsecutio illorum inter-
norum actuum, quæ constat externis actibus, tran-
sit in res exteriores, & in eis aliquem effectum po-
nit ut Thomas explicat in summa prima quæst. 23.
art. 2. unde apparet phrasi scholasticis usurpata, aliud
esse ponere, aliud supponere in electo præterito
damnato. Quod si illi actus interni nihil ponunt
in objecto, tum sequitur objectum omnino idem
esse & eodem modo consideratum tum decernenti
Deo tum exsequenti; sive tum internis actibus tum
externis circa illud versanti Deo. Vnde concludo.
Quia certum est Deum actu externo non commu-
nicare gratiam prædestinatione præparatam nisi
cum homine peccatore, non præterire actu externo
nisi

nisi peccatorem, non damnare actu externo nisi peccatorē. Hinc sequitur Deum actu interno prædestinationis non præparare gratiam nisi peccatori, non præterire statuisse nisi peccatorem, non prædamnare nisi peccatorem, quod est actu prædestinationis præteritionis & prædamnationis interno non versari nisi circa hominem ut peccatorem consideratum. Quod autem Deus gratiam prædestinatione præparatam non communicat nisi cum peccatore, non prætereat nisi peccatorem. (de damnatione nobis convenit) id verissimum esse puto. Neque huic veritati quidquam obstat duplex tuum argumentum. Quod enim ad primum attinet, respondeo id, quod tua prudentia responsurum prævidit, nos non agere de Angelorum prædestinatione & reprobatione, sed de hominis: quate utut universe verum non sit gratiam prædestinatione præparatam non nisi peccatoribus convenire, ut in Angelis, tamen hoc verum est de hominibus, gratiæ voce ad illā quæ hominibus prædestinatione præparata est, restricta. Quod ad alterum argumentum tuum quo meæ propositioni absurdum impingitur, eo quod inde sequitur hominem in prima integritate non habuisse communicationem salutaris gratiæ; Respondeo, Homonymiā esse in vocibus salutaris gratiæ. Illa enim gratia salutaris potest accipi pro gratia quæ salutem conferre potest & sufficienti; & pro ea quæ salutem certo & reipsa confert, & efficaci: item pro gratia quam Deus homini in primævo statu contulit, & pro gratia quam homini confert in statu peccati, ut inde liberatus in Christo, vitam per illum ex morte obtineat. Propositio mea concedit hominem priorem illam in statu integritatis habuisse, & sic absurdum vitat. Hanc autem posteriorem ante lapsum habuisse, negat mea propositio; & simul hoc absurdum

tuum ex-
tentionis
ratione: &
porro Deo
prædestina-
tione non-
nisi pecca-
tori gra-
tiam præ-
parasse,
&c.
De gra-
tia salu-
tari
tum Ange-
lis, cum ho-
minibus in-
tegris com-
municatā,
contra ex-
ceptiones
Junij.

dum esse negat. Hæc autem posterior non illa prior est gratia prædestinatione præparata. atque hoc pacto tota mea argumentatio firma & immota manet.

Hæc igitur ob causas, vir Reverende, nondum mihi persuadere possum, quin objectum adæquatum prædestinationis, præteritionis, prædamnationis, sit homo ut peccator à Deo consideratus.

Propositio ARMINII 20.

NEquè videtur mihi hæc sententia stabiliri argumento à necessaria declaratione libertatis gratiæ, & bonitatis diviniæ. Vt enim fatear declarationem istius libertatis esse necessariam, dicam tamen & illam esse in ipsa creatione & distinctione rerum declaratam, & porro alio modo declarari potuisse, imò debuisse. Argumentum à necessaria justitiæ diviniæ declaratione non magis me movet; tum quia justitia in Deo, ut natura æqualiter se habet erga totum suum objectum, & omnes ejus partes, nisi à voluntate diversificetur: tum quia Deus talem se in Scriptura declaravit, cui non sit opus ex justitia legali peccatorem punire ad justitiæ suæ manifestationem; sed qui aliam viam nobiliorem norit ad justitiæ suæ patefactionem. Neque argumentum à providentiæ natura deductum momentum habere videtur; cuius sit permittere ut aliqui à summo bono & fine supernaturali deficiant: quia ista permissio huic sententiæ consentaneè intellecta, non tam providentiæ sustentanti & gubernanti, quam creati est tribuenda.

*Denique
& à natura
providentiæ.*

Response

Responsio IUNII *ad propositionem* 20.

ARMINII.

Postquam de electione & reprobatione dictum, venit hoc loco ad considerationem finis, ex quo bonitas malitiave actionum sæpè recognosci solet. Triplex autem hic finis expenditur: libertatis divinæ in gratia & bonitate, iustitiæ, & providentiæ. Etiam plures quidem adferri possunt: sed ex his cætera. Primus finis oppugnatur duobus argumentis. Nam 1. dicitur libertatem illam esse in ipsa creatione & distinctione rerum declaratam; ergo non fuisse opus, ut in hac quoque declararetur. Negatur consequens: nam nec satis fuit in creatione & distinctione rerum declarari, nisi in progressu & fine quoque declararetur; nec verò, si satis declarata est in hac naturâ & vita hujus seculi, sequitur ergo in superiore natura & in vita futuri seculi declarari non oportuisse. Cõtrà enim, si in rebus solùm inferioribus libertatẽ suam declarasset Deus, ac non in superioribus ad seculum alterum pertinentibus; imprudens videretur declarationem digniorem omisitisse libertatis suæ, aut non potuisse. Nam dignior est libertatis illius in rebus dignioribus restitutiõ: id autem bonum melius est atque dignius, cuius meliora & digniora sunt consequentia. Hoc Deum nescivisse, non potuisse, aut noluisse quis credat? 2. Dicitur libertatem illam porro alio modo declarari potuisse, imò debuisse. Fateor: nam & hoc modo & alijs potuit & debuit, prout à Deo factum est. Quod si alio exclusivè dicis, pro eo quod est alio & non hoc modo, negatur, & in præcedentem proximè argumentationem satis est confutatum. Secundus finis similiter argumentis duobus oppu-

Ad illa quæ Armin. adfert in consideratione primi argumenti, quod ducitur à declaratione libertatis gratia divinæ.

Q 2

gnatur.

Ad illa
quæ ad se-
cundum,
quod duci-
tur à decla-
ratione in-
iustitia.

gnatur. Prius argumentum, illis verbis compræ-
hensum, *quia iustitia in Deo ut natura equaliter se
habet*, &c. ibidem solvitur adiectione verborum il-
lorum, *nisi à voluntate diversificetur*. Nam iustitia
quidem in nobis spectatur duobus modis, ut habi-
tus, & ut actus ab eo proficiscens, & emanans pri-
mùm intus, deinde foris: in Deo verò itidem duo-
bus modis consideratur, ut natura, & ut naturæ
actus per voluntatem fluens à natura & secundùm
naturam Dei. Priore modo iustitia est ipsa essentia
Dei; posteriore, opus essentiæ. De priore modo ve-
rissime illud dicitur, *Iustitia in Deo ut natura aequa-
liter se habet erga totum suum objectum, & omnes eius
partes*. Etsi particula, *ut natura*, duobus modis ex-
poni potest; sive *ὡςπερ φύσις*, ut sit similitudinis
(quâ mente ego à te scriptû putaverim) sive *καθ'ὡς
φύσις*, prout Dei natura est iustitia ipsa, sive essen-
tia. Etenim essentia Dei cùm sit omnimò simplicis-
sima, iustitia, natura, essentia, & cætera attributa re
ipsa unum sunt, licet ratione à nobis distinguantur.
De posteriore autem iustitiæ modo illud subiicitur
quàm commodissimè, *nisi à voluntate diversificetur*;
sed tamen æquivocè. Nam iustitia Dei, ut natura,
nunquam diversificatur, ne voluntate quidem.

Jacob. 1. Quid enim? vellet Deus mutationem in essentiâ,
in natura sua? cuius proprium est non dico omni
modo, sed univocè unius solius & semper *immuta-
bilis*. Illa verò iustitia, quæ opus est divinæ essen-
tiæ ab ea emanans voluntate; sive intus sive foris;
illa profectò infinitis modis diversificatur, prout fert
sapiencia & voluntas eius. Posterius argumentum,
ut paucis dicam sine tergiversatione, duobus modis
in vitio est. Nam primùm etsi illud verum est, si
bene intelligatur, quod ais, *Deus talem in Scriptura
se declaravit, cui non sit opus ex iustitia legali peccato-*

rem

non punire ad iustitia sua manifestationem, utpote cuius iustitia legalem iustitiam omnibus modis superet, atque infinite, prout veritas typum, & corpus umbram in rerum natura solet excedere: tamen id nullo pacto ex eo consequitur, non ergo debuisse Dominum ita peccatorem punire ad iustitiae suae manifestationem; aut quod ita punit, ex iustitia legali esse. Contra verò id potius sequitur, & Deum peccatorem ita punire oportuisse ad manifestationem iustitiae suae; & quod ita punit, id ex iustitia ipsius esse, quae iustitiam legalem excedit superatque modo excellentissimo, id est, divino; & quae ad iustitiam legalem nobis ipsa informavit in verbo pro modulo nostro, ut iustitiae illius excellentissimae umbraculum. Nihil est iustitiae nobis in lege expressum, quod non insit iustitiae Dei, & ab ea promanet excellentissime: in Lege & iustitiam nostram expressit à vobis debitam, & adumbravit suam. Id tantum mihi considera, Deum esse iustitiam univocè, aut (si mavis) esse principium univocum & causam omnis iustitiae; ut omnis boni; utrumque illud quod dicebas sustuleris. Nam si univocè est iustitia, sive principium univocum & causa omnis iustitiae, ergo huius quoque iustitiae principium, causa atque effector est, non solum mediatè adumbratae lege, sed etiam effector immediatè opere ipsius. Nam unde iustitia ista legis, nisi à Deo, voluntate sua sapientissima id quod est, & quod agit prout est, exprimente? Deinde si univocè iustitia est principiumque iustitiae Deus; non ergo ex iustitia legali punit, sed ex sua, quam pro humano captu adumbravit lex, & quam non potest non exprimere in creatis rebus cum in hoc, tum in venturo seculo, ut declaravit verbo. Illud verò alterum magis est vitiosum, quod dicis, *Deum aliam viam nobiliorem nosse ad iustitiam*

Justitia sua patefactionem. Deus certè & illam & aliam, & omnes novit ac pernovit vias divino modo. Sed tibi in hac causa, mi frater, id semper in mentem venire necesse est, Deum nunquam non contem- plari omnia secundùm rationem singularem, & ra- tionem universi, cui præest. Secundùm rationem singularem si negabitur Deum aliam viam nobilio- rem nosse ad patefactionem iustitiæ suæ; unde, amabo te, probaturus es? id enim contrà pijs esse probabilius omninò videbitur, cùm Deus sit sapientissimus, ergo sapientissimè viam nobilissimam in hac causa tenuisse, ut (quod sapientiæ divinæ opus est) patefieret iustitia eius ad gloriâ suam, docu- mentum nostrum, & perfectionem universi. Ve- rumtamen esto, noverit Deus aliam viam nobilio- rem ad hanc rem perficiendam, ut est scientissimus; nego tamen secundùm rationem universi aliam no- bilio-rem viam existisse, quâ id cõsequeretur Deus, quia aliam illam nobilio-rem viam ad aliud melius fuerit adhiberi. Interest enim sapientiæ Dei, ut viæ omnimodæ in iustitia ipsius omnimoda patefacien- da teneantur, & sint in universo oculis omnium ex- positæ. Sit, exempli causa nobilior via patefacien- da admirabilis iustitiæ illius divinæ, ea quæ Angelos malos exercuit ætèrnumque exerciturus est: ut dem- ita esse, an non vides sapientiæ Dei esse, ut hic quo- que diversificetur divinæ iustitiæ modus? Atque hæc

Adeâ quæ de secundo argumento satis. Tertius finis, qui est ad tertium, à Dei providentiâ, unico modo eliditur exceptione, quod ducitur à natu- râ provi- dentia. ut vocant, quod *ista permissio non tam providentiâ su- fficientis & gubernanti, quàm creanti est tribuenda.* Bona venia tua, negatur tota exceptio, & ipsa ter- minorum definitione tacentibus nobis eliditur. Age tu mihi quandam veluti lineam providentiæ divinæ describe: cuius principium seu prima extre- mitas

miras creatio appellatur, id enim est creatio, pro-
 ductio à non esse ad esse, ut loquuntur: medius ter-
 minus sit gubernatio, sustentationem & ordinatio-
 nem continens : finis seu posterior extremitas sit
 consummatio : hic vide cui parti permissionem il-
 lam sis adscripturus. Creatio est actus Dei solus,
 cuius gloriam eum ré creata ulla minimè commu-
 nicat: nam creata est, non creans. Creationis autem
 actu datur esse rebus, ut quod non est *ἔσθαι*
 in natura, id sit: creatione itaque datur homini ut sit
 homo, & insit homini, quicquid est hominis quâ
 creatura est: Atque hoc in genere libertas volunta-
 tis est homini attributa. Quid autem permissio est
 non actus Dei est, sed cessatio ab actu: non dat esse
 rei, sed rei quæ est, viæ lux potestatem tradit. Hæc
 ipsa natura loquitur: creationem, puta, à permissio-
 ne differe genere & differentia. Quid plura? crea-
 tio non est pars ordinationis, sed principium, pun-
 ctum, terminus, ut ita dicam: permissio verò ordi-
 nationis est ex principio illo posito consequentis:
 non ergo creationis est. Est quidem creationis, li-
 bertas voluntatis in homine; sed ut in facultate es-
 sentiali, non ut in actione inde procedente: quæ
 actio proculdubio, ex quo facultas creata est, & suis
 qualitatibus instructa, à Dei ordinatione est, & or-
 dinatio à providentia. Equidem non video qua ra-
 tione permissio primis parentibus facta creationi;
 quæ vero nobis, ordinationi assignetur. Vtramque
 unius generis esse oportet. Deinde verò etiam si sin-
 gerem permissionem à creatione esse, id quoque vel
 te auctore opus esset providentiæ; cum providen-
 tiam creatorem æquè ac sustentantem & gubernan-
 tē nomines. Est igitur te annuente permissio, pro-
 videntis: nobis verò confirmantibus, & te (ut spe-
 ro) asseniente, providentiæ gubernantis vel ordi-

nantis est. Quare utcumque dixeris, ad rationem providentiæ illius pertinet consequentiâ optimâ permissio.

*Replica ARMINII seu consideratio Respons.
ad propositionem 20.*

HActenus ipsam sententiam examinavi, quæ statuit objectum prædestinationis & præteritionis hominem, vel in puris naturalibus, vel etiam cum supernaturalibus, extra tamen peccati ut conditionis, in objecto requisitæ, contemplationem consideratum, Et comprobasse mihi videor hominem decessenti Deo non aliter quam peccatorem consideratum esse. Nunc ad tria argumenta respondeo, quæ ad stabiliendam illam sententiam adferri solent. Et commonstro tantum huiusmodi sententiam ex illis argumentis non confirmari: Quare propositi ratio postulare videtur, ut non tantum ista mea commonstratio refutetur, sed etiam ut vis argumentorum illorum comprobetur: quo postremo labore superfedisti, quopacto vero mea infirmentur: jam singulatim videamus.

*Considera-
tio Replica
Iunii ad re-
sponsum
adversus
primum ar-
gumen-
tum.*

Primum argumentum à necessaria declaratione libertatis gratiæ & bonitatis divinæ tollo primò simpliciter negando istam necessitatem, tum concessa illa necessitate, negando modum illum, qui est talis præteritio, ut à sententiâ mihi adversaria describitur. Quæ negatio confirmatur, partim quod Deus suæ bonitatis libertatem declaravit in creatione & distinctione rerum: partim, quod porro alio modo quam ista tali præteritione, eandem libertatem declarare potuit, imò debuit. Hæc autem quo melius intelligantur pauca declarationis causâ dicam. *Primo,* Quum nullus Dei externus actus simplici-

*Nullum
actum Dei*

citer sit necessarius, nulla quoque declaratio liber-
 tatis bonitatis divinæ est simpliciter necessaria. Deus enim interna & essentiali sui ipsius notitia est
 beatus, atque in se gloriosus. Secundo, Quia ta-
 men Deo visum est libero voluntatis actu suum
 bonum extra se communicare ad bonitatis suæ de-
 clarationem, videtur non tantum ipsa bonitas de-
 claranda fuisse, sed & libertas bonitatis ipsius: quò
 constaret Deum suum bonum cum creaturis nulla
 necessitate sed mera voluntate communicasse: non
 in boni sui augmentum, quod perfectum est, sed in
 nihili & creaturarum ex eo factarum complemen-
 tum. pro modo communicationis tum nihili parti-
 bus singulis, tum creaturis singulis interno actu vo-
 luntatis præparatæ. Bonum autem quod Deus
 communicare extra se voluit, est duplex respectu
 subjecti cum quo id communicare statuit, natura-
 le & supernaturale. In utriusque communicatio-
 ne æquum fuit ut declararet non tantum bonitatem
 suam, sed & libertatem bonitatis & gratiæ suæ. In
 naturali boni cõmunicatione declaravit bonitatis
 suæ libertatem creatione & distinctione rerum.
 Quum enim isti parti primæ naturæ, quod est purè
 nihilum, vel chaos, hanc entitatem & formam est
 impartitus, hinc aliam eo ipso libertatem suæ com-
 municationis declaravit. In cõmunicatione bo-
 ni supernaturalis, eandem suam libertatem declara-
 vit, quum magnam partem suarum creaturarum in-
 habilem fecit ad supernaturalium susceptionem, so-
 los Angelos & homines eorundem capaces fecit,
 nonnullorum etiam ipso actu participes. Istorum
 respectu, quorum omnes in unum Angelos &
 homines primos, inque ijs reliquos ex ipsis nascitu-
 ros sub conditione participes fecit, nulla huiusmodi
 præteritio locum habet, quæ sit nonnullorum aut

*externum
 simpliciter
 necessa-
 rium esse.*

*Denno-
 bertatem
 bonitatis
 sua ostend-
 dere & in
 naturalis
 & in su-
 pernatu-
 ra-
 lis boni
 communi-
 catione.*

Angelorum aut hominum, sed tantum, quæ est reliquarum creaturarum, eas enim præterijt in communicatione bonorum supernaturalium. At in communicatione bonorum, quorum Angelos & homines non re ipsa participes fecit, sed capaces: etiam declaranda fuit libertas bonitatis & gratiæ divinæ, ut hac ratione constaret Angelis & hominibus non ex naturæ ipsorum excellentia & merito, sed ex gratia tum illa quæ omnes acceperunt, data esse, tum illa porro, quorum capaces facti sunt datum iri. Hæc ita agnosco & fateor, sed nego modum declarandæ in horum communicatione libertatis divinæ esse, huiusmodi præteritionem: nego etiam huiusmodi præteritionem à Deo ad demonstrandam istam libertatem usurpata esse & hoc volui, quum dixi, & porro alio modo declarari potuisse imò debuisse: per voculam *alio*, excludens illum modum qui præteritione ista continetur. Si quaeratur, quo alio modo libertas bonitatis divinæ declarari potuerit imò debuerit: respondeo, quod ad hominum causam attinet. (Angelorum enim semper exclusi) potuisse declarari libertatem istam, si præscriberet Deus conditionem sub qua vellet communicare: declaratam etiam ex decreto æternæ quum præscripsit homini conditionem sub qua vitam æternam, & ea gratiæ dona, quæ præter jam data, ad illam consequendam poterant esse necessaria, consequeretur. Debuisse declarari alio modo, si declaranda fuit, quia non isto modo: nam iste nec sapientiæ Dei nec iustitiæ eius convenit, utpote quo creaturæ aliquorum bonorum ex divina bonitate & gratia capaci eadem bona absque ulla conditione simpliciter denegantur. Ergo alio modo, & quidem illo quem dixi. Nam decernere creaturæ alicui non dare id cuius est capax cuiusque causa est condi-

Quo alio modo quam præteritionis de qua hic agitur potuerit & debuerit declarari libertas bonitatis divina erga homines.

condita, Deus non potest nisi sub conditione si se inhabilem fecerit bonis accipiendis, quorum capax facta est à suo creatore. Verum ut res habet, commonstrandum tibi fuit, quomodo argumentum à libertate bonitatis & gratiæ divini valebit ad huiusmodi præteritionem seu non-electionem, qualis describitur tuis thesibus. stabilendam.

Alterum argumentum est à iustitiæ Dei declaratione necessaria. Hoc argumentum impugno duabus rationibus. ut autem intelligi queat quomodo istæ meæ rationes p̄verius illud argumentum valeant, sciendum me id ipsum ut est in tuis thesibus positum insinigare voluisse. Verba autem hæc sunt in thesibus: thesi 17. *Preparatio pœnæ est actus divini placiti quo Deus ab æterno statuit ad declarationem iustitiæ suæ punire creaturas, quæ in origine sua non fuerant peritura, &c. & thesi 18. Deus pœnas præparat creaturis contra ordinem ipsius peccatis ac propter peccatum reprobandis ex necessitate iustitiæ suæ. Quia his verbis dicitur reprobatio & pœna preparatio, quæ hic pro eodem sumuntur factæ ex necessitate iustitiæ divini, illud ego tanquam veritati minus consonum duabus rationibus confutare volui.*

Prior ratio est huiusmodi; si Deus pœnas præparat peccatoribus ex necessitate iustitiæ suæ, tum omnibus in universum peccatoribus præparat pœnas, nempe decreto prædammationis. At falsum consequens Ergò & antecedens. Consequentia propositionis est certa. Quia quum iustitia in Deo consideratur ut naturalis affectus, tum eodem modo versatur circa totum suum objectum & omnes ejus partes. Objectum autem iustitiæ hic sunt peccatores. Ergo circa omnes peccatores versatur æqualiter, hoc est, omnibus pœnas præparat. Et hoc necessitatis vox iustitiæ addita aperte significat. Si enim

Consideratio
Replicæ
Iunij ad
Responsionem
Arm.
adversus
secundum
argumentum.

Et primo quidem
explicantur
& confirmantur
rationes
quæ ad verum
illud alata
sunt.

enim necessario pœnam præparat peccatoribus seu peccaturis, jam omnibus præparat absque discrimine. eademque vox addita justitiæ indicat sic justitiam considerandam quatenus est naturalis affectus in Deo: & illa præfici prædamnationi non potest ob causam jam dictam. Addidi autem nisi *diversificetur à voluntate*, quo significatum volui in Dei voluntate situm esse ut affectu isto suo naturali utatur simpliciter vel secundum quid, circa omnes peccatores, aut circa aliquos tantum: eoque refuto non quod ante dixi, sed illam necessitatem quæ justitiæ prædamnanti additur. Si enim voluntate Dei illam justitiam administrante sit ut Deus aliquibus peccatorum pœnas præparet, alijs non præparet sed condonet, tum non ex necessitate justitiæ illa prædamnatio, seu reprobatio (ut hîc dicitur) à Deo est decreta. Brevius dicam. Iustitia in Deo affecta est ad peccatum puniendum, ut misericordia seu gratia ad condonandum, absq; ullo discrimine illorum qui peccatum commiserunt: si justitia esset actus sui administratrix jam omnes punitet peccatores, si misericordia administratrix sui, jam omnibus condonaret peccatum, quorum utrumque simul fieri nequit; & hac ratione altera alteri declarationem sui ipsius prætereret, quod fieri non debet. Quare Dei sapientia illis moderandis præfecta judicat utrique concedendum esse suum locum. Huius iudicium sequens voluntas Dei, administrat justitiam qua par est ut etiam misericordiæ locus esse queat, & misericordiam ut decet, quo justitiæ vicissim suus honos constet. Quod vero ista voluntate decernitur, id necessitate factum esse vel justitiæ vel misericordiæ, meo quidem iudicio, dici non potest.

Alteratio est huiusmodi. Si Deus aliam viam nobiliorem novit ad justitiæ suæ manifestationem, quam

quam illa fit, qua secundum normam legis pœnæ præparantur peccaturis, tum declaratio justitiæ secundum normam legis administratæ non est necessaria. At prius verum. Ergo & posterius. Majoris consequentia est firma. Nam si duplex via patet ad illustrationem justitiæ divinæ, tunc non est necessarium simpliciter ut unam Deus præcise ingrediat. Ad minorem quod attinet, declarari potest justitia Dei per exactiorem pœnarum ab ijs ipsis qui peccârunt: potest etiam declarari eadem justitia per exactiorem eorundem pœnarum ab eo qui se vadem & fidejussorem obtulit ex Dei voluntate pro peccatoribus. *Hic est agnus Dei qui tollit peccatum mundi. Fecit ut qui non novit peccatum, &c.* Hæc via illâ alterâ est nobilior & excellentior: Clarius enim per eam manifestatur quantopere Deus peccatum exsecretur, quam per illam quâ pœnam reposcit ab ipsis peccatoribus: tum quod ibi pœnæ sumtio vindictæ cupiditati adscribi ab invidis gloriæ Dei posset, & non soli justitiæ, quod hîc fieri nequit; poscit enim pœnam à dilecto qui ipse non peccavit. Deinde quod hac via rigor justitiæ inflexibilis declaratus est, quæ ne filio quidem intercedenti nisi per soluta pœna, peccatum condonare potuit: imò secundum quam, ne intercedere quidem filius potuit nisi sanguine suo fuso, & per illum purgatione peccatorum facta. Hinc concludo, justitiæ secundum legis normam administratæ declarationem necessariam non fuisse, & propterea ex necessitate justitiæ divinæ pœnam præparatam non esse peccaturis; quum Deo liberum fuerit pœnas peccatis debitas ab ipsis peccatoribus ablatas filio suo perferendas & persolvendas imponere. Quæ abs te contra adferuntur, adversus illa mea facere non videntur. Deus n. ex sua justitia punit sive ipsos peccatores sive vadem

Deinde co-
suetudine
ea quæ con-
tra eos di-

causam in-
no.

dem ipsorum: sed ille modus est secundum normam legis, hic est modus illum transcendens & Evangelio nobis patefactus. At uterque modus fuit necessarius, inquit aliquis. Nego. Hic posterior enim est meri beneplaciti divini; ille prior in hunc transferri potuit. Sed us necessarius futurus fuisset: *absque sanguinis enim effusione non est remissio peccatorum.* Horsum non faciunt illa quæ de justitia Dei legalem justitiam excedente dicuntur: nam mea mens non fuit illa, quod justitia ex qua Deus ipse ad puniendum peccatum fertur, & qua peccatum punir, sit justitia legalis; sed quod puniat secundum normam in lege patefactam, qua dicitur: *Si ederis morieris*; Et: *maledictus qui non permanet in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat illa.* Cæterum & hic docendum fuit, quomodo argumentum hoc à necessaria justitiæ divinæ declaratione hujusmodi præparationem pœnæ concludat.

Confide-
ratio Re-
plica Inij
ad Respon-
sionem Ar-
min. ad-
versus ter-
tium argu-
mentum.

Argumentum tertium à natura providentiæ deductum est hujusmodi ex mente Thomæ, summa prima quæst. 23. act. 3.

Permittere ut aliqui à summo bono deficient, ad providentiæ Dei pertinet.

At reprobare est permittere ut aliqui à summo bono deficient.

Ergo reprobare aliquos, pertinet ad providentiæ Dei.

Dixi hoc argumentum nullum habere momentum firmandæ sententiæ quam hic impugno: contra illam quæ peccatum ut conditionem in objecto reprobationis sive præteritionis requirit, probavi: Quia ista permissio, huic sententiæ consentaneæ intellecta non tam providentiæ sustentanti & gubernanti, quam creanti est tribuenda. Explicabo prius sensum istius mei argumenti, deinde ejus vim

com-
3

commonstrabo. Providentiæ tres pono actus, creationem, sustentationem seu conservationem creaturæ, & gubernationem ejusdem, exque illis actibus dico providentiam creatorem, sustentantem, & gubernantem. unicuique istarum particulares quidem actus suos attribuo, qui singulis ipsarum proprii sunt: Et actus etiam nonnullos esse dico; qui ita sunt unius ex illis ut interea ab alterius actu præcedente dependeant: ita ut actus ille non sint in liberâ potestate providentiæ illius unde immediate fluunt positi; sed ab actu præcedentis providentiæ, sint circumscripti & determinati. Qui actus propterea tanquam misti tum huic tum isti providentiæ possunt attribui: huic quâ immediate ab illâ fluunt, isti quâ ab istâ determinati sunt, & ab eius aliquo præcedente actu necessario dependentes. Quare & isti actus tales non tanto jure videntur tribuendi isti providentiæ unde immediate fluunt, quam isti quæ formam illorum & modum alteri præscripsit, ad quem modum & formam illa immediata necessario est alligata, & propterea ad actum illum alteri isti tanquam principaliori inserviens. Hæc nunc applico. Permissio quâ Deus hominem reliquit *in manu consilij ipsius*, immediate ad gubernantem providentiam pertinet: sed non est liberæ gubernationis, verum circumscriptæ & determinatæ actu aliquo creationis præcedente. Non enim potest hominem sibi vel permittere vel non permittere: sic enim rescinderetur quod jam divinitus est institutum: sed tenetur ex conditione creationis quâ homo donatus est libertate arbitrij, hominem sibi permittere in manu consilij ipsius.

Hinc est quod dixi, illam permissionem non tam esse sustentantis aut gubernantis, quam creatis providentiæ; non autem negari simpliciter gubernantis

Exponitur
sensus rati-
onis ab
Arm. in
contrarium
adducta.

Ostendi-
tur ipsius
vis ad pro-
positum ar-
gumentum
infringen-
dum.

natus esse. Nunc considerandum quo pacto illud argumentum ad probandum propositum valeat. Permissio nobis hic duplex est consideranda. Una qua homo in manu sui consilij relinquitur & peccare permittitur. Altera qua peccator in peccatis relinquitur & permittitur a summo bono deficere finaliter. Illa est providentiæ gubernantis ut dictum, sed determinatæ ab actu creationis; hæc est providentiæ gubernantis & liberæ. Illa est providentiæ, hæc præteritionis ut contra providentiam distinguitur. Nam omnes homines sibi sunt permessi & relictæ in manu consilij sui, positi in Adamo, permisi que peccare, non tamen omnes sunt reprobatæ seu præteriti. Omnes verò qui in peccatis relictæ sunt finaliter & sibi permessi peccato perpetrato sunt reprobi & præteriti. & qui præteriti, ijdem sunt omnes relictæ in peccatis finaliter & à summo bono deficere permessi. Nunc dico. Si permissio accipitur pro relictione finali in peccatis, concedo totum syllogismum, utpote sententiæ isti, quæ peccatum requirit ut conditionem in objecto reprobationis sive præteritionis, patrocinantem. Illa enim permissio est circa peccatores. Si vero accipiatur pro permissione in manu arbitrijante peccatum perpetratum; nego ista permissione reprobationem definiti posse. Unde apparet ex illo syllogismo nihil concludi pro sententia secunda adversus eam quam defendo. Nam secunda sententia præteritioni seu permissioni & relictione tribuit hominem extra peccatum consideratum. Ille verò syllogismus non potest intelligi nisi de permissione & reprobatione circa peccatores versante. Permissione enim qua primi homines peccare permessi sunt, nemo à summo bono deficit, nisi accedat derelictio in peccatis: & reprobatio non est permissio qua homines peccare sunt permessi.

permissi. Verum, hic quoque docendum fuit, quomodo argumentum illud à providentia & permissione isti secundæ sententiæ confirmandæ sit idoneum.

Illa ad propositum nostrum satisfacere possunt, sed lubet aliqua de providentia addere propterea quæ tu de illa dixisti: quæ non improbo, absit; sed quia omittunt singularum providentiæ partium inter se ordinationem & connexum. Imprimis quod providentiam in creantem, sustentantem & gubernantem distinximus, feci non tam ex meo sensu quam D. Francisci Gomari, qui ista voce etiam creationem comprehendit in multis locis testatur. Thesibus *De providentia Dei* ipsius præsidio ab *Hadriano Cornelio Drogio disputatis* anno 96. thesi 9. ita dicitur: *Hujus executionis (qua providentiæ decretum Deus exsequitur) partes sunt dua creatio & gubernatio, &c. sub qua gubernatione rerum continuatio & conservatio, nec non ordinatio legitima comprehenduntur.* Libro de providentia Dei cap. 1. ex Cicerone: *Dico igitur Deus providentia mundum & omnes mundi partes initio constitutas esse, & omni tempore administrari.* Ex Lactantio: *Est igitur providentia cuius vi ac potestate omnia qua videmus & facta sunt & reguntur.* Eiusdem libro cap. 7. *Ea executio distribuitur in creationem & gubernationem huius mundi.* Item: *Ceterum gubernationis huius partes sunt dua conservatio & ordinatio mundi constituti.* Tu quoque idem sentis disputatione *de providentia Dei* sub te proposita anno 98. ut prima thesi ita dicitur: *Providentia vox latine sumpta, aeternum creationis gubernationis, ordinationis, & decretum & executionem illius complectitur.* Neque magnopere sollicitus fui, de distinctione harum vocum, Gubernationis, conservationis, ordinationis: an gubernatio utramque illam

De singularum providentia partium inter se ordinatione & connexione.

complecteretur ; an verò ordinationem , tantum & contra conservationem distingueretur . Iam verò quod ad partium harum inter se ordinationem attinet & connexum , dico fieri posse ut posterioris actus ex prioris aliquo actu dependeat , atque ita , ut ab illa priore actus posterioris in unam partem determinetur . Hoc docui in exemplo permissionis , qua Deus hominem reliquit in manu consilij sui . Ille actus est à gubernatione Dei sive à providentia gubernante , at determinatus à creante providentia , quæ hominem liberum condidit & suæ potestatis , quod ad istam libertatem attinet , alioquin obnoxium Legi Dei . Neque hîc ullam injuriam facio providentiæ Dei , neque illi in universum libertatem suæ actionis adimo . Fateor enim providentiam Dei simpliciter liberam esse . Nam quod hominem condidit liberè fecit : quod liberi arbitrij illum fecit etiam liberè fecit . At posita una Dei actione per ipsam providentiam Dei , potest ex ea deduci alterius actus providentiæ divinæ necessitas : quæ necessitas dependet ex libera dispensatione providentiæ antecedentis . Aliud exemplum adferam , quo idem commonstretur . Deus creavit Angelos ista conditione , ut , qui in origine sua non perstabunt , æternum sine venia puniantur , peccaverunt nonnulli . Deus providentiæ gubernantis actu pœnam illis infligit actu determinato à creatione præcedente , adeò ut nisi mutare velit statutum creationis , pœnam illis condonare nequeat . Hac ergò mea mens fuit in istis quæ ad tertij argumenti refutationem attuli . quæ abs te non refutantur , etiamsi obtineas permissionem esse providentiæ gubernantis vel ordinantis , quod ego lubens tibi concedo isto sensu quo explicui . Probandum fuit , illam permissionem qua homo relictus est in manu consilij sui ipsius , esse

repro-

reprobationis vel præteritionis; vel permissionem qua permissus est à summo bono finaliter deficere locum habere circa hominem non peccatorem, vel ut non peccatorem consideratum. Quare & illa verba Thomæ. prima sum. quæst. 23. art. 3. in responsi. generali: *Sicut enim prædestinatio includit voluntatem conferendi gratiam & gloriam, ita reprobatio includit voluntatem permittendi aliquem cadere in culpam, & inferendi damnationis pœnam pro culpa*: diligenter examinata accuratam veritatem non habent. Reprobationi enim non convenit voluntas permittendi aliquem cadere in culpam: omnibus enim hominibus permisit Deus cadere in culpam. Quod etiam ex actibus quos prædestinationi tribuit probari potest. Voluntas enim conferendi gratiam & conferendi gloriam tribuitur prædestinationi; quam gratiam quâ nonnulli non sunt permissi cadere in culpam sed conservati in primævo integritatis statu? Nihil minus, sed gratiam, quam nonnulli liberati sunt ex culpa, inquam omnes permissi sunt cadere. Ergò reprobationis actus directè fuit opponendus illi prædestinationis actui: iste autem est permissio manendi in culpa, seu relictio in culpa, qui actus negativus: & voluntas inferendi pœnam pro culpâ, qui est actus affirmativus. Ille oppositus præparationi gratiæ, hîc gloriæ. Sed non mirum, hominem qui tot volumina eruditissima conscripsit, omnia & singula accurate examinare non potuisse.

*Pensatio
verborum
quarundam
Thomæ ad
hanc materiam
facientium*

P 2

Propa

Propositio ARMINII 21.

*Collatio
secunda,
huius sen-
tentia cum
prima, cum
evidenti
demonstra-
tione per
hanc aequè
introducitur
necessita-
tem pecca-
si atque
per illam.*

IAm si libeat istas sententias duas inter se conferre, videtur hæc non probabilior alterâ futura; obnoxia quippe consequentiæ eiusdem absurdo, quod ex altera probabiliter deducitur. Quod breviter ita monstro. In priorè sententia hunc licet ordinem observare. Deus decrevit illustrare gloriam suam per misericordiam & iustitiam punientem. Hoc non potuit, nisi ingresso peccato: quare peccatum necessariò & infallibiliter perpetrari debuit. Non potuit, nisi ab eo qui legi obnoxius præstare illam potens erat: perpetrari autem infallibiliter & necessariò non potuit, à libera & contingente causa, quæ & peccare & non peccare posset, nisi illa circumscriberetur & determinaretur à potentiore certò & infallibiliter moturo vel impulsuro causam sua natura liberam & contingentem ad actum peccati; vel non daturo aut remoturo id quod ad vitandum peccatum necessarium erat; unde peccati à creatura perpetrandi necessitas depêdet & certa existentia. Illum modum improbant, in hunc inclinant præcipui illius sententiæ approbatores. Iste modus ab hac posteriore sententia etiam statuitur. Nam creatura in sua natura relicta necessariò peccat, si lex illi feratur non præstabilis naturæ solius viribus. Statuit autem Deus relinquere creaturam in suâ naturâ: unde quia peccatum necessariò sequitur, statuit quoque ut creatura peccaret. Cur autem statuerit, reddi causa non potest, nisi quam prior sententia posuit. Imò hæc sententia alterâ illâ minus probabilis videtur.

Responsio

Responsio IUNII ad 21. propositionem
ARMINII.

ANte ostendimus, quæ duæ sententiæ dicuntur, eas non re aut substantia duas, sed tantum modo exponendi & secundum quid diversas esse: Itaque unam esse hanc, non dico probabilem, sed veram sententiam, veritate Dei, & auctoritate Scripturæ fundatam. Præterea suis locis absurdum, quod huic sententiæ appingitur, inane esse ostendimus. Quia tamen hic repetitur, & nos repetimus paucis quid in hac objectione quo jure desideremus. *Primum* illud, *Deum illustrare decrevisse suam gloriam per misericordiam & iustitiam punientem*, angustius, dici ostendimus propos. 3. *Secundo* hoc non potuisse Deum facere, nisi ingresso peccato, ibidem falso demonstravimus affirmari: nam & iusta manente creatura facturus fuerat misericordiam & iustitiam, licet non punientem. Imò quidem etiam punientem in ijs rebus particulariter, quæ non vitio, sed imprudentia fuissent incommodæ? hoc enim sine vitio aut peccato potest cuivis etiam iusto cōtingere. *Tertio peccatum necessario perpetrari debuisse*, negamus, tamquam ex vi causæ universæ aut ex parte efficientis: *debuisse infallibiliter* agnoscimus, quia infallibiliter fuit in scientia Dei, ut scientiâ, non ut causâ peccati. Itaque si istud *infallibiliter* est vocis necessario exegeticum, nec aliud sibi vult vox necessario quam *infallibiliter*, accipimus: sin aliud, prius negamus, posterius concedimus. Nam neque ab interna causâ, neque ab externa ulla fuit peccandi primo homini necessitas: de proprio fecit voluntate liberâ, non necessitate ulla. Deinde hoc non sequitur ex imperfectis & falsis antecedentibus, ut

Censura
Inny ad
collatio-
nem prima
& secunda
sententia
superiori
propositio-
ne conten-
tam.

modò ostendimus. Itaque & illud verum est, *perpetrari infallibiliter peccatum potuisse à libera & contingente causa qua peccavit* (ut diabolorum & hominum voluntate factum) & non perpetuari infallibiliter potuisse ab ea quæ non peccavit, ut fecerunt boni & electi Angeli: & illud è diverso falsum, *perpetrari necessario potuisse*, si ad necessitatem causæ ullius efficientis respexeris, causæ inquam externæ & internæ. causa enim ac potius principium voluntas fuit, cuius attributum est libertas, tunc ab omni necessitate soluta, nunc sua necessitate conjuncta, sed tamen libera, eoque producens effectus contingentes, non simpliciter (ut in natura fit) necessarios. Quin etiam *cum perpetrari necessario potuisse dicitur*, oppositum est in appposito, ut loquuntur. Verbum enim *posse* (quod in hoc sermone dicitur ex ratione Logica) per se ponit contingentiam, hanc tollit adverbium *necessario*. Quarto adferuntur ad hanc generationem peccati per disjunctionem conditiones duæ, quarum neutra probabilis. Prior est, non potuisse peccati à contingente causa, *nisi circumscriberetur & determinaretur à potentiore certo & infallibiliter moturo vel impulsuro causam contingentem ad actum peccati*. Negatur conditio: primum enim contra naturam potentia est, quæ potest per se agere, aut non agere: si non potest, ne potentia quidem est. Nisi fortè de potentia partiali aliqua dixeris: at voluntas hominis non est partialis potentia: nam principium est; nullum autem principium in partiales potentias vir prudens unquam retulerit: Tum si circumscribitur, & determinatur à potentiore, certè ut à principio, aut ut à causa. Si ut à causa, iam voluntas principium esse desinet: nam principium est causæ; non à causa, cuius principium est: idem simul causa sui & effectus

Quis

ctus non est. Si ut à principio superiore, atqui nullum principium superius sic agit in inferiore, ut tollat modum proprium ipsius, quod ex Augustino antè observavimus. Est autem modus proprius voluntatis, libertas; adjunctum proprium, contingencia, cum liberè sit per se ad hoc aut illud incliuabilis. Præterea si circumscribitur, & determinatur à potentiore, id aut ab efficiente fit singulariter, aut ab ordinante communiter ad rationem ordinatam universi. Ab ordinante fieri autè consensimus in propositione. 6. Ab efficiente simpliciter dicis affirmari. Ego verò id à nostris propriè adfirmari nego: quorum, si quæ voces interdum id videntur sapere, tamen iniquum est eas ita præruptè in istam sententiam rapi præter mentem auctorum, & aliorum locorum quibus se ipsi explicant comparationem. Sed hoc non demonstrabo ulterius: nego simpliciter, ab efficiente potentiore fieri simpliciter, ut principium & causa contingens peccet. Hic tu, mi frater, duos modos adfers: efficientem unum, & deficientem alterum; utrumque tamen efficientem suo modo. Nam qui efficit, cum opere est, & opus efficit: qui deficit, ab opere abstinere, & ut abstinere efficit in sese. Priorem modum annotas his verbis, *potentiore certò & infallibiliter moturo vel impulsuro causam sua natura liberam & contingentem ad alium peccati.* Hunc modum negamus, & tu ipse, mi frater, negari agnoscis ab hominibus nostris. De altero igitur videamus, quam istis verbis exprimis, *vel non daturò, aut remoturo id quod ad vitandum peccatum necessarium erat, unde peccati à creatura perpetrandi necessitas dependet, & certa existentia.* Rursus hic modus bifidus est: nempe, quod ille potentior aut non daturus est causæ quod necessarium fuerit, si abest; aut si adest, remoturus: quorum

utervis ad generationem peccati videtur adferre causam. Tria hic nobis sunt ordine exponenda: de eo quod necessarium dicitur ad vitationem peccati: de eo qui non dat, aut etiam removet, quod est necessarium: & de consequentia, quæ inde conficitur.

De primo. Omne peccatum, id est, inordinatus actus contra legem, sive communiter spectes, sive singulariter, habitus aut actus est singularium: nam species aut genera non agunt per se. Itaque primò & per se in agente inordinatum est: ad rationem verò communis & universi, pertinet secundariò. Quapropter si quid ad vitandum peccatum dicitur necessarium, id aut ratione singularis agentis necessarium dicitur, aut ratione communis atque universi. Ac universi quidem ratione nihil attinuit ut impediretur peccatum; non solum quia peccatum non potest interturbare rationem universitatis hujus, & ordinem universitatis continet rector illius; verum etiam quia peccatum per accidens ad rationem universi facit, & illustrat sapientiam, bonitatem, gratiam, misericordiam, justitiam, patientiam, potentiam, & bona omnia rectoris universitatem hanc gubernantis. Igitur ratione universi nihil planè fuit necessarium vitari peccatum simpliciter, nihil ad declinandum peccatum quoque necessarium. Nam si ad rationem universi fuisset necessarium, curasset omninò Deus, ut *Augustinus* *Enchiridio ad Laurentium* docet. At ratione agentis singularis necessarium esse dixerit quispiam. Certe si ad singulare bonum illius respexeris, necessarium ipsi videtur esse: Cum verò præstet singulari bono commune universitatis bonum; & ipsum quoque peccatum, quamvis per accidens, sit de ratione illius; peccatum autem non sit nisi singularium; omninò statuendum illud est, rationem universitatis non

non

non ferre simpliciter, ut dicamus necessarium esse, ut non sit peccatum. Quod si creatura scit non universitati, sed sibi necessarium esse, ne faciat peccatum; igitur impedimentum peccati, non ab universitate, non a rectore illius petendum est, sed à singulari individuo agente; præsertim cum eidem rector universitatis liberam fecerit potestatem peccandi aut non peccandi, publicè ex conditione naturæ ipsius, cumque suæ ipsius viæ dominum instituerit, de potestate sua certiore fecerit, & de necessitate finis particularis ipsius, etiam comminatione adjecta, præmonuerit diligentissimè. Quid enim? recipiat Deus rem datam: imprudentis, aut inconstantis, aut impotentis fuisset factum: quorum nihil Deo impingi potest. non dedisset: atqui hoc pacto non addidisset omnes modos sapientiæ suæ, & homo desideravisset rem sibi non datam; qui longè ampliore atque *ad viam* planè (similem Deo esse) desideraverit. Hæc si bene expendamus (quæ lib. 2. adversus Marcionem Tertullianus copiosè expiavit) profectò videmus nec ratione universi, nec ratione singularis agentis fuisse necessarium, ut aliunde peccatum impediretur, cuius impediendi facultatem homo ipse penes se habuerit, & necessitatem finis gravissimè ex Deo cognoverit. Principium liberum Deus indiderat: nos sapientes scilicet ex eventu iudicamus factum malè à Domino: nam præstitisse ne daretur liberum, saltem præstitisse ut libertatem impediret. *De secundo.* Ostendimus non fuisse necessarium, ut impediretur peccatum; hominis fuisse, ut vitaret: non alterius, ut hominem impediret: quo probato duo sequentia eversa sunt. Verùm amplius addimus veritatis asserendæ causâ, non fuisse Dei, ut daret id quod ad vitandum peccatum necessarium erat in illo singulari Adami fa-

Et: primum quia iam dederat; secundò quia non poterat dare nisi recepisset datum. Iam dederat: nam liberam voluntatem homini indiderat, quæ principium fuit liberissimum & sufficiens ad utrumvis, nempe ad agendum, aut vitandum peccatum illud. Nec verò poterat dare impedimentum alterum, nisi recepisset illud quod antè dederat; nam principium erat naturale quod antè dederat; puta voluntas libera, in rebus naturalibus domina purè simpliciterque à Deo constituta, sine exceptione aut modificatione ulla. Si impedivisset; voluntas certè aut principium esse omninò desivisset, aut in eo singulari facto principij conditio refracta fuisset, quod Deus homini à natura indiderat, & quod in coipso facto integrū à se fore spopoderat. Cur Deus homini caveat in eo, cuius pienā ipsi potestatem fecerat, & cautionem præceperat? Ergo, inquires, saltem ne removisset datum: nam gratiam homini dederat, hinc removet. Nego removisse quicquam datum, nisi à peccato: ne gratiam quidem removet, nisi à peccato, cùm homo eam abieciisset. Gratiam, id est, dona gratiæ Deus homini contulerat ad opus gratiæ, id est, secundum quod natura ad supernaturalem gloriam erat ordinata: ad opus naturæ non gratiam, sed naturam voluntatemque dederat. Officium naturæ fuit, ut homo non comederet, comederetque; officium voluntatis ex instituto Dei, ut non comederet de fructu vetito: hoc, inquam, purum putum voluntatis officium; ad quod gratiam non oportuit accedere, quia ad res gratiæ fuerat; non naturæ data. *De tertio.* Quod tertio loco dicitur, *inde peccati à creatura perpetrandi necessitatem dependere*, &c; in quæstione de facto Adami omninò falsum est. Nulla enim ab ulla parte fuit perpetrandi peccati Adami necessitas: pura pura libertas fuit,

fuit, ut modò & aliàs sæpè expressimus. Nunc verò qua conditione homo est, ne id quidem est propriè simpliciterque verum. Nam à voluntate creaturæ, id est, nostra pendet perpetrandi peccati necessitas, quam finit voluntas Dei sapientissima & ordinat: ab illa verò voluntate Dei sapientissima ex contrario pendet non perpetrandi peccati necessitas communicatione gratiæ. Duriosulum est u à voluntate Dei non dantis, sive removentis gratiam, dixeris peccati perpetrandi necessitatem pendere. Eui tertio certo respectu potest. *Quinto*, propositionem quidem illam concedimus, *quod creatura in sua natura relicta necessario peccat, si lex illi feratur non præstabilis naturæ solius viribus.* At lex illa singularis Adamo lata, fuit præstabilis solius naturæ viribus, ut in propol. 14. & 16, confirmavimus. Ruit ergo tota hæc argumentatio, & quæcumque ei iuperstructa sunt. Ad legem naturalem Adam natura & gratia suffultus fuit; ad singularem, natura solum, quia res solum naturæ agebatur, idque facilima. Minor impropria & ambigua est. Propria est hoc modo, statuit autem Deus creaturam in natura sua. *Statuit relinquere*, dicitur improprie. Prius homo reliquit Deum, quam Deus hominem, ut ante exposuimus. Falsa igitur conclusio. Ambigua est propter varium usum verbi, *statuit*; quod hic & in sequentibus usurpatur. Sed ambiguitatem istam supra in propol. 6. iustulimus. Postremò quod uni sententiæ altera præponitur, dicitur incommode, cum te live substantia atque ratione non nisi una sit sententia, quamvis modo tractationis & sermonis differens. Sed videamus quid sit, quod ad probationem hujus adfertur magis, quam illius.

Replica

*Replica ARMINII seu consideratio Respons.
ad propositionem 21.*

Quomodo istæ sententiæ differant jam ante ad respons. propositionis primæ dictum est. An vero ista prima sententia & hæc secunda veritate Dei & autoritate Scripturæ fundatæ sint jam disquirimus. Absurdum quod primæ sententiæ impegi, ex ea necessariò sequi jam ante ostendi: neque tu illam ut ab ipsis auctoribus explicata, &c. vindicasti ab absurditate, sed auctorum menti dissimiliter explicuisti; atque ita explicatam demonstraisti absurdi illius consequentia variè oppugnari sed hoc est præter propositum nostrum. Nam de sententia ista ita explicata, ut tu explicandam arbitraris, nulla nobis unquam fuit quæstio. At hac propositione non repeto idem absurdum: sed monstrò secundam sententiam eadem absurditate laborare: & monstrò hoc collatione primæ & secundæ sententiæ. hæc est propositionis istius 21. æconomia & scopus. Quare opus erit ut videamus, Primo, Quomodo id ipsum absurdum primæ sententiæ, Secundo, Quomodo secundæ rectè & merito attribuat, & simul quæ pro utriusque defensione abs te adferuntur.

*Probat
firmâ con-
sequentia
ex prima
sententiâ
deduci,
Deum esse
auctorem
peccati.*

Quare ad primam sententiam quod attinet, nonnullis syllogismis docebo rectè ex illa concludi Deum autorem peccati esse. Deinde videbo quæ pro ea abs te sint allata.

Declaratio misericordie liberantis ex miseria actuali & justitie punientis peccatum est necessaria ex decreto Dei.

At talis misericordia & justitia nequeunt declari sine existentia peccati & miseria.

Ergò existentia peccati & miseria est necessaria ex decreto

decreto Dei, hoc est. Ergo peccatum necessario perpetrari debuit ex decreto Dei.

Hujus syllogismi omnes partes ex sententia prima rectè ex ipsorum authorum mente intellectæ sunt desumptæ; ut jam ante ad respons. proposit. 3. & 6. est probatum.

Hinc subsumo.

Peccatum non potest perpetrari necessario à causâ liberâ & contingente; nisi illa circumscribatur & determinetur à potentiore causâ, cui resistere non potest.

At voluntas hominis est causâ libera & contingens.

Ergo peccatum non potest necessario perpetrari à voluntate hominis, (quæ debet esse proxima causâ peccati) nisi illa circumscribatur & determinetur à potentiore causâ cui resistere non potest.

Adde autem modum duplicem illius determinationis. Vnde porro concludo.

Causâ voluntatem naturâ suâ liberam & contingentem determinans ad peccatum perpetrandum est causâ peccati per illam determinationem.

At Deus est causâ voluntatem talem determinans ad peccatum necessario patrandum ex sententia illâ prima.

Ergo Deus est causâ peccati per illam determinationem suam.

Nunc ad ea, quæ in excusandæ & defendendæ isti primæ sententiæ adfers, veniamus.

Primo dicis, illud, Deum decrevisse per misericordiam & justitiam punientem gloriam suam illustrare, angustius dici, atque id ostensum responsione ad proposit. 3. Respondeo. Non id quæri, an verè an falsò, latiusne an angustius id dicatur, sed an dicatur ab illis quorum ego sententiam absurdi illius consequentia gravavi. Probavi autem ad propositionem

Consideratio eorum quæ à Junio excusanda & defendenda. Illi prima sententia ad-

nem

Seruantur. nem tertiam illos hoc dicere, & quidem totidem
Ad pri- verbis, ut ajunt formalibus.

mam cen- *Secundo dicitur,* falso affirmari hoc non potuisse fieri
svam. nisi ingresso peccato, & hoc monstratum propo-
Ad secun- sitione tertia. Respondeo. Non quæri an hoc falso di-
dam. catur an verè, sed an illi quorum ego sententiam isto
 absurdo refuto, hoc dicant. Dicunt autem hoc &
 verbis planis, ut ego ibidem ad propositionem ter-
 tiam commonstravi. Quare non mihi sed illis fal-
 sitas illa impacta est. At hoc verum est quod dicunt:
Misericordiam & iustitiam (ut ab illis sumuntur)
non posse declarari nisi ingresso peccato. Ratio. Quia
 peccatum est ratio formalis objecti illius justitiæ, &
 ut habens adjunctam miseriam consequentem, ita-
 lius misericordiæ.

Ad ter- *Tertio negas peccatum infallibiliter aut necessario*
tiam. *perpetrari debuisse.* at non id controvertitur. Nam &
 ego fateor peccatum non debuisse perpetrari neces-
 sariò, & qui contradicunt, blasphemus dico in bo-
 nitate & justitiam Dei, licet istius consequentiæ
 ignaros esse fatear huius dogmatis patronos, quos
 eo nomine excusabiles puto, quia directè contra-
 rium docent alijs locis. Sed, positis istis duabus præ-
 missis, dico *necessario perpetrari debuisse.* *Infallibili-*
ter concedis perpetrari debuisse, sed tantum ratione
 scientiæ Dei, at non *infallibiliter ratione decreti,* quod
 est factum à voluntate Dei absque præscientia præ-
 cedente. Illi verò quos dixi primæ sententiæ auto-
 res, dicunt *infallibiliter & necessario perpetrari de-*
buisse ratione decreti, nec potuisse infallibiliter à Deo
præsciri nisi quia decretum & ordinatum a Deo ut per-
petraretur. Negavi autem & adhuc nego *peccatum*
potuisse necessario perpetrari à libera & contingente
causa. Necessarij enim effectus est necessaria
 causa, contingenti contingens, **Voluntas autem**
homi-

hominis est causa libera & contingens. Quare ab ea non potuit peccatum perpetrari necessariò. *Oppositum autem in appposito* est non in meis sed tuis verbis. Non enim dixi, *peccatum potuisse perpetrari necessario: sed non potuisse perpetrari necessario.* Vbi contradicens in adjecto non est, quod patebit si verba observantur hoc pacto: fieri non potest ut peccatum a causa contingente & libera necessariò perpetraretur. Absurda autem est hæc locutio: potest fieri ut causa necessaria necessarium effectum, seu effectum suum necessariò producat: debet enim fieri. Quod verò distinguis inter voces infallibiliter & necessariò, id ex ipsius rei veritate esse fateor. Infallibilitas enim est scientiæ Dei: necessitas eventus ex decreto & voluntate Dei. Quod discrimen si rectè à multis animadverteretur, magnopere ad multarum gravium in hoc negotio quæstionum solutionem ipsis servire possit: quemadmodum tu eruditè in libello de Adami lapsu commonstrasti.

Quartò dicis adferri *conditiones duas* per disjunctionem ad hanc generationem peccati, *quarum neutra est probabilis.* De utraque viderimus. Quod *ad priorem*, illa non integre abs te adfertur. Omittitur enim particula de qua tota est controversia, & quæ addita firmat quod dico; ablata infirmat. Ea est vocula (necessariò) ita enim dicendum fuit. Prior est, *non potuisse peccari necessariò à contingente causa nisi circumscriberetur, &c.* Adversus hanc propositionem ea quæ adfers non faciunt. Probas quidem voluntatem hominis ut principium & potentiam integram potuisse peccare liberè & contingenter. at quis negat: addo si peccavit non liberè, non peccasse; & contradicens else in adjecto dico, si quis dicat, *voluntatem* peccasse necessariò, idque non simpliciter sed duplici modo. Nam voluntatis est liberè facere

Ad quartam.

cere quod facit. Deinde, peccatum si necessarium est, non est peccatum. Loquimur autem hic ex hypothese primæ sententiæ quam mihi sumsi refutandam. *Determinari negas voluntatem à potentiore, quia non à causa, sic enim voluntas principium esse desinet: non à principio: Nam principium superius ita agit in inferiore ut modum illius non tollat.* Concedo hæc lubentissime tanquam verè & eruditè dicta. Sed an ego dixi voluntatem determinatam esse à potentiore? Nihil minus. Hoc est quod dixi: *Fieri non posse ut voluntas necessario peccet nisi determinetur à potentiore.* Illa consequentia tibi fuit refutanda, si quidem mihi contradicere in hisce voluisses, non antecedens, non consequens; de quibus inter nos non est controversia. Fateor autem si voluntas determinatur ut à causa, jam voluntatem non esse principium: si ut à principio, jam non determinari, si enim modus illius proprius, qui est libertas non tollitur, jam non determinatur. quare si determinatur, determinatur ut à causa. Determinatur autem: nam inde est peccati necessitas. Ergo à causa. *At si à causa, jam voluntas principium esse desinet,* inquis, *quod est absurdum.* Fateor, & propterea sententiam primam, unde & hoc absurdum sequitur, meritò improbari. Quod addis determinari aut *ab efficiente aut ab ordinante,* dico non rectè disjungi aut distingui hæc duo: nisi ante commonstratum fuerit, quomodo *ab ordinante* (voce illa ex sententia Calvinii & Bezzæ usurpata pro ordinatione, non rei factæ in finem, sed rei faciendæ ut fiat ad certum & præstitutum finem consequendum) *efficiens* sejungi possit. Voce autem eadem juxta tuam mentem usurpata, ut est usurpanda, fateor ista rectè distingui, sed de eo non est nobis quæstio, verum de sententiâ Calvinii & Bezzæ, qui non aliquando ita loquuntur; sed quorum illa jam sæpius

À me explicata perpetua mens est & sententia. Quod ergo negas ab efficiente superiore simpliciter fieri ut principium & causa contingens peccet: idem & ego nego. Sed negandum tibi est ex *illa sententia prima sequi, hominem necessario peccare, & hæc negatio* commonstranda. Imò non ita loquendum, fieri non posse simpliciter ab efficiente potentiore, ut principium & causa contingens peccet, sed fieri non posse ab efficiente potentiore ut homo necessarium peccet. Desinit enim homo tum esse principium sui actus & causa contingens. Hunc autem *modum priorem* dico illos improbare, sed intellige *verbo*: at non commonstrant quo pacto ille modus hic locum non habeat.

Videamus secundum modum, quem ego non posui tanquam simpliciter necessarium: sed quia vidi necessitatem peccati perpetrandi induci non potuisse nisi altero illorum modorum; ideo per divisionem utrumque posui. Videtur autem officij tui hic fuisse, primo, commonstrare fieri posse ut peccatum necessario perpetratur cura alterum horum modorum. Secundo, Modum illum assignare quo hoc fieri posset, imò & factum esset. Tertio, Docere illum modum talem esse qui Deum peccati autorem non statuat. Nihil autem horum facis, quare potui hæc omnia præterire, tanquam a scopo disputationis nostræ recedentia, & contra me nihil facientia. Sed consideremus ea quæ respondes. Primo prolixè doces non fuisse necessarium neque universalitatis neque singularis hominis respectu ut peccatum vitaretur.

Nemo hoc negat, nemo contrarium affirmat. Si enim hoc, tum peccatum commissum non esset: est autem commissum. Et quomodo potuisti me isti sententiæ affinem suspicari, qui ubique contendo Deum

Quid nam
Iunio hic
præstan-
dum fuerit
ad defen-
dendam
primam
sententiam
ex mente
auctorum
sui.

q

Deum hominem liberi arbitrij & suæ potestatis fecisse, ut malum sponte & liberè vitare posset, vel idem proprio arbitratu patrare: cui constitutioni Dei directè adversatur hoc, quod dicitur de peccati vitandi necessitate. Concedo itaque non fuisse simpliciter necessarium, ut peccatum vitaretur, hoc est, ut peccatum non fieret. Sed si liceat nobis paulisper in hac consideratione, licet extra propositum nostrum sit, commorari; notabo nonnulla quæ mihi non satis rectè dicta videntur. Dicis universitati non fuisse necessarium ut peccatum vitaretur, hoc est, ut ego interpretor, ad universitatis bonum non pertinuisse ut peccatum vitaretur. Liceat mihi hoc tua bona venia negare. Bonum enim universitatis fuit perstare in perfectione istius status, in quo universitas à Deo erat creata, & per creationis ordinem constituta. At per peccatum universitas ab ista perfectione decidit, & *vanitati subiecta est*. Rom. 8. 20. unde existit *desiderium liberationis ab illa vanitate*. Nisi enim hoc universitati bonum esset, non desideraret id universitas. Nisi necessarium esset, non desideraret universitas tota. Appetitus enim omnis boni est, & appetitus naturalis boni necessarij. Probas dictum duplici argumento. *Primo*, quia peccatum interturbare rationem universitatis hujus non potest. *Secundo*, quia peccatum per accidens ad rationem universi facit, & illustrat sapientiam bonitatem, gratiam, misericordiam, justitiam, patientiam, potentiam & bona omnia rectoris universitatem hanc gubernantis. *Ad prius* argumentum dico id mihi non videri verisimile. Ratio enim universitatis hæc fuit per creationem & ordinationem Dei, ut homo Deo subditus esset in cuius imagine & similitudine erat factus; homini reliqua creatura subesset, ejsq; com-

modis

An peccatum non
contra-veniat bono
socium uni-
versitatis.

modis & utilitatibus serviret, quia ad imaginem Dei conditus erat. Peccatum hanc rationem & ordinem maximè interturbavit. Homo enim per id Deo rebellis factus est, & creaturæ non tantum dominio illius subtractæ, sed & in illius exitium armatæ; nisi quatenus in Christo restitutus est in integrum. Vide Hebræorum 2. v. 6. 7. 8. 9. Sunt qui verbum *ἐν αὐτῷ* Ephes. 1. v. 10. usurpatum interpretantur de reductione omnium rerum ad primum principium unde deciderunt propter peccatum hominis. Providentiæ divinæ ratio quâ nunc omnia sustinet & gubernat longe est alia, quâ fuisset si peccatum ingressum non fuisset in mundum, quemadmodum multis locis Scripturæ planissimè comprobari potest. At, inquires, non ita potuit interturbare peccatum rationem universitatis huius, ut Deus id in ordinem redigere non potuerit. Hoc fateor: sed ordo ille est non impediens interturbationem, sed illam insequens & corrigens. In secundo argumento duo animadvertenda puto, & corrigenda. *Primum* quod dicis peccatum ad rationem universi facere per accidens. nullo enim modo, neque per se, neque per accidens facit peccatum ad rationem universi. Non per se, quia non est ex intentione creatoris universi, sed est ex inordinatione creaturæ rationalis. Non per accidens; quia cum tota hæc rerum universitas finita sit, etiam ratio eius est finita: & propterea bonum ad naturalem eius perfectionem pertinens finitum; cui finito bono malum oppositum, seu defectus ab illo aberrans, per accidens facere potest ad rationem universi, hoc est reduci in bonum universi. At peccatum est malum non oppositum finito bono sed infinito, utpote iustitiæ & voluntati Dei. Quare ne per accidens quidem facere potest ad rationem universitatis huius

suis terminis finitæ & circumscriptæ. Potest autem per accidens facere ad boni infiniti gloriam, propterea quod bonum infinitum illo potentius eo abuti possit pro arbitratu suo, atque hac ratione id quod est inordinatissimum in ordinem redigere; ordinem inquam, non hujus universi, quem excedit, sed totam hanc universitatem transcendente[m], & solius infiniti boni terminis circumscriptum. Fieri enim nequit ut creatura aliqua ita extra ordinem suum proprium aut universum totius evagetur, ut ordine infiniti auctoris non contineatur. Scio quidem peccatum certo respectu esse bono finito oppositum, nempe homini, cuius impedit felicitatem, at illam non impedit primò, nisi antea ut iustitiæ & voluntati Dei oppositum consideretur.

An rectè
dicatur
peccatum
illustrare
sapien-
tiam, boni-
tatem alias
que pro-
prietates
Dei Recto-
ris totius
universi-
tatis.

Deinde animadversione dignum puto, quod peccatum dicitur illustrare sapientiam bonitatem, & Dei Rectoris universitatem hanc gubernantis. Non est hic effectus peccati, sed Dei abutentis peccato ad illustrationem istarum suarum proprietatum. Alioqui peccatum simpliciter Deum dedecorat & ignominia afficit. Sed per accidens dicitur peccatum id facere, hoc enim à communi est repetendum. At rectius meo iudicio dicitur de peccato, quod sit per accidens occasio illustrandæ gloriæ divinæ per proprietatum istarum exercitium. Et sanè, nisi Deus per istas suas proprietates triumphare de peccato potuisset, idque in ordinem redigere, nullo modò passus fuisset illud evenire.

Redeamus ad propositum. Dico hic non agi de necessitate vitandi peccatum, sed de eo quod est necessarium ad vitandum peccatum, hoc est, sine quo vitari peccatum ab homine, cui lex posita est, non potest. De hoc verò fateris Deum dedisse homini illa quæ erant necessaria ipsi ad vitandum peccatum,
quæ

quæ neque receperit, neque removerit nisi postquam homo illa suo peccato abjecisset. In eo habeo me tibi assentientem. Sed de hoc non controversatur. Docendum, quomodo, si homo peccatum vitare potuerit, idem homo necessariò peccare debuerit, quod est ex hypothesi sententiæ quam impugno. Quatenus autem gratia necessaria fuerit ad hanc vel illam legem præstandam antea satis est per tractatum. Ego vero lubens fateor illis ita explicatis, ut tu facis, sequi nullam fuisse Adamo necessitatem perpetrandi peccati: sed hoc est extra controversiam: imò hoc est contra *Calvinum & Bezam*: Sed docendum est, nullam fuisse Adamo necessitatem peccati perpetrandi, & Adamum tamen necessariò peccasse, & si fuerit necessitas aliqua sive per hunc sive per illum modum, vel alium quemvis, quomodo Deus non sit causa peccati. Quod ego Deo, ablit, ut impingam. sed dico ex sententia illa prima sequi, & propterea illam improbandam esse.

Iam venio ad alteram sententiam, ex qua idem absurdum sequi dixi, sed per hunc postremum modum.

Argumentatio fuit huiusmodi.

Creatura illa necessariò peccat, cui in sua natura relicta lex ponitur non prestabilis illius natura viribus.

At homini in natura sua relicto lata est lex, non prestabilis natura illius viribus.

Ergo homo in natura relictus necessariò peccavit.

Et per consequens, *Deus qui legem illam dedit, & statuit hominem relinquere in natura, est causa, quod homo peccavit.* quod erat demonstrandum.

Propositionem concedis, negata assumptione. De ea autem antea actum est. Quod si homo habeat vires præstandi illam legem, & Deus illi eas non

Probatur
firmâ consequentiâ
ex secunda
sententia
sequi necessitatem
peccandi;
imò Deum
peccati autorem
constitui.

Consideratio censura
Iunij ad
de iustis

semistim
consequen-
tia.

ademit, neque usum earum liberum impediit, tum fateor inde non sequi, quod homo necessariò peccaverit. Phrasis, qua in *minore* utor, si impropria est & ambigua, non mihi imputandum venit, qui in aliena sententia explicanda & impugnanda usus sum phrasi ipsorum autorum. Sic enim in disputatione tua sapius citata thesi 15. lego: *Præteritio est actus divini placiti, quo Deus ab æterno statuit quasdam creaturas in natura ipsarum relinquere.* Cæterum licet illo syllogismo, cuius *minorem* ego abs te in thesibus tuis poni existimavi, ob *minoris negationem* non possim concludere quodd ex illâ sententia necessitas peccati inducatur, Deusque propterea autor peccati per eandem consequenter statuat; tamen non video quomodo ista minoris negatio cum sententia in thesibus abs te explicata conveniat, & quomodo ab eadem illa sententia peccati necessitas excludatur. Vtriusque rationem reddam.

Denegavi qui-
dem à In-
vito Mino-
rem supe-
rioris argu-
menti, sed
illam nega-
tionem vix
posse conciliari cum
sententiâ
thesibus ip-
sius propo-
sitâ.

Prioris primum. Dicis hominem potuisse ijs viribus, quas à Deo acceperat (sive naturæ live gratiæ perinde est) legem sibi latam præstare. Hujusmodi autem hominem *præteritum* esse dicis à Deo in thesibus tuis, absque conditione peccati vel prævisione ejusdem. Hæc duo ego nego inter se consistere posse, & probo. *Qui capax est alicujus gratiæ ex conditione naturæ factus, gratiæ inquam sine qua finem ad quem conditus est, asequi nequit: illi gratiæ ista non potest statui deneganda nisi prævisio aliquo ejus actu quo se inhabilem & indignum fecerit ad illam accipiendâ. Talis autem actus non potest esse nisi peccatum.* *Ratio majoris.* Alioquin Deus frustra illi dedit esse capace[m] istius gratiæ, quod est absurdum. Adde si natura non deficiat in necessarijs, longè minus Deus naturæ autor & consummator; deficit autem Deus in ne-

in necessarijs, si homini neget gratiam sine qua finem ad quem conditus est, consequi nequit: quod etiam est absurdum. *At omnes homines tum primo tum posteri in illis respectu primari status considerati fuerunt capaces illius gratia, & conditi ad finem, qui sine istâ gratia obtineri nequit. Ergo nulli homini potuit illa gratia denegari aut status deneganda, absque eo ut tanquam peccator consideratus fuerit. Minorem probo.* Omnes homines nempe eius gratia fuisse capaces. *Primo, Quia omnes ad imaginem Dei, conditi fuerunt. Secundo, Si capaces non fuerunt, tum debuerunt actu aliquo ejus capaces fieri illi qui eam essent accepturi; qui actus non potuit esse prædestinationis. Nam est processus in infinitum, si prædestinationis actus aliquis aliquem capacem faciat ad gratiam prædestinationis accipiendam. Deinde prædestinationis non est aliquem capacem reddere gratia accipiendæ, sed gratiam dare simpliciter. Ergo debuit esse actus communis omnibus hominibus. Si talis, ergo omnes homines illius gratia capaces isto actu facti sunt. quod coincidit cum eo quod dixi, omnes capaces fuisse. Quare hic doceri velim, quo jure Deus posset alicui homini gratiam cujus capacem illum fecit, & sine quâ, finem ad quem conditus est, consequi nequit, denegare puro actu sui placiti, absque eo, ut homo ille se suo merito indignum illâ gratia fecerit, & inhabilem ad illam accipiendam.*

Posterius, nempe, quod ab illa sententia, quæ tibi tuis est explicata, peccati necessitas non excludatur, sed potius ex illa concludatur, doceo hoc pacto.

Negatio gratia ad firmandam hominis integram naturam necessaria, est causa cur homo ille labatur, id est, peccet, per remotionem seu non dationem necessarij, sed ex prohibentis.

Imo sententia hæcibus ipsius proposita non excludi necessitatem peccati, sed ex

Q 4

At

illa patitur
concludi.

At præteritio, ut tuis thesibus est definita, est negatio gratiæ ad firmandam integram hominis naturam necessariam.

Ergo huiusmodi præteritio est causa cur homo labatur, hoc est, peccet, per non-dationem necessarij prohibentis.

Majoris veritas est per se manifesta; neque infirmatur per exceptionem, si illa gratiæ homini debeat. debetur enim illi si necessaria est ad firmandam naturam, sine qua firmatione homo finem, ad quem conditus est, consequi nequit.

Minorem probō. Sic enim habet thesis. Præteritio est actus divini placiti, quo Deus statuit cum creaturis quibusdam non communicare supernaturalem gratiam, qua firmetur illarum natura integra &c. Illa autem gratia est necessaria firmandæ integræ naturæ hominis, aut non est necessaria. Si non necessaria, tum potuit firma manere illa natura integra absque illa gratia. Si firma manere potuit sine illa, tum potuerunt illi participes esse vitæ æternæ promissæ perseverantibus in bono: & sic potuerunt illi, quibus gratiam illam negare statuit, esse non præteriti. At hoc pugnat cum ista definitione tum in ipsa, tum per collationem ad reliquas theses consideratâ. Ergo ex ista definitione sequitur illam gratiam esse necessariam, & propterea negationem ejusdem esse causam lapsus per non-dationem necessarij prohibentis. Deinde finalis negatio, supernaturalis felicitatis necessario aut præsupponit peccatum, aut inducit peccatum, solis enim peccatoribus negatur & potest negari supernaturalis felicitas. Præteritio est negatio finalis supernaturalis felicitatis. Ergo necessario aut præsupponit peccatum, aut inducit. Iam verò præteritio ut est in tuis thesibus definita non præsupponit peccatum. Ergo peccatum necessario inducit. Quo alio

alio modo quam eo quem dixi non video. At monstratur alius, & quidem talis qui Deum peccati culpa non involvat, & sic hæc sententia ab illa absurditate liberata fuerit. Ad *minorem* dicis quod impropria est & ambigua. Hoc si sit, non mea culpa est, sed tuâ qui ita locutus es in thesibus jã crebrò citaris, in illis enim sunt ista verba: *statuit relinquere*. At non est impropria neque ambigua locutio: Non impropria. Nam si ve hominem non deserentẽ deserat, si ve deserentem; voces illæ *statuit deserere* seu *relinquere* proprie usurpantur. non ambigua, quia in syllogismo ubique eodem sensu verbum *statuit* usurpatur, quemadmodum in verbo *ordinandi* demonstravimus ad propositionem sextam. De differentia hujus sententiæ à primâ dictum est ad respons. propositionis primæ.

Propositio ARMINII 22.

Primùm enim Deo eligenti, non eligenti, prædestinanti; & prætereuntis subjicit hominem conditum, & quidem talem conditum qualis revera conditus non est: illa subjicit Deo prædestinati & reprobanti hominem condendum, & ita condendum, qualis revera postea est conditus.

Prima Pat. Arm. cur minus probabilis sit 2. sens. quam prima.

*Responsio JUNII ad propositionem 22.
ARMINII.*

Differentiam hanc à vero alionam esse, supra in propof. 6 & 10. satis demonstravimus. Dicitur respicit hominem condendum communiter, & exequutio hominem conditum secundum rationes ipsius.

Ad primam illam Arm. rationem.

*Replica ARMINII seu consideratio Respons.
ad propositionem 22.*

Salvatio
rationis
prima quâ
probare in-
vendit Ar-
minius sen-
tentiam
secundam
minus esse
probabilem
quam pri-
mam.

Dixi hanc secundam sententiam minus esse probabilem quam sit prima illa, & quinque rationibus probavi. Jam ad illarum considerationem veniamus, & primò de prima videamus.

Sententia Calvinii facit Deum prædestinatione versantem circa tale objectum, circa quale versatur executione ipsa: at hæc sententia facit Deum prædestinatione versantem circa hominem ut est in natura consideratus, quæ nihil supernaturale aut divinum potest, circa qualem executione versari nequit, utpotè quum talis homo conditus non sit, qui supernaturalium bonorum omnino particeps non fuerit, sive per creationem, sive per superinfusionem. Notandum autem quod prædestinatio inter creationem & superinfusionem non interveniat, & quod superinfusio non sit prædestinationis opus, quemadmodum in præcedentibus demonstratum est. Responsio quam adfers non videtur ad rem facere. Nam licet decretum factum sit ante creationem hominis, tamen non versatur prædestinatio secundæ sententiæ consentaneè explicata nisi circa hominem ut conditum consideratum. Creatio enim non est de executione decreti prædestinationis isto modo intellectæ, & licet executio non versetur nisi circa conditum juxta hanc sententiam, tamen quæstio est unde primus executionis actus exordium sumat, sed videantur quæ dicta sunt ad respons. propos. 6. & 10.

Propositiio

Propositio ARMINII 23.

Secundò, quia non coniungit decreta inter se coherentia iustâ copulâ. Nam decretum de relinquendis nonnullis in sua natura copulat cum decreto reprobandi per modum prævisionis peccati, quam contingentem statuit, seu quod peccatum contingens statuit; cùm ex decreto de præteritione necessariò peccatum inducatur: & propterea illi necessariâ copulâ, non conditionali coniungenda est reprobatio, ex iustitia Dei, eorum quorum non misereri statuit. Quæ enim res necessariò se sequuntur, illæ etiam decreta sunt à Deo decretis necessariò coherentibus: præteritio & peccatum coherent necessariò: ergo decreta de istis sunt vinculo rationis connectenda.

Secunda ratio Arminij cur minus probabilis sit secunda sentent. quam prima.

Responsio IUNII ad propositionem 23.

ARMINII.

Iustam esse copulam decretorum inter se coherentium contrâ affirmamus. Nam ab uno decreto in alterum oportet transitum aliquem convenientem esse ad executionem ipsius. Transitus autem non est propriè & per se de necessitate illius decreti, sed est contingentis. Quemadmodum in prædestinatione sanctorum duplex est decretum: prius, electionis & præparationis gratiæ; posterius, gloriæ, à priore autem ad posterius fit transitus morte, quæ est contingens, ut stipendium peccati: sic etiam in prædestinatione reproborum continetur decretum duplex: prius non electionis, sive præteritionis, sive reprobationis & alienationis à gratia; posterius damnationis; à priore autem ad posterius fit

Ad secundam Arminii rationem. Romo.

Rom. 2.

Psalm 111.

fit transitus peccato & morte peccati consecraria; inter quæ tamen spatium gratosè relinquit Deus, ut existeret ipsis etiam peccatoribus & reprobis patientiæ divinæ documentum ad resipiscentiã ipsas revocantis. Non ergo necessariam copulam, sed contingentem in hac quoque causa statui oportuit. Quemadmodum in Scripturis passim Deus peccatum à se abjudicat, & sancti faciunt: nam justus Dominus, justitiarum amans, rectum adspicit vultus ejus. *Ex decreto de præteritione necessario peccatum induci*, id est, infallibiliter, concedimus: quemadmodum ex eo quod verum est, necessariò est propositio vera: Sed *ex eo necessariò induci efficienter* universè aut ex parte ulla, necessitate (ut vocant) consequentis aut consequentiæ, id negamus constantissimè. Consequens decreti illius, non causatum (ut ita loquar) live non effectum necessarium, peccatum esse minime diffitemur. Subditur ad confirmationem dicti illius syllogistica argumentatio una, sed contra assumptio probari absolute simpliciterque à nobis non potest. Negamus *præteritionem & peccatum coherere necessariò* per se: nam si cohererent necessariò, tam præteriti essent, quicumque peccatum habent, quàm quidam ex ijs qui habent peccatum, sunt præteriti: id est, omnes peccatores essent præteriti, ut omnes præteriti sunt peccatores: Est autem consequens fallum: ergo & antecedens. Imò quæcumque modo differunt, necessitate inquam & contingentia, ea vicissim coherere inter se non est necessarium: id enim si esset, nullum contingens futurum esset. Multa necessaria sine contingentia coherente sunt: ex contrario autem, nihil tam contingens, quod non habeat aliquid coherens necessarij. Ita se habent inter se præteritio & peccatum secundum se: Secundum hominem

verò

verò in ijs qui ab Adamo sunt, inde à corruptione & lapsu ipsius, & qui præteriti à Deo sunt, præteritionem & peccatum necessariò coherere confitemur, id est immutabiliter; quia etsi contingenter facta, tamen absoluta facta est peccati cum præteritione vel reprobatione ista necessitas, & immutabilis: quemadmodum qui æs alienum contrahit, si non est solvendo, necessariò debitor permanet. Cætera autè sunt exposita.

Replica ARMINII sive consideratio Responsionis ad propositionem 23.

Decreta illa dicuntur necessarià copula conjungèda, quorum alterum sine altero nec est nec esse potest. Hac copulà connecti debet decretum præparationis gratiæ cum decreto præparationis gloriæ. Neutrum enim est sine altero, & neutrum sine altero esse potest. Quod si eadem copulà præteritio & prædamnatio sunt cõjungenda, jam vici quod volui. Transitus autem quo à gratià ad gloriàm transitur non est ipsa copula quã unum decretum alteri conjungitur, sed copula est Dei voluntas, quæ alterum sine altero nemini vult, & quæ utrumque vult cui vult alterutrum. Transitus ad gloriàm mors est, cui proportionale in decreto præteritionis & prædamnationis non est peccatum. Nam ob peccatum est prædamnatio, ob mortem non est gloria. Respectu habito ad peccatum ejusque meritum Deus statuit nonnullos damnare; peccatum enim solum est causa meritoria ob quam Deus damnare potest: tale nihil est in morte respectu gloriæ, quæ post mortem ex divina prædestinatione & gratia sequitur. Quod autem mors non est copula ex eo apparet, quod mors est transitus à gratià

Salvatio secunde variationis Arminij quã probatur secundam sententiam minus probabilem esse quam primam.

gratia ad gloriam, & à non-gratia ad damnationem seu pœnam, interveniente peccato. Vna enim copula & nullo modo diversificata oppositorum istorum decretorum esse nequit. Sed accipio hoc quod de morte & transitu dicitur, & velim considerari quod inde consequatur. Si mors est transitus à decreto præparationis gratiæ ad gloriam, tum sequitur decretum præparationis gratiæ & gloriæ esse circa peccatorem. Nam mors non potest esse transitus decreti ad decretum vel executionis ad executionem, cui homo obicitur extra rationem peccati, ut conditionis in objecto requisitæ. Quod autem mors ut transitus non sit per se & propriè de necessitate illius decreti, quò Deus alicui creaturæ vult gratiam & gloriam, concedo. At est de necessitate eius decreti, quò Deus statuit hominem ad gloriam non perducere nisi morte interveniente. Hoc autem decretum præsupponit peccatum. Cæterum quod ex decreto de præteritione peccatum necessariò inducatur, antea est probatum, præteritione, scilicet, ita definita ut habent theses tuæ. In assumptione mei syllogismi aberravit pluma, pro voce enim (peccatum) substituenda est vox (reprobatio) & hoc pacto legendum. Præteritio & reprobatio (reprobatione usurpata pro præparatione pœnæ) cohærent necessariò, quod apparet ex antecedentibus, ubi dixi, decretum de relinquendis nonnullis in sua natura copulat cum decreto reprobandi per modum prævisionis peccati, &c. Hoc pacto correctæ assumptio est vera, & isto eodem argumento quod tu usurpas, mihi tum scribenti illam veritatem comprobabam. Nam omnes præteriti sunt prædamnati (ut illam vocem pro reprobationis substitutam ex mente tua, quam hoc responso explicuisti) & omnes prædamnati sunt præteriti. Quare decre-

tum

Error calami in assumptione.

tum de prætereundis nonnullis cum decreto de damnationis nonnullis est necessariâ copula convertendum. Hic autem non copulantur necessaria copula sed contingente : junguntur enim per modum prævisionis peccati quod contingens statuitur. Quum autem præteritio & prædamnatio necessariò inter se cohæreant, etiam cohærent præteritio & peccatum necessariò. Nam prædamnatio non fit nisi propter peccatum. Sed consideretur responsio tua ad assumptionem meam, ut erat à me per aberrationem calami posita: illa est; non cohære inter se necessariò præteritionem & peccatum, cuius contrarium mea assumptio habebat. Ratio tua est: quia sic omnes peccatores tam essent præteriti, quam omnis præteriti sunt peccatores. at hoc verum non est, omnes enim præteriti sunt quidem peccatores, at non omnes peccatores sunt præteriti. Concedo antecedens, nego consequens. Non enim est necesse ut ubicunque necessaria est copula, ibi quoque sit reciproca. Peccatum & præteritio posunt necessaria copula cohære, etiamsi non recipiuntur. Homo & animal necessaria copula connectuntur, at non recipiuntur. Et licet dicere omnem hominem esse animal necessariò, licet non liceat reciprocè dicere, omne animal esse hominem. At verò consideretur hic causa, quare verè dici queat omnes præteritos esse peccatores, non autem possit verè dici quod omnes peccatores sunt præteriti. Annon hæc est, quod peccatum se latius extendat quam præteritio, & peccatores quam præteriti? ita sane. unde mihi valde probabiliter concludi videtur, peccatum prius esse præteritione, generaliora enim natura priora sunt specialioribus. Et ex hac tali reciprocatione & inversione (omnes præteriti sunt damnati, & omnes damnati sunt præteriti,

præteriti, & omnes præteriti & damnati sunt peccatores, & quidam tantum peccatores, sunt præteriti & damnati,) mihi concludendum videtur. Ergo præteritio & prædamnatio sunt peccatorum, & propterea hominum in peccatis consideratorum: quod ego ex proposito disputo & præcipue comprobandum sumsi. Atque hac ratione peccatum præcedit tum præteritionem tum prædamnationem, & si efficientia ejus naturalis consideretur, omnes peccatores erunt præteriti & damnati, non aliqui tantum: Verum quia efficientia peccati naturalis vi causæ superioris, quæ est voluntas Dei, impeditur in nonnullis: hinc fit, quod illi peccatores sunt præteriti & damnati, quorum Deus misereri noluit, illi non præteriti neque prædamnati, quorum Deus statuit misereri. Quæ de modo coherentia inter necessarium & contingens hic pertractantur, meo proposito non adversantur, etiam si vera sint; quod ego puto non esse extra controversiam. Necessarium enim & contingens integris assentijs differunt, aded ut nulla res, qualiscunque illa sit, simul necessaria & contingens dici possit, hoc est necessarium & contingenter fieri, ut persistamus in terminis. Puto tamen sine exceptione hic necessaria considerata dici non posse, quod ille necessarium debitor permaneat qui res alienam contraxit & non est solvendo; addendum fuit, nisi fiat condonatio debiti à creditore. illa enim exceptione sublata reciprocatio erit inter peccatum & damnationem hujusmodi: omnes peccatores sunt damnati, & omnes damnati sunt peccatores: Nam peccatum est debitum quo obstringuntur omnes peccatores, & non tantum meretur poenam, sed & punietur ceriò, nisi fiat eius condonatio & remissio. Verum & existis, quæ huc dicis, mihi videtur argumentum meæ sententiæ

sententiæ probandæ deducere posse. Similia enim ponis peccatum contingenter facere, & æs alienum contrahere. Item, peccatorem esse necessariò, præteritum esse necessariò & debitorem permanere necessariò, nisi sit solvendo. Inter hosce bis binos terminos inter se comparatos, duo priores præcedunt natura, posteriores sequuntur; quare peccatum prius est perpetratum ab homine idque contingenter, quam peccator necessariò est constitutus: item, quam præteritis à Deo. Et quis ignorat hominem non libere peccavit, se peccato mancipium fecisse, & proinde rea peccatò necessariò subjacere, usque dum liberatio fiat per Mediatorem Christum? juxta dictam; *Quisquis committit peccatum, servus est peccati: si Filius vos liberaverit, verè liberi eritis.*

Propositio ARMINII. 24.

Tertio, quia hiatum relinquit in decretis, non Tertio ra-
 ter tangens inter decretum præteritionis & tio Armi-
 reprobationis, decretum de existentia peccati infal- nij, &c.
 libili & necessaria: quemadmodum ex ipsa præteri-
 tione peccatum, meo iudicio, necessariò existit per
 remotionem prohibentis: ut loquuntur.

Responsio JUNII ad 24. *propositionem*
 ARMINII.

Negatur opus esse ullo mediarii decreti inter- *Responsio*
 iectu; inter decretum præteritionis & dam- ad tertiam
 nationis (sic enim accipis reprobationis vocem) aut rationem
 ullum decretum intermissum esse, quod ex decre- Arminij.
 torum istorum natura sit. Nam hæc decreta effe-
 ctionis divinæ sunt, quæ Deus immediatè efficit pro
 voluntate sua, & iustè pro sua sapientia: decretum
 R verè

verò de existentia peccati ad mediatum opus naturæ pertinet, eoque modo effectum est, quo decrevit Deus, id est contingenter à contingente causâ; nam voluntas hic principium est causarum contingentium; & singularis ille motus Adami in lapsum, causa fuit contingens lapsus & peccati, quod nostro generi contigit. Quamobrem quod de existentia peccati infallibili & necessaria dicitur, hoc modo distingui necesse est. Existentia peccati, si ad ortum respexeris, fuit infallibilis in scientia Dei; non necessaria autem vi decreti ut causâ: quia vim peccati faciendi aut fugiendi voluntati Adæ Deus liberam permiserat naturæ ordine in rebus naturalibus, quam simplicissimè & sine exceptione ulla. Sic vi decreti illius necessarium fuit ut homo peccaret, aut non peccaret; vi voluntatis contingens fuit hominem peccare: denique motu voluntatis contingenter peccavit, quia decretum contingenter. Existentia verò peccati, si ad actum respexeris, ex quo primi parentes lapsi sunt, licet contingens ortu, tamen est iam infallibilis & necessaria naturæ ordine; qua fit ut peccati istius elephantiasis, quæ illis contigit, ad posteros defundatur. Nam mala causa malos effectus profert, mala arbor malos fructus: serpens serpentem gignit, elephanticus elephanticos. Quod autem naturæ est, ratione nulla probabili decreto rerum supernaturalium adscribi potest: existentia peccati utroque modo à natura est: non igitur decretis supernaturalibus adscribenda. Causam affirmationis adfers, quod ex ipsa præteritione peccatum necessariò existit per remotionem prohibentis. hoc verò paulò antè in propositionem 22. iudicio meo perspicuè satis fuit confutatum.

Replica

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem 24.*

Commonstrandum hîc fuit, quomodo fieri possit ut decretum præteritionis cum decreto prædammationis necessario cohæreat absque necessaria copula. Necessaria autem copula non est peccati contingentis prævisio: sed ut necessario cohæreant, quia illud præteritionis considerat hominem non peccatorem, hoc prædammationis tantum peccatorem; necesse est peccati existentiam esse necessariam vel vi decreti præteritionis, vel alterius decreti divini; talis nempe, quale Beza describit. Loquimur hic de existentia respectu actus Adami, non de eius necessaria existentia respectu nostræ corruptæ conceptionis & nativitatis. Hoc enim posterius prioris illius effectus est per modum meriti, intercedente judicio & sententiâ Dei, primi peccati reatum omnibus Adami posteris non minus quam ipsi Adamo & Evæ inputantis; propterea quod & ipsi in Adamo peccaverant. Illud verò quod sub finem dicit, quæ naturalia sunt decretis supernaturalibus non adscribenda, fateor; sed peccatum, si est necessarium, hoc est, necessario patratum, non est naturale; nempe à voluntate hominis ut principio sui actus: & si naturale est peccatum, tum eius necessitas non fuit decreto prædestinationis adscribenda à Calvino & Beza. Hic autem non de ipsa in se considerata disputamus, sed ex hypothese illius sententiæ quæ præteritionem cum prædammatione necessariâ copula conjungit, non præexistente peccato tam præteritioni quam prædammationi. An verò refutatum sit quod dixi de necessaria peccati existentia ex decreto præteritionis

*Salvatio
tertia ra-
tionis Ar-
minij quâ
probat se-
cundam
sententiam
minus esse
probabilem
quam pri-
mam.*

nis per modum removentis prohibens, licet
meam considerationem ad respons. p. p. p. 22. con-
sulere.

Propositio ARMINII 25.

Quarta
ratio Ar-
minij cur
secundam
sentent.
etc.

Quartò, quia non est conveniens conditioni
creationis & perpetuationis humani generis,
quæ est ut omnes in uno considerentur & ab uno
omnes proveniant. Inducit enim homines aut non
consideratos in Adamo, aut non omnes consideratos
in Adamo, aut diversimodè consideratos in Adamo,
inquam, recens condito, nondum lapsò.

*Responsio IVNII ad 25. propositionem
ARMINII.*

Responsio
ad quar-
tam ratio-
nem Armi-
nii.

Quæ toto genere differunt, differunt & modo.
Conditio creationis & perpetuationis huma-
ni generis est naturalis (nam & creatio per reductio-
nem naturalis est, ut numero unitas, lineæque pun-
ctum adscribitur) conditio verò electionis & præ-
destinationis totius est supernaturalis: igitur & mo-
do differunt. A dissimili & dispari non valet conse-
quentia. In natura quidem omnes in uno confide-
rantur, & ab uno omnes proveniunt: in causa verò
prædestinationis non omnes in uno considerantur,
sed in se ipsis singuli, nec ab uno omnes proveniunt
naturaliter, sed à Deo omnes supernaturaliter in
Christo distinguuntur. Homo secundum naturam
in Adamo consideratur universè & singulariter: se-
cundum gratiam in Christo solù singulariter: non
enim ordo naturæ est, sed beneficium gratiæ. Præ-
destinati ergò non in natura & secundum naturam,
sed ex natura secundum gratiam considerantur;
quæ

quæ personalis, ac non naturalis est. Lex, naturæ est; privilegium gratiæ. Quæ ergo de consideratione in Adamo adferuntur, frustra sunt.

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem 25.*

VIs mei argumenti perstat. Licet enim modo differant creatio & prædestinatio, & genere, tanquam naturale & supernaturale, tamen ejusmodi prædestinatio & reprobatio vera esse nequit, quæ inpingit in conditiones creationis. Rectius dixissem si pro, *non conveniens, inconveniens* posuissem. Nam supernaturalis actio potest creaturæ naturæ aliquid addere, ordinemque naturæ excedere; adversus autem creationem nihil statuere. Sed prædestinatio & reprobatio ut abs te in thesibus sunt declarata, statuunt aliquid adversus conditiones creationis; ergo non possunt inter dogmata vera locum habere. Probo assumptum: statuis enim nonnullos præteriti extra considerationem peccati. Homo autem extra peccatum considerari nequit, nisi ut fuit in primævo statu: quare statuit nonnullos in primævo statu consideratos præteriti, at hæc fieri nequit, quia in primævo statu habuerunt potentiam persistendi in bono & non peccandi, & propterea possunt per legis obedientiam salvari: & per consequens, quæ tales, non sunt præteriti: quia præteriti juxta definitionem tuarum thesium necessario à salute deficiunt, imò necessario damnantur, licet interveniente peccato. Si dicas necessario damnari postquam prævisi sunt peccaturi, respondeo, & sic præteritos postquam prævisi sunt peccaturi, imò visi peccatores. Cæterum de distinctione duplicis istius considerationis aliquid dicendum est. Consi-

*Salvatio
quarta ra-
tionis Ar-
minij qua
probat
secundam
sententiam
minis pro-
babilem esse
quam pri-
miam.*

derantur homines omnes in uno & considerantur singuli in seipsis. at considerantur omnes in uno tales, quales in illo sunt, & considerantur in se singuli, quales in seipsis sunt; alioqui falsa est consideratio. Hæc consideratio est duplex respectu duplicis status. Considerantur in statu integritatis primævo, & considerantur in statu peccati defectivo. In primævo statu considerantur omnes in uno, ut in origine & stirpe sua, quæ stante stant. Considerantur singuli in seipsis quæ stantes, & habentes ex instituto naturæ & gratiæ omne id quod stirps prima sive ex natura sive ex gratia habuit. (gratiæ voce distincta contra naturam, alioquin quidquid habuit homo, est gratiosa donationis) Considerantur ergo singuli ut veraces, iusti, sancti. In statu peccati considerantur omnes in uno qui peccavit, & omnes in eo peccasse considerantur. Considerantur in se singuli ut habentes defectum istarum rerum quas habuissent ex gratia, si stetit primus, & ut habentes peccatum & meritum peccati. Nunc quæ omnes in uno considerantur sive stante sive lapsio, nulla est prædestinatio, nulla præteritio, seu reprobatio, nulla prædamnatio. Nam sic omnes essent prædestinati & nulli reprobati, vel omnes reprobatæ & nulli prædestinati. Ergo prædestinatio & reprobatio locum habet circa illos, quæ singuli in se considerantur. de hoc ergo non est nobis quæstio. Sed quæritur in quo statu sint considerati singuli Deo prædestinanti & præteritanti? Tu dicis in statu primævo, vel potius cõmuniter consideratos: ego dico præcisè consideratos in statu peccati. Secus, dico decretum illud impingere in conditiones creationis, ut est monstratum. Et hoc est absurdum; propterea quod supernaturalia naturalibus possunt quidem imò debent superiora esse, at nullo modo contraria.

Propositio

Propositio ARMINII 26.

Quinto, quia inducit decretum æquivocum, & sub conditione divisionis tantum certum æquivocum, quia gloria & gratia, quæ electione & prædestinatione præparantur, sunt æquivocæ: aut enim est gloria ex ignominia, per gratiam remissionis & regenerationis, aut est gloria naturæ ut est creata, tributa per gratiam supernaturalem tali naturæ superinfusam. Certum tantum sub conditione divisionis, quia neutram vult illi simpliciter: non gratiam superinfusam naturæ & gloriam per illam; quia illa non est qua homo salvatur & glorificatur: non gratiam remissionis & renovationis, quia illam non potest velle nisi peccatori. Ergo cum ista divisione est intelligendum decretum: volo huic homini gloriam & gratiam; certò quidem, sed aut hanc aut illam, prout hæc vel illa pro diversitate status illi erit necessaria.

Quinta ratio Arminij est secunda sententia sit minus probabilis quam prima.

Responsio. IUNII ad propositionem 26.

ARMINII.

Decretum æquivocum, & sub conditione divisionis tantum certum esse negamus. Non est æquivocum, nam nomine generis universali, & universali significatione dicitur: quod autem ita dicitur, non est æquivocum. Nec gratia, nec gloria in decreto duplex, sed substantia, re, & ratione una est, per gradus suos in objecto distincta. Ut autem non est vita in homine duplex naturaliter, licet per sua incrementa augeat naturæ lege; ita nec gratia aut gloria duplex, licet per suos gradus in nobis provehatur. Vtraque supernaturalis est gratia, tum quæ

Ad quintam rationem Arminij.

naturam instaurat gratiosè, tum quæ supra modum naturæ evehit: quicquid hic dixeris, supernaturale est & re ipsa unum. Vtraque item supernaturalis gloria univoce; tum quæ naturæ modo adæquata est, tum quæ supra naturam: hæc illam complectitur & quasi absorbet, ut maior lux minorem: et si utraq; lux, & quidem supernaturalis est, cum illam ipsam natura amiserit, reparat gratia. Neque verò decretum illud sub conditione tantum divisionis certum esse putandum est: nam Deus totam suam gratiam, id est, utrumque modum illius vult simpliciter electis suis sine modificatione aut exceptione ulla. Itaque & gratiam remissionis renovativisq; vult illis & confert velut modum antecedentem illius, & gratiam gloriæ illius cælestis, velut modum consequentem. Imò si fieri posset, ut aliquid præterea gratiæ antecedentis delideraretur, aut consequentis gloriæ naturalis, supernaturalis, & si quid præterea est ad dicendam quod volo, id totum conferret Deus: qui gratiam & gloriam suis decrevit universè, quæ quidem est communicabilis. Gratiam autem remissionis & renovativis non potest velle Deus, nisi peccatori & ratione peccati, sed hominem totum communiter spectavit Deus, cui faceret gratiam totam suam & applicaret supernaturali modo. Decretum ergo gratiæ & gloriæ simpliciter est intelligendum; quia simpliciter & universaliter factum, sine restrictione, exceptione aut modificatione gratiæ & gloriæ, quam cum suis Deus communicat Varietas in objecto est & modo illius: gratia verò & gloria illa simplicissimè & universè objecto vario decreta & collata non facit, ut gratia & gloria in se diversa sit: quemadmodum nec Solis lux varia est, si ad nos variè pervenit, aut variè à nobis percipitur.

Replica

*Replica ARMINII sive consideratio Respons.
ad propositionem 26.*

Hanc meam propositionem non satis percepisse videris. Quo autem hoc videas & cam-
 porro secundum meam mentem percipias, enun-
 tabo illam verbis tibi in hac materia usitatis, quan-
 tum poterit. *Explicitur quinta ratio Arm. qua probat secundam sententiam Arminii esse probabilem quam primam.*
 Equivocum dico hoc decretum quia gratia & gloria hoc decreto preparatae sunt æqui-
 vocæ, gratia inquam æquivoca & gloria æquivoca. *probabilem quam primam.*
 Alia enim est gratia conservationis & confirmatio-
 nis in primævo integritatis statu, alia restorationis
 ex statu peccati. Gloria etiam alia (respectu modi
 objecti) quæ supra naturam existens illi, quæ natu-
 ræ modo adæquata est, superadditur, & alia quæ na-
 turæ ex ignominia peccati & miseriæ liberatæ do-
 natur.

Certum est hoc decretum ex conditione divisio-
 nis tantum, quia nec hanc gratiam nec illam, nec
 illius modi gloriam neque hujus homini vult sim-
 pliciter, sed alteram tantum sive gratiam sive glori-
 am sub conditione. Non vult homini simpliciter
 gratiam conservationis in primævo statu & gloriam
 ex illa seu per illam, quia illa non est gratia & gloria
 qua homo salvatur & glorificatur. Non vult homi-
 ni simpliciter gratiam restorationis ex statu peccati
 & gloriam ex ignominia, quia illam gratiam & glo-
 riam non potest simpliciter velle nisi peccatori. Er-
 go cum ista divisione est intelligendum decretum:
 Volo huic homini gratiam & gloriam, certò qui-
 dem sed aut hanc aut illam, prout hæc vel illa, pro
 diversitate status integritatis aut peccati, illi erit ne-
 cessaria. Nunc considerabo tuum responsum. Ne-
 gas decretum hoc esse æquivocum; ego ajo. Ratio-

*Eadem etiam sal-
vatur.*

R v nem

nem negationi tuæ addis, quia nomine generis universalis & universalis significatione dicitur; quod autem ita dicitur, non est æquivocum: concedo hoc, nego illud, ajo enim gratiam & gloriam nomine generis universalis dici quidem, sed non accipi significatione universalis, quæ est æquivocatio. Non accipi significatione universalis probo. Quia gratia & gloria communiter sumtæ non sunt homini prædestinatione præparatæ, sed quatenus oppositæ dicuntur. Vide quæ dixisti ad meam propos. 11. Nam hoc non potest dici præparatum communiter, quod altera sui parte vel specie præparatum non est. Imò communiter præparatum hoc multò minus dici potest, quod ejus est naturæ, ut, si una sui specie vel parte sit præparatum, alterum præparatum esse nequeat. Ita autem res hic habet. Gratia communiter sumpta comprehendit gratiam conservationis in statu integritatis, & restaurationis ex statu peccati: gloria communiter sumpta comprehendit gloriam naturæ primæ superadditam, & gloriam ex ignominia donatam lapsæ naturæ. Neutra homini communiter est præparata, nec gratia nec gloria. Imò si gratia conservationis in statu integritatis, & gloria nature superaddenda homini est præparata; tum non potuit gratia restaurationis ex statu peccati, & gloria ex ignominia illi præparari; quia hac posteriore gratia & gloria non indiguit, si illam priorem gratiam & gloriam obtinuit, & huic posteriori gratiæ & gloriæ locus esse non potest, si illa prior gratia & gloria locum habuit. Si autem gratiæ restaurationis ex statu peccati & gloriæ ex ignominia locus est aliquis, tunc gratiæ conservationis & gloriæ per illam locus factus non est prædestinatione Dei. Hinc apparet meam propositionem non satis abs te præparatam, qui gratiæ & gloriæ duplicis illam affectio-

nem,

nem esse putasti, ut gratia una alteram, gloria una alteram in se complecteretur & velut absolveret, exemplo vitæ. Gratia naturam instaurans & gratia eandem instauratam supra modum naturæ evehens ita habent, una enim alteram absolvit & perficit; at ego illam duplicem gratiam non posui, sed unam conservationis in primo statu, alteram restaurationis ex statu peccati: hæ sibi non succedunt, neque alteram alteram absolvit, sed una alteram excludit: item gloria naturæ modo adæquata & gloria quæ supra naturam est, ita habent; unam enim alteram perficit & absolvit: at ego non illam posui duplicem gloriam, sed utramque supernaturalem, unam naturæ primæ superadditam, alteram naturæ lapsæ ex ignominia restauratæ donatam. Est ergo hoc sensu decretum illud æquivocum, quia voces gratiæ & gloriæ communiter & universaliter dicuntur, at communiter & universaliter non sunt præparatæ prædestinatione, sed discretè, distinctè & oppositè. Negas deinde decretum hoc esse sub conditione divisionis tantum certum; sed negas ex sensu quem meis verbis attribuis, non ex eo quem repta habent. isto sensu rectè negas. Nam gratia remissionis renovationisque tanquam modus antecedens, & gratia gloriæ cælestis tanquam modus consequens homini simpliciter & certò est præparata. At iste meus sensus non fuit, ut ex verbis ipsis planissimè adparet. Nam gratiam remissionis renovationisque opposui non gratiæ gloriæ cælestis, sed gratiæ conservationis in statu integritatis. Illas duas gratias, seu duas illas gratiæ vel partes vel species Deus homini simpliciter non voluit prædestinatione, imò neutram simpliciter: sed alteram tantum, & quidem sub conditione divisionis, juxta illud decretum de quo agimus. Non voluit utramque partem homini
 simpli-

simpliciter, quia utraque simul locum habere non potest. Nam prior excludit posteriorem tanquam non necessariam, imò ne locum habere potentem; posterior excludit priorem tanquam non adhibitam; ex qua non adhibitione prioris, nempe gratiæ conservationis in primo statu, posterior illa restorationis ex peccato necessaria esse cœpit, siquidem homo ex gratia salvandus esset. Non voluit alteram illarum simpliciter & absolute absque conditione. Non conservationis, quia illa homini non contigit, contigisset autem si illa homini simpliciter & ex prædestinatione preparata esset. Non remissionis peccatorum & renovationis, id est, restorationis ex statu peccati, quia illam simpliciter, velle nequit nisi peccatori; & illud decretum hominem non consideravit ut peccatorem. Voluit autem sub conditione divisionis vel hanc vel illam, prout diversitas status hominis vel hanc vel illam postulare. Hujusmodi decretum sub conditione divisionis tantum certum esse, planum est ex terminis rectè intellectis. Exemplo illustrabo. Omnis enuntiatio est vera vel falsa necessariò. At hæc est enuntiatio. Ergo est vera necessariò, vel falsa necessariò: non sequitur. Quia sub conditione divisionis, veram est enuntiationem omnem esse necessariò veram vel falsam, neutra enim pars simpliciter & sejuncta est necessaria. Postulat autem natura decreti prædestinationis, ut simpliciter verum & certum sit; *Deus vult homini gratiam conservationis in statu integritatis, vel simpliciter certum & verum sit: Deus vult homini gratiam restorationis ex statu peccati.* Non autem sub conditione divisionis, Deus vult homini vel gratiam conservationis, vel gratiam restorationis. Quam autem prædestinatio, ut abs te est descripta, hoc postremo modo habeat, rectè dixi illam sub condi-

condi-

conditione divisionis tantum esse certam : & pro-
 pterea non esse predestinationem bona consequen-
 tia concludo. Si verè predestinationis est, velle gra-
 tiam conservationis simpliciter & precise, & si illam
 non vult, velle gratiam restorationis precise & sim-
 pliciter, tum sequitur Deum nec spectasse hominem
 communiter nec spectare potuisse. Nam volitio illius
 gratia excludit precise peccatum; volitio gratie huius
 includit precise peccati considerationem: utroque modo
 pariter communis illa consideratio refutatur. Commu-
 nis enim obiecti consideratio nec circumstantiam ullam
 excludit, neque ulli certa & singulari circumstantia est
 alligata. At illa predestinatio gratie conservantis in
 statu integritatis excludit circumstantiam peccati; &
 hæc predestinatio gratie restaurantis ex statu peccati,
 circumstantia peccati est precise alligata. Decretum
 itaque predestinationis non est simpliciter & univer-
 saliter, aut communiter factum absque restrictione aut
 modificatione gratie & gloria: sed necessario factum est
 & fieri debuit cum restrictione & modificatione gratie
 & gloria. Decretum enim predestinationis est quo
 preparatur illa gratia, qua homo certò salvatur, non
 qua salvari posset, si quidem statum aliquis hominis illius
 applicationem requireret, nec qua salvaretur, si statum
 alicui applicaretur. Illa autem qua certò salvatur ho-
 mo, debet esse modificata & restricta. Nam aut conser-
 vationis gratia salvatur aut gratia restorationis sal-
 vatur; alterutra necessario. Si una salvatur, altera
 salvari non indiget neque potest; si una non salvatur,
 altera salvari debet aut a salute excludi; & illa qua
 salvatur, est predestinatione preparata, exclusa alte-
 ra simpliciter qua non salvatur. Varietas inquis, est
 in obiecto & modo illius. At nos, inquis, de varie-
 tate obiecti modique illius hic agimus: quæ varietas
 tanta est, ut gratia & gloria ad hanc vel illam obiecti
 varie-

Contra
 considera-
 tionem
 quam Iu-
 nius & hic
 & alibi
 inculcat.

varietatem sit restringenda & modificanda : gratia
 conservationis in statu integritatis & gloria per il-
 lam objecto convenit ut in natura primæva consi-
 deratur, gratia restorationis & gloria per illam con-
 venit objecto cum peccato & miseria considerato.
 Neque potest gratia aut gloria simplicissimè & uni-
 versè objecto vario prædestinatione decerni aut
 conferri. Prædestinatio enim necessariò versatur
 circa objectum uniforme & univocum; hoc est, aut
 circa non peccatorem simpliciter, aut circa peccato-
 rem: neque confert gratiam nisi subjecto unius-mo-
 di & univoco. Nam salvat simpliciter non pecca-
 torem, aut salvat simpliciter peccatorem, non ac-
 commodat se huic vel illi tali vel tali, sed simpliciter
 accommodat se tali & non aliter considerato obje-
 cto. Angelos salvat simpliciter gratia conservatio-
 nis, nunquam enim decreta aut collata est illis gratia
 restorationis. Homines simpliciter salvat gratia re-
 storationis; nunquam illis decreta aut collata est
 gratia conservationis in statu integritatis primævo.
 Gratia quidem (ut inquis) in se & sua essentia una
 est, ut & gloria, at variè utraque pro modo & ratio-
 ne objecti applicatur: eaque est inter applicatio-
 nem gratiæ & objecti modum rationemque reci-
 procato, ut ex applicatione gratiæ concludi possit
 ratio objecti, ex objecti modo vicissim colligi cuius-
 modi gratiæ applicatio illi objecto servando sit ne-
 cessaria. Similiter de gloria. Similitudo à luce solis
 abs te sub finem usurpata; huic rei servire potest.
 Lux solis una eademque lumen suum corpori jam
 ante illuminato circumspargit & lucidius reddit:
 corpori tenebroso lumen suum immitit & tene-
 bras pellit, lucidumque reddit quod antea erat tene-
 brosum. Si tantum esset discrimen inter corpus il-
 luminatum & tenebrosum quantum est inter ho-
 minem

minem integrum & peccatorem, tum solis radij
sufficientes illuminando corpori illuminato, non
sufficerent illuminando corpori tenebroso nisi ve-
hementer aucti & multiplicati.

Propositio ARMINII 27.

Avgustini sententiam iam non attingam, quia *De tertia,*
frustraneum id esset, si ista Thomæ, confide- *id est, Au-*
ratione prior, mihi adprobati possit. Hæc itaque *gustini sen-*
sunt quæ hac vice tibi, &c. *tentia &*

Responsio IUNII ad *propositionem* 27.
ARMINII.

quate Ar-
min. tam
hic non at-
tingat.

Avgustini sententiæ cum duabus illis in sum- *Censee In-*
ma rei convenire ego semper sensi, & adhuc *nim duas*
sentio: si quosdam loquendi modos certa ratione ab *prioris sen-*
ipso positos fuisse statueris, & unicam circumstan- *tentias*
stantiam diversam, ita competurus es. Ego quod *cum tertia*
potui in hac causa, tua causa, mi frater, quam maxi- *in summa*
ma potui diligentia & celeritate præstiti, quia me *rei conve-*
alia non raro interpellant. Tu in bonam partem *nire; & sic*
accipe studium meum, si non respondebit expecta- *concludit*
tioni tuæ. Deus verò pacis & veritatis suam illam *Responsio-*
salutarem pacem in animo tuo obsignet, magis ac *nem suam.*
magis, & utrumque nostrum ac omnes suos dedu-
cat gratiosè in via veritatis ad gloriam suam & ædifi-
cationem Ecclesiæ suæ in Christo Iesu Servatore
nostro. Amen.

Replica

*Replica ARMINII sive consideratio Respon-
sionis ad propositionem 27.*

Censet Ar-
minius ter-
tiam sen-
tentiam
multum ab
utraq; præ-
cedente
differre id-
que ob cir-
cumstanti-
am peccati ob-
iecto decre-
ti addi-
tam.

Nota bene.

*Et sic con-
cludit Re-
plicam
suam.*

AVgustini sententia ob circumstantiam pecca-
ti ab ipso additam decreti, de quo agimus, ob-
jecto, multum ab utraque præcedente sententia di-
stat, quemadmodum ex toto hoc tractatu liquere
potest. Si enim circumstantia peccati necessariò
consideranda fuit decernenti Deo, actuq; ipso præ-
cisè est considerata, tum fieri nequit, quin illæ tra-
ctationes & explicationes ejusdem decreti multum
à recta via aberrerent, quæ peccatum decernenti Deo
nec necessariò considerandum fuisse dicant, neque
actu ipso consideratum esse. Accedit huc quod
per solam peccati circumstantiam objecto decreti
additam & rectè explicatam, omnes absurditates &
blasphemix decreto prædestinationis & reprobatio-
nis impingi solitæ repelli possint; & solidè ut incci-
sequentes refutari.

Hæc ego, vir Clarissime, impræsentiarum habui,
quæ tuæ responsioni ad meas propositiones obji-
cerem, non tam animo confutandi, quam latiores
tuas respõsiones & explicationes eliciendi, per quas
mihi satisfieri in hoc negotio posset & animus meus
pacari. Quare oro Deum ut si quid scripsi quòd ve-
ritati est contrarium, id mihi condonet, & verita-
tem commonstret; si quid veritati consentaneum
protuli ut in eo me confirmet, & te assentientem &
adstipulantem mihi tribuat, quo per te veritati au-
ctoritas major indies concilietur, eaque magis ac
magis propagetur ad nominis divini glorificatio-
nem & Ecclesiæ emolumentum & incrementum in
Domino nostro Iesu Christo. Amen.

APPEN-

THESES in præcedenti collatione aliquoties citatæ D. FRANCISCI IUNII, de divina Prædestinatione, ab ipso totidem verbis compositæ & sub ejusdem præsidio à GUILHELMO CODDÆO in Academia hac Lugdunensi Batava anno 1593 publicè disputatæ: itemque breviculæ D. IACOBI ARMINII ad easdem notæ.

Quia crebra nobis est mentio facta thesium Doctoris FR. IUNII de Prædestinatione, illas hic adscribemus, & breviter quid in ijs desideremus, adnotabimus:

Theses I.

Prædestinationis proprie secundum veris etymologiam est determinatio ad finem; communiter verò æquivoce sive rationem totam ordinis ad finem significat, atque hoc modo accipimus.

Ad Primam Thesim.

Destinatio est objecti existentis ad finem determinatio: particula, *præ*, voci illi præposita, notat destinationis actum ipsam actualem objecti existentiam antecedere.

II.

Est igitur predestinatio actus divini beneplaciti, quo Deus ab aeterno plenitudinem suarum benedictionum in Christo preparavit, ijs qui salutis heredes futuri sunt, ad laudem gratia gloriose sue.

Ad Secundam.

Vox in bonis, seu beneplaciti hic rectè usurpatur secundum scripturæ sensum: significat enim particula *in* seu benè affectum propensum & benevolum Dei erga objectum suum: non præcisam & determinatâ Dei voluntatem de statuto aliquo suo, qualiter usurpatur vox beneplaciti à scholasticis, quam voluntatem Dei distribuunt in voluntatem signi & beneplaciti.

In Christo preparavit] Nullæ benedictiones præparatæ sunt in Christo hominibus nisi quæ peccatoribus conveniunt. Christus ipse salvator hominum peccatorum tantùm *Jesus* appellatur, quia *salvabit populum suum à peccatis ipsis*: In Christo nemo benedicitur nisi fidelis. Gal. 3. 9. Itaque qui ex fide benedicuntur cum fidelis Abraham.

Iis qui salutis heredes futuri sunt] Ipsa salus & hæreditas vitæ æternæ comprehenditur plenitudine istarum benedictionum, quas in Christo Deus præparavit. Ergò aliter fuerunt describendi quibus plenitudo illa est præparata. Absurdè enim dicitur prædestinatio esse actus quo Deus salutis hæreditatem præparavit ijs qui salutis heredes erunt. Eodem enim decreto statuuntur heredes salutis quo ipsis præparatur salutis hæreditas, comprehensa in plenitudine benedictionum.

num: personæ tanquam altera pars materiæ sive objecti prædestinationis, non sunt describendæ à rebus divinis quæ ipsis ista prædestinatione sunt præparatæ, & quæ alteram partem materiæ seu objecti prædestinationis faciunt. *Sobnÿ* definitione rectius describuntur istæ personæ. Ita enim habet: *Prædestinatio ad vitam, seu electio est qua Deus fideles seu credentes, quos fidem docere decrevit, etiam justificare & acceptare ad vitam æternam ab æterno decrevit.*

Ad laudem gloriose gratia sua] Nullam novit scriptura Dei gratiam prædestinationis hominum causam & finem, quàm quæ misericordia juncta est, & circa peccatores miserisque locum habet,

III.

Actus est (nam Deus αιωλην επιρρημα est) non à causa ulla externa, sed ab ipso prædestinante purè proficiscens: alioquin non esset purè prædestinatio, res & causas omnes omninò præcedens.

Ad Tertiam.

Præcedit quidem prædestinatio Dei res & causas omnes, quia ipsarum actualis existentia consideratur; est enim ab æterno facta: sed sequitur nonnullarum rerum & causarum in mente & præscientia Dei præexistentiam; & quidem peccati ab homine perpetrati, sine quo, nec illa gratia, nec talis Christus, nec istæ benedictiones locum erga homines habere potuerunt: licet ergo prædestinatio hæc à causa extrinseca non sit, est tamen à peccato occasionata, ut loquuntur.

S. j

Causa

Causa est iudoxia, beneplacitum, quo benevolè affectus est erga eos quos placuit adoptare filios per Iesum Christum, secundum propositum electionis suæ.

Ad Quartam.

Eodem beneplacito, quo benevolè Deus affectus est erga aliquos, etiam placuit ipsi eosdem adoptare in filios. Ergò non rectè descriptæ hęc personæ erga quos Deus benevolè affectus est: imò, quia benevolè affectus est erga illos, idcirco eos adoptavit in filios.

Adoptare filios] Nota hęc adoptionem non poni inter benedictiones præparatas, sed ab ea describi personas quibus benedictiones præparantur, Conferatur hoc cum responsione tua ad primam meam propositionem. Ut autem planius inconcinnitas istius definitionis appareat, age ita definiatur Prædestinatio: *Prædestinatio est actus beneplaciti divini, quo Deus ab æterno adoptionem filialem & eius consequens vitam æternam in Christo præparavit, ijs quos placuit adoptare in filios, & qui salutis heredes sunt futuri.*

Adoptare filios per Iesum Christum] Christus Iesus hic considerandus non modo tanquam fundamentum quo nititur executio decreti, sed etiam ut fundamentum quo ipsum decretum nititur: adoptamur enim in illo tanquam in capite nostro; itaque ille causarum ordine prius constitutus est & prædestinatus ut esset caput nostrum, inde nos in eo prædestinati tanquam membra ipsius. Quod idcirco moneo, non quòd existimem te hæc verba aliter sumere, sed propterea quòd videam D. Bezam in caput Ephes. pri-

imum

mum ordinem longè alium statuere, qui mihi in-
 verterò rectum Prædestinationis ordinè videtur.
Secundum propositum electionis suæ] Hoc propo-
 situm electionis non est aliud quàm beneplaci-
 tum Dei quo benevolè affectus est erga aliquos,
 & quo placuit nonnullos in Christo adoptare in
 filios. Verba autem tua ita sunt posita, ac si illud
 propositum aliud esset ab isto beneplacito.

V.

Est itaque Deus ipse solus, qui prædestinat,
 causa Prædestinationis suæ, & præparationis
 illius quam proposuit in seipso, secundum benepla-
 citum illud voluntatis suæ.

VI.

Propterea hic actus ab æterno fuisse dicitur, id
 est, ante omnes res & causas in rebus ipsis,
 aut à rebus, quas prædestinavit existuras.

Ad Sextam.

Si ista thesis etiam peccatum hominis, tanquam
 conditionem in objecto Prædestinationis illius
 requisitam, excludit, non rectè dicitur Prædesti-
 natio antecedere peccati prævisionem: ut ut enim
 peccatum Deum ad prædestinandum non move-
 rit (est enim proprium peccati effectum itam Dei
 mereri) tamen hæc talis Prædestinatio non nisi
 occasione peccati facta est, quod Deus in tempo-
 re futurum ab æterno, pro infinitate suæ scien-
 tiz, prævidit.

VII.

Materia Prædestinationis est duplex:
 res divine, & persone harum futura par-
 ticipes.

S. ij

AdSe.

Ad Septimam.

Res divinz & personz illarum futurz participes
mutuum inter se respectum habent, ita ut ex na-
tura illarum rerum de personarum qualitate con-
cludi possit, & vicissim ex qualitate personarum
colligi natura rerum istarum divinarum. Res
enim personis accommodantur & personz tales
talibus rebus indigent ad salutem. Sic ex gratia
gemissionis peccatorum & renovationis Spiritus
sancti colligimus, homines quibus ista prępara-
tur esse peccatores: item, si homines sunt pecca-
tores, colligitur gratiam talem illis necessariam
esse.

VIII.

Rerum divinarum, qua quidem ex Prędesti-
natione sunt communicabiles, genus est be-
nedictio: quam circumscribit his modis Aposto-
lus; quod tota sit ac non partialis; quod spiritualis
ac non carnalis: quod cęterogeneris ac non natu-
ralis, sed totam naturam superans, quod denique
in Christo sit, id est, divina principio & funda-
mento, ut Christus sit æternum Prędestinatorum
caput.

Ad Octavam.

Phrasis ista, qua res divinz dicuntur ex prędestina-
tione communicabiles, mihi naturz prędestina-
tionis cōvenire haud videtur. Prędestinatio enim
non facit ut res illz sint communicabiles, sed re-
ipsa illas communicat. Communicabiles factę
sunt res illz per sanguinem & mortem resurre-
ctionemq; Christi, per quā nobis illa bona apud
Patrem sunt acquisita & impetrata. Quum-
que prius sit aliquid communicabile quam actus
commu-

communicetur, hinc sequitur prædeterminationem morte & resurrectione Christi esse posteriorem in præscientia & præordinatione Dei. Vnde quid concludi possit intelligentibus dispendium relinquo.

Quod spiritalis ac non carnalis] Spiritale in Scripturis non tantum carnali, sed & animali opponitur; ut videre est 1. Cor. 2. 14. & 1. Cor. 15. 44. 45. 46. Quamquam carnale aliquando etiam id quod animale est in se complectatur.

Quod ex irregularis ac non naturalis] Supercelestia opponuntur hisce mundanis & terrenis bonis in Scriptura, naturæ qua talis convenientibus, atque hoc pacto cæleste & naturale opponuntur indirectè.

Quod denique in Christo] Christus benedictiones illas morte suâ impetravit: idem easdem à Patre accepit communicandas cum suis: in eodem ad participationem eorundem prædestinantur fideles.

Divina principio & fundamento] Benedictio est divina principio, nam principium ejus est Deus Pater benedicens: at fundamento divina eodem quidem sensu non dicitur. Nam Christus fundamentum istius benedictionis est, non qua Deus, sed qua *Ἰανθρωπος*, mediator, salvator & caput Ecclesie. Quæ Christi consideratio in Evangelica scriptura ubiq; distinguitur ab illa qua Christus ut Deus consideratur, ut Ioan. 17. 3. ibid. 14. v. 1. 1. Tim. 2. 5. 6. 1. Pet. 1. 18. 19. 20. 21. 2. Cor. 5. 19. &c.

Ut Christus sit æternum prædestinatorum caput] An Christus sit caput constitutus prædestinandis, an verò jam ante prædestinatis video disputari à Theologis. Ego naturæ ordine præire puto de-

cretum quo Christus constitutus est caput salvandorum isto decreto quo aliqui in Christo ad salutis participationem sunt destinati. Christus n. ut noster apud Deum mediator & sacerdos illa bona promeruit, quæ erunt communicanda per prædestinationem, & simul capitis dignitatem, & potestatem illa bona communicandi; inde actu à Patre illa bona accepit, & Capitis, Regis, Principisq; titulum adeptus est: *Consummatus seu consecratus factus est auctor salutis æternæ omnibus qui ipsi auferunt.* Deniq; in isto prædestinari fideles, ut illorum bonorum participes essent per unionem cum ipso. Diligit enim Deus in Christo quos vitæ æternæ participes facere statuit, at hæc dilectio causa est prædestinationis. Et quidem in Christo nato, mortuo, resuscitato, & jam capite Ecclesiæ constituto. At *Deus dilexit mundum,* inquit aliquis, *ut daret filium.* Respondeo, dilectionem istam esse gradu ab hac quæ prædestinationis causa est distinctam, eique præcedentem. Illam enim quæ misit filium nemini voluit certò vitam æternam; imò ne velle quidem potuit, utpote quæ tum nulla erat, Christo illam nondum per mortem suam promerito. Tu verò quia Christum fundamentum & caput ponis prædestinatorum, eo ipso declarate videris, quòd Christus sit datus caput prædestinandis in illo ad vitam.

IX.

H *Arum benedictionum summa capita sunt duo, gratia & gloria. Illa homines agens in presenti, hæc post in eis consummanda.*

X.

P *ersonæ sunt creature ex natura (quæ nihil supernaturale aut divinum potest) supra naturam*

suram evehenda, & ad rerum divinarum participationem transmittenda supernaturali virtute Dei.

Ad Decimam.

Hic apertissimè liquet prædestinationis objectum abs te poni *homines in naturâ suâ, quæ nihil super-naturale aut divinum potest, consideratos, hoc est, ut ego dixi, in puris naturalibus consideratos, citra supernaturalia & corruptionem quæ postea advenit.* Sed non est hoc adæquatum objectum decreti hujus. Efectio .n. quæ secundum prædestinationem fit, non est ex natura, sed ex peccato & ignominia. Res divinæ, quarum participatio prædestinatione est preparata, non conveniunt homini in natura, sed in peccato & miseria considerato; Supernaturalis illa virtus Dei est, quam exercet in Christo potentia & sapientia Dei, ad salutem vocatis Iudæis & Gentilibus. Ergo applicanda homini non in natura primæva, sed in peccato & miseria considerato.

XI.

Forma est adoptio in filios per Iesum Christum, id est, realis illa relatio & ordinatio, qua nobis à Deo benedicuntur omnis benedictionis spiritualis & tunc in sequens in Christo communicatione.

Ad Undecimam.

Prædestinatio est *eis visio gratiæ*, itaque adoptio non est forma prædestinationis. *Forma enim dat esse rei, & adoptio non dat esse prædestinationi, sed à prædestinatione accipit suum esse: estque primum per se & immediatum opus divinæ prædestinationis, cujus consequens est vita & hæreditas cælestis.* Neque relatio illa realis & ordinatio qua nobis benedicuntur, est forma præ-

ma prædestinationis; nã illa ordinatio qua nobis benedicatur est executio prædestinationis Dei: sed ipsa præparatio benedictionũ est forma prædestinationis: per illam enim habet prædestinatio suum esse. Est enim interna & æterna illa præparatio, ut & prædestinatio. Vel, si accuratius dicendum sit, non ipsa præparatio beneficiorum est forma prædestinationis, illa enim facta est per Mediatoris Christi mortem: sed præparatio communicationis illarum benedictionum cum credentibus in Christum. Posset addi certa præparatio, secundum quam certò illis, quibus præparata est participatio, contingit communio beneficiorum Christi.

XII.

Hujus forma ordo est in præparatione posita: personarum quidem per electionem, vocationem & *ανακεφαλαίωσιν* in Christo: rerum verò, per gratiosam benedictionũ inchoationem, profectionem & consummationem gloriosam perfecta conjunctione Christi.

Ad Duodecimam.

Iam verò ordo illius præparationis tanquam formæ declarari potest, tum personarum, tum rerum respectu. Personæ in mente Dei præparantur quum illis destinantur electio ex mundo, vocatio ad unionem cum Christo, & *ανακεφαλαίωσις* in Christo: res vero præparantur hoc ordine, ut illarum gratiosa communicatio destinetur inchoanda, provehenda, & tandem consummandam; inchoanda in Christo, provehenda in eodem, sed consummandam perfecta unione Dei. Hæc enim est consummatio felicitatis supernaturalis, ut Deus sit omnia in omnibus. Si tamen de consummatione

consummatione mediatoria agatur, fateor illam fieri perfecta conjunctione Christi, sed hæc tendit ad consummationem principalem, quæ est unio cum Deo, ad quam pervenimus perfecta unione Christi. Nam Christus tradet regnum suum Patri. 1. Cor. 15. *Ut illo sit omnia in omnibus.*

XIII.

Finis est laus gratiæ gloriosa Dei, qua nos gratis sibi effecit gratos in filio dilectionis suæ.

Ad Decimam-tertiam.

Gratiæ quæ Deum nos sibi gratos fecit in filio dilectionis suæ, est gratiæ non nili peccatoribus conveniens. Laus istius gratiæ cantatur Deo & agno, qui mortuum est & revixit: mortuum propter peccata nostra & revixit propter justificationem nostram. Laus ista Deo tribuitur à peccatoribus, quos Deus per sanguinem filij sui redemit ex omni tribu, natione & populo.

XIV.

Hic prædestinationi quod contrarium est, proprie dici una voce non potest: quia prædestinationis una est ratio, contrariorum varia. Nam præparationi gratiæ contraria est præteritio, præparationi gloriæ contraria reprobatio vel pæna præparatio.

Ad Decimam-quartam.

Prædestinatione præparatur gratiæ & gloriæ. Huic præparationi tanquam actui affirmativo opponitur actus negativus non præparandi gratiæ & gloriæ, & actus affirmativus præparandi illæ quæ contraria sunt affirmatæ gratiæ & gloriæ. Hic vero præparationi gratiæ actus tantum negativus opponitur præteritionis, & præparationi gloriæ.

gloriz actus tantum affirmativus reprobationis vel pænæ præparationis. Vnde jure concludere posse videor, hunc tractatum non constare omnibus suis partibus absolute: nisi forte actus affirmativus non sit qui opponi possit præparationi gratiæ. At est talis, induratio nempe, excæcatio & in sensum reprobum traditio, quæ non potest actibus tantum negativis commodè & integrè explicari. Negatio verò gloriz cœlestis est actus negativus oppositus præparationi gloriz. Hic notandum, quod vox reprobationis pro pænæ præparatione sit usurpata, quam in responso ad meas positiones non-electionem seu præteritionem significare propriè affirmas.

XV.

Pæteritio est actus divini placiti, quo Deus ab æterno statuit quasdam creaturas in natura ipsarum relinquere, ac non communicare cum eis supernaturalem gratiam, qua firmetur earum natura integra, aut corrupta instaretur, ad declarationem libertatis bonitatis suæ.

Ad Decimam-quintam.

Pæteritio definitur ex negatione gratiæ tantum, non gloriz, quum tamen gloria negetur ipsidem. Rectè autem dicitur actus divini placiti, non beneplaciti; propterea quod placitum sit generale nomen ad quodvis Dei statutum & decretum, beneplacitum includat propensum & benevolum affectum, ut ante dictum est.

In natura ipsarum relinquere] hinc etiam apparet objectum prædestinationis tibi esse homines in natura consideratos.

Supernaturalem gratiam qua firmetur earum integra natura, aut corrupta instaretur] Si hæc verba de præde-

prædestinatione hominum singulari accipienda sunt, tum non rectè usurpata est ista distinctio. Nam gratia qua firmatur integra natura, non est decreto præteritionis negata. Nā omnibus hominibus citra discrimen electorum & reproborum negata est. Negatio verò gratiæ qua corrupta natura instauretur, est propria præteritionis decreti, & propterea objectum præteritionis homo corruptus, & gratia instaurante indigens.

Ad declarationem libertatis bonitatis sua] Libertas bonitatis Dei non tantum declaratur quum Deus uni bonum suum cōmunicat, alteri deneget; sed etiam cum non communicat nisi conditione illā qua ipsi visum est: sed fateor & isto pacto libertatem bonitatis Dei declarari. Verum non tantum libertas bonitatis, sed & justitia Dei declaratur præteritione, qualem nobis describit scriptura. Deus enim ex justitia etiam præteritione utitur qua vult nonnullis ob peccata gratiam suam negare. Et peccatum unica causa est meritoria negationis gratiæ, de qua hic agitur. Ergo non sufficienter declaratus finis istius præteritionis.

XVI.

H *A*Ec præteritio sine culpa est: nam homini Deus perfectionem naturæ dedit, gratiam debet nemini: Est enim gratia, ergo indebita.

In Decimam sextam.

Deus simpliciter & absolute gratiam nemini debet, sed potest se debitorem gratiæ facere duplici modo, *promissione & postulatione actus*. Promissione; quando daturum se est pollicitus, sive sub conditione, sive citra conditionem. Postulatione actus; quando ab homine talem actum postulat qui sine ejus gratia homini non est præstabilis; tunc enim

enim ad dationem ejus tenetur: Secus *mois* ubi non seminavit.

XVII.

P Reparatio pena est actus divini placiti, quo Deus ab aeterno statuit, ad declarationem justitiae suae, punire creaturas quae in origine sua non fuerunt perstiturae, sed à Deo originis autore, factae & vitiositate sua, defecturae.

In Decimam. septimam.

Actum affirmativum praedestinationi oppositum appellas praeparationem *penae*: at ille oppositus praeparationi gratiae affirmatè: qui oppositus est communicationi gratiae affirmativè hic declaratus non est. Illum ego induratione & extirpationem appellandum puto, & hic quoq; tractandum.

Punire creaturas quae in origine sua non fuerunt perstiturae] Hoc decretum à Deo factum non est, nisi post peccati futuri certam praevisionem, ne quis existimet peccatum ex illo decreto necessariò deduci, quemadmodum nonnulli Doctores nostri sentiunt.

Facto & vitiositate sua defectura] Declarandum, quomodo ille factus suo deficiat à Deo, qui jam ante praeteritus est à Deo, in istius gratiae communicatione quae necessaria est ad evitandam defectionem à Deo. Quumque omnes praeteriti etiam sint praedammati, velim explicati quomodo praeteritio & praedamnatio necessariò cohaerent, si praeteritio citra peccati considerationem facta sit, praedamnatio autem non nisi ob peccatum. Declaratio justitiae Dei etiam in praeteritione locum habet, ut dictum est antea.

XVIII.

I Taque in praedestinatiis omnia facit Deus ex beneplacito praedestinationis suae: in eos qui non sunt

sunt prædestinati, præteritione vitatur ex placito voluntatis suæ, & penas præparat creaturis cõtra ordinem ipsius peccaturis, ac propter peccata reprobandis ex necessitate iustitiæ suæ.

In Decimam-octavam.

Prædestinatione Deus salutem curat prædestinatarum: ita tamen ut multi actus providentiæ Dei ad idem effectum concurrant, quos tamen actus ita Deus administrat, ut inde certò salus existat, quod est prædestinationis. Multis etiam providentiæ suæ actibus unitur Deus erga eos qui prædestinati non sunt, sufficientibus quidem ad salutem, non tamen efficacibus, quia hoc est prædestinationis. Hoc ergò discrimen annotare providentiæ & prædestinationis hoc loco non est absurdum, neque præter rem.

Propter peccata reprobandis] Et hic reprobationis vocc pro panz præparatione usus est.

XIX.

Q*uod si prædestinationi (ut fit) contraria statuitur reprobatio, figuratè dicitur & synecdochicè: quæ propter aut non dicenda est, quia improprium periculosum & cù offensione conjunctum, aut distinctè (ut pij & docti faciunt) exponenda.*

In Decimam-nonam.

In responsione tua ad propositionem meam secundam, ita dicis: *Reprobatio tribus modis dicitur, uno communi & duobus singularibus. Communi cum præteritionem & damnationem completitur. Secundum modum singularis est, quum opponitur electioni, & non electionem significat, seu præteritionem. Tertium item singularis est, quum reprobatio pro damnatione appellatur. Primum modus est synecdochicu,*

ew, secundus proprius, tertius metonymicus, addo etiam catachresticum dici posse. Vbi reprobationis proprium significatum appellas, quod in thesibus & alibi figuratum dicis. A voce autem ista non abstinendum est, quia in scripturis usurpatur, hoc autem videndum ut etiam in sensu scripturis usitato sumatur:

XX.

E *St autem dogmatis hujus traditio maxime necessaria, si dextre, sobrie, ac reverenter tractetur; id est, nec aliud, nec aliter, nec in alium finem, quam S. S. docet, tum explicando tum applicando tradatur, consilio D. Pauli adhibito: ἡ ὑπερφρονῶν τις πρὸς ὃν θεὸν φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν τις τὸ σωφρονεῖν.*

In Vicefirmam.

Quod in Scripturis sanctis docetur & inculcatur, id non potest nõ æstimari ad salutem unile & necessarium, licet necessitatis gradus sint diversi. Prædestinationis autẽ & illi oppositæ reprobationis dogma in scripturis docetur & inculcatur, quare & necessarium est. Sed videndum quæ & qualis illa sit prædestinatio quæ in scripturis ut necessaria tractatur, quæque fundamentum salutis nostræ dicitur. Omnino .a. proba & necessaria est tua moneta, quã injungis prædestinationis dogma ex scripturis purè pure describendum; non aliud, non aliter, non alium in finem docendum quam S. S. docet. Sed in exercitio hujus rei est difficultas. unusquisque enim vult videri sua secundum scripturam dicere. Mihi certum est in hac tua descriptione te non ubique scripturam habere præviam, sed alicubi aberrare, quod latius est pertractatum in nostra collatione,

F I N I S.